ARNE SOHLSTRÖM

BYN SÖDERNÄFDE

NÅGRA HÄNDELSER I BYN UNDER SEXTON- OCH SJUTTONHUNDRATALEN

Västerås 1993

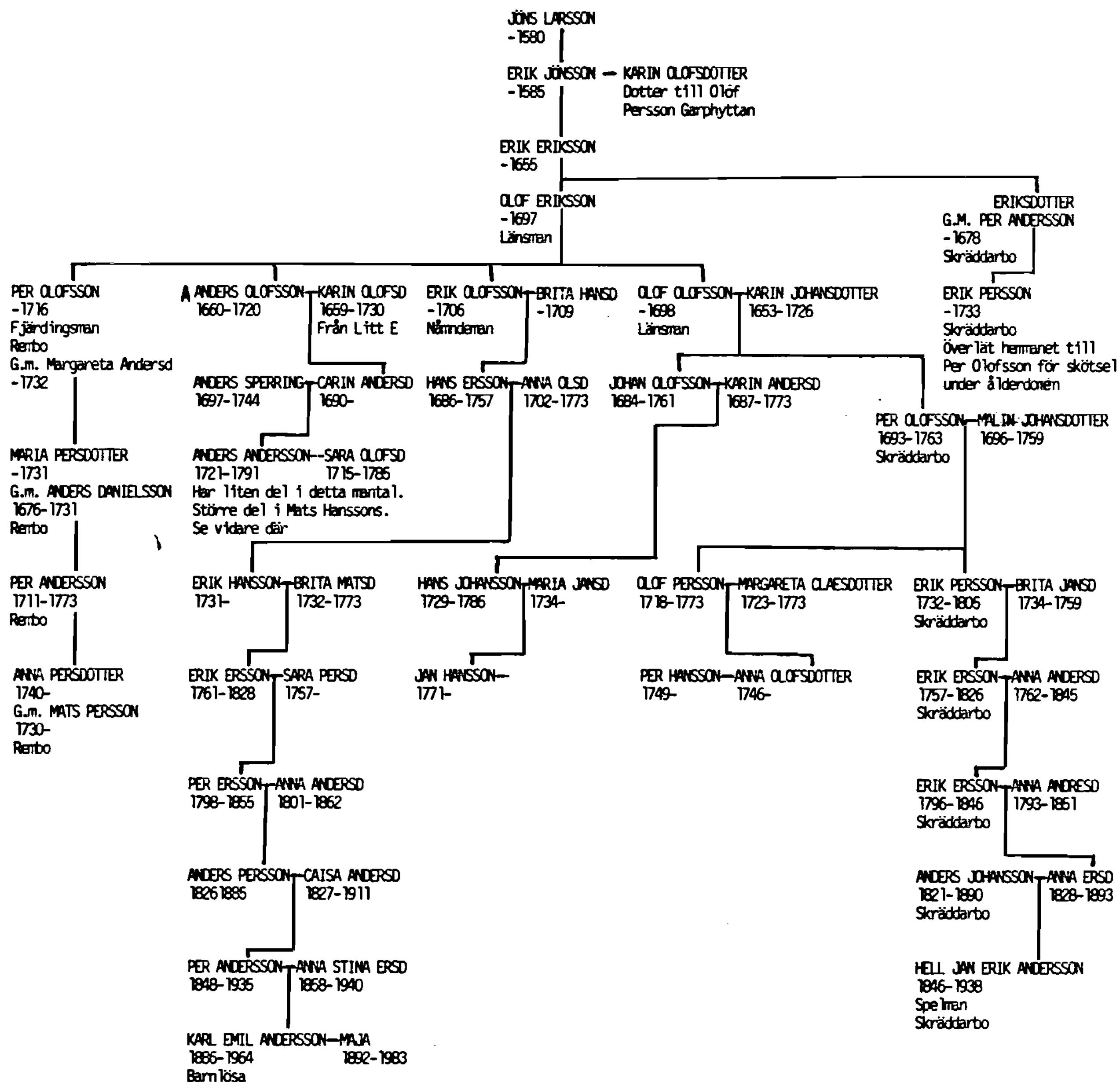
INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRKORTNINGAR

KLHA = Kopparbergs läns häradsrätts arkiv (Uppsala landsarkiv), följt av, Serie nr, Volym nr, uppslag nr eller mål nr, tingets datum.
KLRD = Kopparbergs läns renoverade domböcker (Riksarkivet), följt av, Volym nr, uppslag nr, tingets datum.

ARNE SOHLSTRÖM
Vitmåragatan 9 C
722 26 VÄSTERÅS

ERIK ERIKSSONS MANTAL ELLER HÄLLHEMMANET

ERIK ERIKSSONS JORD- OCH HEMMANSKÖP

KLHA, I, AI:10, f 36v, 12 febr 1616

Erik Eriksson i Hellegården i Näfde bjuder upp nu andra gången förenämnde Hellegården, vilken gård han löst haver av Erik Pedersson i Hönsarvet, hustru Anna ibid, hustru Anna i Landa, Anders Larsson i Norrby, Per Eriksson i Finsta, Lasse Andersson i Islingby, Lasse Nilsson, Erik i Lyckia, Per Nilsson i Brunna, Jöns Nilsson i Nordansjö, för en sked 4 lod, 1 ryssja, 1 ko och järn 18 fat.

KLHA, II, AI:8, f 362v, 4 juni 1641

Erik Eriksson i Södernäfde lät uppbjuda Anders Knutssons i Moren i Tuna socken, Olof Olofssons och Lasse Isakssons i Södernäfde, hustru Anna Rasmundsdotters vid Kopparberget, Nils Jönssons i Bondhyttan vid Östra Silvberget 1/4-del i det hemman Erik bor uppå för kopparpenningar 70 daler.

KLHA, II, AI:9, f 348, 23 jan 1643

Erik Eriksson i Södernäfde och Hällgården fick fasta på Jöns Larssons vid Avesta Bruk samt hans bröders Anders Larssons i Tuna och Mats Larssons vid Kopparberget jordedelar som han, Jöns en del själv ägde, och en del bytt av Jöns bröder, för vilka parter, alla ihop, Jöns av Erik Eriksson haver uppburit 60 daler i gängse mynt.
Brev daterat Grytnäs A:o 1640 under Vällärde Herr Olof Pastors signata och Erik Larssons, fordom Länsman, bomärke samt säljarnas.

KLHA, II, AI:11, f 90, 4 april 1644

Uppbjöd Erik Eriksson i Södernäfde en systerdel i hus och jord på Garphyttan för stångjärn 7 skeppund.

KLHA, II, AI:10, f 399, 1 juni 1643

Beviljades Erik Eriksson i Södernäfde i Grytnäs socken fasta på en 1/4-del både uti hus och jord, åker och äng, skog och skjul närby och fjärran, vilket därtill av ålder legat haver, eller härefter med lag tillvinnas kan i samma by, beläget inne med Eriks Hemman, som han hade köpt av Anders Knutsson i Moren i Tuna socken, Olof Olofsson och Lars Isaksson i Söderbärke, hustru Anna Rasmundsdotter vid Kopparberget och Nils Jönsson i Bondhyttan vid Öster Silvberg för kopparpenningar 70 daler.
Därav Anders Knutsson bekommit på sin del 10 daler, Olof Olofsson 10 daler, Lars Isaksson på sina barns vägnar 10 daler, hustru Anna på sina barns vägnar 20 daler, Nils Jönsson på sin del 20 daler.
Skriften daterad Södernäfde den 1 februari 1641 under 4 gode mäns bomärken jämte 3 säljares. Denna jord var nu lagstånden på 9 dagar allt. Blev avsagt att bördsman ännu skola hava dag dess förinnan samma 1/4-del inlösa, eljest behåller den i handen haver efter 2 Cap Jordebalken.

KLRD, 4, f 737, 12 maj 1662

Confirmerades det jordebyte, som Mårten Olofsson i Grönvall och Erik Eriksson i Södernäfde gjort hava, således
Mårten givit Erik 1/2-parten av Boslättshemmanet, som han i pant hade för 320 daler Kmt. Och bekommit igen av Erik en röjning c:a 80 daler Kmt väster ifrån Grönvall och nedanför ...slogen. Och därtill 221 daler Kmt.
Item det köpet som Mårten med Erik Jöransson i Södernäfde ingått haver om ett kvarndygn i Näfdekvarnen, som av honom köpts för 4 daler Kmt.

Den 25 maj 1632 bjöd kyrkoherdens son Erik Jonsson upp halva Boslättshemmanet. Mårtens son Anders var gift med kyrkoherdens dotter Margareta och kanske genom denna släktskap fått överta andelen.
Erik Jonsson var bosatt i Västerås

ERIK ERIKSSONS JORD- OCH HEMMANSKÖP

KLHA, I, AI:10, f 36v, 12 febr 1616

Erik Eriksson i Hellegården i Näfde bjuder upp nu andra gången förenämnde Hellegården, vilken gård han löst haver av Erik Pedersson i Hönsarvet, hustru Anna ibid, hustru Anna i Landa, Anders Larsson i Norrby, Per Eriksson i Finsta, Lasse Andersson i Islingby, Lasse Nilsson, Erik i Lyckia, Per Nilsson i Brunna, Jöns Nilsson i Nordansjö, för en sked 4 lod, 1 ryssja, 1 ko och järn 18 fat.

KLHA, II, AI:8, f 362v, 4 juni 1641

Erik Eriksson i Södernäfde lät uppbjuda Anders Knutssons i Moren i Tuna socken, Olof Olofssons och Lasse Isakssons i Södernäfde, hustru Anna Rasmundsdotters vid Kopparberget, Nils Jönssons i Bondhyttan vid Östra Silvberget 1/4-del i det hemman Erik bor uppå för kopparpenningar 70 daler.

KLHA, II, AI:9, f 348, 23 jan 1643

Erik Eriksson i Södernäfde och Hällgården fick fasta på Jöns Larssons vid Avesta Bruk samt hans bröders Anders Larssons i Tuna och Mats Larssons vid Kopparberget jordedelar som han, Jöns en del själv ägde, och en del bytt av Jöns bröder, för vilka parter, alla ihop, Jöns av Erik Eriksson haver uppburit 60 daler i gängse mynt.
Brev daterat Grytnäs A:o 1640 under Vällärde Herr Olof Pastors signata och Erik Larssons, fordom Länsman, bomärke samt säljarnas.

KLHA, II, AI:11, f 90, 4 april 1644

Uppbjöd Erik Eriksson i Södernäfde en systerdel i hus och jord på Garphyttan för stångjärn 7 skeppund.

KLHA, II, AI:10, f 399, 1 juni 1643

Beviljades Erik Eriksson i Södernäfde i Grytnäs socken fasta på en 1/4-del både uti hus och jord, åker och äng, skog och skjul närby och fjärran, vilket därtill av ålder legat haver, eller härefter med lag tillvinnas kan i samma by, beläget inne med Eriks Hemman, som han hade köpt av Anders Knutsson i Moren i Tuna socken, Olof Olofsson och Lars Isaksson i Söderbärke, hustru Anna Rasmundsdotter vid Kopparberget och Nils Jönsson i Bondhyttan vid Öster Silvberg för kopparpenningar 70 daler.
Därav Anders Knutsson bekommit på sin del 10 daler, Olof Olofsson 10 daler, Lars Isaksson på sina barns vägnar 10 daler, hustru Anna på sina barns vägnar 20 daler, Nils Jönsson på sin del 20 daler.
Skriften daterad Södernäfde den 1 februari 1641 under 4 gode mäns bomärken jämte 3 säljares. Denna jord var nu lagstånden på 9 dagar allt. Blev avsagt att bördsman ännu skola hava dag dess förinnan samma 1/4-del inlösa, eljest behåller den i handen haver efter 2 Cap Jordebalken.

KLRD, 4, f 737, 12 maj 1662

Confirmerades det jordebyte, som Mården Olofsson i Grönvall och Erik Eriksson i Södernäfde gjort hava, således
Mårten givit Erik 1/2-parten av Boslättshemmanet, som han i pant hade för 320 daler Kmt. Och bekommit igen av Erik en röjning c:a 80 daler Kmt väster ifrån Grönvall och nedanför ...slogen. Och därtill 221 daler Kmt.
Item det köpet som Mårten med Erik Jöransson i Södernäfde ingått haver om ett kvarndygn i Näfdekvarnen, som av honom köpts för 4 daler Kmt.

Den 25 maj 1632 bjöd kyrkoherdens son Erik Jonsson upp halva Boslättshemmanet. Mårtens son Anders var gift med kyrkoherdens dotter Margareta och kanske genom denna släktskap fått överta andelen.
Erik Jonsson var bosatt i Västerås

OLOF ERIKSSON ÖVERTAR HEMMANET

År 1654 ersattes Erik Eriksson av sonen Olof Eriksson i mantalslängden. Detta behöver inte betyda att han var död, anledningen kan också vara att han av ålderdom eller av sjukdom var oförmögen att sköta hemmanet, Vid ett mål i Häradsrätten år 1675 om inlösen av Olofs systers jord, begärde hon avrad för de 18 år han bruket hennes jord. Detta skulle betyda att Erik Eriksson avled 1657. Men han hade tydligen under en längre tid varit för svag för att klara sig själv. Olof Eriksson åberopar att han i tjugo år skött sin gamla fader, som de sista sex åren varit blind. Jag återger här vad jag funnit om Olof Erikssons inlösen av sina systrars andelar i hemmanet.

KLHA, III, AI:10, f 52v, 9 maj 1666

Olof Eriksson i Hällgården beviljades fasta på en hage på västra sidan om byn belägen, köpt av sin fader Erik Eriksson för 70 daler.
Än fick Olof efter gode mäns syn fasta på sin systers Karin Ersdotters i Smedsbo egendom, pantsatt till honom emot 5 skeppund stångjärn och 11 daler Kmt.
Item på Erik Olssons i Boslätten egendom, pantsatt honom emot 100 daler Kmt.

KLHA, III, AI:25, f 199, 8 okt 1683

Uppbjöds första gången efterskrevna jord, som Olof Eriksson i Södernäfde uti Hällgården har sig tillhandlat, nämligen den 5 september nästförlidne av sin syster hustru Brita Ersdotter i Åhsbo, hennes jordedel i Hällgården med allt det som därtill lyder för 150 daler Kmt, och den 5 oktober sistlidne av sin syster Kerstin i Djäknehyttan hennes jord i Hällgården med allt därtill för 150 daler Kmt.

KLHA, III, AI:17, 17 juni 1675

Fjärdingsmannens uti Grytnäs socken pretention emot sin svåger Länsmann Olof Eriksson i Södernäfde, att vinna avrad för sin hustrus jord uti Hällgårdehemmanet, som bemälte Länsman skall i 18 års tid hava brukat, även väl att få tillträda sin hustrus arvejord.
Sammaledes Länsmans ansökning emot bemälde sin svåger Fjärdingsmannen att njuta någon vederkänsla emot den skötsel han sin gamle fader i 20 års tid bevist haver, som och i 20 års tid skall vart blind, blevo båda här uppå fram, och efter Kungl. Maj:ts Placat emot skattehemmanens delning samt förminskande av 1673 den a maj efterläts Länsmannen att inlösa sin svågers, Fjärdingsmannen Johan Jöranssons andel i bemälte hemman uti Södernäfde, som berättades vara allenast en niondedel.

SONEN FÅR EN SYSTERDEL

KLHA, V, AI:1, opag., 30 maj 1688

Olof Olofsson i Södernäfde presenterade i Rätten så, som förleden höst, det avsked som hans farsyster Margareta Eriksdotter, en gammal piga, gjort haver med honom, att evad hon längre eller kortare tid lever skall Olof emot dess fasta egendom föda och sköta henne i dödsdagar.
Vilken sak Rätten sist uppsatte, att om någon ville klandra conventionen måtte hava tid och tillfälle till dett innevarande Ting sig därom att beråda och nu att anmäla och eftersom ännu ingen var som härå talade, stadfästes avskedet och conventionen emellan Margareta och brodersonen Olof Olofsson.

OLOF ERIKSSON MISSTÄNKT FÖR "FÖRSKINGRING" AV UTLAGOR

KLHA, VI, AI:1, opag., 27 maj 1697

Besvärade sig Mats Persson i Knallasbenning över gamle Länsman Olof Eriksson och sonen Olof Olofsson, som honom nyligen avpantat för innestående utlagor 9 daler 8 öre Kmt, dem han likväl för 7 år sedan sade sig betalt hava.
Länsman Olof Olofsson på sin faders och egna vägnar svarade, att de för några år tillbaka uppburit en rest efter sal. Befallningsmannen Westman pro Anno 1690 och 1691 varibland Mats Persson ock restant varit, och lärer samma 9 daler 8 öre icke hava betalt.
Mats Persson beropar sig till vittnes uppå soldaten Erik Andersson Stigare, som skulle kunna berätta, att han den sist betalt som han skyldig var.
Denne soldat Erik Stigare berättade på sin avlagda ed, att han när Länsman uppburit penningar pro Anno 1690 och 1691 hulpit Länsmannen skriva. Samma gång har Mats Pers. son stått till rest för innestående kvarntull 4 daler 16 öre som på restlängden antecknat var, noch haver Mats Persson varit skyldig för utlagor 9 daler 8 öre, men därföre på restlängden icke uppförd, utan dem likväl jämte bemälte resterande kvarntull till Länsman levererat emot försäkran, att de honom vid anfordran gottgöras skulle.
Länsman åberopade sig på den uppsate soldaten skrivit över samma rest, som allmogen pro Anno 1690 och 1691 betalt, varest allena 4 daler 16 öre finnes upptecknade av Mats Persson levererade vara, därhos förmenande, att om Mats också hade betalt dessa stridiga 9 daler 8 öre vore väl sådant i lika måtto uppfört.
Häröver förklarade sig soldaten, att efter Mats intet i restlängden stod intecknad, ty har han ej heller ibland de andra resterna uppfört för denna betalning.
Resolution:
Ehuruväl Länsman vill förebära att Mats Persson i Knallasbenning intet levererat till honom och hans fader de 9 daler 8 öre resterande utlagor som nyligen av honom säges utexequerade vara, dock likväl som soldaten Erik Andersson Stigare edeligen berättat, att bemälte Mats Persson, förutan 4 daler 16 öre innestående kvarntull, ändå 9 daler 8 öre Kmt levererat, som han för innestående utlagor skyldig varit. Alltså prövar Rätten i förmåga av den 29 och 30 ... för skäligt, att så framt Länsmannens fader eller han själv med sin livliga ed erhålla kan, det jan eller fadern samma penningar tillförende av Mats Persson intet uppburit, böra de vara ifrån Matses tilltal fria. Men i vidrigt fall, och där eden tryggeligen icke avläggas kan bör Länsman och dess fader visa ibland vilket års räntor de honom gottgjorda äro, eller och dem återbetala, och därför till frids ställa..

I de följande tingsprotokollen har jag inte kunnat finna att de avlägger den begärda eden.

OLOF ERIKSSONS JORDEKÖP

KLHA, III, AI:20, f 48, 10 juni 1678

Per Erssons i Södernäfde del i vreten nedanför hans gård på östersidan, som han till Länsmannen i Grytnäs, Olof Eriksson i Södernäfde, hade sålt för 50 daler Kmt, och hans del i ...tomten norr om hans gård för 20 daler Kmt, vilket Länsmannen den 20 augusti 1657 haver sålt till fordom Myntmästaren sal. Marcus Kock.

Västmanl ren domb, 15, f 841,25 juni 1661

Uppbjöds ett ängestycke, beläget uti Uppsjön neder om Erik Matssons hölada, som bemälde Erik haver sålt till Simon Persson Skomakare vid Avestafors för 60 daler Kmt.
Noch ett ängestycke ibm beläget bredvid Länsmannens, köpt av Olof Eriksson i Södernäfde och Hällgården för 30 daler Kmt.

OLOF OLOFSSON BLIR LÄNSMAN UNDER FADERNS LIVSTID

KLRD, 34, 1 okt 1696

Publicerades Högvälborne Herr Landshövdingens brev till Befallningsman Carlbom av den 29 september 1696, var utinnan Länsmannen Olof Erikssons son Olof Olofsson gives tillstånd att förvalta Länsmanstjänsten i dess faders livstid

Olof Eriksson avled år 1697 och sonen Olof Olofsson året därefter. Sedan började ett mångårigt tvistande mellan Olof Olofssons änka Karin Johansdotter och hennes svågrar om jordedelar och rättigheter inom hemmanet.

AVLIDEN DOTTERS ANDEL

KLHA, VI, AI:1, opag., 26 maj 1700

Avsades emellan Anders Olofsson ifrån Moren i Hedemora socken och framlidne Länsmans, sal. Olof Olofssons änka, hustru Karin Johansdotter, angående arv efter gamle Länsman Olof Eriksson i Södernäfde, att emedan som å bägge sidor tillstås, det Anders Olofssons dotter Karin är igenom döden avgången sedan hennes mormoder och morfader förut avlidne voro, alltså kommer fadern i kraft av 2 Cap Jordebalken att ärva samma sin dotter, tillika med den överlevande hennes syster Annika Andersdotter på halvdelen uti alla lösören och fasta egendomen, som till arv fallit efter morfadern och mormodern, och förordnas Länsman Johan Girörs tillika med Hans Matsson i Nybyn att likvidera och tillse det var får sin rätta portion och andel uti allt det som efter det gamla folket är att ärva.

Av vad som sägs i senare tvistemål förefaller det som om Karin Johansdotter löser in denna systerdelen. Olof Eriksson hade tydligen fyra döttrar.

ÖVRIGA DÖTTRARS ANDELAR

KLHA, VI, AI:1, opag., 29 april 1699

Emellan Fjärdingsman Per Olofsson i Rembo, Nämndeman Erik Olofsson i Näfde, Lars Eriksson i Björsjö samt Anders Olofsson i Näfde tvistade med framledne sin broders och svågers, Länsman Olof Olofssons änka, hustru Karin Johansdotter, om inlösen av systrarnas jordedelar i Näfde.
Resolverades, att emedan Länsman förutom sin egen brodersdel löst fasterns jord, och en sin systers del, så erkännes nu de andra bröderna som med honom lika nät äro i börden, efter 8 Cap Jordebalken berättigade att lösa de övriga systerdelarna.
Per Olofsson löser hustru Margareta Olofsdotters, Erik Olofsson hustru Brita Olofsdotters och Anders hustru Annika Olofsdotters del.
För stängslen omkring hustru Margareta Eriksdotters röjning bör länsmansänkan betala bröderna efter Hans Matssons likvidation 6 daler Kmt vardera, och även så systrarna i proportion där emot.
Men Lars Ersson i Björsjö i synnerhet 4 daler för arbete i målande stugan, så ock förnöja honom för det avtagna fähustak efter mätesmannaorder, eller förfärdiga det så gott som det förr var.

ANDERS OLOFSSON ÄR SKYLDIG SYSTERN FÖR INLÖST ANDEL

KLHA. VI, AI:1, opag., 27 maj 1703

Resolverades, att emedan Anders Olofsson i Södernäfde tillstår sig ännu vara skyldig 71 daler Kmt uppå änkans, hustru Anna Olofsdotters ifrån Fänsjö, för 150 daler Kmt till köp tagna systerlott i Södernäfde, i börden såld, måste han samma 71 daler ofördröjligen systern, bemälde hustru Anna tillställa, så väl som 5 års intresse á 6 percent för jordens brukande.

TVISTER OM ARVET EFTER LÄNSMAN OLOF ERIKSSON

KLHA, VI, AI:1, opag., 14 sept 1700

Förekom framlidne Länsmannen Olof Olofssons i Södernäfde efterlåtna änka, hustru Karin Johansdotter, som i de åtskilliga efterföljande mål låtit instämma sina svågrar, Nämndeman Lars Ersson i Björsjö, Fjärdingsman Per Olofsson i Rembo, Nämndeman Erik Olofsson och Anders Olofsson i Södernäfde, vilka hava låtit bemälde sin svägerska sig åter till svars i några punkter inkalla.

1) Klagade änkan, hustru Karin Johansdotter att ovannämnda hennes svågrar henne oveterligen låtit hela Saxeröjningen, var utinnan hennes sal. man efter sin fasters Margareta Eriksdotters testamente, och där över träffad förlikning, en sjundedel skall hava tillkommit, den de ingen rätt och makt skola hava haft att bortsälja ifrån hennes barn, utan fördenskull påstod hon, att samma sjundendel i berörde Saxeröjning måtte henne och barnen med penningar eller jämgott värde i annan jord förnöjas och återbetalas.

Svågrarna svarade sin fader och svärfader, gamle Länsman Olof Eriksson, haver avstått denna röjning till gälds betalning åt Avesta Bruk för 221 daler Kmt och ehuruväl de sedermera av sal Borgmästare Scheffer fått något mera för röjningen, nämligen 380 skola de dock sådant för sig allena icke hava behållit, utan svägerskan deras njutit därav en fullkomlig brodersdel så väl som någon annan ibland syskonen.

Resolution:

Alldenstund framlidne Länsman Olof Olofsson för sin fasters skötsel är confirmerad vid hennes del och jord i allt och sedermera med sina syskon sig förenat emot 20 dalers utgift att få en full sjundedel av allt, ty finner Rätten intet fog för syskonen att behålla utav penningarna som sal. Borgmästaren för Saxeröjningen utgivit det som på fasterns del belöper, utan kännas de skyldige till Länsmans änka att utgiva vad på denna förbenämnde del av hela summan belöper, med intresse á 5 percent för den tid de samma penningar nyttjat.

2) Besvärade sig änkan att ehuruväl hennes svågrar skola hava njutit av fadern och svärfadern 1500 tegel och ett fall för det de skulle uppstänga gärdesgården omkring Saxeröjningen, som till gäldens avbetalning avsatt var, skola de dessutom förlidet år igenom osann berättelse hava utverkat sig dom emot henne, att erhålla av henne 36 daler Kmt eller 6 daler på var brodersdel för samma stängning, där dock henne och hennes man enskilt icke skall kunna påbördas att uppstänga omkring hela den röjningen, de gårdar som under faderns och svärfaderns egen hushållningstid förfallna voro, utan skall hon och hennes man därvid hava gjort sin skyldighet när de stängt för fasterns sjundedel, som de enskilt ägde, och sin egen brodersdel, vilket i så måtto skall vara efterkommet, att hennes sal. man verkligen stängt av dessa gårdar så mycket som någon annan broder, och för fasterns åttondel förent sig med bröderna den 7 september 1698 att giva dem i ett för allt 6 daler Kmt, som nämndemännen Hans Matsson i Nybyn och Anders Ersson i Näfde, vilka gårdarna uppmätt och förlikningen bevistat, samt Erik Andersson i Södernäfde som föreningsskriften i pennan författat skall kunna intyga, jämväl skola själva gårdarnas vidd och sträckning kunna förklara, att på hennes mans fasters del högst 10 daler 24 öre belöper, ty att nämndeman Anders Ersson och Knutsbo Olof Ersson vid gårdens uppmätning funnit den högst hålla 363 famnar, varav åttondelen bliver 45 3/8 famnar, som á 8 öre gör 11 daler 13 öre, således svågrarna för sitt arbete å stängningen för fastersdelen tagit av henne 24 daler 29 öre för mycket, dem icke allenast hon att njuta av svågrarna tillbaka, utan också allt vad de tagit och utfått över 6 daler Kmt, som de med hennes man voro förenta om, eller ock av teglet och fallen, de för stängningen och gäldens betalning av fadern och svärfadern fått, så mycket tillba-

ka som emot berörda överskott svara kan.
Svågrarna invände emot detta käromål, att faderns skriftliga förordning av den 20 juli 1696 nogsamt utvisar, att fadern tilldelat barnen det obrända teglet och de obrända fallen för gäld de skulle taga sig an att betala, fördenskull sådant icke skall kunna vändas in på stängningen, utan som brodern, framliodne Länsman Olof Olofsson med hustru och barn varit hemma i boet när fadern, samt där njutit föda, kläder och annat mera under den tid gälden gjordes, och gårdarna omkring röjningen förföll och uppbrända blevo, alltså påstodo de med fullgott skäl och fog hava begärt och vunnit betalning av broderns änka för stängningen till 6 daler på var brorsdel, som dock ringa skall vara i anseende till förtjänsten efter arbetet och gårdarnas vidd, som till 363 famnar och à 8 öre skall på var brodersdel stiga till 15 daler 4 öre. Kort åberopandes sig även uppå förberörde gode män, som gårdarnas första uppmätning och förlikningen bevistat till vittnes, att de med sin broder sal. Länsman blivit överens om 6 daler på var brodersdel att undfå.
Nämndemännen Hans Matsson och Anders Ersson sade sig intet minnas om den gången när gårdarnas uppmätning och uträkningen av jordedelarna efter kolräntan skedde något taltes om betalningen för stängningen, och alltså intet säga kunna, antingen Länsman skulle giva 6 daler i ett för allt eller 6 daler åt var broder.
Men Erik Andersson, som uträkningen och föreningsskriften i pennan fattat, berättade dem emellan då var avtalt, att Länsman skulle giva sina bröder i ett för allt 6 daler för stängningen i Saxeröjningen på 1/8-del.
Resolution:
Den dom som för detta anno 1699 på Vårtinget i denna sak fallen är, kan Rätten intet frånträda, utan hava parterna densamma sig till rättelse att ställa.

3) Påtalte Länsmans änka en skogslott på Pirka-bergen, som svågrarna till Wästansjöborna i Folkärna socken för 30 daler Kmt försålt.
Svågrarna invände fadern först av samma teg hava sålt till Wästerbergsborna skog för 40 daler. Sedan brodern Länsman Olof Olofsson därsammastädes haver låtit Per Hansson i Pirka kola 30 stigar, och de 15, som föllo på Länsmans del körde Johan Jöransson i Pirka fram till Avesta Bruk för hans räkning, och som sedan allenast några buskar voro över lämnade, hava de sålt dem åt Nordansjöborna, inseendes sig intet få hava den i behåll för Wästerbergsbornas intrång, friandes sig nu för våda, så mycket böra sig tillkomma emot det brodern i boet med fadern tillförende försålt, dock underkastandes sig prov och rannsakning om icke så mycket på deras andel belöpa må.
Resolution:
Vad fadern i sin livstid på denna lott åverkat kan intet lända änkan och hennes barn till förminskning i sin rätt av behållna skogen, utan så framt hon med extrakt utur bruksböckerna bevisa gitter, det de 15 stigar kol som Länsman låtit sätta på sin räkning, äro komna i avräkning på faderns skuld som hon invänder, eller eljest faderns husgäld tillgodo, bör hon njuta sin del i dessa 30 daler som svågrarna av Wästansjöborna för den kvarstående skogen uppburit, samt det med skäligt intresse efter 5 percent.

4) Fordrade änkan betalning och skadestånd av sin svåger Per Olofsson för sina tegar i Boslättenvreten han låtit avbeta, samt laga plikt på honom för sådan åverkan.
Fjärdingsman invände sig med hennes lov och minne hava släppt sin häst in i samma vret, och därföre avstått henne andra jämgoda om icke bättre tegar att avbärga, sig till nytta och vedergällning, dem hon av sedermera fattad ondska, låtit intill närvarande stund stå oslagna.
Änkan svarade honom, icke förrän

efteråt, sedan hennes tegar redan förut avbetade voro hava tilltalt henne därom, och sig alltså hans tillbud icke mottaga kunnat, utan prövat sig rådeligen detta sin svågers olaga förfarande att underställa Rättens omdöme och avstraffande, på det hon efter denna tid må bliva fri all oförrätt av honom.
Resolution:
Alldenstund Fjärdingsmannen Per Olofsson för dessa tegar bjudit hustru Karin Johansdotter jämgott vederlag, som hon själv tillstår, ty kan efter 9 Cap Byggnadsbalken med böter icke anses, dock måste han fylla henne skadan igen med en bola hö efter Nämndemannen Daniel Matssons i Olofsbo skattning, som tegens belägenhet i ögonasikte tagit haver.

5) Påstod änkan att få lösa sig in uti hagen för fasterns sjundedel, på det hon som gör 1/4-del i alla av hemmanets utlagor även få fullt jordetal efter skatten.
Men svågrarna förmente det icke med fog kunde pretenderas, så vida fadern, gamle Länsman Olof Ersson, bemälte hage av farfadern särskilt löst för 70 daler Kmt och fasta därå erhållit den 10 maj 1667.
Resolution:
För en rätt jämkning skall i utlagorna och soldatpenningar med de flera utskylder, som av hemmanet utgå böra, prövar Rätten skäligt att hon må få lösa sig in i hagen, så att hon icke mindre där uti njuter en full sjundedel, än uti alla andra lägenheter, och gör sedan för dem en sjundedel i skatten. Men gårdarna, som efter den nyligt gjorda fördelningen syskonen emellan upprättad är, böra då på hennes omkostnad flyttas, som före intete åtal härpå gjorts.

6) Pretenderade änkan full vedergällning för alla omkostningar hon på denna rättegång skall av svågrarna vara förorsakad att använda.
Men som de ... kunna vara, ty bliva de upphävda.

Nu följer svågrarnas vice versa pretentioner:
Nämndeman Lars Ersson i Björsjön fordrade av sin svägerska, Länsman Olof Olofssons änka, hustru Karin Johansdotter, 6 daler Kmts rest uppå avraden för sin hustrus jordedel av 150 daler Kmts värde hon i tvenne år brukat, samt refusion för vad hon därav pantsatt åt andra, innan hon jordedelen inlöst, som nu transporterad är in uppå Fjärdingsman Per Olofsson.
Änkan svarade sig förmena 6 daler för en så liten jordedel kunna göra fyllest i årlig avrad, och sig därom varit med Lars Ersson överens, som Länsman Johan Giörs och Hans Matsson i Nybyn skall kunna betyga, men någon del av jorden skall hon icke annorlunda hava pantsatt, än hon den utan lagsökning skall kunna få den igen när henne behagar. Varöver hon med Fjärdingsman som står i handel med honom om dess jordedel sig förena vill, antingen att skaffa det samma igen eller låta honom få ersättning i ett annat jämgott stycke jord.
Länsman Giörs och Nämndeman Hans Matsson i Nybyn berättade sig intet minnas, det Lars Ersson lovat änkan sin hustrus jord för 6 daler utan i stället begärt 12 och sedan avslagit avraden årligen.
Resolution:
Emedan änkan, hustru Karin Johansdotter brister i bevis därpå, att Lars Ersson förr accorderat henne sin hustrus jord för 6 dalers avrad årligen, utan de gode män som då närvoro betyga 9 daler hava varit påtalade, om hon strax intet betalte, capitalet och är så litet att det drar 9 dalers intresse, ty ser Rätten ingen undflykt för henne de resterande 6 daler att betala med stämnings och dompenningar. Vad hustru Karin av Lars Erssons jord i pant utsatt, bör hon med penningar inlösa och skaffa honom fritt ägo eller med jämgod jord ersätta.

Fjärdingsman Per Olofsson i Rembo tilltalade sin svägerska, framlidne Länsman Olof Olofssons änka, bemälde hustru Karin Johansdotter, om betalning för det han stängt ny

gård omkring Boslättsvreten, där utinnan han jämväl äger sina tegar. Det han tillkännagivande att även de okväden som var av dem stämt annan för, äro de i vänlighet sins emellan förlikte, så att ingedera vidare därpå tala, utan den stämningen alldeles upphör, samt för död och ogill skattas.
Änkan svarade sig aldrig hava nekat Per Olofsson sin pretention för gårdar omkring samma vret uppsatt, utan när han efter 1697 års delningsinstrument betalar henne tvenne års dagsverken för slogen, samt ett dagsverke årligen för den tid hon tillförne jorden betalt, skall honom ske nöje för sin fordran, eller han få taga bort eller avföra gården när han vill. Dock förmente dessa deras var emot annan havande pretentioner väl kunna kompenseras och kvittas.
Förlikningen över växlade okvädingsorden tillstod hon och sade sig acquidera vid den samma.
Resolution:
Alldenstund änkan denna pretention på uppstängda gården omkring Boslättenvreten för riktig erkänner, ty har Per Olofsson med henne där över att acquidera och kvitta emot hennes fordrade dagsverken, så framt de förståndiga av honom anses, eller ock efter hennes gjorda tillbud stängsel och gårdar att borttaga och sig själv till nytta göra.

Samtliga bröderna Erik, Per och Anders Olofssöner tillika med svågern Lars Ersson i Björsjö fordrade av sin svägerska, Länsmans änka hustru Karin Johansdotter, avrad utav samtliga deras mödernes jord eller treding i Näfde, som hon med sin man i några åren bortåt brukat. Men änkan svarade sig och sin man icke enskilt för sig hava brukat möderne jorden, utan medan fadern än levde och satt i oskiftat bo efter sin hustru brukades samma jord åt honom av sonen Olof och denne sonhustru, som hemma hos honom voro i ett hushåll, icke annorlunda till anseende än för hans husfolk och tjänstehjon, varför av kärandena hade sett sig vara befogade till någon avrad, de i faderns livstid honom därom tilltala eller anno 1697 vid arvsskiftet efter honom därom påmint göra bort men alls ingen rätt att fordra sådant av henne.
Resolution:
Att giva svågrarna avrad för möderne jorden kan Länsmans änka, hustru Karin Johansdotter med alls intet fog påbördas, så vida hon med sin man den icke för sig enskilt nyttjat, utan medan de voro hemma i faderns hus och tjänst stadde den åt honom i oskifte bo sittande, brukat som andra tjänstehjon, utan så framt kärandena varit sinnade för möderne jorden sig till enskild nytta någon avrad begära, sig förbehålla och lagligen bevaka, hade dem ålegat i faderns livstid sådant påtala och sig refusera, eller vid arvsskiftet efter honom, som anno 1697 hölls, därför bevaka. Men som det nu icke skedde, kan numera efter så lång tids försummelse och stillatigande därpå med skäl icke yrkas, sedan de i 15 Cap Arvsbalken föreskrivna fatalier omlupna äro, utan i förmåga av samma lagens rum förklaras denna talan för en alldeles förlegad sak, varpå aldrig mera lagligen talas må.

Gjorde svågrarna åtal på 9 skylar råg fadern Anno 1696 dem till utsäde skulle hava lovat genom en då upprättad förening.
Men, som uti en senare avhandling Anno 1697 den 9 juni fadern och barnen emellan klarligen finnes uttryckt och preciserat att barnen efter faderns död alls intet skulle hava att tala på sådan säd, emedan fadern densamma förtärt hade.
Alltså frias änkan ifrån sina svågrars anspråk och tilltal i denna måtto.

GRÄLET FORTSÄTTER ...

KLHA, VI, AI:1, opag., 25 sept 1701

Fordrade framlidne Länsman Olof Olofssons änka, hustru Karin Johansdotter i Södernäfde utav sin svåger Anders Olofsson ibm 13 daler Kmt, men han kändes icke vid sådan skuld, utan bad henne uppräkna vari den bestå månde, ty angav hon sig hava under förflutna hårda åren hos Bergsfogden Roothoff på kredit fått 1/2 spann säd för 6 daler 16 öre, låtit honom få efter sin man en rock för 3 daler, item fyra kannor mjöl för 1 daler 24 öre, 2 kannor korn för 26 öre och tobak för 30 öre, som allt tillsammans gör 13 daler Kmt.
Anders Olofsson svarade sig skyldig till råg, halvspann, den han sade sig till Bergsfogde Roothoff själv betala ville. Kändes och vid rocken för 3 daler samt 2 kannor korn för 26 öre, men mjölet lämnade han in uppå sin hustrus förklaring, invändandes sig och något tobak av henne fått hava när han arbetat åt henne, vilket han förment sig vara skänkt, fordrade eljest betalning av hustru Karin för sina dagsverken han gjort henne på timring å dess fårhus, ett golvs inläggande uti en stuga, ett härbres tätande och åkerns plöjande med sin hustru, item utrivit en mila för henne, samt kört kolen, varför hon lovat honom en stig kol.
Detta, svarade änkan, var honom betalt till, så mycket han för henne gjort, nekandes och en del gjort vara.
Resolution:
Den halvspann råg, som Anders Olofsson tillstår sig igenom hustru Karins medlande hava fått till låns hos Bergsfogde Roothoff, åligger honom förderligast antingen till Bergsfogden själv betala, och fria hustru Karin ifrån sin utsatta borgen därför, eller de halvsjunde daler han därför erlägga bör till henne leverera, att hon dem till Bergsfogden tillställer, de tre daler för rocken Anders tillstår sig fått hava, samt 26 öre för de två kannor korn, bör han jämväl henne fönöja, sammaledes och de omtalte 4 kannor mjöl samt ock för tobak så framt hon icke med själv sin ed gitter vederlägga det hon för sig och sitt husfolk sådant icke njutit.
Vad Anders Olofssons fordran angår så emedan den av änkan bestrides, och nu i det målet av Anders Olofsson icke stämt är, överlämnas därtill till laga utförande en annan tid om de däröver icke förenas kunna.

... OCH FORTSÄTTER

KLRD, 53, f 676, 17 maj 1706

Utöver änkans hustru Karin Johansdotter, Anders Olofssons, Erik Olofssons söners i Södernäfde anförda käromål, förklarade sig Fjärdingasman Per Olofsson i Rembo således, att den specifikation som under faderns, Länsmans sal Olof Erikssons namn, syskonen över dess arvsrätt hava uppvisat, icke skall vara riktig, menandes att fastän faderns bomärke därpå visats stå, skola dock densamma vara uppsatt utan hans vetskap, eftersom Fjärdingsman varken mottagit de Caroliner som honom påförda stå att hava låntagit, icke heller de 100 daler för vilka samma skrift synes honom gravera. Erkännande allenast 12 daler som fadern honom lånt, men betalte blivit skolat, igenom tvenne resor han till Kungsör på mönstringen för fadern gjort.
Emot de 25 daler som efter Mats Anders Per å faderns uppskrifr erkänner syskonen sig hava fått vederlag.
Målsänget, för vilken av Mårten Olofsson i Grönvall 80 daler skrives vara uppburna, säger Per sålunda vara beskaffat, att 45 daler blivit avräknade för utlagors rest efter Befallningsmannens sal. Per Larsson Gahns uträkning, men 34 1/2 daler varit hans egna penningar, beropade sig på hustru Sara Andersdotters i Grönvall vittnesbörd, som där tillförsträckt honom 24 daler, skolandes Per allenast hava egenfångat sina utgivna penningar, eftersom syskonens

andel där uti vedergällen blivit, vilket belyses med kvitto den 20 april 1700 på 40 daler, som han för Olof Olofssons änka betalt, och såmedelst löst den del som i Hällsweden graverat.
Undandragandes sig ifrån ansvar i sådana gamla pretentioner, alldenstund därpå vid arvsdelningen icke talt blivit, som med Rådman Folkiers attest 10 sistlidne april vill erhållas, svarandes vidare ingen skogsåverkan som dem icke skall tillkomma att påtala, så skola och syskonen intill fång hava, att begära lösa honom ifrån hans del i Näfde, emedan vad honom i Rembo som Näfdde och Grönvall på ..., för fjärdedels hemman sammanfånget och skattlagt är, varvid han förbliva vill, eller efter vice versa stämning påstod Per Olofsson av syskonen att nu få vedergällning för sin hävd och stängsel på Forsbosweden och Boslättssweden, som de bortsålt, insinuerades nämndeman Daniel Matsson och Anders Ersson värdering över ... som till 25 daler Kmt bestiger, var emot contraparterna nekade, och som Per icke haver fog att begära förnöjelse för sådan stängsel som i faderns tid med hans ... och ...gjordes, vittnen som instämda äro blevo och examinerade.
Först Per Andersson i Grönvall, utan jord i Näfde, svarade och kände sig icke minnas att hava skrivit över omrörda anledning över Länsman sal. Olof Erikssons försträckningar åt sonen, Fjärdingsman Per Olofsson, förklarades vara osanning vad hustru Karin Johansdotter honom tillvitar, som hon säger honom med egen hand författat haver, och vilken i hennes sal. mans gömmor legat, så begärde och Erik Andersson plikt över hustru Karin för detta hon sade, att han tagit ... av ...
Expenser måtte han även sig vara befångad av hustru Karin och hennes ... att njuta.
Per Andersson i Grönvall gav vid handen, att Per Olofsson lovat 34 daler 16 öre för röjning och änge Hällsweden, men 45 daler för utlagor blivit avräknade, och sin fader detta äng bekommit haver utav en lagfaren anpart uti Boslätten.
Resolution:
Så som den förteckning, vilken under Länsman sal. Olof Erikssons namn änkan hustru Karin Johansdotter, Anders Olofsson och Erik Olofssons söner uppgivit icke genom vittnen bevisas vara uppsatt med faderns minne, var emot nämndeman Bengt Andersson och Rådman Lars Folkern uti dess skriftliga attest besannar, vid arvsskiftet ingen talan därpå blivit gjorder, utom att sal. Länsman sagt det ingendera av barnen var skyldig honom något, samtyckande för sin skuld samtliga barnen att träda till sina lotter, alltså kan Rätten icke anse det billigt vara, att efter så lång tids förlopp gravera Per Olofsson med något därav, mer än allenast 5 daler som efter calkulation finnes bestå för syskonen i deras andel av utlagoresten. vilken han till dem samtliga kommer att utgiva, dock så att hans egen del därav honom förbehålles.
Blivandes i lika måtto frikallad ifrån syskonens anspråk, emedan icke heller någon för detta pågjord är, utan vad Per kolat skett på oskiftad skog, och han eljest i många åren underhulpit fadern med resor och dylika beställningar vid länsmanstjänsten, så varde och syskonen ifrån Per Olofssons påstående om vedergällning för hävden och stängsel på Boslättenvreten entledigade, i betraktande till det förre, och att han vid avvittringen sådan meldoration sig icke förbehållit, utan genom stillatigande densamma cederat och eftergivit haver, att således parternas pretentioner å ömse sidor, både om utlagor och vad mera påstått som sagt är emot varandra compenseras och upphäves, varpå all ytterligare talan för för dem skall vara inskränkt och betagen.
Anbelangandes den påstådda inlösen av Per Olofssons tillfallna arvsrätt i Näfdehemmanet, där uti kan Rätten den så mycket mindre bifalla, som samma Per Olofsson det medförer fullkomlig besittning,

och eljest vid sista jämjningsreven med den övriga hans jord i Rembo och Grönvall för ett visst hemmanstel, nämligen 1/4-del tillhopa skattlagd är. Varvid han i kraft av förordningen den 1 maj 1693 conserverad och försvarad varder.
Vittnena böra parterna var för sig betala som dem instämt hava, 1 daler vardera för dag varit, de således försummat.
Och som änkan hustru Karin Johansdotter tillvitat Erik Andersson det han av Fjärdingsman tagit saker därför att under vittnesbördet Per Olofsson hans medhåll få skulle, skall hon efter 43 Cap Tingsbalken sina 3 daler Smt.

TVIST OM FASTERNS JORDEDEL

KLHA, VI, AI:1, opag., 25 maj 1700

Kärade fordom Länsman sal. Olof Erikssons i Södernäfde trenne söner, Fjärdingsman Per Olofsson, Nämndeman Erik Olofsson och Anders Olofsson till sin broders, framlidne Länsmannens Olof Olofssons änka, hustru Karin Johansdotter, angående en deras fasters, sal. Margareta Eriksdotters 1/8-del, som deras fader i skötningslön skall hava uppdragit. Men brodern Olofs änka under sig allena skall vilja försvara och åt sig ägna.
Änkan uppviste till samma jordedels försvar sin mans fasters Margareta Eriksdotters honom givna skötselbrev i gode mäns närvaro den 10 april 1687, där uti hon uppdrager denne hustru Karin Johansdotters man, framlidne Olof Olofsson sin 1/8-del för det han henne till döddager försörja och sedan till graven hederligt skulle komma låta, som sedan 1688 den 30 maj på laga Tinget i Brunnbäck confirmerat blivit.
Efter ingen något åtal varken på första Tinget den 6 okt 1688 eller sedermera gjort och en sådan hennes förordning klandrat hade, Allt därför påstod hustru Karin att bli vid jorden bibehållen.
Efter nogsamt skall vara bekant, det hon med sin man hava fastern Margareta Eriksdotter likmätigt skötselbrevets i livstiden rätt uppehållit, försörjt och hederligen till graven komma låtit, uppvisandes eljest en räkning uppå åtskilliga utgifter för Margaretas nytta, utlagda löpande till 108 daler 8 öre.
Resolution:
Såsom icke allenast av handlingen emellan Margareta Eriksdotter och brodersonen Olof Olofsson om hennes skötsel upprättad den 30 april 1687, av Rätten är vorden confirmerad den 30 maj 1688 att vinna sitt stånd efter 31 Cap Jordebalken, utan kärandena jämväl sedermera med Olof Olofssons änka förenats att låta henne denna del behålla, och därtill emottagit av henne 21 daler, på det hon jämt skulle komma till 1/7-del, samt på förleden års sommarting, då de med henne om lösningsrätten tvistade, icke disputerat och bestritt samma fasterns del, utan i anseende till den och en annan inlöst systerdel allenast tvistat med henne om inlösning av något mera, samt påstått där emot lösningsrätt för sig uti de andra systerdelarna.
Alltså ser Rätten intet skäl för dem härpå vidare att tala, utan prövar skäligt att den förra deras förlikning och Rättens Anno 1688 meddelade confirmation må vinna sin fullbordan, fullkomlig kraft och framgång.

OLÄMPLIG FISKEMETOD FÖRBJUDES

KLRO, 49, f 613, 27 okt 1704

Daniel Persson i Södernäfde och Johan Matsson i Rembo, som låtit instämma Nämndemannen Erik Olofsson med dess son Olof Ersson jämte Anders Olofsson, Olof Olofsson, Erik Hansson och Aners Matsson i Södernäfde om förfång uti fiskevatten, äro numera här på Tingsplatsen med dem förent och saker eftergivit, med förbehåll allenast att hädanefter de icke under fiskeleken fara med pulsning över fiskevattnet, vilket och Rätten skäligt fann under 5 daler Smts vite vore laga bot att förbjuda.

OM SAXBOTORPET

KLHA, III, AI:19, 5 nov 1677

Uppbjöds första gången hustru Karin Jöransdotters, Margareta Ersdotters, Johan Perssons i Södernäfde, hustru Ingrid Ersdotters och Per Johanssons i Humlebo arvedelar i Saxbotorpet, beståendes av 3 systerdelar med alla de tillhöriga lägenheter, som de den 4 november 1675 sålt till Nils Månsson Laggare vid Avestafors för 75 daler Kmt.
Noch den halva täkten i Saxbo, som Pastor i Grytnäs, Herr Olof Moraei haver haft i possession, och den 4 november 1677 till ovanbemälde Nils Månsson för 40 daler Km sålt.
Och klandrade Malin Matsdotter i Saxbo, viljandes detta inlösa.

KLHA, III, AI:20, f 42v, 10 juni 1678

Uppbjöds andra gången tre systerdelar uti Saxbotorp, som Nils Månsson Laggare haver den 4 november 1675 köpt av hustru Karin Jöransdotter, Margareta Ersdotter, Johan Persson i Södernäfde, hustru Ingrid Ersdotter och Per Johansson i Humlebo för 75 daler Kmt.
Men alldenstund Nils Månson haver bortsålt sin hustrus jord uti Håkonsbenning till Herr Rikskammarrådet Välborne Herr Isac Ernström, och samma penningar genast nedlagt uti detta topets lösen, så att det styrkt är som ett jordebyte.
Befallningsmannen vittnade till att Herr Rikskammarrådet allaredan haver vunnit laga fasta på Nils Månssons jord i Håkonsbenning, och fördenskull inte hava någon förhoppning att få den igen.
Över allt detta vart och bevisat, att Nils uti ... års tid satt inhyses hos Malins moder medan han höll på att upptaga de sig tillköpta husen uti Saxbo, uppstängde rågårdarna och upphävdade jorden, då ingen lät sig om någon lösen märka, förrän nu allt är väl tillpyntat.
Varför Häradsrätten Malins Klander ogillade.

SAXRÖJNINGEN SÄLJES

KLHA, VI, AI:1, opag., 20 okt 1699

Uppbud första gången.
Till Borgmästaren, Högaktad Herr Hindrich Scheffer hava Per Olofsson i Rembo, Erik Olofsson i Södernäfde, Anders Olofsson ibm, och framledne Länsmannens Olof Olofssons änka, hustru Karin Johansdotter den 28 augusti 1699 upplåtit och försålt en röjning, benämnd Saxräjningen, som tillförende lytt till Södernäfde för 380 daler, med den trakt, som löper ifrån bemälde röjning neder i sjön Saxen och under fäfot ligger, för samma köp, varpå inteckning och uppbud begärdes.
Men säljarnas grannar i Södernäfde protesterade emot den del av utmarken som härigenom såld är, varför säljarna sig påtogo, att giva därför vederlag, och utlägga så mycket av andra sina integor, så framt befinnas skulle vid en jämförsel i byn, att de mera sålt och intagit än på deras del belöper.
Resolverades alltså till uppbud första gången. Men därhos hölls för nödigt, att den platsen besiktigas som av utmarken såld är, innan vidare lagfart därå sker, emedan grannarna klaga mulbeten därigenom förminskas.

Försäljningen slutfördes.
Senare, år 1714, förekom en tvist mellan dessa säljare och Bergsfogde Rothoff, som då övertagit Röjningen, om utlagor och andra kostnader.
Se härom längre fram.

PER OLOFSSON BESKYLLES FÖR FUSK MED KYRKOTIONDET

KLRD, 26, f 944, 19 maj 1690

Besvärade sig fjärdingsmannen Per Olsson i Rembo över Per Ersson Kart i Kyrkbyn, att han har utfört honom såsom han skulle under kyrkotiondets intäkter anno 1688 stulit så och undanstuckit en hop säd. Per Ersson påstod sig så talat och sade han, att det var desslikes sant, ty då under intäkten har om morgonen Per Olsson i hans hus insatt till förvaring en spann ren säd, därav en mindre säck avknutits, än en annan avknuten, item en påse om aftonen. Denna säck förutan skall han fört en spann till Olof Andersson i Kyrkbyn och fått 5 daler av honom. Ytterligare beropande sig på kyrkvärden Bengt Andersson i Mästerbo, det han skall veta berätta, att oriktigt plägar tillgå med tiondet. Item skall kyrkvärden känt, att fjärdingsmannens hustrus syster Sara Andersdotter har ingen tionde ingjort i det året, och begärde att kyrkvärden måtte avhöras under ed.
Fjärdingsmannen inlade befallningsmannens Hans Hiuls attest, att han har tillåtit fjärdingsmannen behålla och igenfå en spann säd, som han hade fört med sig till att ingöra för sin dannespann. Ytterligare har befallningsmannen tillåtit honom att sopa låren och han fått samla sig där något desslikes. Den andra spannen belangandes, som till Olof Andersson blev buren, påstod Bengt Andersson varit sig och andra kyrkvärden Anders Eliasson given för dannespannen som de kalla.
Vidare inlade fjärdingsmannen häradsskrivare Anders Linds attest, i vilken ävenså infört finnes, att befallningsmannen och han haver lovgivit Per Olsson sopa kyrkohärbärget rent förrän säden intogs, och han då fått litet i lårarna samla sig. Noch hava de sänt honom med havre till sina hästar om dagen en gång.
Kyrkvärden Bengt Andersson efter Per Erssons påstående, avlade eden och betygade han, att han vet ingen oriktighet vara förlupen eller kunnat ske, ty han inmäter för var och en som uppropas till dess ingen resterar. Fjärdingsmannens hustrusyster som omtalas, påminner han sig intet sett under intäkten, men om någon annan gjort in för henne, det vet ej han. Vilket fjärdingsmannen sade gjort vara.
Än sade Per Ersson, att han för några år sedan haver fört en rågpåse till kyrkohärbärget och Per Olsson bjudit Anders Jacobsson i Skräddarbo föra den tillbaka och inleverera hos Per Ersson som han ock gjort. Per Olsson sade detta måtte vara sig likaså efterlåtet av befallningsmannen som det förra. Och frågar om icke säden är vorden riktigt för honom annoterat i tiondelängden, det Per kunde ej neka till.
Per Ersson angav, att i år är en havrepåse som han ingöra skulle, av fjärdingsmannen vorden återskickad i hans gård, men fjärdingsman svarar sig blivit beordrad bära den till befallnigsmannens och häradsskrivarens hästar, och frågar om icke havren anskriven blivit på hans namn i längden. Per Ersson säger, att huru med inskrivningen beställt är vet han ej, men dock vet han, att hästarna fingo ingen havre. Befallningsmannens profoss Johan Girs sade sig följt med i tvenne gånger och givit hästarna havre till att äta.
Per Ersson angav, att länsmannen Olof Ersson haver försökt bilägga saken och bjudit dem penningar, så ock velat giva åt kyrkan något, om de ville nederlägga saken, och inte den utföra.
Länsmannen sade sig befarat hava, om sin son skulle vara häri all klar, efter de så grovt utförde honom. Och alltså gärna velat avställa detta, ty han tänkt någon fläck till äventyrs hava vid honom, vilket han gjort av en faderlig kärlek och åhåga om bemälde sin son. Men Per Olsson har själv intet sökt eller begärt förlikning.

Resolution: Efter som Per Ersson faller i bevisen, och grundar sin talan på misstankar, såsom befunnet är. Alltså efter 20 Cap Tingsbalken sakfälldes han till 40 daler Silvermynt och fjärdingsmannen dömdes för vitet fri.

PER OLOFSSON I BRÅK OM TIMMERSTOCKAR

KLRD, 26, f 922, 1 okt 1690

Per Olofsson i Rembo sade sig för någon god tid sedan hava fört 16 sågstockar till Skäggebo-vägen, och såsom han icke då kommit till att såga därsammastädes, hade stockarna blivit så liggandes, vilka nu alldeles bortkomna äro. Har därför han stämt Johan och Erik Hanssöner samt Nils Persson i Skäggebo, som där bo, att förklara sig uppå stockarna.
Men Erik Hansson förklarade sig hava fått 3 stockar av Olof Persson i Stusshyttan och 2 av Germund på Born, och att han inga stockar mera dädan hämtat. Därpå han vill göra eden.
Item bestod Nils Persson sig tagit en stock av Pers stockar till en grindstolpe efter timret låg och skämdes bort. Och har han lovat betala honom en stock igen, och i det övriga frigöra sig med eden.
Nils Persson lade hand å bok att frigöra sig med.
Men Erik bekände nu att kanske har tagit någon kärra av stockarna till brännved efter timret skämdes
Resolution: Nils betalar den ena stocken med en daler.
Erik betalar 6 daler eller 6 stockar igen, så ock för sin osanning och utfästa ed skall plikta till kyrkan 6 daler Kmt.
Sist sakfälldes brodern Johan Hansson för svarslösen till 3 mark silvermynt.

PER OLOFSSON KÖPER JORD

KLRD, 26, f 987, 1 okt 1690

Anders Persson och Olof Johansson i Södernäfde och Grytnäs socken hava sålt till sitt syskonbarn Per Olofsson i Rembo var sin liten jordedel i Uppsjöänget, som ligger bredvid varandra inom rå och stake för 101 daler Kmt.
Eljest har och Anders Persson upplåtit Per Olofsson äng uti Forsboröjningen vid älven för 23 daler Kmt, vilket på begäran köparen till säkerhet intecknades härmed.

OLOF ERIKSSONS BARN BETALAR FADERNS GAMLA SKULD

KLRD, 55, f 729v, 4 okt 1707

Påtogo sig framledne Länsman Olof Erikssons i Södernäfde arvingar för honeur skull av dess sal. faders underskrivne sedel av dato 30 januari 1695, att ofördröjligen inom 3 veckor återbetala de 6 daler Kmt, som han av dåvarande Capellanen Herr David Lahlin kvitterat haver, såväl som expenserna 24 öre Kmt.
Fjärdingsman Per Olofsson i Rembo obligerar sig skola vara Herr Lahlins man och berörde 6 daler 24 öre av syskonen uppbära och inom berörda tid tillställa.

PER OLOFSSON GÖR SIG VÄG GENOM ANDRAS RÖJNING

KLHA, VI, AI:3, opag., 5 nov 1714

Samtliga intressenter i Södernäfde på Ingevald Olssons mantal besvärade sig väl över Fjärdingsman Per Olofsson i Rembo. som dem oåtsport upphuggit en wattväg igenom deras röjning vid Forsbo ut när åsen mitt emot Askön, därest han ingen del å ägt och innehaft.
Men blevo likväl med Fjärdingsman förente, att wattvägen bleve som gammalt varit, emellan bemälte röjning och Boslätten, och Fjärdingsman avstänger efter sig den gärdesgård, som till 10 famnar omkull legat, och av vilken han allenast 3 par störar avhuggit.
Vilket i domboken intogs dem till lag och Kungl. förordning enlig säkerhet, samt vedergående dem till behörig efterlevnad confirmerades och för fast erkändes.

JOHAN OLOFSSON DÖMD TILL DÖDEN FÖR OLYDNAD MOT MODERN

KLRD, 61, f 689, Extraord. Ting 4 juni 1710

Såsom Kyrkoherden här i Grytnäs socken, Ärevördige och Vällärde Herr Johan Bjurberg genom brev av den 7 sistlidne december hos Befallningsmannen Välbetrodde Anders Carlbohm tillkänna givit huruledes här i socknen ett allmänt rykte går, att gamle Länsmannens son Johan Olofsson i Södernäfde förledne sommar burit händer på sin köttslige moder, så att efter en ärlig mans gjorda utsago i sakristian, modern skall därav blodig utur sitt hus sprungit till fjärdingsmannen i Rembo och givit ...
Och eftersom Kyrkoherden förstått, att hon sig sedan ångrat, och därtill nekat tala, jämte mera hon sedermera föregivit av fruktan för sonens avstraffande, har han detta hos Länsmannen angivit och vittnet i hans närvaro examinerat.
Men som Länsman sig därav icke taga velat, och förberörda personer icke heller velat sig inställa, då de till förhör kallade blivit, äro de blevna satta ifrån Herrens Högvördige Nattvard till dess de sig förklara skulle, med mera som samma dess brev härhos i original bifogat vidare förmäler.
Alltså haver Befallningsmannen sådant Baronen, Lagmannen och Vice Landshövdingen, Högvälborne Herr Hans Rålamb ytterligare berättat.
Och alldenstund Högvälborne Herr Baron och Landshövding igenom dess ankomna brev av den 21 december jämte överskickande av förbemälde Kyrkoherdens skrivelse, detta till en sann rannsakning och dom behagat att beordra och utställa.
Fördenskull, i anledning av sitt förra angivande månde nu Herr Befallningsman för Rätten framställa bemälde Johan Olofsson i Södernäfde jämte modern, hustru Karin Johansdotter ibm, och tillika som vittnen Anders Olofsson i Södernäfde och Fjärdingsman Per Olofssons hustru Margareta Andersdotter i Rembo, med begäran att Rätten här över behörigen rannsaka, och att slikt otillbörligt förhållande med ett lag likmätigt straff belägges, och rätta vill i förebringandes detta såsom ett stort skäl och bevis, att modern av morbröder och son måtte handlad blivit, emedan hon kommit ifrån honom blodig utspringandes, vartill de bägge icke ens junna neka, med mera som under själva rannsakningen sig förmodeligen uppenbarat varder.
Modern, hustru Karin Johansdotter, förekallad, beklagade att ett sådant ogrundat tal och rykte om hennes son skall av ovänner och illvilliga grannar, vilka hennes son för dess id och flitighet att sig nära och föda, avund vara ... utkommit, dock likväl ej annat betyga kan, än att hon av bemälte sin son med all barnslig lydnad och hörsamhet alltid bemött blivit, berättandes dock ytterligare härjämte, huru för några dagar näst för midsommardagen i förlidet år, när bemälde hennes son Johan ärnade att fora till Västerås tvenne kopparlass, som tillförne insatta varit hos en kopparsmed här i Avesta, Anders Olofsson benämnd, ville han därtill uttaga och bruka bägge i deras hushåll varande hästar. Men som den ene mycket illa bruten och ofärdig varit har hon honom densamma förvägrat, och till väg icke utsläppa velat, under skäl och föregivande, att hon hellre ville umbära 10 daler för lön, än alldeles mista hästen, som kostat 48 daler Kmt.
Tillståendes och uppå tillfrågan, att svordomar dem emellan på bägge sidor växlades, sägandes det kunde icke annat vara, än ju slikt då förefalla skulle, då hon omsider med en nyckel slagit sin son på axeln och tillsagt honom, att han intet skulle sätta sig emot hennes vilja och taga hästen ut, men han svarat, att han ändå skulle uttaga honom, fattandes i detsamma i nyckelen med henne, vilket hon betygar vara skall i den mening att han, Johan, skulle värja sig ifrån flera slag, som hon säger sig samma gång honom ärnat.
Och som hon ryckte nyckelen hastigt åt sig, stötte hon sig i detsamma ett litet hål vid högra ögat Då sonen sedan utsprungit på går-

den till att lägga selen som han hade i handen, innan han till Västerås ... skulle, men hustru Karin har ändå allt mera sagt, att han intet skulle få taga hästen, och att hon skulle gå till sonens farbroder, Fjärdingsmannen Per Olofsson i Rembo, var emellan och Södernäfde är ungefär en halv åttondels mil, till att beklaga sig, sägandes sig vara utav ett häftigt sinne, som hon ... även då ... var för att hon intet fick råda eller sonen henne lyda ville.
Och när hon till Rembo kommit har Fjärdingsmannen samma gång icke varit hemma, utan bortfaren hit till Avesta med kol, utan allenast hustrun Margareta Andersdotter, vilken hon tillsport om hennes svåger icke vore hemma, och när hustru Margareta svarat nej, och därjämte frågat vad hon honom ville, haver hon, hustru Karin, sig allenast yttrat, det hon ville att han skulle gå med henne hem till Södernäfde och bese den ene hästen om han kunde brukas till att göra någon fora ned till Västerås. Var uppå hon sedan hem gångit.
Fjärdingsmannen Per Olofssons hustru Margareta Andersdotter, som äger farbrodern åt Johan Olofsson, inkallades och efter en nogsam åtvarning, att giva en sådan upplysning om vad hon härvid kunnigt vara, sade hon när så påfordrades med livlig ed kan stadfästa, berättade huru som förleden sommar, näst för midsommardagen, när hennes man Fjärdingsmannen varit hit till Avesta med kol förmiddagen, har Karin kommit så ivrigt dit löpande, att hon, hustru Margareta, därav mycket förskräckt blivit, menandes i förstone att elden antingen suttit i stugan, eller kreaturen i skogen omkommit. Blivandes av hustru Karin med en stor häftighet utropad i farstustuga med de orden, kom och se hur jag ser ut, här har jag vittne i handen. Visande åt henne ett blodigt kläde, som hon i handen hade, men blodsåret säger hon sig icke förmärka kunnat.
Svärjandes hustru Karin då många gånger över sin son Johan, beklagandes, att han var var olydig och ville taga bort både kärra och axel, som hon hustru Karin likväl själv lagt, såsom och kärran, den hon för sina penningar inhandlat, utan att hon någon nytta därav få skulle, sägandes sig blivit blodig av sin son, efter att ha hållit på att ryckas om en nyckel, under det att sonen ville taga den bort, den hon likväl icke ifrån sig släppa ville. Bedjandes ytterligare att Fjärdingsmannen så snart han var hemkommen, äntligen och utan all försummelse skulle gå till Södernäfde. Viljandes, och även då straxt besvor henne, hustru Margareta hem med sig på det hon måtte höra deras tal, vartill då Margareta nekat efter hade ett litet barn hemma till att sköta, givandes henne anvisning på grannarna som i samma by bodde, och i synnerhet på den så kallade Greven i Södernäfde eller Anders Matsson för vilken hon sig besvära, klaga och till vittnes taga kunde, där hon hade något att säga, eftersom varken hon eller hennes man här utinnan något vittne vara ville. Men hustru Karin nekat sig vilja härom anlita Anders Matsson, utan med fullt språng sig tillbaka igen begivit. Mera säger hon sig härom icke veta, ej heller skall någon mera samma gång i hennes hus innevarit.
Denne hustru Margaretas utsago blev hustru Karin förehållen, men hon nekade till allt övrigt, utom den bekännelse, som hon tillförne inför Rätten gjort, sägandes sig intet oskyldigt vilja förråda sin son, ty vad skulle det bliva av henne om det komme hennes son något vid.
Dock, under ytterligare konfrontation med hustru Margareta, utlät sig hustru Karin, att hon nu just intet minnes orden, som hon då i sin häftighet och vrede kunnat fällt, men aldrig har hon blivit slagen av sin son, ej heller har hon för hustru Margareta sagt, att sonen slagit henne, kunnandes icke heller påtyga hustru Margareta någon osanning, utan sade, det hon henne ... vara skall.
Sonen Johan Olofsson, efter egen berättelse ungefär 24 år gammal, gjorde här utinnan en sådan bekännelse, att ordväxlingen och trätan

emellan honom och modern förledne sommar om den ene ofärdige hästen, den Johan velat tillika med den andre hästen uttaga och till Västerås framforsla tvenne kopparlass, har haft sitt ursprung därav att efter modern och barnen vid den tiden skulle skifta boet efter fadern och skiljas åt för slogens skull, som snart därpå bärgas skulle, vilket och nämnden besannade, och efter de hemma i huset lottat uppehälla fast och Johan måst stå för hemmanet, ville han i det målet råda så mycket som modern. Och då har modern av stickenhet tvenne gånger varit efter honom i stugan och ville slå honom, då har han först satt sig neder på en fallbänk med selen som han på armen hade, och när modern efter honom dit kommit, har han fattat henne om armarna, rätandes sig i detsamma upp av bänken och begav sig till spiselen, dit och modern efter kommit, och där nedtagit en på kroken hängande nyckel, därmed hon honom tvenne slag givit, då och Johan tillstår att han något ivrig blivit, och fattat med henne uti nyckelen att hon ej mera honom slå måtte. Då modern häftigt ryckte nyckelen åt sig, och tvivelsutan den gången sig där utav stött. Där uppå har Johan begivit sig ut på gården, och sedan inkommit, då modern sprungit till Fjärdingsmannen, men för vad orsak säger han sig nu icke hört.
Yttrandes sig vidare, att ingen skall kunna pålägga dem, att de någon gång varken förr eller senare levat sins emellan osams mera, än den ena gången, som hans egna ordalydelse, och emedan så väl modern hustru Karin som Johan Olofsson här jämte sig yttrade, att de under förhöret, som skedde för Kyrkoherden i Sakristian, för detta åberopat sig på Anders Olofsson i Södernäfde kunskap och intygande här utinnan, eftersom han allena samma gång i deras hus innevarit, och skall veta huru därmed tillgånget var, med vilket vittnesbörd de och sade sig vilja vara tillfreds och benöjda, samt yrkandes även väl på Rättens tillfrågan att han vittneseden begå måtte.
Alltså förekallades bemälte Anders Olofsson, som Johan Olofssons farbroder är, vilken dessutom ett ärligt vitsord av allom närvarande meddelades, till sina 55 år kommen, och på ingången behörig åtvarning först utan ed följande berättelse gjorde:
Att när han av ett tillfälle den samma gången varit med inne uti sin svägerskas, hustru Karins stuga, har trätomålet emellan henne och sonen angående den brutna hästen, som Johan dagen därefter ville hava åt Västerås, med sådana ord först sin början varit, att modern sagt det hon rådde om hästen, men icke Johan, men Johan svarat att han trädde till hästen, och att han var så mycket rådande där i huset som hon, efter han sin fader det ärva skulle, det de sedan sins emellan trätte, var under också svordomar å bägge sidor vankades och utgjötos, sägandes hustru Karin, han skulle taga i ... och icke hästen, med dylikt mera. Men Johan svarat, och bett fanen laga sig att han skulle taga hästen.
Item, mittför era näsor, efter han rådde om hästen och icke modern. Varav hon än mera ...rad blivit, och efter någon stunds ordväxling tagit en nyckel av spiselen och gått efter sonen kring i stugan, slåendes honom med densamma nyckelen, då Johan en gång fattat med henne i nyckelen, men huruledes hustru Karin undfånget såret varav blodet utkom, säger Anders sig icke sett, utan allenast att hon varit blodig på det ena kindbenet. Och under samma träta haver bägge, både hustru Karin icg Johan, ropat honom Anders till vittne. Hur de ... fram där inne och ordträtades om hästen, vilket Anders säger sig över väl för detta i Sakristian inför Kyrkoherden bekänt och yppat, hörde och en gång huru modern därunder sonen taga sig för, du nyper mig i armarna. Men om Johan nupit henne har han icke sett, utan allenast att Johan sköt henne ifrån sig. Och som hustru Karin då mycket förbittrad var, emedan hon och eljest av ett elakt sinne vara skall, har hon ytterligare sagt, att hon skulle taga till Fjärdingsmannen, som hennes målsman

var, och klaga att Johan ville taga hästen utför åt Västerås, varpå Johan svarat, gå fritt, det och hustru Karin i fullt språng och stuckenhet efterkommit.
Och emedan på ytterligare tillfrågan, så väl hustru Karin som Johan tillstadde eden, Anders Olofsson ity blev och vittneseden nu av honom i behörig form tagen och vederkändes samt stadfästes.
Sedermera avhördes vad han näst tillförende utsagt och bevittnat.
Hustru Karin tillstod att hon under tvisten med sin son ropat Anders till vittne, nämligen att han skulle vittna, huruledes sonen emot hennes förnekande ville uttaga den ofärdiga hästen, som av boets odelta egendom skall blivit inhandlad, och således därigenom om hästen omkomme skulle de övriga 4 barnen komma att lida. Och ändå henne väl bekant var, att uppehället hemma i huset fattades, så var dock alltid hennes skäl, att forlönen som allenast stod till 10 daler, vore drägligare att umbära än hästens ändeliga fördärv. Såsom och vidkände hustru Karin, att sonen tagit henne i bägge armarna och skjutit henne ifrån sig, men att hon ropat att sonen nupit henne i armarna säger hon sig icke minnas kunna, utan har väl kunnat hända att hon då i sinne och stickenhet sådant utrop med annat mera skrika kunnat.
Hamnandes det på Anders Olofssons samvete, om han det rätteligen minns, men nekar dock att sonen henne nupit haver.
Till Anders Olofssons utsago förklarade sig Johan Olofsson således Att allt det han, Anders, nu sagt inför Rätten, det har han och tillförne bekänt och intygat hos Kyrkoherden, tillståendes att han även väl å sin sida ropat Anders Olofsson till vittnes uti stugan, men att han nupit sin moder, det nekar han alldeles till, bejakandes dock att han tagit modern i handen eller armen, det han och många tusende gånger, som dess ord lydde, tillförende gjort, när hon skolat velat slå honom för olika ting.
Varvid nämnden inföll, och intygade, att modern skall vara mycket hetsig till sinnes och obetänkt till humöret.
Men så lämnade icke heller Johan Olofsson alldeles rent vittnesbörd att han så ock nu studsig vara skall. Modern, hustru Karin, tillstod att hon agat och slagit Johan ofta nog, även väl sedan han till åren kommit, efter han stundom varit ovettig i munnen emot henne och stundom druckit upp penningarna för henne, det dock Johan förnekade, sägandes, en vet väl huru därmed är och ofta åtbäras kan.
Och uppå Rättens förehållande härvid, ehuru likväl Johan näst på detta under rannsakningen sagt och betygat, att modern och han aldrig tillförende osams blivit, så förklarade Johan sig, att de aldrig hava varit så osams förr, att det utkommit i byn som denna gång skett.
Karin bekände och att Johan svurit emot henne, bedjandes henne laga sig att han hästen uttaga skulle, mitt för era näsor skall jag taga honom. Vartill Johan omsider icke neka kunde, såsom och vedergick Johan att han svarat sin moder, då hon utlät sig vilja gå till Fjärdingsmannen, gå fritt, sägandes sig väl vetat att Fjärdingsmannen icke kunnat taga hästen ifrån lasset.
Sedan har modern omsider bekvämat sig till, att hästen tagas måtte, havandes om aftonen lagt matpaket åt sonen, som dagen efter tillika med de övriga grannarna där i byn lagt åstad med bägge hästarna till Västerås, då den ena, som ofärdig, bruten och mager varit, på halva vägen tröttnat, så att till det samma lasset en allena häst måst köras.
Eljest, och på Rättens ytterligare föreställande, att Herr Kyrkoherden icke utan sannolika skäl och desto viktigare orsaker haver stängt dem ifrån Herrens Höglovliga Nattvards begående, förklarade sig Johan, att om han varit hemma midsommardagen, då härom i Sakristian handlat blivit, eftersom han då var åt Västerås med forlasset, så hade sådant intet skett. Varför och när Johan 8 dagar för jul varit tillika med ovannämnde sin

farbroder Anders Olofsson hos Kyrkoherden, äro de sedermera därtill admitterade vordna, som skall skett Annandag jul.
Rätten kunde och väl för nödigt anse, att Herr Kyrkoherden uti detta mål även höras måtte, men Länsmannen Zachris Aronsson intygade härvid, att då han vid morgonstunden varit, efter den undfångna befallningen, hos Herr Kyrkoherden honom att hit kalla, har han för ankommet främmande sig ursäktat, jämte yttrande att han intet mera hade att giva vid handen, än som han tillförende i sitt brev skrivit.
Eljest och förklarade Länsmannen Zachris Aronsson varför han utfört detta uppå Herr Kyrkoherdens tillskyndan, givande hos honom denna kriminalsak tillförende angivit och tingsfört, nämligen att han fuller detta hos Befallningsman vid handen givit, det och Herr Befallningsman, nu närvarande, sig närmare erinrade, men som under sista påstående hösteting här i Avesta ...soldaternas uppbrott och avmarsch utur detta länet, varvid cronobetjänternas närvaro nödvändigt erfordrades, inföll och pågått, ty blev detta ärendet då där medelst och uppskjutet, enär efter föregången åtvarning till sann bekännelse, om något mera sig tilldragit haver, Karin och Johan befalldes taga avträde. Då brista de bägge i många tårar, bedjandes att med dem överses måtte om något av dem brutet och felat var.
Förklarade särskilt hustru Karin, att det som denna gången emellan henne och sonen förlupet, ej av sådant värde varit skolat, som det nu efteråt upptaget och gjort blivit. Varför och de om ett nådigt skönsmål förhoppning gjort.
Och näst för domens avfattande uppsteg nämndemannen Lars Ersson i Björsjö, som fastern åt Johan Olofsson till hustru äger.
Resolution:
Ehuruväl under den hållna rannsakningen i detta mål, ingen sådan upplysning, varken av vittnen eller egen bekännelse inhämtats kunnats, att Johan Olofsson i Södernäfde på sin köttslige moder, hustru Karin Johansdotter, verkligen händer burit, som tal och rykte skall gånget, mer än att Fjärdingsmannens hustru Margareta Andersdotter utan ed intygat, det hustru Karin för henne uti Rembo sig utlåtit, att hon av sin son blodig blivit, samt att det då i handen havda kläde därtill vittne varit.
Såsom och vad Anders Olofsson edeligen bekänt, att han under skälleorden blott och allenast hört modern ropa det Johan nupit henne i armarna. Påståendes modern hustru Karin, att hon själv då nyckelen ur sonens hand hastigt åter rycktes tillskyndat sig den åkomma varav blodet runnit. Modern icke heller själv något klagomål över sonens olydnad och förakt anförer, utan där emot betygar sig med all barnslig hörsamhet vara av honom bemött och till handa gången. Hon och dessutom skall vara av ett mycket hastigt och otåligt sinne, därmed hon den gången lätteligen kunnat givit tillfälle till den oredan och den tvärhet, som då i en hastig stund dem emellan yppades. Viljandes och Johan för... detta icke för någon genstörtighet utan ett skäligt påstående emot moderns förnekande, efter han som äldste sonen hemmanet och hushållet måste uppehålla skulle.
I övrigt fäller och modern icke allenast en ödmjuk förbön för sin son, utan och medelst erkännande av sitt häftiga sinne, jämte sonen uti vad han felat kunnat, och om skönsmål anhåller.
Dock likväl, såsom Johan Olofsson, den där till sin mogna ålder kommen är, av någon itänd ivrighet över det modern honom dagen tillförende förr än resan till Västerås göras skulle, den ene ofärdige hästen, brutne, förnekade med vanvördige och föraktlige åtbörder sig emot sin köttslige moder uppsatt, havandes med henne svåra trätoord och svordomar käftat, och när modern honom aga lovat, vilket Johan med ett skyndsamt utspringande på dörren änteligen undvika kunnat, fattat med henne nyckelen så att modern där igenom sig stött och skadat, och medelst han likväl en vållande och närskyldig orsak varit, att blod på dess köttslige moder utkommit, varandes modern nödgad att begiva sig ut ur gården

och över sin sons motvillighet hos andra sig att besvära, där likväl honom alldeles tillbort falla sin moder till föga, och med barnsligt tålamod moderns ivriga och hastiga sinne unddraga, helst i ett sådant till hushållet hörande stycke, varvid modern till sitt förnekande av hästen skäl och orsak haft, som av själva påföljden, i det den brutne hästen på halva vägen tröttnat, havandes således Johan Olofsson under allt detta vida förmäten varit av den respekt och vördnad, som efter Guds och naturlig lag, samt själva förnuftet, barnen sina föräldrar av vilka deras varelse och födsel härflutit skyldiga äro.
Allt för den skull efter Guds lag Deuteronomium (5:e Mosebok) :21, vers 18, 19, 20, 21, att om någon haver en självsvåldig och ohörsam son, som faders och moders röst icke lyder, och när de tukta honom så aktar han dem intet, skall, när han bliver inför de äldre i Staden framhävd, stenas ihjäl, att Israel skall det höra och rädas.
Alltså i anledning därav det 2 av bihangen till Lagboken kan Häradsrätten icke annat än Johan Olofsson till dödsstraffet skyldig erkänna.
Underställandes dock denna rannsakning och dom jämte moderns trohjärtade förbön och utlåtelse för sin son till Höglovlige Kungl. Hovrättens höga rättvisefasta leutevation.

Hovrätten benådade Johan, och han levde till 1761 då han var 77 år.

UR BEGRAVNINGSBOK ÅR 1761

Vi hava uppå denna söndagsmorgon till dess grav och viloställ efter fullbordad Christelig levnad, och i en salig stund hädankallad, behjälpliga varit, nu vå för detta christendomsbroder ifrån Södernäfde, salig Johan Olofsson.
Födder till denna mödosamma världen utav ärliga och christeliga föräldrar år 1684, Fadern var för detta Länsmannen uti denna Grytnäs församling, ärlige och välaktade Olof Olofsson, modern ärlige och gudfruktige hustru Catharina Johansdotter.
Strax efter den naturliga födelsen blev han framhavd till det heliga dopet, och en ledamot vorden i Christi dyrköpta församling.
Under späda år var han tillbörligen uppammad, och i ungdomen lärt läsa uti och utan bok Doctor Luthers Cateches och Lauri Spörsmål.
Haver sedermera i sin uppväxt ständigt varit hemma och gått sina kära föräldrar tillhanda, dem han tidigt måste sakna, och var således nödsakad, som äldst ibland sina flera bröder, att emottaga hammansbruket och han sitt förestod.
För förenämnda orsak var han föranlåten att uppsöka sig en hjälp och begiva sig i det äkta ståndet år 1708 med sin efterlevande kära maka, ärlige och gudfruktige hustru Catharina Andersdotter, då varande tjänstepiga uti Södernäfde.
Med förenämnde sin kära hustru haver han sedan den tiden i all äkta sämja och kärlig enighet sammanlevat till slutet, och haft välsignelse av 9 barn, 7 söner och 2 döttrar, utav vilka 1 son och 1 dotter är för detta i herranom, men de andra leva ännu.
Vad dess allmänna leverne beträffar, har han varit en flitig man i sin välmakt, sitt hus väl förestått och sina många barn christeligen uppfostrat.
Nådemedlen obehindrat nyttjat och blev sista resan bespisad med den Helige Nattvarden den 6 förledne juli.
Alltid har han ägt en jämn hälsa tills 3 veckor före jul då han blev rörd av slag, sedan vilken tid han jämt hållits vid sängen, och icke förmått stödja sina fötter på marken. Under all denna tid har han dock vist sig förnöjd med sin Guds vilja, och med trogna böner endast hos sin Frälsare sökt hjälp, den han även efter önskan ernådde både till själ och kropp den 11 förleden (juli), då han här levat 77 år.

Ingenstans i kyrkoböckerna omnämns dödsdomen eller avstängningen från Nattvarden. Det sistnämnda betraktades på den tiden som ett mycket hårt straff, för dem ansågs det nog som en uteslutning ur gemenskapen.

TVIST MELLAN OLOF OLOFSSON OCH PER ANDERSSON I GRÖNVALL

KLHA, VI, AI:3, opag., 1 okt 1713

Förekom Olof Olofsson i Södernäfde kärande till Per Andersson i Grönvall och dess son Erik Persson angående den jord de sig tillhandlat från det så kallade Hällhemmanet i Södernäfde, Hällsweden, Boslättsvreten och en annan swed, den han påstår såsom omistlig ifrån Erik Erikssons hemman att få den åter lösa, likmätigt en Befallningsman, Välbetrodde Per Ferms där givna tillåtelse under den 22 juni 1682.
2) Utlagor för aderton års tid han Hällsweden brukat, sedan 1 daler Kmt för vart år först avdragits, som han betalt, men emot denna lägenhets nytta och värde intet skall förslå.
Erik Persson, som nu tillstädes var, berättade och med Häradsrättens fastebrev av den 12 maj 1659 intygade, att vad angår Hällsweden så är den igenom byte emot halva Boslättshemmanet kommen till Grönvall, då Erik Eriksson i Södernäfde emot penningar betalt Mårten Olofsson i Grönvall det Boslättshemmanet varit bättre än bemälde röjning eller Hällsweden, nämligen 221 daler Kmt, men till underdånigst följe av Kungl. Maj:ts Placat av år 1677 att avsöndrad skattejord skulle läggas under hemmanen igen, där ifrån den kommen varder, bemälde swed till Södernäfde återställd blivit, men Per Andersson fått till vedergällning för sin därå gjorda omkostnad till bättring och hävd, behålla ett skifte jord i benämnde swed, som sträcker sig neder i sjön och in till Husvreten, jämt med gatugården upp till hörnet.
I lika måtto har han köpt av Fjärdingsman Per Olofsson en teg därsammastädes, som även sträcker sig neder i sjön in emot Kalvmossen för 40 daler Kmt, som deras där över gjorda avhandling och köpeskrift under den 29 januari 1683 klarligen utvisar, som lagfaren är den 25 september 1711, 6 maj och 2 oktober 1712.
2) Uti Boslättsvreten säger Erik Persson sin fader Per Andersson i Grönvall hava tvenne tegar, köpta För 12 daler Kmt vardera. som köpebrevet under 1 maj 1705 och samma dag 1711 intyga, vilka lagfarna blivit den 25 september 1711, den 6 maj och 2 oktober 1712, uppvisandes sist en specifikation och förteckning på vad han förbemälde tegar i utlagor betalt, som bestiger över allt, både för soldat, dagsverken ochifrån 1672 till 1683 inklusiva till 70 daler 24 öre Kmt.
Olof Olofsson replikerade, sägandes dessa utlagor vara utgjorda för torpet Grönvall, men aldrig för de omtvistade tegarna mer än 1 daler Kmt.
Resolution:
Såsom det är bevisligt att Per Anderssons faderfader Mårten Olofsson i Grönvall bytt sig till Hällsweden emot halva Boslättshemmanet varå fastebrev den 12 maj 1682 är följt. Ty kan Rätten för så många år sedan är lagståndet icke återkalla, helst Erik Eriksson i Södernäfde arvingar och successorer icke mindre äro skyldiga efter lag att hemula Mårten Olofssons arvingar vad han honom i bytet uppdragit, än dem att hemula den avträdda jorden i Boslättshemmanet.
Prövandes även vad utlagorna vidkommer, dem med en daler Kmt årligen nogsamt vara betalda, emedan han dessutom efter Nils Hanssons rev, som sedermera däröver gången är, soldatpenning årligen betalar och med egen bekostnad väl förbättrat ...tegarna i Boslättsvreten, så alldenstund de nyligen äro sålda och Olof Olofsson lagfarten under förra Tinget sökte, men inga penningar varken då eller sedan i Rätten insatta äro, så tvivlas om han kan därför själv prestera, och ity kan Rätten innan despositionens fullgörande däröver sig icke utlåta.
Den andra sweden beträffande, som är av utmarken instängd, så må Rätten den så mycket mindre tillerkänna Olof Olofsson, som det är ännu ovisst om den hörer till Hällhemmanet, och alltså innan det med någon visshet bevisas sig över dess lösen icke utlåta kan.

OLOF OLOFSSON LÄMNAR LÖSEN-SUMMAN TILL ERIK PERSSON

KLHA, VI, AI:3, opag., 7 april 1714

Till följe av Häradsrättens dom, fallen A:o 1713 den 2 oktober inkom Olof Olofsson i Södernäfde med 24 daler Kmt i plåtar att erlägga till Per Andersson eller och till hans son Erik Persson i Grönvall för de bägge omtvistade tegarna i Boslättsvreten, under förra Tinget som hölls uppå ovannämnda år och dag det tvistades om Olof Olofsson penningar av sig själv prestera kunde, vilka penningar ovannämnde Per Anderssons son Erik Persson ej denna gången ville emottaga förrän besiktnings- och skattemän dit komma och den förbättring och hävd som han på samma tvenne tegar nedlagt besiktiga, skatta och värdera. Vilken Erik Perssons begäran Rätten alltså för skälig ansåg och anordnade honom gode män, Länsman, Välbetrodde Petter Gagner och Hans Matsson i Nybyn, som vid anfordran sig till ovannämnde tvenne tegar förfoga, samt den förbättring och nedlagda arbetet, som Erik Persson förebär sig å dem gjort haver, skatta och värdera.

LÄNSMANSÄNKAN KÖPER JORDEDEL

KLRD, 65, f 1012v, 5 maj 1712

Fastades under fordom Länsmans Olof Olofssons i Södernäfde änkas, gudfruktige hustru Karin Johansdotters och hennes barns ägo den jordedel under Hällgården hörande, som Johan Andersson i ... Folkärna socken, med sin hustrus samtycke, åt henne sålt och uppdragit den 7 september 1707 för etthundrafemtio daler kopparmynt, lagfaren den 25 april och 26 september 1708 samt den 28 april 1709, så och sedan mer än fullstånden vorden.

KARIN JOHANSDOTTER GÖR EN ÖVERENSKOMMELSE MED SÖNERNA

KLHA, VI, AI:1, opag., 3 okt 1715

Avledne Länsman Olof Olofssons efterlevande änka, hustru Karin Johansdotter och hennes söner Johan samt Olof Olofssöner äro den 3 hujus över sina instämda åtskilliga tvistigheter sins emellan inbördes sålunda förenade vordna, uti Bruksbälgmakarens Olof Andersson Göks, Anders Matssons och Hans Erssons i Södernäfde videvaro till vittnes, att modern hustru Karin Johansdotter unnande sin son Olof Olofsson, som i den svåra tiden, hava till hennes och de smärre barnens underhåll försträckt någon spannmål. för vilken han haver någon fordran i huset, giver honom till vedergällning därföre halvdelen uti Slätswedsvreten för sig och sina efterkommande att nyttja och bruka, utan de andra barnens ringaste åtal.
I lika måtto giver hon sin andra son Johan Olofsson den andra halvdelen i samma vret, i betraktande, att han flera åren bortåt bevist henne all görlig tjänst och lydno, samt med mycken möda hulpit henne i de svåra åren de smärre barnen uppföda, vilka i samma halvdel, varken nu eller framdeles förbjudas att göra honom några anspråk. Men dessa båda sönerna skola så hädanefter som härtill, vara förpliktade till modern den vederbörliga och utlovade avgiften utav hemmanet årligen till hennes näring riktigt att utgiva, och således igenom detta alla andra pretentioner och tvistigheter upphävda vara.
Vilken förening till vederbörandes behöriga, lag och Kungl. förordningar enliga säkerhet, uti domboken intagen, samt till dess kraftigare beständighet av Rätten confirmerad och stadfäst.

ARVINGARNA I TVIST MED BERGSFOGDE ROTHOFF OM SAXRÖJNINGEN

KLHA, VI, AI:3, opag., 7 april 1714

Uti den instämda sak emellan samtliga Olof Erikssons arvingar i Södernäfde och Bergsfogden, Välbetrodde Reinholdt Rothoff, var emot annan kärande och svarande, angående 12 års utlagor av Saxröjningen, som de förra till fyllnad fordra, och omkostnad med ladors upprättande uti samma röjning och varjehanda förbättring.
Bergsfogde Rothoff å sin sida pretenderade vedergällning för såsom stängning och ... med vad mera, så och omkostningar på dess gamla skuldfordran och på denna så kallade onödiga rättegång, vart
Resolverat och avsagt:
Det påminner Bergsfogden Rothoff, att sal. Bergmästaren Scheffer utav vilkens Herrar arvtagare han haft ovanberörda röjning på arrende uti 12 års tid, emellan 1700 och 1713, bägge exklusive, till förstärkning köpt denna så kallade Saxröjning för dyrt, ty en eller annan utav Olof Erikssons arvingar skola själva hava sagt, det de intet högre värderar för densamma, än skäligen uppå henne belöper, och därför utan tvivel blivit överens om årliga utlagor 3 daler Kmt, men aldrig mera nämnde expenser påfordrat förrän nu, sedan Bergsfogden sökt betalning för den gamla skulden efter domen maj 1706 utfallen. Och som Olof Olofssons arvingar uppburit för åren 1701 och 1702 6 daler, Erik Olofsson 1703 och 1704 6 daler, Länsmans änka 1705 3 daler, som de var för sig icke neka kunna hava uppburit, viljandes Rothoff på deras gäld avräkna 2 daler för 1710, 1711 och 1712, således han i alla 12 åren efter förra avskedet emellan dem och sal. Bergmästaren betalt 3 daler vart år, fuller 36 daler Kmt i utlagor, förmenandes sig därmed böra vara deras ytterligare tilltal uppå högre utlagor fri.
Men emedan samma föravskeden och avhandling är gjord under fredlig tid, icke så många utgifter och ... förföllo som sedermera under ofredstiden, både med contrabutioner, krigshjälp, ordinarie och extraordinarie soldaters lejande, och ut...edande ...penningar med mera, fördenskull ser man ..., att Olof Erikssons arvingar som allt sådant besvär innan ordinarie utlagorna utställts, intet kunna bliva behållna med mindre dem någon tillökning bestås uppå de förberörda 3 dalerna, prövandes för den skull skäligt, att sedan de 3 åren in till 1704 avdragna varde, och i de samma utlagorna voro betingade allenast i anseende därtill, att den del som i utmarken inlades till röjningens utvidgande behövdes samma tid att vallas på, kommer Bergsfogden Rothoff i de nio senare, att bestå för denna Saxröjning uti årliga utskylder fem daler Kmt, och uppå sin gamla fordran avräkna och arvingarna gottgöra två daler Kmt förutan de 3 han dem redan givit, eller bestått och avräknat. Görandes sådant aderton daler Kmt.
Anbelangandes bergsfogden Rothoffs uppförda omkostnad 66 daler 20 öre uppå tvenne uppsatta lador i röjningen, eller vad mera uppå annan förbättring anlagd vara må, han med fog och pretenderar, att dessa arvingar som ännu icke förmått lösa röjningen igen, och ity på intet sätt ännu komma till att nyttja, gagna och betjäna sig av samma förbättringar, i någon måtto icke heller bundit och förskrivit sig dem före att bestå, än de hinna och mäkta det ena med det andra att återlösa och med hemmanet sammanföra.

JOHAN OLOFSSON BEGÄR ATT FÅ ÅTERLÖSA HÄLLRÖJNINGEN

KLRD, 77, mål nr 21, 3 maj 1720

Emellan Fjärdingsman Anders Danielsson i Rembo, Johan Olofsson, Hans Ersson och unge Anders Matsson i Södernäfde samt Inspektoren Herr Hans Malmin, angående återlösen av den så kallade Hällröjningen, vartill de förre, så väl förmedelst bördsrätt, som att samma röjningen tillhörighet av deras hemman, eller Erik Olofssons mantal vara skall, påstå få njuta sin rätt och förmån till godo.
Resolverades: Och ehuruväl kärandena mycket beklaga sig över den stora skada, som de taga på sina jordedelar medelst denna röjningens bortovarande ifrån dess rätta hemman, och denna återlösningstvist även å sistlidne hösteting blivit examinerad, men i anseende till några å Malmins sida andragna förfall, intet kunnat företagas och avgöras, utan Häradsrätten densamma till annat Ting uppskjutit, då kärandena igenom riktig stämning kunde denna sin sak fullfölja.
Inspektor Malmin igenom sin fullmäktige, Notarien Roman, andragit, att fast han begärt, och sig påtagit att inlösa Nygårdshemmanet, tillika med denna röjning, av framledne Herr Borgmästaren Henric Scheffers arvingar, och därpå till några dess creditorer betalt 1800 daler Kmt, skall han likväl för den av herrar arvingarna påstådda köpesumma till 2800 daler Kmt intet kommit med dem överens, eller något köpebrev, fast mindre de till hemmanet hörande dokumenten om händer fått, föregivandes sig allenast såsom innehavare av de utlösta creditorers rätt blivit föranlåten sin laga vigilance söka, och därföre allenast som en creditor hemmanet med dess tillhörigheter, till säkerhet om betalningen nyttja och bruka.
Varjämte och Bergsfogden Leonhard Rothoff, som näst för Malmin detta hemman innehaft, och ovan påkallad att giva upplysning i denna sak, sig skriftligen förklarat, det han uti bemälte hemman aldrig någon äganderätt haft, utan det allenast emot arrende i trenne år brukat, men nu för sin hos Olof Olofsson havande fordran, som även en creditor, förbehåller sig där utinnan en lag likmätig säkerhet.
Fördenskull kan Häradsrätten vid så beskaffade omständigheter, emot det 15 Cap Jordebalken intet pålägga Inspektoren Malmin uti denna sak att svara, utan haver kärandena att instämma vederbörande jordägare, så framt de till röjningens påstådda återlösen förmena sig vara befogade.
Men vad de av Malmin begärda expenserna vidkommer, så emedan contraparterna igenom ovanberörda Häradsrättens resolution till denna lagsökning finnes haft anledning, ty bliva de därför skäligen befriade.

GETTER ORSAKAR SKADOR

KLRD, 80, mål nr 19, 21 okt 1723

Över det klagomål, som Fjärdingsman Anders Danielsson, Johan Olofsson, Anders Matsson och Hans Ersson i Södernäfde anfört emot sina övriga grannar och bybor, det deras getter förledne sommar tillfogat dem någon skada och ohägn, jämte anhållan om ett kraftigt förbud emot ett sådant skadeligt förfarande,
Resolverades, att emedan kärandena uti vad härtill igenom deras getters förhållande skett, sin talan falla låtit, allenast de hädanefter få njuta bördig hägn och frid.
Ty varder samtliga Södernäfdebor härigenom allvarligen ansagda, det de strax om våren så snart tjälen går ur marken, föra sina getter bort uti skogsbygden eller annorstädes, därest de ingen skada göra kunna, och dem ej förrän Michaelsmässtiden om hösten åter hemtaga, väl vetandes, att den som sig här emot bebryter, skall utom plikt efter lag, bliva förfallen till 3 daler Smts vite, sedan detta Rättens förbud blivit samtliga vederbörande behörigen kungjort.

TVIST OM HÄLLSWEDEN

KLHA, VI, AI:3, mål nr 28, maj 1718

Insinuerades en skrift av Johan Olofsson och Kerstin Olofsdotter i Södernäfde och Erik Persson i Grönvall, sålunda lydande, att Fjärdingsman Anders Danielsson i Rembo utverkat dom uppå Erik Persson i Grönvall angående ...jord Erik innehaver i Hällhemmanet, som kallas Hällsweden, varifrån han söker att honom utdriva, vilket med så mycket mindre fog synes ske som Fjärdingsmannen i samma swed brukar och innehaver så mycken jord som på dess andel belöper, eller belöpa skall, varandes den tvistige jorden ingen annan tillhörig än dem. Ty hava de med Erik Persson i Grönvall således kommit överens, att Johan och Kerstin upplåta till Erik sina andelar i bemälde Hällsweden att bruka och där emot så mycket jord avstående till dem i Ingevald Olssons mantal var uti Johan Olofsson förr äger 1/3-del, som där emot uppå kom.
Begärandes över detta deras så träffade byte denne Lovlige Rättens stadfästelse och confirmation Men Fjärdingsman Anders Danielsson å Tinget tillstädes protesterade emot detta jordebyte, att jorden utur sin mantal ej så förskingras må.
Därför Johan Olofsson påstod Fjärdingsman måtte sådant efter föregången stämning med honom lagligen utföra.
Alltså kunde Rättens stadfästelse och confirmation över detta jordebyte icke meddelas förrän om protesten efter laga stämning behörigen utförd varder. Sedan vill Rätten tillse att saken med ändeligt slut efter dess omständigheter avhjälpt bliver.

HANS ERSSON BESKYLLS FÖR ATT HA "RÖVAT" JORD I AXELSBO

KLHA, V, AI:14, 26 april 1739

Hans Ersson i Södernäfde och Per Andersson i Rembo hava väl låtit instämma Anders Johansson i Grytnäs Kyrkoby, för det han beskyllt dem hava rövat den jord, de efter dom vunnit ifrån Mats Andersson i Axelsbo, samt att de handlat med honom som tjuvar och skälmar.
Vilket dock svaranden å det högsta nekade.
Men kärandena förmente igenom sina instämda vittnen kunna bevisas, varför de ock förkallades.
Och som Olof Hansson och Fjärdingsman Erik Olsson, i anseende till sin nära skyldskap med Hans Ersson ej kunde för laga vittnen anses, avhördes Per Ersson i Rembo, efter parternas begivande utan ed, och berättade, att då han, under sista mantalsskrivning i Rembo, kommit in, har han hört Anders Johansson säga till Hans Ersson dem hava rövat jorden. Men den senare svarat, att han skulle vara en rövare tills sådant bevisats, mera hade han sig intet bekant.
Men blevo sedermera i vänlighet således med varandra förlikte, att Anders Johansson betalar till kärandena 6 daler Kmt, och dessutom förnöjer det avhörda vittnet Per Ersson.
Vilken deras ingångna och tillstadda förlikning av Rätten gillades.

ANDERS OLOFSSON SÄLJER ANDEL I BOSLÄTTSVRETEN

KLRD, 65, f 1011v, 5 maj 1712

Uppbjöds Anders Olofssons i Södernäfde andel i Boslättsvreten ut med gärdesgården, såld A:o 1703 den 1 maj till Per Andersson i Grönvall för 12 daler Kmt.
Item Johan Olofssons, Karin och Anna Olofsdöttrars andelar i dito vret, sålda till samma man för 12 daler Kmt.

PER OLOFSSON ÖVERTAR ERIK PERSSONS GÅRD I SKRÄDDARBO

KLHA, VI, AI:3, mål nr 32, 2 juni 1719

Berättade denom inlagd skrift gamle Erik Persson i Skräddarbo, både sig och sin hustru vara komna till så hög ålder, att ingendera av dem äger den styrka och förmåga, som till ett hemmans rätta brukande och förestående fordras, i anseende vartill de anförtrott sitt hemman i berörda Skräddarbo Per Olofsson ifrån Södernäfde, vilken och sig påtagit detsamma åt dem att bruka, samt för alla därav gående utskylder att svara, i akt och mening att själva bliva allt sådant besvär lediga, och utur mantalslängden uteslutne varda.
Men Per Olofsson, som om hemmanet råda och styra samt för utlagorna svara skall, med sin hustru i deras ställe insatta bliva, varom han fuller i åtskilliga resor för detta säger sig ansökning gjort hava, men det blivit hindrat och uppehållet. Anhåller för den skull nu om Rättens vittnesbörd över både sin och sin hustrus vanförhet och höga ålderdom, sägande hustrun vara 77 och sig 76 år gamla. Så och om Rättens befordran att undslippa allt ansvar vid hemmanet och bliva utur mantalslängden utesutna.
Nu, som bägge dessa personer äro till en hög ålder komna, och troligen så gamla som de giva sig ut för, samt av ålderdom så vanföra, orkeslösa och oförmögna, att de icke ytterligare måtte med det arbete utstå, som till ett hemmans förestående och brukande vidertarvas, därför de ock anförtrott detsamma Per Olofsson ifrån Södernäfde, dem till nytta att bruka och förvalta.
Alltså meddelas dem däröver detta Rättens vittnesbörd, att hos mantalskommissarien med dem som jämte honom mantalsskrivningen bevista, att bliva uppå nästa mantalsskrivning utur längden uteslutna, och Per Olofsson ifrån Södernäfde med sin hustru Malin Johansdotter i deras ställe införda och uppsatta.

KLHA, VI, AI:3, mål nr 33, 2 juni 1719

Presenterades den avhandling och föravskeden, som nästledne 17 mars är upprättad och författad vorden emellan gamle Erik Persson i Skräddarbo med sin hustru Kerstin Andersdotter på den ena, och Per Olofsson ifrån Södernäfde med sin hustru Malin Johansdotter på den andra sidan, där igenom de förre i anseende till sin ålderdom och därvid tillstötande åtskilliga bräckligheter, i synnerhet den goda synens dagliga avtagande och försvagande, så att de merendels måste hållas vid sängen och äro oförmögna vordna sitt hemman självа längre att bruka och förestå, med vad mera de igenom Guds nåd och välsignelse, samt egen flit och arbete om händer fått.
Hava, på det en sådan deras välfångna egendom icke förstöres, skingras och fördärvas må, samt dem förorsakas brist uppå nödtorftig föda och uppehälle, utan de förvissade varda om en säker livsbärgning till döddagar och nöjaktig skötsel under livstiden, utsett och antagit Per Olofsson ifrån Södernäfde och dess hustru Malin Johansdotter, bägge dem när i släktskap förbundna, jämväl och dem ... och väl benägna till att förestå, disponera och styra om egendomen i Skräddarbo under Erik Jönssons mantal, samt åtaga sig deras uppehälle, födande och skötslande till döddagar.
Och som de sig ett sådant besvär villigt underkastar, jämte vidhängt hyggelig loven och tillsägelse, att vilja dem med all lydnotjänst och ...samhet tillhanda gå, samt efter yttersta förmåga dem nöjaktligen föda, skötsla och handhava.
Ty hava ock de gamla folken Erik Persson och hustru Kerstin Andersdotter till vederkänsla där emot förklarat sin vilja och benägenhet emot Per Olofsson och dess hustru Malin Johansdotter således, att de testamentera, förära och skänka dem all sina ärvda och förvärvade lösören, det vare vad det vara må,

samt avlinge jord vart den belägen finnes, dessutom och lovandes och beståndandes dem var sina trettio daler Kmt i årlig sköt-sellön, som för dem bägge gör 60 daler Kmt, vilka utav deras arvejord tages, och dem oavkortat tilldelas, så att på det föregående testamentet ingen förminskning sker, utan någons klander och anspråk att nyttja, bruka och till evärdelig egendom för sig behålla. Var emot Per Olofsson och Malin Johansdotter utfästa och lova till att bemöta Erik Persson och dess hustru med all lydnad, tjänst och vördnad, samt dem efter yttersta förmåga sköta och föda, som de alla sina å bägge sidor under egna namn och bomärken besanna och bekräfta, samt jämte dem Notarien Johan Roman, Hans Matsson i Nybyn och Daniel Matsson i Olofsbo, så och Carl Nyman för vittne och desto bättre ... underskrivit.
Detta vart nu till vedergåendes å båda sidor behörigen och all den säkerhet som framdeles efter de gamla folkens frånfälle kan ..., lag och Kungl. förordningar, i synnerhet Testamentsstadgan av den 3 juli 1686 likenligt och enligt vara här uti domboken intaget och antecknat.

MERA OM PER OLOFSSON

KLRD, 79, mål 26, 1 maj 1722

I lika måtto haver hustru Kerstin Andersdotter i Skräddarbo tillsagt och förunt Per Olofsson och dess hustru Malin Matsdotter (skall vara Johansdotter) därsammastädes, att emot 200 daler Kmt få inlösa dess fasta egendom i Skräddarbo, varav han hälften nästkommande Persmässa, och den andra hälften Pålsmässotiden till hustru Kerstins närmaste arvingar bör erlägga. Var emot Per Olofsson och dess hustru åtagit sig henne till döddager att försörja och skötsla.
Vilket, med all den säkerhet som vederbör, här uti domboken intaget blev.

KLRD. 79. mål nr 27, 1 maj 1722

Emellan Grytnäs sockens nämnd och Per Olofsson i Skräddarbo, angående oanständiga ord, varmed de flera av svaranden blivit förolämpade, träffades en sådan förlikning, att sedan Per Olofsson sådant tillstår, ångrar och om tillgift anhåller, med loven att hädanefter taga sig för sådant tillvara, så haver de honom denna sin förseelse förlåtit, med förord, att där han hädanefter skulle sig med någon otidighet emot de förse, skall denna sak även stånda honom öppen att lagligen utföras.
Vilket till vedergåendes säkerhet här uti pritikollet infördes, och av rätten till obrottslig efterlevnad fastställdes.

Per Olofsson hade tydligen ärvt sin mors, Länsmansänkan Karin Johansdotters, häftiga humör. Vid ett par senare Ting var han i tvist med grannar.

TVIST OM SAXLOTTEN

KLRD, 92, mål nr 27, 24 april 1730

Per Johansson och Erik Göök i Södernäfde, såsom intressenter uti Mats Larssons mantal därsammastädes, hava låtit instämma avledne Länsman Olof Erikssons arvingar ibm, Fjärdingsman Anders Danielsson i Rembo samt Hans Ersson och Anders Matsson i Södernäfde om bemälte mantals slogteg, Saxlotten vid namn, som Gööks moders systerbarn Hans Klensson samt hustru Anna och Erik Stryker, dem 2-delen likmätigt 2 Cap Ärvdebalken, såsom systerbarn å fädernet tillfalla, men Borgmästare Groot och Kopparslagare Fröberg såsom varande hennes moders syskonbarn ej mera än en treding.
Hade den dödas man, Erik Wikberg, vilken nu likväl sig icke infunnit, för sin giftorätt uti bemälte njutit av bägge deras lösören och avlinge tvådelarna, efter han intet på annat sätt en sådan rättighet sig avsagt.

PER OLOFSSON KRÄVS PÅ LÖN FÖR FORA MELLAN VÄSTERÅS OCH FALUN

KLRD, 84, mål nr 12, 21 sept 1726

Utav Per Olofsson i Skräddarbo fordrade unge Erik Olofsson i Södernäfde 3 daler Kmt 2/3 delarna för sig 1/3-delen för hustru Karin Ersdotter därsammastädes som allt sedan maj månad år 1725 skola återstått på deras förtjänta forlön emellan Västerås och Falun, och det av sådana skäl. att ehuruväl svaranden icke stått skreven för forsedeln. utan dess broder Olof Olofsson, som ock blivit instämd. skall han likväl vid Enbacka Kapell framför brodern trängt sig att antaga deras så väl som de övriga följeslagarnas lass, sedan han emot vanlig betalning således till Falun låtit överforsla och där emottaga deras penningar. samt således bort göra dem rätt därföre, men hittills icke mer ifrån sig levererat, än att resten ännu är så stor som ovan förmäles.
På svarandens vägnar inställde sig dess hustru, föregivandes denna oreda endast förorsakats, att Olof Olofsson uppå brodern Eriks räkning skall uti Västerås uttagit 1 tunna malt för 20 daler. den han vid framkomsten till Falun lovat ersättning, men då icke mera där uppå betalat än 12 daler. som Per strax tillställt kärandena, utan lovat till broderns tjänst insätta det övriga uti Rembo, vilket han ej heller till fullo efterkommit, förmenandes i ty Per Olofssons hustru mannen här utinnan böra lämnas otilltalt, och kärandena för vad dem ännu brister. vara skyldiga att hålla sig till Olof Olofsson.
Men Olof var nu intet tillstädes, och kunde ej heller visas, det stämningen honom tillhanda kommit, utan Per den hos sig behållit.
Resolution:
Alldenstund Per Olofsson blivit av sina följeslagare betrodd om hela forans överförande sjövägen ifrån Enbacken till Falun, och därsammastädes efter avtal densamma emottagit, så väl sin egen som deras förtjänta forlön. I ty har det ock honom ålegat, att draga försorg, det var och en sin del riktigt undfått, utan att där igenom bliva på någon kostnad och olägenhet bragt.
Varför han med detta förklaras skyldig, att betala till kärandena de ännu för ~~dem bristande~~ 3 daler, tillika med 6 daler Kmt uti expenser, 2-delarna till Erik Olofsson och 1/3-delen till hustru Karin Ersdotter. Ståendes sedan honom fritt, att härom vidare söka Olof Olofsson, om han förmenar sig vara därtill befogad.

OLOF ERIKSSONS ARVINGAR FORDRAR ARV EFTER FARFADERNS SYSTER I GNARP

KLHA, AI:12, mål nr 51, 26 april 1734

Emedan avledne Länsman Olof Erikssons i Södernäfde sonebarn och arvingar, som låtit instämma Thomas Andersson i Gnarp, om arv efter deras farfaders syster, hustru Anna Eriksdotter, vilken varit gift till Gnarp med Per Thomasson, själva tillstått, att hon lämnat efter sig tvenne söner, Olof och Erik Perssöner, av vilka Olof först blivit barnlös död, arvet fallit brodern Erik Persson till, jämväl efter honom, som även utan bröstarvingar med döden avgått, kvarlåtenskapen blivit dess syskonbarn Johan Olsson i Lärbo och Harakers socken tillerkänd, som nu ... vara är.
Stadgandes 3 Cap Ärvdebalken om sidoarv, att om ... är, taga alltsammans, och giva intet ut i andra släkten.
Ty anses deras arvsfordran för ogrundad, och varder alltså Thomas Andersson ifrån deras tilltal här utinnan befriad.

Gnarp var en del av Hyttan

JOHAN OLOFSSON I TVIST MED BRODERN PER OLOFSSON I SKRÄDDARBO

KLHA, V, AI:14, mål nr 35, 16 april 1740

Johan Olofsson i Södernäfde fordrade besked och betalning av sin broder Per Olofsson i Skräddarbo för en stång järn, han själv köpt uti Torsåker för 5 daler, och förleden höstas med honom skickat till Västerås att försälja, men skall inga penningar fått, utan de vara honom av brodern oskäligen förhållna, likaledes forlönen för dess medsända häst 3 daler, fast han vid hemkomsten givit honom en sexmarksplåt för besväret.
Per Olofsson gjorde därför en sådan räkning, att brodern fått 1/3-del uti den köpta halvtunna sill, som med tullen kostat 25 daler 15 öre, samt således på dess 1/3-del 8 daler 15 1/2 öre, item en halv tunna råg åt brodern köpt, som sedan dess häst upptröttad han själv måst på sin egen hemföra, och fordrar därföre 1 daler 16 öre, likaledes tull för säden och det medsända järnet, samt ett stop tjära åt Johans kärra, tillsammans för 19 öre, vilket som forlönen 3 daler 16 öre och de medsända 4 daler 16 öre intet hunnit, och ej heller någon velat köpa järnet, som allenast varit en stackotstång, har han till sillens och sädens betalande nödgats pantsätta densamma för 2 daler 3 öre hos en köpman, varest Johan kunde den själv igenlösa, och föryttra sedan bäst han kunde.
Men käranden erbjöd sig till eden, att han skickat med honom 8 daler, och järnet varit en behållen stång han köpt till hjulskoning, och Per Andersson i Rembo med honom intygade, att han av lika stort järn fått en hjulskoning med allt annat nödigt smide därtill, jämväl att han kört för densamma till Torsåker ett lass Norbergsmalm, som med inköpet kostat 5 daler, och det han ej förstått, det hans häst gått någonsin trött.
Och resolverades:
Om Per Olofsson intet fått föryttra järnstången till dess därå satta pris, har honom ålegat föra den tillbaka, och där penningarna ej tillräckt lämna så mycket av varan oköpt. Därför skall han antingen återställa stången, eller beräkna Johan Olofsson dess värde, i det ringaste till 5 daler, och de sedan vid 3 daler Smts vite träda tillsammans med Länsman Fahlberg och Nämndeman Johan Matsson i Risbyn på den tid och ort de dem förelägga, att härom närmare likvidera, och om de därvid ej skulle ense bliva, hava de att underställa Rättens omprövande, vad mera då kan tvistigt vara.

Samma Ting, mål nr 43

Vid domens publicerande uti saken, som i går förehades emellan Johan Olofsson i Södernäfde och brodern Per Olofsson i Skräddarbo, var den senare intet tillstädes, ej heller någon fullmäktig tillsatt. Varför han sakfälldes efter 17 Cap Rättegångsbalken till 2 daler Smt.

BRÖDRATVIST OM HUMLEGÅRD

KLRO, 65, f 1003, 5 maj 1712

Johan Olofsson i Södernäfde, som tvistat med Olof Olofsson, Erik ochJohan Hanssöner därsammastädes om en humlegård, är nu där över med dem förenad, och berättas parterna hava delt samma humlegård emellan, vilket fördenskull här antecknat och infört vart.

DETALJERAT ARVSSKIFTE EFTER EN STUPAD BARNLÖS SOLDAT

KLHA, VI, AI:3, opag., 26 april 1715

Uti den vice versa instämda tvistiga arvssak emellan Hans Ersson i Södernäfde och dess avledne broders, soldaten Olof Ersson Kroks efterlåtne änka, hustru Margareta Claesdotter, blev avsagt:
Emedan avledne Olof Ersson Krok uti barnlöst hjonelag med sin hustru Margareta Claesdotter sammanlevat, och 1713 om sommaren säges vara med döden avgången i Stralsund utan barn och bröstarvingar, hustru här hemma efter sig lämnandes.
Fördenskull tillordnas Länsman Välaktad Petter Gagner och Hans Matsson i Nybyn, att inventera och uppskatta dess kvarlåtenskap i löst och fast, samt undersöka och uppteckna vad gäld han på sig samlat hade. Ty om den, hans enskilda och före giftermålet gjord var, då avsättes till dess betalning mannenes enskilda egendom, den han i boet med sig infört, samt av dess giftorätt i hustruns införda lösören, likmätigt förordningen av år 1669 den 17 november. Men till betalning för den gäld, som inom äktenskapet gjord är, och hustrun så väl som mannen haft nytta och delaktighet av, användandes först bägges deras lösöre och avlinge jord, sedan deras arvejord, så att av den gäld som obetald är sedan lösören och avlingejorden uppgånget, betalas två tredjedelar av mannens och tredingen av hustruns arvejord, om hon någon äger.
Men den av hans egen slösaktighet, för..., dobblande och annat särskilt vållande härkomna gäld, som hustrun alldeles ingen nytta och gagn faft utav, betalas av hans enskilda egendom, jämlikt förordningen av 30 maj år 1682.
Varför till att väl utreda sig i detta ärende böra ovannämnde gode män låta till inventarium och värdering även väl komma, att vad änkan hustru Margareta Claesdotter i löst eller fast efter sin avledne fader, antingen hon det av modern ännu utbekommit och om händer fångat eller intet, ty om det icke nu är, bör modern detsamma allt efter riktig allaredan upprättad, eller ännu upprättande, avvittrings-, arvs- och byteslängd så uppriktigt och redeligt uppgiva och frambära, att hon densamma sedan med sin livliga ed må kunna besanna.
Och av det som till gälds betalning således avsatt varder, som förberört är, njuter svärmodern sitt nöje, för det hon av egen och enskilda medel, efter mågens avtågande på dess gäld till kreditorerna betalt, och därigenom uti deras rätt och ställe trätt, såvida skulden befinnes riktig, och kvittenser utvisa den verkligen betald vara.
På lika sätt njuter ock Han Ersson Förnöjelse för sina till brodern, sal. Olof Ersson Krok, utlånta 20 daler 6 öre, så framt de icke gitte bevisa vara utlagda blevna på jord, då han å densamma får sin betalning om den överstiger gälden.
För de 103 daler 6 öre Kmt, som likvidationsboken antyder änkan hustru Margareta Claesdotter i mannens frånvaro på dess lön hava uppburit, tillhålles änkan att göra reda och visa var utinnan hon sig och mannen, eller dess arvingar, till nytta dem anlagt haver, på det och för... inventering och laga delning upptagas må. För vad hon därav, eller av någon annan boets förmåga, erlagt till utlagorna eller gälds betalning, inom äktenskapet tillkommen, kan henne enskilt ingen vedergällning bestås utan som sådant varit deras gäld, och betalningen skett av bägge deras egendom, utur oskifte bo, så är är därpå intet vidare anspråk till ersättning att göra.
Men om något i lösöre överskjuter gälden, bör änkan likmätigt 16 Cap Giftermålsbalken njuta därav sin fördel, bestående uti ... ... bästa med vad därtill hör, bolsterlinlakan, huvudbolster och åkläde, samt kyrkokläder med vad därtill hörer.
Vad övrigt är skiftas i tre lotter varav hustrun, eller änkan, njuter tredingen, och mannens arvingar bekommer tvådelarna, sedan hustrun efter 16 Cap Giftermålsbalken däravförst fått sin morgongåva,

dock icke just 50 daler specie som anno 1701 lovade blivit, utan till det kvantum, som boets förmåga, villkor och lägenhet tåla kunna, blivandes därhos i akt tagandes, att ehuru lagen i det 10 Cap Giftermålsbalken tillåter giva morgongåva vad man hellre vill i jord eller penningar och lösören, så skall det dock sedan bliva därvid, och ingen omväxling ske till jord i stället för penningar eller penningar i stället för jord, utan är blott olyckan här, det intet räcker till som lovat är, och med penningar och eller jord taga, där ingen är, emedan gäld alltid först gäldas måtte, i förmåga av det 22 Cap Ärvdebalken.
Sist, anbelangandes utsägelsen ifrån jorden, så kan den intet vidare sträcka än till den som ograverad faller Hans Ersson till arvs för vilken han och av sin svägerska längre tillbaka, än ifrån begynnelsen av nästa året efter sin broders död någon avrad han icke fordra bör.

MARGARETA CLAESDOTTER ANKLAGAS FÖR OVÄSEN

KLHA, V, AI:13, mål nr 17, 6 april 1736

I anledning av Fjärdingsman Erik Olssons angivelse var hustru Margareta Claesdotter i Grönvall av Länsman Fahlberg anklagad för något oväsen, hon under sin druckenhet skall hava förleden höstas förövat på sin gamle och ålderstegne moder, hustru Sara Andersdotter, som efter bemälde Erik Olssons nu gjorda berättelse sig således skall tilldragit, att hustru Margareta om en afton varit något kusig och trätt med sin broder Claes Claesson om någon jord, modern sagt sig vilja taga ifrån henne och satt uti hans händer ...
... ...

(Förekommer också vid Tinget den 26 oktober 1736 i mål nr 6.)

HANS ERSSON I NY TVIST MED SIN SVÄGERSKA I GRÖNVALL

KLHA, V, AI:14, mål nr 41, 14 maj 1741

Hans Ersson i Södernäfde påstod efter utverkad stämning på sin broders hustru Margareta Claesdotter i Grönvall, sig hava förunt henne bruka någon jord efter sin avlidne man, soldaten Olof Ersson Krook, så länge hon var änka, men borde sedan efter accord till honom avstå, hon likväl, som begivit sig uti annat gifte, skall honom förvägra. Varjämte han fordrar henne till eden på all lösörens riktiga uppgivande efter brodern, som barnlös blivit död, han ännu intet likmärigt Rättens dom av den 26 april 1715 skall tillgodo njutit, ej heller broderns uppburna årspenningar och det mera, honom blivit tillerkänt. Äskandes ock vedergällning för den avhuggna skog på en dess ängesteg uti Forsboröjningen, hon emot lånta penningar, 48 daler Kmt, av honom uti pant innehaver.
Varöver, efter hustru Margareta Claesdotters och hennes nuvarade mans, Mats Anderssons, inhämtade förklaring, Rätten fant skäligt att stanna uti följande dom och utsago angående
1) Jorden hustru Margareta efter sin förre man soldaten Krook skall innehava, och bör till brodern Hans Ersson lämna och avstå.
2) Lösörearvet och gälden befinnes av avlidne Länsman Gagners och Nämndemannens Hans Matssons i Nybyn den 25 maj gjorda förrättning, att de av hustru Margareta uppburna årspenningarna blivit efter Rättens resolution anslagna till gäldens betalning, och att Hans Ersson godvilligt lämnat alla lösören till svägerskan.
3) Hans fordrade betalning för skogen å den pantsatta tegen Mats Andersson skall hava kullfällt och sig till nytta använt, så emedan en var som jordbruk idkar, är likmätigt 6 och 27 Cap Byggnadsbalken att väl röja och vårda sin äng om laga plikt skall undvikas.

(Rättens utslag något avkortat.)

JOHAN OLOFSSON I ARVSTVIST MED BRODERN PER OLOFSSON

KLRD, 100, mål nr 44, 26 okt 1733

Johan Olofsson och Hans Ersson i Södernäfde, såsom varande avlidne Länsman Olof Erikssons sonbarn, hava tillika med de övriga deras medarvingar låtit instämma Per Olofsson i Skräddarbo om arv efter bemälte deras farfaders systerson Erik Persson, vilken i förleden sommar utan barn och bröstarvingar blivit död, men bemälte Per Olofsson, som honom under sin skötsel haft, skall vilja sig hela kvarlåtenskapen både i löst och fast tilläga, så väl efter ovannämnde Erik Persson som hans broder Olof Persson, vilken ock barnlös för 14 år sedan med döden avgått, och arvet efter honom uti hans bo influtit, oansett han med dem ingen närmare skyldskap haver, utan i samma ... är förbunden.
Men Per Olofsson ville ej stånda vederparten till svars för detta arv, så vida Erik Persson äger en närmare skyldman, nämligen Johan Olsson i Grötbo, Harakers socken, vilken skall vara den dödes köttslige syskonbarn, men han ej mindre än kärandana ... längre bort, dock i fall de skulle förklaras för hans rätte arvingar hade de likväl intet att fordra, alldenstund bemälte Erik Persson och dess avlidne hustru genom ett upprättat och lagligen intecknat testamente av den 17 mars 1719, emot skötsel i döddagar, testamenterat honom alla sina ärvda och förvärvade lösören tillika med avlinge jorden, och dessutom för sig och dess hustru 60 daler i årlig lön av deras arvejord, det han, som med samma skötsel fast mycket utsträckt, och efter Herr Kyrkoherdens Mag Ramzelius attest, den till de gamle folkems väl troligen uppehållit, skall hava förtjänt och intet mera övrigt bliva.
Resolution:
Det hade ålegat Per Olofsson, att så framt ovannämnde Johan Olsson i Grötbo, genom någon sin närmaste skyldskap med den döde Erik Persson skulle kunna utestänga kärandena ifrån deras förmente arvsrätt det han vid stämningens undfående sådant med honom communicerat, att han sin närmare rätt kunnat bevisa Dock, på det ingen oreda uti denna arvstvist må förelöpa, finner Rätten skäligt att bevilja därmed uppskov till nästa Ting, på det bemälde Johan Olofsson må kunna sig infinna, om han någon rätt äga skulle.
Men icke dess mindre, om kärandena skulle finna så nödigt vara, bör Per Olofsson vid påfordran låta inventera, uppskatta och värdera all Erik Perssons kvarlåtenskap, vaifrån han icke under 10 daler Smts vite får sig undandraga, som sådant framdeles vid sakens företagande till nödig upplysning länder.
Huru högt lösören med avlinge och den ärvda fasta egendomen sig bestiga, var för sig särskilt, böra anteckmas och värderas.

(Saken förekom ej vid nästa Ting)

Detta är väl förklaringen till att spelmannen Jan-Erik Andersson kallades Häll Jan-Erik.
Per Olofsson, som övertog hemmanet efter Erik Persson, var son till Länsman Olof Olofsson i Häll-hemmanet i Södernäfde. Antagligen kallades även han för Häll Per, och detsamma gällde nog även hans ättlingar fram till Häll Jan-Erik.

JOHAN OLOFSSON STÄMD FÖR OANSTÄNDIGA SKÄLLSORD

KLHA, V, AI:15, mål nr 48, 20 april 1747

Till detta Ting har väl Erik Persson i Grönvall utverkat stämning uppå Johan Olofsson i Södernäfde, för att han emot förstnämnde brukat oanständigt skällsord, och uppå Per Andersson i Rembo angående dess utlösen därstädes, men för denna gången sin talan emot dem alldeles eftergivit.
Varmed och Rätten lät bero, så vida parterna å ömse sidor erkänna sig här utinnan i vänlighet förlikte blivit.

PROCESS OM EN JORDEDEL I ERIK ERIKSSONS MANTAL

KLHA, V, AI:16, mål nr 131, 6 okt 1748

Efter utverkad stämning uppå Olof Persson i Södernäfde androg grannen Hans Ersson, att den ringa jordedel den förre uti den senares hemman eller Erik Erikssons mantal ägde, har han enligt uppvist avhandling lämnat sin svägerska eller vederpartens svärmoder att nyttja till dess han mäktade samma jordedel inlösa för de därå utgivna 39 daler 24 öre Kmt, emot årliga utlagors erläggande till 2 öre på delen om året.
Och som vederparten desamma ej riktigt skall utbetala eller för denna jordedel försvarlig hägnad hålla, den käranden allena skall vidkännas, så påstods, att vederparten emot berörda lösen måtte ovägerligen avträda änget Uppsjön Söderänge, Skålnäbbåkern i Norråkern och Grindåkern i Söderåkern, samt dessutom utgiva de innestående utlagor, och vedergällning både för det käranden i 6 års tid skall gärdesgårdarna vid makt hållit, och för den utangård vederparten egenvilligt skall borttagit.
Var emot svaranden erinrade sig äga nästan full besittning uti berörda mantal, och anhöll därför att vid samma ringa jordedel han efter sin svärmoder ärvt skäligen bliva bibehållen. Förmenandes sig ej vara något på utlagorna eller gärdesgårdshållandet skyldig, sedan därå bliva beräknat de pengar och dagsverken vederparten av honom skall undfått, men nekade sig alldeles någon utangård för honom borttagit.
Vilket allt Tingsrätten hos sig uti behörigt övervägande komma låtit, och i följande slut stannat:
Vad jordedelarnas inlösen av Olof Persson vidkommer, så emedan käranden med den honom och den förres svärmoder emellån den 23 september 1716 ingångna avhandling visar, att han eller hennes arvingar skulle ovanberörda lägenheter få bruka till dess käranden mäktade dem för 39 daler 24 öre inlösa, och han till desamma finnes vara bördig, efter sin utan bröstarvingar avlidne broder Olof Ersson Krook. Ty känns Hans Ersson berättigad desamma för 39 daler 24 öre Kmt inlösa, och således under sin rätta Bolstad draga, varifrån de efter lag ej söndras få.
Och som han ej med något skäl gitter visa, det svaranden den överklagade utangården borttagit, så varder han i det målet alldeles frikallad.
Men åligger ofördröjligen förnöja käranden för utlagorna och de gärdesgårdar å samma jordedel belägna, som han årligen hava dessa senare 6 åren utbetalt och hållit, sedan därå kommit att beräknas vad svaranden, efter gode mäns vidräkning, kan finnas redan till svaranden med pengar och dagsverken därpå erlagt.
Kunnandes inga rättegångskostnader vid så fasta omständigheter icke bestås.

HANS ERSSON OCH OLOF HANSSON INGÅR FÖRLIKNING OM ARV

KLHA, V, AI:13, mål nr 30, 6 april 1736

Insinuerades en förlikning, som Hans Ersson i Södernäfde ingått och slutit med svärfadern Olof Hansson därsammastädes, om nu hos honom innestående hustruns arvsrätt efter modern, varigenom den förre tillstår sig i anledning av det år 1714 upprättade inventarium hava bekommit lösören uti kontant 68 daler 6 öre Kmt, samt dessutom arvssäden 39 band, av hennes andel uti kläderna, jämte försäkran, att svärfadern skall för hennes fasta arv inom ett års förlopp betala till honom 200 daler Kmt, eftergivandes därmed allt åtal på avraden, och emedan parterna nu för Rätten denna förra förlikning alldeles erkände och samtyckte, ty blev den i kraftigaste måtto gillad och stadfäst.

HANS ERSSONS HUSTRU PÅSTÅS MJÖLKA ANNANS GETTER

KLHA, V, AI:17, mål nr 36, 15 okt 1750

Utav Hans Ersson i Södernäfde tilltalades efter stämning Erik Perssons hustru i Grönvall, för det hon skulle beskyllt den förres hustru att hava i sommar mjölkat hennes getter, som och dessutom gjort honom ohägn i ängen med sina getter, utan att för desamma hålla något vallhjon, varför påstods att vederparten i ty lagligen anses måtte vedergälla skadan och tingskostnaden.
Varöver svaranden sig förklarat, det hon något ohägn käranden ej tillskyndat, och skall allenast misstänkt hans hustru hava getterna mjölkat, eftersom de vid hemkomsten så funnos, och hon yttrat sig flera resor så skulle göra, men ville henne sådant icke tillägga och bevisa.
Dock intygade Hans Jansson, Brita Olsdotter och Sara Ersdotter i Söderdernäfde särskilt, det de hört Erik Perssons hustru sent om en afton käbbla med kärandens hustru på hennes gård, och då beskyllt henne för det hon skall mjölkat svarandens getter. Men vidare oväsende och oljud hava de icke förövat.
Varöver avsades:
Alldenstund Erik Perssons hustru dels vidgått dels och blivit övertygad, att hava i sommar beskyllt Hans Erssons hustru det hon mjölkat hennes getter, det svaranden nu likväl återkallat, och yttrat sig sådant henne ej tillägga.Fördenskull och i förmåga av 60 Cap 6 § Missgärningsbalken skall Erik Perssons hustru för ett så ärerörigt okväde böta 6 mark Smt, och förnöja de avhörda trenne vittnena för deras tidsspillan med 1 daler Kmt vardera. Men emedan käranden ej gittat visa, att vederpartens getter gjort någon ohägn i änget, och skadan ej heller låtit syna, ty varder hon i ty ifrån vidare talan frikallad.
Dock antydes svaranden att ej tillskynda käranden någon skada på hans äng, så kärt henne är att inga 10 daler Smts vite jämte laga plikt och skadans ersättning.
Men Hans Ersson åligger hålla försvarlig hägnad kring sitt änge.

MISSGÄRNINGSBALKEN CAP 60 § 6

Kallar någon annan okvädingsord i vredesmod, som å heder och ära går, och det antingen genast, eller inför domaren, rättar och återkallar, böte 6 mark. För andra ohöviska och förakteliga ord eller åthävor bötes en daler, Sker det i stort samkväm eller å allmän gata, där mycket folk är, ligge i tveböte.

HANS ERSSON KLAGAR ÖVER DEN SKADA ANDERS MATSSON ORSAKAR

KLHA, V, AI:13, mål nr 56, 20 april 1738

Per Andersson i Rembo och Hans Ersson i Södernäfde, som innehaver var sin brorsdel och besittningsrätt uti Erik Erikssons hemman, berättade sig lida stor skada och ohägn igenom den del av lika storlek, Anders Matsson ibm med dem innehaver, både igenom dess ogilla gärdesgårdar, och att han låter lägga en stor del av åkern uti träda, födandes sig mest med ..., och hava till undgående av en sådan olägenhet nödgats honom på utlösen instämma.
Vilken där emot, med sin grannes Johan Olofssons intygan, så väl som skriftlig attest ifrån en del övriga, ville bevisa sådant av ingen sanning bestå, utan han är berättigad att behålla sin hustrus fasta arvedel, som vederparterna, vilka med varandra lika rätt och börd därtill äga.
Resolution: Det bringar sig till inlösen av en annan besutten hemmansdel, för ägornas försummelse, och vårdslöshet vid jordebruket och husens hållande, har ingen grund, utan om Anders Matsson skulle där utinnan finnes skyldig och med sin plikt återstå, haver kärandena att anlita gode män, som där över behörig syn anställa, och honom till laga plikt förfordra, eftersom dess efterlåtenhet kan finnas beskaffad.

JOHAN OLOFSSONS HUSTRU DÖMD FÖR OLAGA BRÄNNVINSKÖP

KLHA, V, AI:17, mål nr 79, 24 april 1751

Inställde sig Johan Olofsson i Södernäfde och berättade, det hans hustru Karin Andersdotter, som förledet vårting blivit i brist av 50 daler Smts böter sakfälld till 16 dagars fängelse vid vatten och bröd, för det hon handlat brännvin av den som ej haft lov att sälja, vore över 70 år gammal och så bråcklig, att hon straffet ej undergå kunde, han icke heller utan hemmanets fördärv och brist på uppehälle, böterna för henne kunde betala. Varför begärdes, att deras sonhustru, såsom i ett bröd vistandes, i stället plikten avtjäna finge.
Varöver avsades:
Alldenstund av Nämndeman Per Ersson i Rembo och Fjärdingsman Erik Olsson i Södernäfde intygas, att hustrun Karin Andersdotter är över 70 år och finnes vara nog krasslig, så att hon nu ej kan uthärda med 16 dagars fängelse på vatten och bröd, vartill hon i brist av böter är sakfälld, för det hon handlat brännvin av den som ej haft lov att sälja.
Fördenskull må med exekverandet av detta straff innehållas till dess hon kan komma sig före, och varmare luft bliver näst instundande sommar. Då vaktmästaren, som över henne och straffets exekverande kommer att hava inseende, bör i den händelse hon skulle förmärkas ej kunna med straffet uthärda, sådant Högvördige Herr Landshövdingen vid handen giva, som då föranstaltar lärer, vad med henne vidare förhållas må.

JOHAN OLOFSSON VILL LÖSA ANDEL I SPERRINGS HEMMAN

KLHA, V, AI:17, mål nr 37, 15 maj 1752

Enligt utverkad stämning uppå Per Andersson i Rembo, påstod Johan Olofsson och änkan Anna Olsdotter i Södernäfde, att få inlösa lika andel med den förre uti Erik Erikssons hemman, av den fastighet som Anders Andersson Sparring till svaranden skall försålt, återfå tvenne åkerstycken, Näsåkern och Ripsjövreten kallade, vilka kärandens ägande brorsdel skola tillhört, men sedermera härföre bortsatta blivit, oaktat kärandena ännu för utlagorna vore ansvariga, vilka påstods på lösningssumman borde avdragas.
Påståendes i övrigt plikt för åverkan, jämte vedergällning för lagsökningskostnaden.
Var emot Per Andersson tillika med Anders Andersson Sparring efter uttagen motstämning påstått:
1) Att få njuta lika god landmån uti änget Stycket kallat, emedan deras lott där uti skall vara mycket sämre, eljest de därföre skola utgöra mesta skatten.
2) Utfå sina andelar i ...swedsvretarna, varav de i långan tid skola setat i mistning.
3) Få efter sitt hemmanstal nyttja fiskevattnet i Måbäcken och de övriga hemsjöarna.
4) Återställa vad kärandena för mycket uppburit i utlagor av Herr Assessor Malmin för änget Hällröjningen, som hos honom pantsatt varit, så vida svarandena uti samma äng skola vara lika delaktiga, varföre de även anhålla, att berörda äng efter vars och ens andel i skatten skiftas och delas måtte.
5) Njuta ersättning för de utlagor kärandena över sina innehavande delar i hemmanet skola utgjort.
6) Undfå sin fulla andel i Klackgärdet.
7) Bliva försvarade vid det jordebyte, som de med varannan ingått, men vederparterna under namn av köp skall söka kvälja och upphäva.
Berättandes för övrigt Per Andersson, att han ej innehade den så kallade Ripsjövreten, utan brukades den av andra.
Var uppå invände kärandena, att de

ej kunde svara Per Andersson och Sparring, vad de efter sin uttagna och så kallade motstämning anfört. Helst de ej njutit laga stämningstid till godo, och målen dessutom vara av den beskaffenhet, att de rörde flera i mantalet delägande personer.
Detta allt har Tingsrätten hos sig till övervägande komma låtit, och
Avsades:
Alldenstund Per Andersson och hans syskonbarn Anders Sparring här inför Rätten enständigt påstått, att de med varandra ingått jordebyte, men ej något köp slutit, ehuru Per Andersson lämnat den senare som mellangift 150 daler Kmt, vilka penningar dock ej skola svara emot hälften av den tillbytta jorden. Fördenskull, och innan Rätten över kärandenas påstående sig utlåta kan, åligger Per Andersson, till följe av 1 Cap 2 § Jordebalken, att det ingångna jordebytet uti vittnens närvaro skriftligen låta författa, och de villkor däri förklara varå samma skifte sig grundar. Varefter detsamma nästa Ting för Rätten uppvisas bör.
Och vad angår den fasta inlösen av Ripsjövreten, så kunna kärandena i det målet lämpligen tilltala innehavaren därav, om de så finna sig befogade.
Men emedan de ej gittat visa, att Näsåkern varit lydande under deras ägande brorsdel, utan medelst köp av en 23 maj 1710 kommit uti Olof Hanssons hand, som varit svärfader till Anders Sparring, vilken senare berörda åker igenom ovannämnde skifte till Per Andersson avstått. Ty bliva sistnämnde i det målet frikallad, som och tillika befriad ifrån vederparternas påstående angående åverkan å skogen, så vida sådant av dem varken blivit bevist eller någon laga syn föregått.
Vad för övrigt Per Anderssons och Anders Anderssons särskilt uttagna stämning angår, så emedan densamma ej har någon gemenskap med de käromål Johan Olofsson och änkan låtit instämma, de icke heller förberörda stämning så tidigt fått som lag förmår, emedan den finnes vara utgiven den 12 i denna månad, ty kan Tingsrätten icke pålägga kärandena att denna resan svara.

JOHAN OLOFSSON I NY TVIST MED PER ANDERSSON I REMBO

KLHA, V. AI:18, mål nr 58, 30 april 1755

Uti det mål Johan Olofsson och Olof Persson i Södernäfde till detta Ting Per Andersson i Rembo låtit instämma, att svaranden efter föreningsdomens lydelse, avsagd den 23 maj 1753, måtte kännas skyldig att ställa dem i händer så mycken jord av den utav Anders Andersson inhandlade egendomen, som kunde svara emot tre korgar kolskatt, varpå Per Andersson ej mera än åkerjorden skall hava avstått, men förhållit kärandena sin rätt uti slogen och skogen, som därtill lyda borde, varjämte sistnämnde velat sig undandraga att betala någon gäld efter avledne Anders Matsson, så vida domens mening icke skall varit sådan, då föreningen ingicks.
Inlämnade parterna en skriftlig överenskommelse av innehåll, att parterna i allt ville rätta sig efter åberopade föreningsdom av år 1753, till följe varav de där utnämnde gode män skulle tilldela kärandena jord emot tre korgar kolskatt både i åker, äng och skog då de i proportion av samma jord komma att taga del i all ostridig och efter Anders Matsson sig yppande gäld, varjämte parterna till befrämjande av sämja och rolighet i framtiden om ett vite sins emellan anhållit, till vilket den ofelbart skulle bliva förfallen, som den andre på något sätt uti föregående mål oroade.
Denna inför Häradsrätten godkända förening blev till parternas efterrättelse gillad och stadfäst.

JOHAN OLOFSSON BEGÄR UTMÄTNING HOS GRANNEN ERIK JANSSON

KLHA, V, AI:17, mål nr 69, 17 okt 1752

Uppå Johan Olsson i Södernäfde har grannen Erik Jansson enligt föregången stämning påstått, att bliva frikallad ifrån den utmätning förstnämnde hos honom låtit anställa för avrad, belöpande å de 105 daler Kmt hans svåger Erik Andersson av svärfadern, bemälte Johan Olsson, till låns undfått, men käranden såsom lösen på hustruns arv lämnat. Vilken summa av 105 daler till huvudsak redan av käranden blivit utbetald, emedan hans hustru utan barn och bröstarvingar med döden avgått.
Fordrades i övrigt ersättning för tingskostnaden.
Varöver, efter svarandens inhämtade förklaring
Resolverades:
Alldenstund Erik Jansson efter Rättens laga kraft vunna utslag av den 12 oktober 1751, blivit pålagd att utbetala själva kapitalet, eller de 105 daler Kmt, varföre den nu omtvistade räntan fordras, och det även befinnes, att sådant såsom lösen på hans hustrus arv av svågern Erik Andersson utgivit, ej kan anses, emedan sistnämnde å hustruns vägnar något arv efter svärfadern, såsom ännu levande, ej tillfallit.
Fördenskull, och som de av käranden undfångna och utbetalda 105 daler Kmt således är att förbliva ett riktigt lån, vilket han erkänner att Johan Olsson av Nämndemannen Per Ersson i Rembo uti sitt namn haver undfått, och även därför måst ränta betala.
Alltså kan Erik Jansson icke heller undgå, att på lika sätt bestå Johan Olsson skälig avrad till sex procent ifrån år 1737, då penningarna läntes, och till den tid han dem utbetalt. Honom dock öppet lämnat att därföre av sin svåger Erik Andersson söka ersättning, där han så finner sig befogad.
Kunnandes för härvid befunna omständigheter någon rättegångskostnad icke bestås.

KLHA, V, AI:18, mål nr 54, 14 okt 1755

Johan Olofsson i Södernäfde har väl till detta Ting instämt grannen Erik Johanssom och påstått, att njuta betalning för de nittio daler Kmt, vilka han skall utgivit till Anders Eriksson i ...bo och Möklinta socken, enligt dess meddelte kvittens av den 12 i denna månad, såsom bemälte Anders Erikssons fasta arvsmedel ifrån Skinnarbo, vilka han skall nedlagt till jord hos Erik Johansson, under tjänst han i förstnämndes hus varit.
Men som Erik Johansson, efter eget begivande och uppå kärandens gjorda anhållan med ed betygat, att ovanberörda 99 daler Kmt, så som inbegripen uti de tvåhundradetrettiofem daler Häradsrättens utslag av den 12 oktober 1751 omförmäler, blivit till Johan Olofsson betalte, med därå löpande avrad enligt Johan Olofssons därå meddelte kvittens.
Alltså prövar Häradsrätten skäligt att frikalla Erik Johansson ifrån vederpartens förberörda sökta fordran, men någon rättegångskostnad kan honom till följe av 21 Cap Rättegångsbalken icke bestås, så vida han i detta mål blivit bragt på edgång.

RÄTTEGÅNGSBALKEN KAP 21, § 3

Den saken tappar, gälde sin vederdeloman det allt åter, som han trängd varit därå kosta. Finnes någon sak hava varit så mörk och tvivelaktig, att man till rättegång skälig orsak haft, eller haver man sin vederpart på edgång kommit, känne då var sin kostnad själv.

JOHAN OLOFSSONS SÖNER I TVIST MED ERIK PERRSON I GRÖNVALL

KLHA, V, AI:18, mål nr 69, 13 maj 1756

Enligt föregången stämning hava väl Hans, Johan och Anders Johanssöner samt Olof Persson i Södernäfde påstått, att av Erik Persson i Grönvall återfå all den jord han skall innehava ifrån kärandenas hemman. Bestående i synnerhet uti den så kallade Hällsweden, Boslättsvreten och Stubbsweden, helst Erik Persson skall brutit de gamla slutna föreningar och byten, i ty att han egenvilligt bortsålt den jord i Södernäfde, som Johanssönernas fader Johan Olofsson fått i vederlag för sin till Erik Persson avstådda del i Hällsweden, och skall varit bemälte Johan Olofssons hustrus jord.

Men alldenstund tvisten rörande dessa jordägor blivit parterna emellan förr avgjord och bilagd, så väl genom Rättens utslag av den 26 september 1744, och förr utfallna domar, som vid den efter nu berörda utslag, av Per Olofsson i Lund och Nämndeman Anders Eriksson i Igeltjärna den 1 september 1747 hållna rev och jämkning.

Det nämndeman Erik Jansson i Nybyn intygat, att sedan Erik Persson försålt Johan Olofssons undfångna vederlag i Södernäfde, hava parterna därom jämväl överenskommit, på det sättet, att Erik Persson skulle utgiva till kärandena fyrtio daler Kmt, då de lovat att ej vidare åtal här utinnan föra, utan låta Erik Persson okvalt få bruka Hällsweden med de flera ägor, de förmena deras hemman i Södernäfde vara tillhöriga.

Fördenskull, och som parterna även erkänt, att de om sådan förening med varandra ingått, så prövar Häradsrätten skäligt, att därvid bör förbliva.

I följe varav det åligger Erik Persson, att genast tillställa vederparterna den utfästa förlikningssumman fyrtio daler Kmt, samt 3 daler i rättegångskostnad, helst hans skyldighet långt för detta varit, att fullgöra mestberörda förening.

KLHA, V, AI:18, mål nr 33, 10 maj 1757

Uppvisades ett Vällovlige Lagmansrättens utslag av den 30 september sistlidne, emellan Hans, Johan och Anders Johanssöner samt Olof Persson i Södernäfde, kärande till Erik Persson i Grönvall angående så kallade Hällsweden, Boslättsvreten och Stubbsweden, som de förra påstå vara komna ifrån och böra återläggas till deras hemman i Södernäfde, såsom dess rätta bolstad.

Varöver bemälde Rätt, på förledet års Lagmansting sig yttrat, att denna tvist ej kunde slutas innan riktig skillnad emellan Södernäfde by och Grönvall blivit uppgången och fastställd, så hade kärandena däröver att göra behörig ansökning, det de låtit verkställa den 14 september sistlidne, vid vilken ägande syn Erik Persson anfört, att han därtill ej blivit kallad och ej heller varit tillstädes, och för den skull densamma bestritt.

Varför Lagmansrätten beslutat, att det tillhörde kärandena om behörig Häradssyn sig anmäla, vilka därför sig nu vid Häradsrätten inställde och därom anhöllo.

I anseende vartill, och som svarande parten vid den hållna ägandesynen ej varit närvarande, och densamma således bestritt, alltså prövas skäligt, i förmåga av 14 Cap 1 § Jordebalken, att bevilja sökanden den begärda Häradssynen, som i nästa år kommer, upp deras bekostning tills vidare, att förrättas.

JORDEBALKEN, KAP 14, § 1

Tviste jordeägare om ägor och bolstada skäl, då må de förena sig om viss dag, och ägandesyn hålla.

Sämjer dem ej, söke då domaren, och vise sina skäl å Tinget. Kan tvisten ej slutas utan syn, döme Rätten till Häradssyn, den bör Häradshövding och Nämnd hålla, och där synedom dem emellan avsäga.

ARNE SOHLSTRÖM
Vitmåragatan 9 C
72226 VÄSTERÅS

MARCUS KOCKS MANTAL ELLER KRONOHEMMANET

Kronohemmanets historia tror jag vi kan följa tillbaka till år 1460. Det gjordes då ett arvsskifte efter Sörnäfdebonden Knut Persson då hans söner Per och Knut fick två markland frälsejord och 10 örtugars skattejord. Han var tydligen en storbonde, en dotter fick Knutsbo och änkan fick Pålsbenning. Hela skiftet finns i mitt häfte om Knutsbo.
Sverige var på den tiden feodalt, så att all jord ägdes antingen av Kronan eller av adeln. Vad skattebönderna ägde har Lars Herlitz beskrivit som "rätten att betala skatten av jorden till den som var jordens ränteägare, det vill säga Kronan". Kungen delade ut skatteböndernas jord till adelsmännen för de tjänster de gjort landet, vanligen kanske i krig. På det sättet hade en del av Knut Perssons jord blivit frälsejord. Det är inte säkert att han ogillade ändringen, skatten till adeln var ofta lägre än till Kronan.
Det viktigaste för bönderna var nog att de fick behålla bördsrätten till brukningen av jorden, så att de visste att barnen skulle få fortsätta efter dem på hemmanet. det är också denna bördsrätt som gör att vi kan påstå att denna frälsejord så småningom blev Marcus Kocks mantal.
I början av 1500-talet hade Husby kloster ett hemman i byn, och det var säkerligen den ovannämnda frälsejorden. Det var på den tiden ganska vanligt att adelsmännen donerade hemman eller hemmansdelar till kloster. I gengäld skulle det läsas mässor för dem efter deras död som skulle hjälpa dem igenom skärseldens kval. I Diplomatarium Dalekarlicum finns flera exempel på sådana donationer.
Klosterhemmanet brukades av Anders Kors. Några uppgifter om honom har jag inte lyckats finna, det tagna namnet Kors ger ju inga ledtrådar. Men jag är övertygad om att han är en ättling till Knut Persson. För det talar också att han även har ett skattehemman i byn, som alltså skulle vara den skattejord som sönerna ärvt efter Knut Persson.
På 1580- talet indrogs hemmanet till Kronan. Brukningen övertogs av Jöns Börilsson, som säkerligen var en son till Böril Jönsson i Knutsbo och dotterdotters son till Knut Persson. Hans far dog vid samma tid och modern gifte om sig, därför kanske han kände sig överflödig på fädernegården.
År 1651 köpte Myntmästare Marcus Kock hemmanet från Kronan för 318 daler silvermynt, och det blev då ett skattehemman. Räntan anslogs till Västmanlands regemente.
Kock kan inte ha haft någon bördsrätt till hemmanet eller till dess brukning. Han var född i Belgien och hans hustru, Elisabeth van Eijk var säkerligen belgiska eller holländska.
Såvida inte hemmansköpet var en erkänsla för Kocks insatser för den svenska kopparhanteringen, kan vi anta att ingen av de tidigare brukarnas ättlingar var intresserad av att överta hemmanet.
År 1705 sålde Kocks arvingar hemmanet till Kyrkoherde Gillbergs änka, och senare blev hennes måg, Kyrkoherde Rabenius ägare.
Tidigare var det mycket lugnt i och omkring det här hemmanet. När Rabenius tog över blev det en massa bråk, både med hans svågrar och med grannarna i byn, och han var ofta i Tinget med klagomål.
Se om detta på följande sidor.

DELNING AV SKOGEN MELLAN KRONOHEMMANET OCH DE ÖVRIGA BYBORNA

KLHA, III, AI:4, f 80v, 29 okt 1660

Anders Michelsson i Giäsarvet och Länsmannen Anders Hansson i Hamre nämndes att reva och dela skogen i Södernäfde emellan Cronohemmanet och de andra i samma by boendes, vilken delning skall anställas nästkommande Vårdag.
I mellantiden förbliver det vid den delning, som Mats Larsson i Djäknehyttan och Per Andersson i Bengtsbo den 17 oktober 1660 gjort haver, vilken delning sedan skall vara upphäven. Och sedan den andra delningen skedd är och ..., skall var och en vara nöjd med sin lott, det parterna nu å alla sidor voro tillfreds med.

Samma tingsprotokoll, f 83

Ärlig och förståndig Lars Dahl angav, att ehuruväl i går vart avsagt, det första Vårdag skulle skogsdelningen ske emellan Cronohemmanet och de andra grannarna i Södernäfde utav de gode män som i går blevo tillnämnda, och i mellantiden skulle det förbliva vid den delning, som Mats Larsson i Djäknehyttan och Per Andersson i Bengtsbo den 17 oktober nästförledne gjort hava.
Likväl är han å sin pricipals, sal. Myntmästare Kocks efterlämnade änkas vägnar, med de andra Södernäfdeborna således förente, att de nu vilja stå vid den skogsdalning som den 17 oktober skedd är, nämligen att alldenstund där är 9 hemman i Södernäfde byar, är skogen därför delt i 18 lotter, två tegar till vart hemman av 190 alnars bredd, på det att vart hemman måtte få en teg närmast vid byn och den andra längre bort.
Och oansett grannarna icke hava velat tillåta någon delning för fånget och hans oläglighets skull, är likväl till Cronohemmanet tvenne lotter avdelte, den ene näst vid hemmanet utmed Slätsweden, allt efter Smedsbovägen över landsvägen neder i mossen, den andra längst bort vid rågången som löper igenom Skräddarbo-röjningen åt Axelsbotorpet och neder i älven vid Smedsbo, vars bredd sträcker sig in till vägskillnaden vid ..., i vilken delning alla Södernäfdeborna nu gillade och godkände, dock med dessa villkor, att var och en behåller detta året sitt arbete på de kolningar och instängslor som de hittills gjort hava, men sedan intet. Och skall bemälde Lars Dahl utvisa alla delarna efter den delning, som gjord är och ..., och kasta byägarnas lotter emellan, liksom han har åt sin lott.
Sattes och dem emellan 40 daler Kmts vite för den som efter denna dag där uppå klandra.
Dömdes fördenskull denna förlikning fast och utan någons kval stadig att stånda.

190 alnar är ungefär 105 meter

KYRKOHERDE GILLBERGS ÄNKA MARIA WIJSE KÖPER KOCK-HEMMANET

KLRD, 53, 17 maj 1706

Presenterade Scholemästaren Välärde Herr Johan Rabenius ett köpebrev, som daterat Västerås den 14 augusti 1705 är svärmodern Kyrkoherdens sal. Herr Andreas Gillbergs änka, gudfruktige Matrona Maria Wijse givet, över det så kallade Cronohemmanet i Södernäfde, vilket hon för 4000 daler Kmt sig tilhandlat haver av Madame Brita Wästeberg med alla dess appertinentiers, som brevet i bokstaven klarligen förmäler, begärandes att få där över laga uppbud.
Men emedan Kyrkoherden i Källe, Mag. Laurent Croning igenom brev av den 26 passato å Madame Wästebergs mans, Hovpredikanten, Höglärde Ärevördige Mag. Erik Löfgrens vägnar, och på hans anmodan uti brev de dato blonde 1 december 1705 protesterade emot samma köp, såsom av hustrun allena utan hans samtycke gjort, jämte ansökning, att med ratification däröver innehållas måtte till Mag. Lövgrens vidare utlåtelse och approbation, var uppå vidare ifrån Herr Carl Löfgren sänder brodern Mag. Löfgrens egenhändige skrivelse av blonde den 8 december 1705, där uti han honom, Herr Carl Löfgren, anlitar även att protestera emot bemälde köp och dess intresse ..., sägandes sig aldrig därtill consenteradt, ej heller ännu benägen vara att consentera.
Allt fördenskull kude Rätten emellertid icke samtycka och bevilja det begärda första uppbudet, eftersom likmätigt 4 Cap Köpebalken hustrun i ett sådant fall icke köpslaga får, utan mannens vetskap och samtycke, eller given fullmakt och öppet tillståndsbrev haver, likmätigt ... Cap Jordebalken.

KLRD, 57, f 634, 25 sept 1708

Det hemmanet i Södernäfde, Marcus Kocks mantal kallat, som Madame Brigitte Westeberg den 14 augusti A:o 1705 med alla dess tillhörigheter upplåtit och sålt åt framlidne Kyrkoherden sal. Herr Andreas Gillbergs änka, dygdesamma Maria Wijse för kopparmynt 4000 daler, lagfors nu första resan.
Ty att mannen Högärevördige Mag. Erik Löfgren, förordnad Dom... i Göteborg, som emot samma sin hustrus abalunation A:o 1706 på höstinget protestera låtit, är nu i ... ..., och således inom år och dag bör sitt klander fullfölja, så framt det efter lag gälla skall, till köpets upphävande och återgörande.

Vid ett senare Ting fick Kyrkoherde Gillbergs änka fastebrev på hemmanet, så köpet var helt klart. Hon hade tidigare sålt den gård vid Slottsgatan i Västerås, som hon ärvt efter sin far. Det var antagligen med dessa pengar hon kunde köpa Kock-hemmanet, men det är möjligt att även Kyrkoherden lämnade medel efter sig. I de senare tvisterna med mågen Rabenius om hemmanet, talar Rabenius om sin hustrus fadersarv, vilket skulle betyda att även pengar från Kyrkoherden använts vid köpet.
Strax efter köpet var klart börjar änkan sälja delar av hemmanet, hon behövde tydligen medel för sitt och barnens uppehälle, och till barnens utbildning. Ett par av sönerna sändes till Stockholm för utbildning till bokbindare.

UR VÄSTERÅS STIFTS HERDAMINNE

GILLBERG, ANDREAS HAQUINI — —ANDERS HÅKANSSON

Född i Gillberga, Irsta, 1651, död som kyrkoherde i Grytnäs och Avesta 1704, son av skomakare Håkan.
Från 1666 läser han tillsammans med sin broder Johan i Västerås trivialskola och därefter i Västerås gymnasium, där han responderar 1673. Redan hösten 1670 inskrivs han i V.-Dala nation i Uppsala och kallas då Irestadius.
1676 antages han som fängelsepredikant i Västerås. Samtidigt kallas han till huspredikant av fru Christina Lejonhuvud i Västergötland och prästvigs 1677. Därefter tjänstgör han någon tid hos kungliga rådet, överamiralen greve Gustaf Otto Stenbock. 1682 är han tillbaka i Västerås och begär någon tjänst. Samma år erbjudes han underkapellantjänst i Västerås, men avböjer erbjudandet, "eftersom han av naturen är något svag."
För brutet äktenskapslöfte till bokhållaren Bengt Perssons dotter i Falun ålägges Gillberg till parterna betala ersättning samt 30 daler till konsistoriet.
I augusti 1682 erbjudes han syss-lomanna- och predikanttjänsten i hospitalet i Västerås, under villkor att efter sorgeårets slut gifta sig med designerade företrädarens Andreas Durelius änka. Han accepterar erbjudandet och tillträder strax. Hans överordnade är tillfredsställda med honom, men hospitalsfolket klagar över försämrad mat sedan han blivit föreståndare. 1693 rekommenderas han av DK hos konungen till kyrkoherde i Grytnäs och Avesta, och kunglig fullmakt utfärdas samma år. Han tillträder i maj 1695.
Gift i Västerås 1683 med Maria Wijse, född där maj 1657.
Barn:
Hindrik, 1684-1717. Dansmästare
Catarina, 1685-1711. G.m. Rabenius
Johannes, 1687-
Lars, 1692-1741
Anders, 1695-
Gustav, 1697-1778. Sergeant
Samuel, 1699-

RABENIUS, JOHANNES LAURENTII — JOHAN LARSSON

Född i Västerås 1681, död som kyrkoherde i Floda 1742, son av kyrkoherden i Berg Laurentius Nicolai.
1702 är han medhjälpare till Kyrkoherde Gillberg i Grytnäs, prästvigs 1704 och förordnas till adjunkt där. 1706 utnämnd till pedagog i Avesta. På församlingens enhälliga kallelse förordnad 1718 till komminister i Grytnäs, tillträder 1719 och stannar där i 12 år. Varmt rekommenderad av landshövdingen till kyrkoherde-beställningen i Ål 1728, lyckas han dock inte få tjänsten.
Våren 1731 får han de flesta rösterna vid kyrkoherdevalet i Floda och förordnas 7 april till kyrkoherde där, tillträder strax. Erhåller redan 1731 adjunkt.
I brev till konungen 1744 angående dubbelt nådår för änkan beskriver landshövdingen på följande sätt kyrkoherde Rabenius död: "1742 då allmogen visade benägenhet till orolighet erinrade han församlingsborna om deras plikt och skyldighet, men blev bemött med sådan häftighet, att han i sockenstugan blev rörd av slag, som ock var oraken till hans kort därpå timade död."
Gift 1) 1704 med Catharina Gillberg, född 1685, död 1711.
2) 1712 med Elisabeth Wallman, dotter till kyrkoherde Andreas Wallman i Sundborn.
Barn:
1:sta äktenskapet
Maria, 1705-
Lars, 1707-
Carl, 1710-
2:dra äktenskapet
Andreas, 1713-1748
Brita, 1716-1787
Lars, 1716-
Johannes, 1718-

DELAR AV HEMMANET SÄLJS

KLRD, 61, f 634v, 27 april 1710

Den 11 februari 1708 haver framlidne Kyrkoherden sal. Herr Andreas Gillbergs änka, Madame Maria Wijse sålt till Lars Andersson i Södernäfde en röjning med höladan där uti för 50 daler Kmt.
Item till honom och Olof Hansson ibidem den 18 mars 1708 överlåtit sin jord i Sjögärdet för 40 daler Kmt, varandes Lars Ersson i Björsjö och Anders Ersson i Södernäfde hava gärdesgårdarna besiktigat den 7 maj 1708 och befunnit 175 famnar alldeles förfallna, och allenast 66 famnar behållna, och ris över hela ängen liggande, så att den icke med ringare än 50 dagsverken skall kunna där ifrån rengöras, ladan är värderad för 10 daler och 2 års utlagor satta uti 3 daler 24 öre, som gör tillsammans 53 daler 24 öre Kmt.

KLRD, 63, f 761, 18 maj 1711

Uppbjöds första gången en fjärdedel av det så kallade Marcus Kocks hemman i Södernäfde, välförståendes de behållna och oförsålda lägenheter, som Lars Andersson och Olof Hansson i Södernäfde den 8 hujus efter skattning köpt och inhandlat av sal. Kyrkoherden Gillbergs änka och söner, Madame Maria Wijse, Johan, Lars, Anders och Gustaf Gillberg för 375 daler Kmt. Bevittnades köp av mågen och svågern Herr Johan Rabenius, Skolmästare här i Avestad.

JOHAN RABENIUS PROTESTERAR MOT LARS ANDERSSONS KÖP

KLRD, 65, f 1026, 2 okt 1712

Till Lars Andersson och Olof Hansson i Södernäfde kärade Skolmästaren Vördige och Vällärde Herr Johan Rabenius med anhållan det måtte han få återlösa den fjärdedel i Kockhemmanet i Södernäfde beläget, som de av dess svärmoder, framlidne Kyrkoherden här i Grytnäs församling sal. Herr Andreas Gillbergs änka, Madame Maria Wijse sig tillhandlat, sägandes sådant stridande svårt emot Häradsrättens förbud, att ingen skulle få handla med henne innan samtliga arvingarna hade utbekommit sitt fäderne uti förbemälde hemman, varom han först blivit kunnig när bemälte Lars Andersson och Olof Hansson vid hans sal. hustrus fädernes jords utrevande, begärde få tillstånd att uppskatta hela hemmanet, på det om utlagornas utgörande på sin del måtte bliva förminskade, havandes dessutom i förledne sommar innevarande år 1712 ännu köpt en fjärdedel, så att de nu halva hemmanet uti sina händer innehava, begärde allt därföre, det måtte han på egna, som sina omyndiga svågrars vägnar, få samma egendom återlösa, helst som han en fjärdedel i samma hemman tillförende innehaver, och av sin äldre svågers, Herr Johan Gillbergs framstadda skrift, måste även dess begäran å samtliga sina syskons vägnar vara med detta sitt påstående enlig, på det någodera av dem måtte framdeles hava större bekvämlighet att inbörda vad deras föräldrar tillförende ägt och besuttit.
Och som sådant köp alldeles skett utan deras och hans samtycke, ty förmenar han desto större fog hava samma köp att klandra och påtala, viljandes på sådan händelse betala så väl själva köpeskillingen som vad finnas kan, att de jorden meliorerat och förbättrat.
Till vilken ände kärande Herr Rabenius anhöll om tillstånd att få låta besiktiga vad de i så måtto jorden påkostat, samt att de umgälla måtte i vad de med husbyggnad sin plikt eftersatt och för-

summat, samt bestå expenser och rättegångskostnad.
Här emot infunno sig svarandena, påståendes vice versa, det måtte Skolmästaren Herr Rabenius hemula dem den jord de av dess svärmoder sig tillhandlat, uppvisandes köpeskrivelsen på första fjärdedelen av den 8 maj 1711, under Nämndemannen Anders Ersson i Sörnäfde, Jonas Andersson i Grådö och Ärevördige Herr Johan Rabenius eget bevittnande, vilken strax därpå blivit lagfaren, och nästlidne 6 Maj vunnit det tredje och sista uppbudet.
Framteendes ävenväl köpeskriften på sista fjärdedelen , av den 22 mars innevarande år, samt en bifogad skrift av bemälde dato, där utinnan Madame Wijse alldeles lovar vilja hålla dem otiltalta, så vida som hon nödgat dem sådan handel att ingå, och uti största trångmål skett vid den dyra tiden till sitt och de sinas nödtorftiga underhåll, helst och emedan hon för en sådan sin loven bekommit av dem till äreskönt trettio daler kopparmynt. Förundrandes sig Lars och Olof så mycket mera på Herr Johannes Rabenius obilliga påstående, som han den ena köpeskriften själv undertecknat, och vetat i vad nöd dess svärmoder stadder varit, så att där de henne med penningar icke undsatt hade, väl andra uti dylikt mål sig infunnit, vilka torde henne till större prejudio blivit, än dessa nu är.
Och änskönt Lars Andersson ej själv penningar haft, är han dock på sönernas trägna anlitande nödgad vorden sin svärfader Hans Eliansson i Gisselbo om försträckning att anmoda, vilken på dess hustrus med tiden tillfallande arv honom penningar lånt och förskjutit. Här uppå framvistes såväl Madames Wijses som revkarlen Jonas Anderssons i Grådö attest av den 2 september 1711, innehållandes, att samma egendom blev Rabenius hembuden, har han alldeles nekat sig därmed någonsin vilja befatta, havandes i anledning av sådan säkerhet, de ombemälte egendom före... sig hava densamma i mångahanda måtto förbättrat, särdeles vad den första inlösta fjärdedelen beträffande anbelangar.
Resolution: Så vida Ärevördige och Vällärde Herr Johan Rabenius första köpeskriften av den 8 maj 1711 självér med egen hand underskrivit och bevittnat, så kan han där utinnan icke förebära någon ursäkt, såsom skulle det allenast till köpeskillingens riktiga utbetalning och förnöjande vara skett. Ty då det var honom kunnigt, att Lars Andersson och Olof Hansson med penningarnas utbetalning bekommit av dess svärmoder Madame Wijse insteg uti den sig tillhandlade egendomen, så följde och det såsom en otvivelaktig och ... konsekvens, att som bemälte Lars och Olof utom börden voro, alltså hade och han genom sin underskrift samtyckt och gillat det fjärdedelen uti det så kallade Kockhemmanet, med köpeskillingens riktiga tillställande skulle gå utom börd, och de densamma bekomma och emottaga, såsom annan sin välfångna egendom att nyttja och bruka efter eget behag och god...
Havandes ej heller Rabenius under samma fjärdedels uppbjudande sig infunnit och samma köp klandrat, utan med sitt stillatigande lika som bifallit lagfarten och dymedelst givit dess innehavare tillfälle till dess lagliga nyttjande. Ty kan Häradsrätten i så beskaffat mål ej bevilja Skolmästaren Rabenius tillstånd merberörde fjärdedel att återbörda och inlösa.
Men vad andra fjärdedelen vidkommer, som Lars Andersson och Olof Hansson nästledne 22 mars köpt, så ehuruväl dess svärmoder och Revkarlen Jonas Andersson betyga, det Rabenius nekat sig någon vilja med den köpta jorden sig befatta, likväl kan en sådan dess extra ..., icke finna Lars och Olof till fullt skäl att utestänga Rabenius ifrån densamma fjärdedelens återlösande för sin dotter, helst som samma bevis ej egentligen angår detta köp vilket så nyligen skett, att den icke ännu lagfaren blivit, utan prövar Rätten skäligt, att efterlåta Rabenius återlösen av den senare sålda fjärdedelen, kommandes dock Lars och Olof att njuta laga fardag tillgodo, men sedan

dem till bördsmannen den att lämna och avstå. Då Rabenius äger tillställa dem penningar, efter som den dem kostat, samt halvparten uti de trettio daler Kmt Madame Wijse till en förbättring på köpet förärt blivit, i mening att klander måtte där igenom av vägen röjas.
Men om befinnas skulle, att Lars och Olof denne samma fjärdedelen något meliorerat och förbättrat, måste det inför avträdet efterses, och Rabenius vid sitt tillträde sådant efter mätesmannaorder vederbörande vedergälla och förnöja. Blivande eljest de begärda expenserna hä medelst alldeles upphävda.

KONFLIKT MED EN SOLDAT

KLHA, VI, AI:3, opag., 7 april 1714

Olof Eriksson i Södernäfde, som instämd varit av Kyrkoherdens sal. Herr Andreas Gillbergs änka, Madame Maria Wijse till lagligt ansvar om någon återstod uppå en avhandling dem emellan upprättad, som efter loven icke fullgjord vara skall, beklagade sig, att hava under hela Tingstiman avbidande kärandens eller någon dess fullmäktig ankomst, men fåfängt. Sägandes sig uppå någon avhandling med henne icke veta sig det allra ringaste skyldig vara, eller stå tillbaka med en penning, utan allt till pricka fullgjort, så framt han icke vid uppskattning av Brunnsvreten skulle befinnas på densamma mera böra utgiva än de 65 daler han i kontant därå betalt, och en halvspann säd han för 6 daler tillberäknades, som gör tillhopa 71 daler Kmt, vilka han nödgad vart att utlägga av den påträngande orsak, att en annan soldat lejas skulle i deras ställe, som vid staden Rigas övergång död eller fången vart. Kommandes till honom både Maria Wijse och mågen Johan Rabenius, som hårt antogo honom, det skulle han ... ...

Olof Eriksson var soldat. Han var gift, men dog barnlös.

JOHAN RABENIUS ÅTERLÖSER EN TREDJEDEL I HEMMANET

KLHA, VI, AI:3, opag., 5 nov 1714

Uppbjöds tredje resan den fjärdedel av Marcus Kocks mantal i Södernäfde, som Lars Andersson och Olof Hansson därsammastädes utav framlidne Kyrkoherden sal. Andreas Gillbergs änka, Madame Maria Wijse köpt hade den 22 mars 1712 med några lägenheter där utom för 371 daler 5 öre Kmt, men mågen, Skolmästaren här i Avesta, Vördige och Vällärde Herr Johan Rabenius med laga tillstånd ifrån dem i börd återlöst.
Item haver bemälde Rabenius själv utav ovannämnde sin svärmoder sig tillhandlat den 27 mars 1713, nämligen:
Stora boden för 31 daler Kmt, stallet för 40 daler, den ena källaren 24 daler, tre fjärdedelar i fähuset 18 daler, fisket i Åmunden 10 daler,
Noch den 2 oktober 1713 1/8-del i Brunnsweden för 19 daler 16 öre Kmt, en humlegårdsplats i Slätsweden för 5 daler 8 öre, fyra snesland 2 bandland åker för 8 daler, halva grindåkern i Klackgärdet 24 daler 18 öre, halva Brunnsåkern vid ... i Sandgärdet för 24 daler 16 öre, jord i ...sweden, som uppmätas skall, för 21 daler 22 öre. Som gör tillsammans 106 daler 16 öre Kmt.
Item ett stycke av utmarken på Storön, det så kallade Hällänget, beläget in vid sjön och ... för en viss överenskommen köpeskilling svärmodern avhandlade A:o 1711 den 10 maj tillika med en fast lind i Sandgärdet köpt för 4 daler, och Masåkern därsammastädes för 20 daler Kmt.
Ty ehuruväl svågern Hindrich Gillberg under Vårtinget emot lagfarten protesterade, kunde dock densamma med gott fog icke hindras och uppehållas så länge köpeskillingen för dessa sålda och förytterade lägenheter icke deponerades, eller stämning till sakens lagenliga utförande utverkad var.

JOHAN RABENIUS I TVIST MED SVÅGRARNA OM HEMMANET

KLHA, VI, AI:3, opag., 7 april 1714

Uti en insänd skrift protesterade sal. Kyrkoherden Gillbergs söner eller den äldste Hindrich Gillberg så uppå egna som uppå sina omyndiga bröders, Johannis Laurenti och Andreas Gillberg vägnar, emot den lagfart, deras svåger Skolmästaren här i Avesta, Välbetrodde Johan Rabenius söker, och där medelst att bemäktiga sig Södernäfdehemmanet som deras moder och Rabenius svärmoder förr innehaft och besuttit, jämte påstående, att honom icke någon oklandrad fasta beviljas och meddelas måtte, så att den lilla arvsrättighet som de efter sin sal. fader haft att förvänta och hugna sig av, icke alldeles går dem ur händerna, ty

1) Skall det en facto vara vist att deras moder aldrig efter faderns död något inventarium upprättat, eller någondera något det ringaste av egendomen är vordet tilldelt, utan deras moder skall av bo oskifte efter deras fader hava inköpt och inhandlat samma förenämnda hemman i Södernäfde, varutinnan den då efter lag deras arvsdelar icke skola kunna tagas.

2) Varandes veterligt, att svågern Rabenius för systerns eller sin hustrus fäderne fått ... i bemälte hemman, förmenandes de sin rätt i det målet icke vara sämre än hennes.

Skall icke deras moder efter lag finnas giltig att fullkomlig förmyndare för de omyndige allena att vara, mycket mindre ägt makt över att sälja och därom dem oveterligen att frånhända. Så vida faderns hus av dem så lång tid intet besvär känt, varför och dem nu till hjärtat går, att deras hemman, som likväl är inköpt för 4000 daler Kmt, skall bortgå för ett ringa värde, den dock likväl deras svåger Herr Rabenius icke skall hava legitimerat de försträckningar han till deras kära moder givit, för vilka han vill komma till en så ansenlig och fördelaktig utmätning i hemmanet å sin hustrus eller deras systers vägnar, resolverades sig Gillbergarna i det övriga i detta mål alla beneficia jury och prossessus.

Vilken protestations skrift med Herr Rabenius communicerades, där över han sig åter således förklarade, att intet inventarium blivit upprättat, det skall han aldrig det förnekat, utan han straxt efter svärfaderns död träget därom anhållit, utan svärmodern, med de äldre svågrarna skulle hava fört disposition över kvarlåtenskapen, uteständgandes honom och dess hustru alldeles därifrån. Hållande det för en lustig raison, att de bruka det till ett fast skäl, att så vida hemmanet av bo oskifte, ty skall var och en där utinnan hava sin arvsrätt ograverad, och fast modern det bortsålt, och de med henne värdena en gång förtärt, vilja de dock hava sina andelar behållna.

2) Att Rabenius låtit utmäta sin hustrus andel av hemmanet, det skall i följe av Häradsrättens dom vara skett, och behövde inte han, som långt tillförende bort sin sal hustrus fäderne utbekomma, stilla tiga till dess allt för svärmoder och svågrarna förtärt vorde, utan som ändå nog senare, och där medelst allt för mycket till korta, i det han allenast fick jord för 450 daler där eljest på hans andel bort falla in emot 1000 daler, och det tillfället, att modern med sönerna det övriga förtärt, och skola de mindre rätt hava att pretendera så stort arv efter fadern som hans, emedan gården i Västerås med vretarna för 1000 daler, och många vackra husgeråd till deras föda och kläder bortsåldes i den svåra tiden, av vilket han alls intet skall hava bekommit, utan alltså måste hava sin andel i annat igen. Skall mycket illa hava varit, att de äldsta bröderna Heinrich och Johannis, som då för tiden myndiga voro icke togo sig förmyndarskapet om den ofta begärda, och där hos förvägrade honom inventeringen och delningen, ty då skall det hava lönt mödan att träta om arv, men efteråt sedan intet finns, skall det vara fäfängt.

Att modern säges icke hava vart

förmynderska, håller han för vara ... nog sagt, ... dess ... förmyndare varit, än den som klätt och fött barnen. Angående arvejord som modern säges hava försålt, ... aldrig jorden i Södernäfde vara den som fadern anslagen och tillmätt, som de och må bevisa hemmanet vara köpt för deras penningar eller arv efter svärmodern, skall hava varit kontant 8000 daler, varav modern hälften till 4000 tillkom, och barnen de övriga 4000 vilka hon på de tre större i 3 år i Uppsala eftersatte och påkostade och senare hemma med kläder och föda uppehöll i 10 år, håller alltså före, att med svärmoderns andel och tillhörande 4000 daler hemmanet köptes, men ehuru mera därom är, skall dock allt som communt vara ... och försålt blivit.
Och ehuru underligast dem förekommer, att hemmanet först för 4000 daler kunde inlösas, men sedan är värderat allenast ungefär för 2000 daler, så skola dock enär tillståndet och saken närmare betraktas, samma andel lätteligen till intet förfalla i avseende på den ringaste skog som nu därtill övrig är framför då var, och skall hemmanet i ... hava varit värt storskogen allena 300 daler, men som de gode männen, vilka skattningen gjort väl lärer försvara, eller må svågrarna på eget bevåg anställa en annan.
Sist det föregivandet, att han icke allenast pretendera skall allt för stor systerdel, utan ock att han igenom försträckningar, som icke legitimerade blivit, skall söka till att draga hemmanet under sig, anförs sådant vara, att honom icke väl veterligt är vad som menas med den stora systerdelen, vilken han vist vara för ringa, efter den rättighet som prästebarnen med vad andra böra arvtaga.
Beropande sig i det övriga på ..., att var och en skall veta det förutan vad å hustruns vägnar för fäderne är utmätt, han måste delen inlösa utur oskylda händer därhos han fuller hållit sin svärmoder vad han kunnat, men aldrig hållit henne några försträckningar, utan då hon med sina små barn ej det ringaste haft att hjälpa sig med, skall hon hava försålt hava några stycken av åker och äng, vilka han funnit sig så när att inlösa som någon annan, och med dem strax lagfara, håller därför sina svågrar anständigare att återsöka vad i oskylda händer kommit, såsom gården i Västerås, 1/4-del i hemmanet etc., än emot honom, som menar sig allt gott av dem, oförskyllt hava samvetslösa mål andraga. Ty vad de oförstört i Södernäfde äga, skall han icke söka till att lagfara och befästa, utan endast det han redeligen betalt, lämnande svågrarna det övriga som behållet är sins emellan att dela.
Påminnandes sluteligen, att om de skäligen hade velat protestera, då skulle de och intet hava bortglömt till att visa mynten jämte protesten.
Resolution:
Allt detta, som å bägge sidor är således anfört vordet, blev till vedergåendes behöriga laga säkerhet i domboken antecknat och intaget, samt i det övriga, till lagligt utförande efter föregången stämning utställd innan lagfartstiden omlöper, eller böra till dess hindrande, likmätigt 3:7, 8 Cap Jordebalken och Kungl. Pesolutionen av den 1 mars 1671 penningar och värden insättas och deponeras. I synnerhet för vad Rabenius själv utav svärmoder köpt eller av oskylda män och köpare inlöst och nu andra resan uppbjuda låtit.

RABENIUS KLAGAR PÅ NILS HANSSON

KLHA, VI, AI:1, mål 28, maj 1718

Skolmästaren här i Avesta, Vällärde Herr Johan Rabenius hade låtit instämma Nils Hansson i Södernäfde
1) för det han instängt en vret för samma lott som Herr Rabenius tillkommer.
2) För det han uthuggit en skogslott dess hemman tillhörig.
Men är nu i vänlighet förente, att Herr Rabenius det första käromålet opåtalt lämnar upp, efterhäver.
Men Nils Hansson skall ...

TVIST MELLAN RABENIUS OCH AXELSBO-BOR OM JORD I KOCK-HEMMANET

KLHA, VI, AI:3, opag., 3 okt 1715

Emellan Skolmästaren här i Avesta, Vördige och Vällärde Herr Johan Rabenius och Johan Olofsson med Mats Andersson i Axelsbo, var emot annan kärande och svarande, berörande återlösen av den jord de innehava ifrån Marcus Kocks mantal i Södernäfde, vilket han under skattemannarätt och börd besitter, jämte vedergällning för utlagor honom ålegat av samma jordägare, och under bemälde Kockens mantal årliga skatt och ränta inbegripen varit i alla åren som de den nyttjat, emedan Rabenius tilltror sig kunna övertyga Johan Olofsson, det merberörda ägor icke höra under dess skatt, utan att contraparterna vid förra Tinget sökt förföra både Rätten och honom.

Var emot Johan Olofsson och Mats Andersson äska plikt över Herr Johan Rabenius för vitesmålet av Rättens förledande, samt, för det andra, för det han icke efterlevat 1712 års dom, fordrandes för det tredje expenser.

Vart slutet och avsagt: Det uppvisar fuller Skolmästaren Rabenius extrakt utur sista revningsverket, som över hela socknen hölls, och den därpå upprättade nya Jordeboken, såväl som och en transkript utur den gamle, utvisandes sådana handlingar, att Marcus Kocks mantal efter den äldre räntat 15 stigar 1/8-dels korg kol årligen, och efter den nya skulle kunna bära 15 stigar 2 3/8-dels korg allenast. Men Axelsbo, som A:o 1686 ifrån 2 1/2 stig kolränta förhöjt blev till 5 stigar, kunna efter nya reven bära årlig kolränta 7 stigar 1 3/4-dels korg, slutandes av sådan förhöjning att Axelsbo väl och lämpligen skall kunna umbära den niondedel i torpet, som han A:o 1711 den 2 september och 1712 den 7 maj påstått att få återlösa ifrånJohan Olofsson, jämte vreten söder om torpet med myrslogen emellantorpet och ån, som löper åt Dammen, vilka lägenheter Kockens mantal A:o 1659 den 18 november och 1675 den 5 september till Axelsbo bortbytta blivit, och ändå bestå med sin ränta 5 stigar, emedan ännu icke nya Jordeboken är stadfäst, och räntorna därefter icke uppbäres. Men ehuruväl detta medförer att bägge hemmanen efter sina tillhörigheter för denna tiden kunna bära sin forna skatt, och Axelsbo ändå där över en förhöjning av 2 stigar 1 3/4-dels korg, men i Kockens mantal icke ansenligare förhöjning än 3 korgar, likväl som därav icke står sådant att sluta, huruvida Axelsbo så framt det förberörda lägenheter mista skulle, vilka ett ansenligt av dess tillhörigheter synes göra, må sedan kunna bära dess kolskatt 5 årliga stigar.

Ty kan Rätten intet gå ifrån sitt förra betänkande uti denna sak av den 7 maj 1712, utan finner nödigt att den då omnämnda jorderannsakningen först anställes innan dessa nu tvistiga gjorda lägenheter dem alldeles ifråndömes, helst nya revningsverket intet har ..., hållandes ock nämnden nödvändigare för Kockens mantal, att de nyligen, och sedan nya reven socknen övergick, där ifrån föryttrade ängar och lägenheter där under igen återlöses, än dessa nu stridiga gjorda, som Axelsboborna förmena och påstå under sin årliga skatt och kolränta 5 stigar vara en gång komna till att begripas, varom vissheten icke annolunda än igenom ny rev och jorderannsakning står till att utletas och grundligen utforska.

I mellantiden bliver vad Herr Johan Rabenius vederparter emot honom anfört om plikt för någon tillvitelse av både Rättens och hans förledande, samt orsakade nya expenser, utom förra domens fullföljabde förut, uppskjutet och på anstånd lämnat.

JOHAN RABENIUS UTREDER KOCKHEMMANETS OMFATTNING

KLHA, VI, AI:3, opag., 3 okt 1715

Presenterade Skolmästaren här i Avesta, Vördige och Vällärde Herr Johan Rabenius ett skriftligt dokument under den 22 juni 1653, samt dåvarande Befallningsman Johan Larsson Nymans, Länsman och Revkarlen i Hedemora Anders Hanssons i Hamre, Erik Hanssons i Vargbo och Mats Johanssons i Rensbo namn, av innehåll att sedan Myntmästare Herr Marcus Kock utav Kungl. Maj;t och Cronan inhandlat hade, under skattemannarätt och börd, ett Cronohemman uti Södernäfde i denna socknen, som efter Jordeboken ligger för lika ränta med de andra skattemantalen här i byn, Länsmannens mantal undantaget, och efter hållen rev vid immitterandet till samma hemman efter Landshövdingens, Välborne Herr Erik Flemings befallningsbrev, daterat den 28 juni 1651 fanns en stor olikhet, beståendes där uti, att skattehemman såsom självägande alltid inkräktat den bästa utvägen därsammastädes, instängt många vretar, hagar och röjningar var emot Cronohemmanet och intet hade. Blev fördenskull rågången och bolstadeskillnaden emellan Södernäfde och Kyrkobyn såsom rätta odalbyar först rannsakad och prövad, efter ett gammalt pergaments stadfästelsebrev uppå en syn bemälde byar emellan, utgivet A:o 1384 Jacobi Aposteles dag, som urskiljer den rätta och urminnes rågång emellan byarna, och befanns att Skräddarbokarlarna, som å Kyrkobyns utmark byggt haver, instängt nyligen, inom berörda confirmerade rågång, åtskilliga röjningar som först odisputerligen Cronohemmanet tillföllo, nämligen Boröjningen, liggandes nordost över Hällsängsmossen, där streket ifrån Ånde- eller Sämjerå Uppsjö... mitt uti den södersta laduknuten, där ifrån nordost östan över en skogsbacke till en annan röjning, Folkänge benämnd, in uti en däld, där ifrån stakat rätt över Willemgren, som nu nämnes Ringmossen, uti en backe där en vise fanns, som låg rätt i streket, och rättades med några stenar och viste till det andra sämjerå i Halldammen.

Vad röjningen, som Skräddarboborna och andra närliggande torpare inom bemälde rågång stängt och härtills brukat hava, kändes som sagt är till Cronohemmanet, därtill de för ovanskrevne skäl skall sitt samtycke giva. Men såsom dessa röjningar ej kunde göra fyllest emot det de andra hemmanen i Södernäfde innehade förutan i vretar och hagar, och ingen något där i nejden av sitt umbära ville, och icke heller reven samtycka, och Cronohemmanet likväl en nöjaktighet ske måtte, ty samtyckte omsider samäganderna att vilja var för sig avstå sin rätt uti den holmen som ligger i Stora Älven, där utinnan och Cronohemmanet sin del förr ägde, att den ...holmen allt framgent skulle lyda och ligga till Cronohemmanet, och emot det som Cronohemmanet felade uti ...ställen, röjningar, hagar och fängeskog, avstodo de övriga i byn var sin rätt i Storön, så att den därefter fullkomligen och evärdeligen skulle lyda och höra under bemälte Cronohemman i vidd och storlek, som den alla grannarna i Södernäfde Överby av ålder tillhörig varit haver.

Skiftena uti gamla åkrar, som lågo i träda jämkades med ...ängen och gjordes alla lika, som revningslängden utvisar, men jämkningen över de sådda åkrarna uti Södergärdet uppskjöts till bekvämligare tid. Alla tvistigheter om röjningar, hagar och vretställen härmed alldeles inställda och dödade. Men mulbeten, fägången och annat tarveligt skogshygge på byns odelte mark skulle de alla vara lika berättigade till, efter som var äger i byn.

Vilket efter Herr Johan Rabenius begäran i protokollet, honom till behörig, lag och Kungl. Förordningar enlig säkerhet infattades, samt till obrottslig efterlevnad av Rätten confirmerades och i kraftigaste måtto stadfästes.

Vidare som Herr Johan Rabenius be-

svärade sig över skadelig ohägn av sina grannar i Södernäfde på förberörda Storö, både med gärdesgårdarnas nedrivande och grindars uppryckande, begärandes där emot förbud under ett visst föresatt vite.
Alltså togs denna dess ansökning uti behörigt övervägande, och emedan det ansågs skäligt och billigt, samt lag och Kungl. förordningar enligt, att var och en må behålla sin väl och lagligen förvärvade egendom utan annat intrång tu förer sådan oförrätt och oskick med grindars och gårdarnas nedrivande på Storön vid Södernäfde, under laga plikt och fem daler silvermynts vite för detta förbuds egenvillige överträdande, vilket fördenskull av honom i byn eller sockenstugan publiceras måtte, på det ingen med skäl må förebära någon okunnighet härom, då han om förbudet tilltalad varder.

JOHAN RABENIUS KLAGAR ÖVER BESÖK AV GRANNARNAS SVIN

KLHA, VI, AI:3, opag., 26 april 1715

Besvärade sig Skolmästaren Vördige och Vällärde Herr Johan Rabenius, som äger större delen av Kocks mantal i Södernäfde, över åborna på andra gården i samma by, att de fösa sina svin ifrån sig till deras by, eller Uppgården, varest de ligga dagligen uti deras trädesgård, görandes stor skada med rovornas uppgrävande, ty att de oringade äro, beta sig jämväl in uti sädesgårdarna och vretarna, äganderna till stort förfång, berättande att nedre gårdsborna till att vänja svinen till Uppgården bära grisarna uti säckar över sädesgårdarna och dit, samt där nota dem. Varför Nedergårdsborna inte vilja hava sina svin gående uti sitt eget trädesgärde, eller driva dem ut på skogen.
Han begärde förbud emot deras fösande till Uppgården och vänjande dem där att gå och vistas, samt emedan Uppgårdsborna till desto bättre sitt befredande ifrån svinen, behöva och tänka sig uppsätta trenne grindar, att allt övervåld uppå de under ansenligt vite förbjudas må.
Därför, och emedan sådant intrång och oskick icke annorlunda än för lastbart och olagligt anses och hållas kunde, Nedergårdsborna förbjöds vid fem daler silvermynts vite, att driva eller vänja sina svin till Uppgården, eller då grindarna uppsatta varda, dem på något sätt att fördärva och onyttiga göra, utan hålla sina svin in på sitt trädesgärde eller driva och vänja dem att hava sitt tillhåll i skogen.

JOHAN RABENIUS ANKLAGELSER MOT JOHAN OLOFSSON

KLRD, 98, mål nr 29, 18 april 1732

Kyrkoherden i Floda Herr Johan Rabenius tilltalade Johan Olofsson i Södernäfde för det han i anledning av Herr Kyrkoherdens Mag. Ramzelius attest offentligen uti sakristian förledne sommar, och då, han jämte en sin granne blivit där ställd under förhör för någon förövad svordom, tillagt käranden den beskyllning, att han i Södernäfde driver ohägnas och annat slikt ..., så att det hörts över hela byn, och emedan Herr Rabenius efter sitt avträde förledne våras ifrån Grytnäs Sacellanie, och innan Kyrkoherde ifrån Riksdagen ..., uti sitt memorial angivit contraparten för samma svordom skall han ock igenom detta sitt grova tillmäle hava gjort sig skyldig till det straff, som 22 Cap uti Prästernas Privilegier förmår och innehåller.
2) Skall han även våldsammeligen avhänt sin syster, Per Låthens änka, i Södernäfde ett köpebrev på en jord han till henne försålt och sedan på käranden transporterat, endast i det avseendet att framdeles därmed kunna skada och förolämpa honom, som samma jord intecknade, till undvikande varav han
3) skall böra nu strax återlösa samma jord för 120 daler, på det han ej längre må vara skyldig att hålla honom den tillhanda. Klagandes ock
4) över varjehanda intrång han lidit av honom på sitt uti Södernäfde havande hemman, i synnerhet vad fisket angår, jämte påminnelse, att efter ingiven förteckning bliva hulpen till vedergällning för rättegångskostnaden.
Var emot Johan Olofsson utverkat vice versa stämning, angående ohägn och förfördelande uti mulbetet, samt att få en slogren tillbaka, företeendes och bevis på vad sätt Storön kommit uti dess händer, vartill dock Kyrkoherden ej vill besvara, eftersom bemälde stämning sent, först här på Tingsplatsen blivit honom tillställd.

På Rättens föreställande om förlikning svarade parterna sig vilja därom med varandra försöka, och insändes därpå den 27 hujus en dem emellan upprättad och av bägge underskriven skrift, av innehåll, att Johan Olofsson erkände han obetänkt och ogrundat uti sakristian tillagt Kurkoherden Rabenius det han efter begått eder och svordomar att det hörts uti byn, vilket ock i samma loco skall erkännas, avbedjas, samt hädanefter slika tillmälen honom ej tillägga.
2) Löser Johan Olofsson en vret, som Kyrkoherden Rabenius om händer haft, för vilken han strax betalar 120 daler Kmt, dock efter det han ... låtit köra samma vret, han honom till hälften, och sedan hörer vreten Johan Olofsson till med tvenne små åkrar, en i vardera gärdet, erkännande och det utlagorna för alla åren äro därför riktigt betalda.
Vad angår några ängestegar, vilka Kyrkoherden ännu innehava för 51 daler Kmt, så behåller han och brukar dem till dess han får samma penningar, då Johan Olofsson betalar honom 22 daler, dem han för honom betalt.
Angående bruksboden och det med första ... i ersättning för Kyrkoherdens kostnad vid sakens utförande vid Tinget som mera, lovar han betala 12 daler och därtill instängande av samma gärde ... dagsverken.
I övrigt lovar Johan Olofsson förhålla sig som en riktig granne, och Kyrkoherden i egen måtto få fördela ..., så ett eller annat folk icke heller sig större rättighet i någon måtto tillägnar än den honom med rätta tillkommer.
Vilket som de å båda sidor erkände så hade Rätten dess mindre betänkande att giva därtill sitt bifall och samtycke.

JOHAN RABENIUS I TVIST MED JOHAN OLOFSSON OM STORÖN

KLRD, 98, mål nr 23, 24 okt 1732

Anförde Kyrkoherden i Floda församling, Herr Johan Rabenius, sitt käromål emot Häll Johan Olofsson och dess söner, Fjärdingsman Erik Olofsson, Hans Ersson, unge Anders Matsson, Erik Hansson, unge Erik Olsson, Per och Mats Lutens änkor, Erik Hanssons änka och Johan Hansson i Södernäfde, samt Fjärdingsman Anders Danielssons änka i Rembo, att de förleden våras våldsammeligen nedrivit gärdesgården omkring den så kallade Storön, hörande under dess hemman i Södernäfde, och till större delen av vatten omfluten, samt sedan låtit sin boskap nyttja betet därsammastädes, vilket han dock till andra bortlovat, eftersom han själv för sin boskap ej haft tillfälle sig därav att betjäna, med påstående, att de för en sådan åtgärd måtte lagligen anses, och dessutom vedergälla honom så väl för betets ... i trenne år, som för de härigenom påbragte expenser som svarandena utföres till 138 daler 24 öre Kmt,

Svarandena förklarade sig, att ehuruväl igenom muntelig sluten förlikning med Kyrkoherden, förmente dem intet vara betaget, att med sin boskap ... om ... på kärandens betesmark, sedan svarandena efter Rättens ...stånd avstängt sin egen ifrån Rembo- och Grönvallsbornas utmark och betgång. Skall likväl dem intet kunna bevisas, att uppsåtligen gjort någon åtgärd på gärdesgården, utan vara den av sig själv så förfallen, att boskapen utan något hinder där inkommit, varest de tillstå sig nu i tvenne år nyttjat betet, efter som Kyrkoherdens boskap alltid gått på deras mark, oaktat han del av sin hägna låtit, som tillförne och innan hemmanet kom uti hans händer, alltid legat ute till deras gemensamma nyttjande.

Kyrkoherden sade sig förundra, huru vederparterna understodo sig att föra en så grov osanning, där han likväl ...vägras, låtit laga och uppstänga gärdesgården omkring ön, som han på gode mäns syn, att nämnden nu under Tingstiman begärde få låta besiktiga. Var förinnan han med några svarandenas egna barns vittnesbörd, som nu finnes hos Herr Kyrkoherden Ramzelius, tilltror sig kunna dem övertyga att hava samsat sig uppriva gärdesgården, varefter han förmodar dem böra för sin osanning plikta. Vilken besiktning honom beviljades att låta anställas igenom Nämndemännen Erik Andersson i Smedsarvet och Johan Persson på Wikhyttan.

Varefter, och sedan denna syn blivit hållen, förekommo åter parterna den 3 november.

Å Herr Rabenius vägnar, som för sina ämbetets angelägenheter intet fått längre här förtöva, dess fullmältige Notarien Dufmark, vilken berättade käranden ej heller vart förment att i vänlighet bilägga denna tvist, så framt contraparterna ej ville låta sig bekväma till det, som billigt vore, vilka och viste sig därtill redobogne, samt därför med varannan uti en sådan förlikning stannade, att Fjärdingsman Erik Olsson och Johan Olsson i Södernäfde, å egna och de övriga svarandenas vägnar, lova betala till Herr Kyrkoherde Rabenius 36 daler Kmt, samt aldrig hädanefter pretendera någon rätt och del med honom av dess enskilda betesmark på Storön. Dock med sådant förbehåll, att som de själva kostat på sin utmark instängning, det han eller den som på hans hemman kommer att bo, ej mindre hädanefter än hittills skett, intet låta sin boskap lösa på denna byns instängda mark, utan allenast hava därigenom en fri och obehindrad väg fram och tilbaka ifrån bemälde Storö, vilket och fullmäktigen så vida samtyckte, ej en sådan rättighet med lötande tillförende med dem njutit eller begärt, jämte anhållan om ett vitea föreläggande i fall han hädanefter någon skada och intrång uti mulbetet på Storön och den där varande gärdesgården av vederparterna lidandes varder.

Och emedan de å bägge sidor denna förlikning erkände och tillstodo, då blev ett vita à 10 daler Smt, ej mindre för den ena än den andra

utsatt, om de på något sätt skulle varannan uti förberörda mål förfördela.
Viljandes Rätten i övrigt hava denna deras överenskommelse gillat och stadfästat.

JOHAN RABENIUS TAR UPP PROCESSEN PÅ NYTT

KLRD, 100, mål nr 57, 19 april 1733

Kyrkoherden i Floda Herr Johan Rabenius besvärade sig högeligen igenom inlagd skrift över den förlikning Notarien Nils Dufmark vid nästlidne höstting å dess vägnar ingått med hans grannar i Södernäfde, angående den våldsverkan de skola förövat genom hans gärdesgårds nedrivande om 13 famnar till den så kallade Storön, varmed han så mycket mindre skall kunna finna sig nöjd, ...

(Samma argument som vid föregående Ting framfördes)

Resolurtion:
Sedan Södernäfdeborna ej vilja begiva sig ifrån den med Herr Kyrkoherden Rabenius å förledet hösteting ingångna förlikning med dess fullmäktige Notarie Dufmark, som påstår sig därvid ej hava överträtt sitt mandat, det han ock åtager sig att bevisa.
Ty kan väl Rätten emot en laga process, innan därom med fullmäktigen bliver lagligen utförd, intet göra här någon ändring, utan i annan händelse må han å hög vederbörlig ort söka att få saken att tagas upp, om han skulle finna sig därtill befogad.
Men enär själva omöjligheten förmedelst uppstigande vatten, att kunna komma med sin boskap till Storön, fordrar själva billigheten och rättvisan, att Kyrkoherden såsom jordägare i Södernäfde, njuter för sin boskap byns övriga betesmarker till godo, dessutom få den servitut ej emot förlikningens innehåll vidare ex...

GRÄLET OM STORÖN FORTSÄTTER MED RABENIUS ÄNKA

KLHA, V, AI:15, mål nr 65, 28 april 1746

Besvärade sig samtliga Södernäfdebor enligt utverkad stämning uppå framledne Kyrkoherden Johan Rabenius änka, hustru Elisabeth Wallman därstädes, att ehuru dem till följe av Häradsrättens förlikningsdom av den 25 oktober 1732 endast tillkommer mulbetet på byns instängda betesmarker, men vederparten allenast där igenom skulle hava en fri och obehindrad väg fram och tillbaka från Storön, ...
... ...

JOHAN RABENIUS KLAGAR ÖVER FÖR STOR AVVERKNING AV SKOGEN

KLHA, V, AI:12, mål nr 28, 25 okt 1734

Uti den vice versa instämda sak emellan Kyrkoherden uti Floda Herr Johan Rabenius, samt Olof Hansson tillika med Lars Anderssons änka och arvingar uti Södernäfde, angående någon åverkan, som de i år skola förövat på dess skog under Kockhemmanet uti Södernäfde, honom till större delen tillhörigt, undantagandes 1/4-del, som dess sal. svärmoder Madame Wijse åt dem försålt, då och en viss trakt uti skogen blivit därtill avsatt, vilken de nu alldeles skola utött, samt nu i år med fällande begynt angripa den övriga där varande nog skog, som Kyrkoherden under sitt förr vistande skall sökt med stor sorgfällighet bespara. Anhållandes därföre, så väl i anseende därtill, som åtskilliga andra olägenheter, honom igenom detta inbrukeri skall tillfogas, att få dem där ifrån utlösta, och således därpå hemmanet tillsammans, som det av ålder varit.

Vilket dock contraparterna bestrida, jämte begäran att utbekomma sin fulla andel uti skogen, som till denna 1/4-del lyder, tillika med den lott, de för 16 daler av hans svärmoder köpt, eller åtminstone sina utlagda penningar tillbaka, så väl som de jordelägenheter Kyrkoherden för 9 år sedan utan lag och dom skall hava dem avhänt.

Resolverades:

Vad den påstådda utlösen av svarandenas ringa och obesuttna del, de till en åttondel vardera uti detta hemman innehava, och deras var för sig uti årlig skatt utgöra 1 stig 3 1/2 korg kol, har väl Rätten av Herr Kyrkoherden så skriftligen som muntligen andragna skäl och omständigheter, noggrant inhämtat vad förfång och olägenhet han av detta deras inbrukeri lida måste, och att de dess mindre skola böra därvid bibehållas, som dess svärmoder efter sin mans frånfälle under oskifte bo köpt detta hemman för 4000 daler, men sedan sålt denna 1/4-del till vederparterna för 375 daler, den de plocketals, dels med penningar, dels med matvaror skola betalt, jämväl på lika sätt genom hennes oförsiktiga hushållning fått tillfälle att utöda och sig till nytta använda större delen av den ansenliga skog, då för tiden under hemmanet varit, i anseende vartill han blivit föranlåten, att efter en Rättens den 3 oktober 1712 utfallna dom söka denna del återbörda, som likväl endast för den orsaken blivit honom förvägrat, att han av obetänksamhet underskrivit köpebrevet, det han dock intet förmodar nu böra ligga sig i vägen, att efter åtskilliga sedermera utkomna Kungl. förbud emot hemmans klyvningar, så igenom lösen draga dessa ringa delar tillsammans under hemmanet, som honom eljest till allt för stor skada och nackdel ländandes vorde.

Men alldenstund den påstådda bördslösen blivit honom långt för detta igenom dom avslagen, och svarandena sedermera erhållit på denna del Rättens fasta, fördenskull understår man sig intet att betaga densamma sin tillständiga kraft och verkan, med mindre Kyrkoherden på Högvederbörlig ort skulle kunna utverka ett sådant tillstånd, att Rätten icke dess mindre finge fria händer sig över denna lösningstvist få utlåta, som med lag och Kungl. förordningar kunde prövas.

Och beträffande åverkan, tillstå fuller vederparterna, att de förledne våras på Ingevalds-lotten gjort någon fällning till skattekolens erläggande, så vida intet mer skall finnas på den till deras 1/4-del uti Kockmossen avsatta lott, men förmodar sig därtill hava skäl och anledning av köpebrevet, som tillerkänner dem för rätt uti skogen med flera där under hörande lägenheter. Dock som tillfälle där igenom skulle yppas, att så länge skogen är odelt, densamma mera pålita, än deras äganderätt uti hemmanet tillsäger, ty förbjudas de vid 40 daler Smts vite, att innan en laga delning skett, sig i det ringaste med någon annan del befatta, än redan åt dem är vorden

avsatt, vartill och anstår med den lott uti Koberget de påstå sig för 16 daler hava särskilt av dess svärmoder köpt och inhandlat, som dock vederparten bestrider.
Och vad vidkommer ett stycke åker om 16 snesland, en kävling i Törnet om 6 snesland, Sörängskävlingen 70 snesland, 1/4-del uti Uppsjöänget, som Kyrkoherden skall hava dem ifrån samma 1/4-del egenvilligt avhänt, är sådant av honom på det sättet vordet förklarat, när han för några år sedan förmärkt dem innehava 1/3-del av hemmanet, och därom ärnat lagföra, samt att han uti svåraste krigstider måst draga alla onera för 3/4-delar, skola de godvilligt avträtt vad de för mycket om händer fått, fast ingen skriftlig förlikning däröver upprättat, förmenandes dem och ännu äga mera än dem för sin 1/4-del tillbör. I annan händelse skola de intet låtit därvid bero, utan honom länge sedan lagligen tilltalt. Och emedan var och ens rätt uti hemmanet bäst står att pröva och urskilja igenom en behörig rev och jämkning, som parterna uti sådan händelse ej är förment, att låta igenom gode män forderligast anställa, och svarandena således inte haft fog, att efter flera årens förlopp, och denna jords okvalda nyttjande, emot 15 Cap Ärvdebalken och 18 Cap Jordebalken beskylla vederparten för något egenvilligt åtagande.
Ty kännas de med rätta saker, att för en så ohemul tillvitelse, efter 43 Cap Tingsbalken var sina 3 daler silvermynt.

OLOF HANSSON SÄLJER SIN DEL

KLHA, V, AI:14, 19 okt 1739

Emot 300 daler Kmt har Olof Hansson i Södernäfde försålt till Kyrkoherden Herr Johan Rabenius sin andel i Marcus Kocks hemman ibm.

RABENIUS ÅTERKÖP AV ANDEL I KOCKEHEMMANET UPPSKJUTES

KLHA, V, AI:14, uppbudslängd, 16 okt 1740

Kyrkoherden i Floda, Herr Johan Rabenius anhåller om Rättens fasta på den jordedel under hans hemman, Marcus Kocks kallat, som blivit där ifrån skingrat, och ej mera räntar än 1 stig 3 1/2 korg kol, han efter uppvist köpebrev uti vittnens närvaro den 8 april 1738 inlöst av Olof Hansson i Södernäfde för 300 daler Kmt, och å trenne Ting, den 20 april 1738, 26 april och 19 oktober nästlidne år låtit uppbjuda, som förutan någons klander avlupit. I anseende vartill Rätten ej kunde förvägra honom den begärda fastan.
Men Lars Anderssons änka, hustru Kerstin Hansdotter ibm, genom sonen Anders Larsson infant sig den 27 dito med protest där emot, i fruktan, det torde bemälte Herr Kyrkoherdens uppsåt vara, efter dess redan den 24 april 1738 emot henne anställte, men ej sedermera fullföljda talan, vilja inlösa hennes del, som vore en halvpart emot bemälte Olof Hansson, och under allt en fasta den 7 oktober 1715 begripen, vilken ock uppvistes.
Men förmodar likväl, att i den händelsen vara närmast till bemälte jordedels inlösen och hålla egendomen tillsammans, som en gång ifrån bemälte Kocks hemman blivit försåld.
Och resolverades: Emedan Lars Anderssons änka finnes under förbemälte aktion hava förbehållit sig återlösen av denne Olof Hanssons del, och hon innan Tingets slut med protest emot fastan inkommit, ty bör den ej heller likmätigt 5 Cap Jordebalken utgivas innan de med varandra därom lagligen utfört och domen vunnit laga kraft.

RABENIUS ÅTERLÖSER LARS ANDERSSONS OCH OLOF HANSSONS ANDELAR

KLHA, V, AI:14, mål nr 43, 14 maj 1741

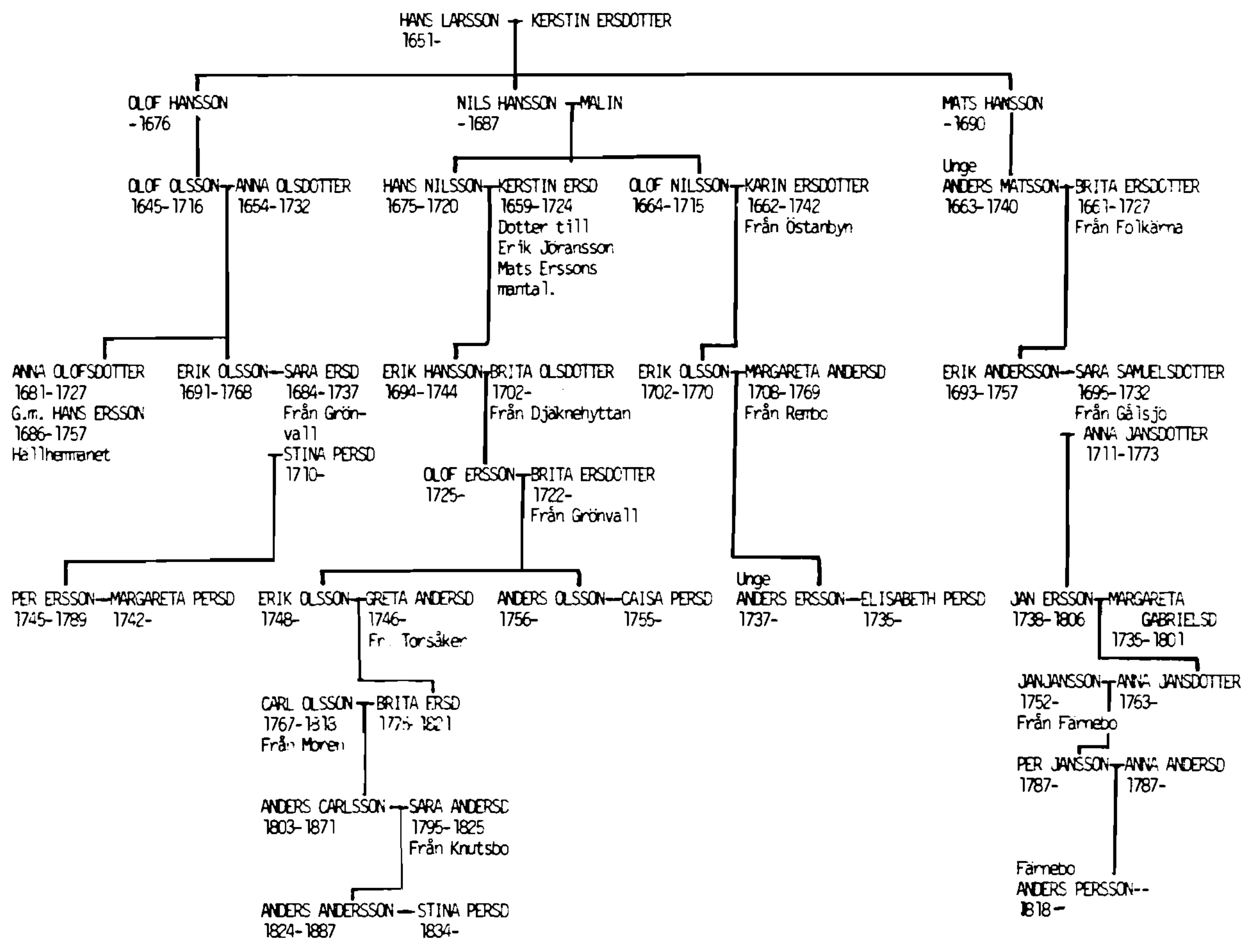
Efter utverkad stämning inställde sig Kyrkoherden uti Floda Herr Johan Rabenius emot Lars Anderssons änka , hustru Kerstin Hansdotter i Södernäfde och hennes barn, till lösen av den andel hon uti hans hemman, Kockens mantal kallat, till en ganska ringa del, räntande allenast 1 stig 3 1/2 korg kol, med honom innehaver, och med så mycket större fog skall böra taga lösen för, som hon genom ett rent köp lovat honom uppdraga honom detsamma, men sedan intet efterkommit med mera.
Men Anders Larsson å moderns vägnar, under hennes föreburna ålder och bräcklighet tillstädes, protesterade jämte dess halvbroder Johan Larsson i Gisselbo emot sakens upptagande innan de tvenne mål, det samma angående, som Herr Kyrkoherden genom tvenne särskilda besvär uti Hoglovlige Kungl. Hovrätten andragit, varde slutligen avgjorda, och vad rätt de eller modern hava månde till denna hemmansdels bibehållande, och att även infria den andelen under allt en fasta begripen, Olof Hansson till Herr Kyrkoherden försålt, Men han påstod därmed ingen gemenskap hava, utan vad han än instämt ett särskilt mål, och att njuta Herr Kyrkoherdens försäkringsskrift till godo, varefter och hennes del borde utan vidare hinder och uppehåll till honom avstås.
Resolution:
Emedan Herr Kyrkoherden själv tillstår sig intet utslag uti Kungl. Hovrätten erhållit på sin där gjorda ansökning, i anledning av Rättens resolution de 28 oktober 1734, det kunde hustru Kerstins jämte Olof Hanssons utverkade fasta intet måtte ligga honom i vägen till den ifrån Kockhemmanet förskingrade ringa jordedels återlösen, han ovan å Högbenämnte ort sig besvärat, och fastans extraderande på Olof Hanssons inlösta del blivit honom vid sistlidne Ting förvägrad. Deras documenter, som angå denna sak, vara till Stockholm avsända.
Fördenskull, och som med denna sak mycket synes ankomma, antingen fastan bliver stående eller ogillad, och huruvida extraktion må beviljas av den senare på Olof Hanssons försålda del, prövar Rätten skäligt, att bevilja här utinnan uppskov till dess förenämnda mål och ärende varde uti Höglovlige Kungl. Hovrätten avgjort.

Samma tingsprotokoll, mål nr 54

Sedan Rätten i går genom resolution beviljat uppskov med saken mellan Herr Kyrkoherden Rabenius och Lars Anderssons änka i Södernäfde, hustru Kerstin Hansdotter tillika med hennes barn, angående inlösen av den 1/8-del hon uti hans hemman, Kockens mantal kallat, med honom innehaver, som allenast skall ränta 1 stig 3 1/2 korg kol, förekom bemälte hustru Kerstins son Anders Larsson och berättade sig i vänlighet vara med honom förlikt, efter en Kyrkoher. dens nu ingiven egenhändiga skrift han tillika med dem och deras moder hustru Kerstin underskrivit, av innehåll, att de godvilligt avstå samma omtvistade egendom till Herr Kyrkoherden emot en summa av 400 daler Kmt, vid vars levererande han av dem därpå skall undfå riktig och ordentlig köpeskrift, dock efterlåter dem en kålgård ... och uppröjd, en stenbacke, samt en liten trösklada i Skräddarboröjningen, hennes ... uppsatt, som hon och barnen nu och framdeles skola få behålla och nyttja, men allt det övriga, som hörer samma åttondel till, honom återställes.
Fardag njuter hustru Kerstin på det sättet, att hon avbärgar den nu sådda säden, och Saxåkern därtill hörer, nästkommande höst, och då den säden är avbärgad, avträder hon ovannämnda del, så framt de ej om dess vidare brukande skulle komma överens.
Varjämte hustru Kerstin lovat ej undandraga gödselen, som på samma del kan beköpa.
Denna förening blev uppå begäran, dem till laga säkerhet å båda sidor, här intagen och bekräftad.

ARNE SOHLSTRÖM
Vitmåragatan 9 C
722 26 VÄSTERÅS

HANS LARSSONS MANTAL

HANS LARSSON DRÄPT VID AVESTA BRO

KLHA, III, AI:1, f 74, 15 okt 1651

Hustru Kerstin Eriksdotter i Södernäfde med sina söner Olof, Nils och Mats Hanssöner kommo för Rätten och anklagade Daniel Larsson vid Bron för det han haver slagit ihjäl hennes man och deras fader Hans Larsson i Södernäfde. Vilken sak är sig sålunda tilldragen som följer:
Att Hans Larsson och hans son Olof Hansson kommo om nattetid ifrån Avestafors gående, voro något druckna. När de kommo till bommen vid bron gingo de in till brovaktaren Daniel. När de inkommo begynte Daniel och Olof träta om 4 kannor öl, som Olof skulle vara skyldig Daniel. Daniel sade vara 4 kannor, Olof nekade och sade intet vara så mycket.
Omsider brast det så vida ut, att Daniel slog Olof, först med handen sedan tog han sitt svärd och slog honom några slag med det, och viste Daniel Olof ut. Än begynte Daniel och Olof träta och kommo så tillsammans. Då river Olof Daniels skjorta sönder, och han eljest inget kunde komma honom ut i. Då nödgas Daniel taga sin bössa som låg på bordet, och slog Olof därmed några slag.
Då kommer Olofs fader Hans Larsson, över sina 60 år gammal, och bad Daniel att han intet skall slå ihjäl hans son. Då är gubben omkullkommen och haver i detsamma fått ett slag över axlarna, men ingen träta var emellan gubben och Daniel, som sonen Olof bekände.
Och Anders Eriksson i Kyrkobyn, som allena tillstädes var, vittnade, att detta slaget haver gubben, Hans Larsson, sig straxt klagat, och 5 veckor därefter död bleven.
Bekände och vittnade, att gubben Hans Larsson så bekänt haver, att han sedan han fick slaget aldrig kände sin hälsodag. Gubben och bekänt för åtskilliga andra, att han av det slaget kände sig mycket ont Emedan Daniel med gubben Hans ingen ovänskap haver, utan Daniel säger honom hava kommit i misshugg.
Då pålades Daniel 12-manna ed att värja sig för viljo verk.

KLHA, III, AI:1, f 12, 12 maj 1652

Daniel Larsson, brokarl vid Avesta bro, ställdes och nu åter inför Rätten, och tillspordes om han kan värja sig med 12-mannaed för det dråpet han begick på Hans Larsson i Södernäfde, som honom på senaste Ting den 15 oktober 1651 pålagd blev?
Daniel sade sig intet få några laggärdsmän, nekade och än därtill att han intet har slagit gubben.
Och emedan Daniel intet kunde gå lag- och värjomål, blev han fälld till själva saken efter det 31 Cap Tingsbalken och 1 Cap Dråp...

HANS LARSSON SÄLJER JORDEDEL

KLHA, II, AI:3, f 39, 13 maj 1635

Uppbjöds första gången Hans Larssons i Södernäfde jordedel ibidem, såld Lars Larsson ibidem, hans broder, för stångjärn 13 skeppund, därav 11 skeppund som Lars haver tagit av sin hustrus jord i Shamsarby i Tuna socken och här nedlagt.

FÖRLIKNING OM SVARTMYREN

KLHA, VI, AI:1, opag., 26 maj 1695

Tillsade inför Rätten Olof Ersson i Södernäfde sin mantalsintressent Hans Nilsson ibid, att få sig inlösa till hälften uti det ifrån mantalet komna, men av Olof Ersson genom förlikning av den 11 oktober 1694 med Herr Olof Moraei åter emot 90 daler Kmt reducerade änget Svartmyren bemält, och giva för en och annan omkostnad 3 daler Kmt.
Ytterligare samtyckte bägge parter att som Olof Ersson skall igenfått för utlagornas skull en åker av sal. Herr Johan Norlind den hanses svärfader skall bortsålt, så emedan de göra bägge lika utlagor i mantalet, så underkastade de sig reven, och den mer jord har jämkar med den mindre har, att bägge njuta lika.

HANS NILSSONS HUSTRU SÖKER ÅTERLÖSA SIN FADERS SÅLDA JORD

KLHA, VI, AI:3, opag., 5 nov 1714

Sökte Hans Nilssons hustru i Södernäfde Kerstin Ersdotter, efter utverkad stämning, att av Olof Bengtsson därsammastädes få inlösa den del i Ryttnäset, jämte 1/2-delen i en tomt, som Erik Jöransson, hennes fader, till Bengt Matsson i ovannämnde Södernäfde sålt haver för 60 daler Kmt, för vilka lägenheter hon skall hava deponerat berörde köpesumma i förflutne våras hos vederparten, dock dem ej fått tillbaka, vartill hon sig så mycket bättre befogad finner, som därpå redan A:o 1680 fasta är henne vorden meddelad, försvarade icke allenast laga intresse på den stadfästa köpesumman allt sedan förledne vår, utan ock utlagor för 30 år tillbaka, som av vreten hade bort levererats. Jämväl ersättning för en instängsel, den Olof Bengtsson skall hava gjort där uti hustru Kerstin bort participera och hennes lott med inne vara skall, förutom expenser.

Olof Bengtsson icke neka ville emot denna inlösen, framlade hustru Kerstins broders Erik Erssons ...skrift, var utinnan han efterlåter Olof Bengtssons moder nyttja och bruka vreten Ryttnäset med tomten för årliga utlagor 1 daler Kmt, dem Olof Bengtsson påstår sig alltid erlagt hava, och hustru Kerstin därtill icke neka kunde, till dess hon sina utlagda penningar 60 daler igen finge, samt tillstår sig på samma jord hava bekommit 24 daler i förlikning, fordrande för den skull Olof nu jämte de 60 daler, som hos honom insatta äro, även de 24 daler, vilka i förlikning utlagda blivit, där han eljest skall kunna hustru Kerstins begär bifalla, eller åtminstone få jorden så länge behålla, till dess han har utlagda summan 84 daler Kmt riktigt igen bekommit. Och som emot bemälde 84 daler egendomen ingalunda svara skall, begärdes och påstods därjämte intresse för överskottet.

Resolution: Ehuruväl dessa omtvistade lägenheter höra till ett mantal, som bägge parterna åbo och bruka, söka de dess mindre, som de dock egentligen lyda under Hans Nilssons, eller dess hustrus Kerstin Ersdotters skatt och utlagor, som icke nekas kan, och bestyrkes av broderns Erik Erssons skriftligen utgivna attest. Dessutom och består bemälde hustrus arvs- och bördsrätt där utinnan, samt ingen lagfart eller fasta emellan kommen, så kam fuller i förmåga av 1677 års förordning, inlösen icke vägras hustru Kerstin på den del henne å vreten Ryttnäset och hustomten rätteligen tillkommer, vilket ... vardera vara skall, dock måste hon icke allenast avstå de 60 daler Kmt, som redan deponerade äro, utan och 2/7-delar av de 20 daler vilka brodern givit i tillökning, och såsom förlikning anammat haver, vilket ses av Vördige Herr Christophers den 18 december A:o 1682 givna vittnesskrift, oansett uti ovanberörda vittnesattest nämnes 24 daler ovannämnde ..., och sådant så mycket mera som dessa lägenheter barnen aldrig till arvs kommit, utan till gälds betalning anslagna blivit, men ifrån resten av de 20 daler befrias hon, alldenstund brodern Erik ej fullmakt ägde, som 5 systrars rätt således försutto.

Och Bengt Matsson, som förmyndare för barnen nu var, icke anstod mer av brodern emottaga och handla än honom tillkom ersättning för.

Beträffande hustru Kerstins påtalte instängsling kan hon av ... bekomma, om hon den allaredan icke har, vilket nämndeman Hans Matsson i Nybyn kan efterse, då han jämte en annan god man, efter hustru Kerstins begäran uppslå vreten, därmed att pröva om större utlagor ej i krigstider bort avgå än hon fått.

Men det pretenderade intresset för de 60 daler kan henne ifrån vårtiden icke bejakas, ty att hon ingen dom haft att eftergå, ej heller laga tid var sagd att avstå och penningarna emottaga.

OM ROTEBÖNDERNAS BESVÄRLIGHETER

KLHA, VI, AI:3, opag., 9 april 1714

Sammanträdde för Rätten soldaten Sperrings samtliga rotelagare, som inkalla låtit Olof Nilsson i Södernäfde, dess hustru Karin Ersdotter och sonen Hans Olofsson, tjänande för tiden Cronoinspektören här vid Avesta Bruk, Högaktad Herr Jacob Könman, till att visa om bemälde dräng Hans Olofsson i laga tid blivit stadder i samma tjänst, samt med skäl och fog må kunna där under försvaras ifrån vargeringssoldat i Sperrings rote. Berättande igenom inlagd skrift dessa rotelagare, att dem vid förledne Michaeli tid blev lika som alla andra rotar ansagt, det skulle de, jämte femmänningssoldat, skaffa sig vargeringskarl, men uti deras rote skall ingen karl hava varit, eller ännu vara nu stämda ifrån hemmanen, utan de haft någon förhoppning på ovannämnde sin granne Olof Nilsson, vilken för några år sedan emottog stadgepenning, dock lät kassera sig. Havandes sedermera haft förslag på hans son, ovannämnde Hans Olofsson, helst emedan fadern tänkte taga honom hem till sig ifrån Knutsbo Olof Ersson, deras granne uti Södernäfde, den han i förledet år tjänte intill nästförledne Michaeli tid, men då Häradsskrivaren och Rådmannen i Hedemora Stad, Välbetrodde Lars Folkare skrev Länsman, Välbetrodde Petter Gagner till, och begärde få veta namnen uppå bemälde Olof Erssons i Södernäfde och Nämndeman Olof Erssons i Björsjö drängar. vilkas namn uti den över krigshjälpen upprättade längden icke utsatta och antecknade voro, togo föräldrarna och sonen därav illgrund och fruktan åt sig, att han skulle bliva skriven till ... eller vargeringskarl, helst och föreningen fullkomlig besittningsrätt hava.

Ty skall sonen hava begivit sig i tjänst hos Herr Inspektor Könman under förevändning att Olof Ersson hade statt honom dit medan han var i dess tjänst, påståendes de, att Rätten ville utleta och utforska sanningen därom, samt förplikta Olof Ersson edeligen att betyga, om han bortsatt drängen i laga tid varpå de sade sig mycket tvivla, av orsak att systern, som statt sig till Knutsbo, skall hava burit stadgepenningen tillbaka dagen näst efter Michaeli. Strax föräldrarna och sonen, som Sperringens rotelagare förmena, sig omtänkt hade, att sonen intet vidare skulle komma hem till dem, utan förfoga sig till någon annan tjänst. Hållandes sannolikt, att om föräldrarna i laga tid vetat, det sonen inte skulle efter avtal dem emellan komma hem dem till hjälp, då hade de intet tillåtit dottern anamma städjepenning och utfästa tjänst i Knutsbo, och om sonen varit lagligen stadd till Herr Inspektoren Könman, det han då strax och i rättan tid måtte givit föräldrarna sådant tillkänna, och icke ... dem med fagert tal till sista dagarna, helst emedan han då tjänte hemma i byn. Men om Olof Ersson emottagit stadgepenningen och icke levererat den till drängen, lämna de honom själv därföre att svara, dock på det Herr Inspektoren i detta mål ej må komma att lida, bjuda sig Sperringens rotelagare att skaffa lika god dräng i stället igen, allenast de stadga Hans Olofsson till sin vageringskarl, vilken ändå må bliva kvar till dess han omtränges, och den andra sedan året ut.

Knutsbo Olof Ersson i Södernäfde gjorde, efter avlagd vittnesed, om detta ärende sedan berättelse, att å förledne Jacobsmässedag den 25 juli 1713, kom han in på Gästgivargården här i Avesta, att utlämna någon ... till salu, då satt för honom här inne avlidne Vågskrivaren sal. Magnus Collin, vilken frågade honom till, om han ville giva förslag på någon bra och flitig dräng? Olof svarade för sig veta en i Skräddarbo, hos vilken han lovade höra efter, om han skulle vara sinnad att begiva sig annorstädes bort i tjänst, förmälandes och därnäst att Hans Olofsson, som honom då tjänte, var också en flitig dräng, varom han då vissare kunde både Collin och

Herr Inspektoren, åt vilken han drängen betingade, försäkra, som han honom väl kände och själv av dess tjänst gott nöje haft, allenast han ville komma någonstädes bort i tjänst, ty han hade nästan fått höra, det föräldrarna ville fordra honom hem vid Michelsmässotid till hjälp å sin hemmansdel, lovandes dock att förnimma huru han var sinnad och därpå svar ifrån sig givit, å den nästa eller andra söndagen därefter gav han Herr Inspektorens fru svar därpå, och lät henne veta att Hans Olofsson ville komma till Herr Inspektoren i tjänst, men samma gång sade frun sig, under Herr Inspektorens frånvaro i Stockholm, inga penningar hava vid handen, därför och då ingen stadgepenning levererades, och hölls ändå intet vara därmed så bråttom, utan å Mattias dag den 21 september, eller åtta dagar för Michaelis levererades tre dalersplåt till stadgepenning för Hans Olofsson, vilken Olof Ersson emottog, och lät drängen veta att så skett var, dock uppå hans begäran gömde och förvarade densamma med vad han å sin lön hos Olof Ersson hade att fordra, tills Pålsmässan och innevarande år 1714 då drängen Hans Olofsson allt sådant av honom emottog, och förr intet, men trädde likväl i tjänsten hos Herr Könman vid vanlig tid näst efter Michaelismässan.
Drängens fader Olof Nilsson och modern hustru Karin Ersdotter invände, att ehuruväl de ärnat hade, sonen Hans Olofsson vid nästlidne Michaelismässa sig till hjälp och understöd i arbetet hemtaga, så hava de likväl, av orsak att dess förre husbonde Olof Ersson långt förut dem oveterligen och oåtsporda, avskedat med Herr Inspektoren Könmans fru, att han skulle komma dit till tjänst, måst låta sig det behaga, och honom, ehuru ogärna, det skedda tillstädja att gå i samma betingade och föravskedade tjänst, på det icke han och de måtte i vidrigt fall komma på plikt för bruten stadga, som i lagatid 14 dagar efter Jacobi eller 66 veckor för Michaeli dag sluten och ingången var, ändock fastepenningen icke utgavs eller mottogs förrän Mattei dag, förmenandes samtyckt å bägge sidor nog förbindeligt vara ..., änskönt fastepenningen senare, eller ock alldeles intet givs, när stadgan och avtalet av ingendera contrahenten bestrides, påståendes enständigt att sonen Hans Olofsson må få bliva obrydd och oförhindrad i sin antagna och tillträdda tjänst hos Herr Inspektoren Könman, helst emedan Sperringens rotelagare ändå, honom förutan, med stadeligare och manligare karl till vargeringssoldat skall vara försedd, nämligen Olof Olofssons son i Södernäfde, Erik Olofsson, vilken A:o 1711 uti sockenstugan, fadern vedervarande, är nämder och antecknader vorden, samt då allaredan fullvuxen dräng vara, men denne Hans Olofsson en veklig och ung pilt, som den och ännu skall vara statt till växten, men Erik Olofsson där emot längre, stadigare, och av större styrka och krafter. Tyckandes och vidare, att roten i denna ... ingen mera än den ene behöver, utan då denne framdeles betarvas och i styrkan och krafterna mera tilltagit, kan han vara i behåll att tillgå, men nu av blott hat och illvilja angives och utfordras.
Dock betygade nämnden med Olof Olofsson i Södernäfde, vars son Erik Olofsson förut till vargeringskarl upptecknad blivit, att han är en ... karl och äger större hemman att bruka, samt göra utskylder och hålla soldat för, än Olof Nilsson, så att där sonen bliver honom fråntagen, fara och äventyr vara skäl, att och hemmanet råkar i vanskötsel och omsider i ödesmål.
Resolution:
Således är nu om detta ärende rannsakat och till protokoll fört huruledes med drängens Hans Olofssons städjande till Herr Inspektoren Könman förrättat och tillgånget är, jämte parternas påståenden å båda sidor.
Men som Häradsrätten tycker sig intet vidare competera eller i det övriga makt hava att lägga här hand vid, utan Hans Nåde, Högvälborne Herr Landshövdingen på dess höga ämbetes vägnar ankommer, det

politen rörande mål att slita, och avsäga vilkendera drängen Erik Olofsson eller Hans Olofsson, med så beskaffade omständigheter för vargeringssoldat stå och inskrivas bör. Alltså beviljas parterna extradition av rannsakningen, och förvisas därmed i största ödmjukhet till Högvälborne Herr Landshövdingen att avhöra dess höggunstige utslag och gottfinnande där över.

Vargeringskarlen var reserv för rotens indelta soldat, och det var avsikten, att han vid behov skulle ersätta soldaten.

TVIST I HANS LARSSONS MANTAL

KLHA, VI, AI:1, mål nr 7, 30 okt 1717

Uppvistes en förlikning emellan Anders Matsson, hustru Kerstin Matsdotter, Hans Nilsson, Erik Olsson, Johan Hansson och hustru Karin Ersdotter i Södernäfde uti deras instämda tvistiga sak, angående utlagor för 1/8-del i Hans Larssons mantal i Södernäfde, vilken Anders Matsson med sin syster Kerstin brukat, men ej därför ej stängt gärdesgården eller fulla utlagor gjort, i så måtto träffad, att de vad i utlagor härtills kunnat brista, skola till Hans Nilsson, Erik Olsson, Johan Hansson och Karin Ersdotter betala med 12 daler Kmt, och hädanefter för samma 1/8-del i alla utgifter draga lasten och bördan av vad namn det hava må, och så stor i gärdesgården taga som på dem belöpa kan, efter vänlig mät och utredning.
Vad ladan anbelangar upplåtes Anders Matsson till det golv ,,, ,,, halvdelen logen beståendes av 5 tiljor, och betalas där emot till honom 3 daler 20 öre Kmt, varmed hela tvisten upphöra skall, tillståendes de med dettas uppläsande sig således rätteligen vara förente blevna, och det med handslag bekräftade.
Ty blev detsamma och här intaget och till obrottsligt fullgörande av Rätten confirmerat och stadfäst

ERIK OLOFSSON ANKLAGAS FÖR ÅVERKAN PÅ GRANNARNAS SKOG

KLHA, V, AI:12, mål nr 63, 26 april 1734

Johan Olofsson och Hans Eriksson i Södernäfde angåvo för Rätten, huru som deras granne Fjärdingsmannen Erik Olofsson, såsom intressent med dem uti Ingevalds mantal, förövet någon egenvillig åverkan med timmerhygge på den dem emellan odelte skogslott, de igenom förlikning vunit från Wästerberg.
Erik Olofsson förklarade sig, det han till eget behov huggit 8 små stockar, men 20 vara där ännu i behåll, som noggrant skola svara emot deras rätt i hemmanet.
Härvid beklagade sig jämväl hustru Brita Olofsdotter, att under hennes mans långvariga sjukdom har hon ock lidit stor åverkan på sin lott uti Koberget som till större delen skall vara uthugget, och förmenas ävenväl vara förövat av Fjärdingsmannen, likaledes med någon kolveds fällande uti Lisselröjningen.
Men blev av honom ej vidare tillstått, än att han av förseende fällt tvenne stockar inpå hennes lott, som han ej nekat vedergälla henne för.
Begärandes å bägge sidor det gode män måtte förordnas som denna åverkan synar, värderar, samt huruvida Erik Olofsson må finnas därtill saker eller brottslig, det och Rätten fann skäligt att bevilja, och må fördenskull parterna anlita Nämndemännen Erik Andersson i Smedsarvet och Olof Olsson i Knutsbo, som uti vederbörandes närvaro denna syn och värdering förrätta, samt vid nästa Ting sin berättelse därom ingiva, på det Rätten förutan vidare stämning må kunna sig över denna åverkans tvist laglikmätigt utlåta.

FORTSATT TVIST MELLAN ERIK OLOFSSON OCH BRITA OLSDOTTER

KLHA, V, AI:13, mål nr 36, 29 april 1737

Johan Olsson och hustru Brita Olsdotter i Södernäfde hava väl låtit instämma Fjärdingsman Erik Olofsson därsammastädes, att han ej fullgjort den med dem år 1734 ingångna förlikning om en ansenlig åverkan han dem gjort, såsom ock för något oväsende uti Johan Olssons hus, och att han intet igenlöst en teg uti Forsboröjningen. till Inspector Brandberg blivit bortsatt, Men eftergåvo alldeles sin talan emot en sådan förlikning av honom till dem utfäst, att han giver till Johan Olsson 4 timmerstockar och 3 daler Kmt, samt 6 daler till hustru Brita, utom vad han betalt för de påfordrade kolen, jämte förbindelse, att henne för åverkan på skogen till fullo förnöja.
Dock anhöll hustru Brita, att som hon vore en värnlös änka, och ej hade sig så noga bekant, huru stor hennes skogslott vara bör, som både den ena och den andra skall utöda, det ville Rätten förordna någon god man, som rätteligen avvittrar och frånskiljer hennes del efter äganderätten.
Vilket Rätten fann skäligt att bevilja. Och vill fördenskull hava uppdragit samma ärende Länsman Fahlberg och Nämndeman Johan Matsson i Risbyn, att i laga tid förrätta, samt noga tillse, att hon får sin tillständiga andel i dkogen, och hålles skadeslös för den därå skedda åverkan.
Och varder samma skogspark i anseende till ansökandens fattiga och beträngda tillstånd vid 5 daler Smts vite, utom plikt efter lag, härmed uti helgd och fred lyst.
Låtandes Rätten i övrigt vid ovannämnde deras ingångna och vidgådda förlikning bero och förbliva.

ANDERS SPERRING VILL LÖSA SIG UT UR KRIGSTJÄNSTEN

KLHA, AI:12, mål nr 48, 25 okt 1734

Emellan soldaten Anders Johansson Sperring och Anders Matsson i Södernäfde, angående 104 daler Kmt tillika med några klädespersedlar, den senare av Sperring under sdana villkor och avhandling undfått, att han skulle utbyta honom utur krigstjänsten, och i dess ställe för roten instiga, men ej blivit av vederbörande approberad, vart efter parternas förhör
Resolverat: Efter kärandens i händer havande obligation på dessa 104 daler jämte en käppskrinda hö, ett blått klädeslivstycke och ett par skor, som Anders Matsson uti Kyrkoherdens Herr Johan Rabenius närvaro den 2 april 1728 sig förbundit att återbetala i fall han till soldat skulle ogillas, finner väl Rätten honom för ingen del kunna en sådan sin förpliktelse undgå. Dock, som Sperring inte allenast eftergivit och opåtalt lämnat höet och det mera för några dagsverken svaranden till honom gjort, utan ock låtit sin penningfordran falla till fjorton plåtar eller 84 daler Kmt, och det måst i betänkande av hans stora fattigdom Ty förklaras och Anders Matsson, som själv ingen förhoppning haver att någonsin kunna bliva duglig till soldat, skyldig att forderligast dessa åttiofyra daler Kmt sig avbörda, så framt han vill undgå laga execution och pantning.

ERIK HANSSON MOT SINA GRANNAR I NEDRE BYN

KLHA, V, AI:12, mål nr 64, 26 april 1734

Genom en upprättad och uti vittnens närvaro undertecknad förlikningsskrift, har Erik Hansson i Södernäfdes Övre by, emot 1/2 tunna råg och en halv tunna korn samt stämningspenningens återfående, övergivit sin nu ställda talan emot samtliga dess grannar i Nedre byn, angående den skada som förledne höstas av deras kreatur på sin säd lidit, som ock av Rätten gillades.

ERIK OLSSON OCH HANS ERSSON I TVIST OM ARV EFTER SVÄRMODERN

KLRO, 98, mål nr 50, 24 okt 1732

Av Hans Ersson i Södernäfde lagsöktes dess svåger, Fjärdingsman Erik Olsson därsammastädes om ett behörigt arvsskifte efter svärmodern, hustru Anna Olsdotter, vilken förleden Pålsmässa med döden avgått, men vederparten vilja sig tillägna all hennes efterlämnade egendom, men han nu å sina omyndiga barns vägnar påstår till skiftes gånga, jämväl att utfå vad han efter svärfadern uti det fasta till en halvpart uti Ingevald Olssons mantal efter förlikningen den 1 maj 1716 bort undfå, varav dock svågern honom en stor del skall förhållit, samt dessutom försålt en ängeslada uti Ingevaldsbo modern tillhört, och allena inlöst en jordedel efter sin faders systrar, var utinnan han likväl efter arvsrätten skall böra lösa så stor del hans barn tillkommer.
Erik Olsson föregav sig aldrig nekat svågern eller hans barn, vilkas målsman och förmyndare han vara månde, den del dem tillkommer, om eljest något övrigt bliver när begravningskostnaden avdrages, som dock av föga eller intet värde skall vara, i synnerhet svågern ingen rätt hava skall till säden i år blivit på de åkerstycken, för hennes uppehälle varit avsatta, och han med egen bekostnad brukat och sått, men Hans Ersson likväl understått sig att uppskära, till dess han emot ett sådant hans obilliga tillbud fått utverka Befallningsmans förbud. Klagandes för övrigt mycket över dess ovilja att utgiva vad han efter överenskommande till moderns skötsel förskjuta, varpå ännu efter deras den ... april nästlidet år ingångna förlikning 1 tunna råg och något i penningar skall återstå, som han förhållit henne.
Och vad ladan angår, skall hon den själv försålt, och penningarna till sitt eget behov använt. Förmenandes honom dess större fog hava, att fordra någon riktighet uti den av hustrun inlösta del, som honom efter ovannämnda slutavhandling ej mera tillkommer än en halvpart uti Ingevald Olssons hemman, den jan och redan till fullo skall innehava, och så framt han därmed icke vill åtnöjas, tillbjuder han honom rev och värdering.
Resolution:
Som parterna vid deras faders och svärfaders frånfälle bytt all egendom sins emellan, och änkan, hustru Anna Olofsdotter, givit sig under deras skötsel, så är fuller ej att förmoda, det hon vid arvsskiftet något mera undantagit än hon nödvändigt behövde, men icke desto mindre, och ehuru ringa sådant vara månde, kan likväl Erik Olsson intet undandraga sig inventariets upprättande, som han igenom Länsman Fahlberg och Nämndeman Olof Olsson i Knutsbo har forderligast att låta verkställa, och vad överskjuter den på hennes begravning använda bevisliga omkostnad, till delning noga och riktigt uppgiva. Varvid observeras, att Hans Ersson intet har att göra något åtal, om Erik Olsson till sin moders större heder något mer uti liktal och annat givit, än han velar samtycka, eller han nu finner sig nödgad, ej heller att fordra av svågern reda och räkning för ängesladan hon uti livstiden försålt, och dess värde sig till nytta använt.
Och vad angår säden på hennes enskilda jord, behåller Erik Olsson för utsädet, och bärgningen och utlagorna tvenne delar, och den övriga treding går dem emellan till skiftes.
Skulle och Hans Ersson kunna visa, något ev sin hustrus rätt vid förra bytet ännu hos brodern innestå, bör sådant inte honom förhållas.
Och beträffande det fasta, bör där uti emot förlikningen den 1 maj 1718 ingen rubbning eller ändring vidare tillåtas, än om skulle finnas, att Hans Ersson efter dess tydliga innehåll, ej fått halvparten emot Erik Olsson i hemmanet.
Men ingalunda att fordra någon delaktighet uti fasterns inlösta jord, som varken uti förlikningen blivit betingad, ej heller emot Kungl. förordningen om jordens olaga klagande kan överlåtas.

BRITA OLSDOTTER BESKYLLS FÖR ARR HA STULIT EN VETEKAKA

KLHA, V, AI:14, mål nr 35, 26 april 1739

Besvärade sig hustru Brita Olsdotter i Södernäfde över Fjärdingsmannens Erik Olssons hustru Kerstin Persdotter därsammastädes, som skulle beskyllt henne för tjuv, och att hon stulit av henne en vetekaka, ..., och en synål, det hon sökte genom sitt instämda vittne hustru Karin Larsdotter bevisa, som dock för sin emot hustru Kerstin vista stora ondska och illvilja ej kunde för något laga vittne anses.
Och som hustru Kerstin Persdotter härtill nekade, med utlåtelse, att fast dessa persedlar för henne förkommit, skall hon likväl varken hustru Brita eller någon annan därför beskyllt, utan sedan vederparten här och där i byn uppsnappat något skvaller, har hon vid hustru Karins inkomst i stugan, till vanärande av hustru Kerstin fört till henne ett sådant tal: Jag må fuller vara mätt, som uppätit vetebullen. Men hustru Kerstin svarat, det av ingen sanning vara, att hon beskyllt henne för densamma.
Som likväl hustru Karin under ett häftigt och ondskefullt tilltal, ville henne ej allenast påtyga, utan ock, att hon vore en orolig och elak kvinna, som intet lämnade någon i fred eller oförtalad.
Därför måste hustru Brita förse sig med andra, oväldiga vittnen till sin talans bestyrkande emot Fjärdingsmannens hustru, om hon skulle vilja den vidare fullfölja, och ej bliva densamma förlustig.

ERIK OLOFSSON HAR ÖVERFALLIT SIN GRANNE ERIK HANSSON

KLHA, V, AI:14, mål nr 8, 21 okt 1742

Av Länsman Fahlberg anklagades unge Erik Olofsson i Södernäfde, att han i förledne sommar med hugg och slag överfallit sin granne, sjuklige mannen Erik Hansson, att då av, som Nämndeman Per Ersson i Rembo visste berätta, vilken ... haft vid högra ögat ett sår, men blivit strax därpå vid Herr Kyrkoherdens Mag. Ramzelius hitkallande, i anledning av Herrns uppviste attest, således förlikte, att Erik Olofsson, vilken tillstått sitt brott, genom någon påkommen yrhet av en sup brännvin, han för ... intagit och eljest ej skall kunna fördraga, tillsagt bemälte sin granne en halv spann råg och 8 dagsveken, jämte hjälp vid dess stugas täckande, givandes och nu honom sin loven tillkänna, det han intet vidare skall därpå tala.
Men Länsman mente, som ett sabbatsbrott bör anses, som samma sak bekändes vara hänt om lördagsaftonen den 26 juni, och Erik Olofsson nu ej heller neka kunde, bemälte åkomma vara av dess handlande förorsakad, så i förmåga av 3 och 35 Cap Missgärningsbalken ingen vidare plikt ..., än att Erik Olofsson bötar för såret eller åkomman på Erik Hansson 2/3-dels daler, och deras förlikning i övrigt gillas, med åtvarning att sig hädanefter uti all sämja och enighet med varandra begå.

UR MISSGÄRNINGSBALKENS 3 KAP

Den som begår något brott på Söndagar eller Högtidsdagar, emellan klockan fyra på morgonen och nio om aftonen, böte tio daler för sabbatsbrott, och för gärningen särskilt.

TVIST OM EN JORDEDEL I HANS LARSSONS MANTAL

KLHA, V, AI:14, mål nr 65, 22 okt 1744

Unge Erik Olofsson i Södernäfde anförde efter stämning huru som änkan, hustru Brita Olofsdotter därsammastädes skall upplåtit och avstått till avlidne Kyrkoherden Rabenius änka en jordedel till 2 1/2 stigar kolränta, i Hans Larssons mantal belägen, och som samma jordedel tillförne skall hört kärandens avlidne moderbroder till, så påstod han emot lösen få inbörda förberörde jordedel, uppvisandes en av Madame Elisabeth Wallman den 8 i denna månad utgivet intygande, att Brita Olofsdotter till henne utbjudit förberörde jordedel.

Var emot änkan Brita Olofsdotter påstod, at hon samma jordedel icke försålt utan allenast för ett lån av 300 daler Kmt pantsatt, påståendes därför att vid samma jord bliva bibehållen, helst hennes enda son ännu vore omyndig, åstundandes Fjärdingsman Erik Olofsson i Södernäfde till hans förmyndare, vilken närvarande samma förmyndarskap sig åtog.

Resolution:

Emedan Erik Olofsson icke gittat bevisa, att Brita Olofsdotter ovanberörda hemmansdel försålt, någon lagfart där uppå är vid Rätten icke heller av någon begärd, ty kan Erik Olofsson någon bördslösen ännu icke tillåtas.

Och varder Fjärdingsmannen Erik Olofsson i Södernäfde till Brita Olofsdotters omyndige sons, Olof Erssons förmyndare härmed förordnad, åliggandes honom därför att hans rätt och bästa i alla mål bevaka.

ERIK ERSSON OCH MARIA HANSDOTTER ÅTALAS FÖR LÄGERSMÅL

KLHA, V, AI:13, mål nr 8, 26 okt 1736

Av Länsman Fahlberg anklagades å ämbetets vägnar drängen Erik Ersson och Fjärdingsman Erik Olssons dotter Maria Hansdotter ibm för begånget lägersmål, äskandes på dem laga plikt.

Maria Hansdotter beklagade sig, det bemälde Erik Ersson, som är närmaste granne till hennes styvfader, förledet år lockat henne till sammanlag samt med barn rådt, som hon april månad framfött och sedermera blivit dött.

Erik tillstår lägersmålet, men ville intet efter varjes åstundan taga henne till äkta, särdeles som hade inte att försörja henne med, och hon dessutom ej vara för honom tjänlig.

Vilket ej heller varje så hårt yrkade, efter som intet löfte varit dem emellan om äktenskap.

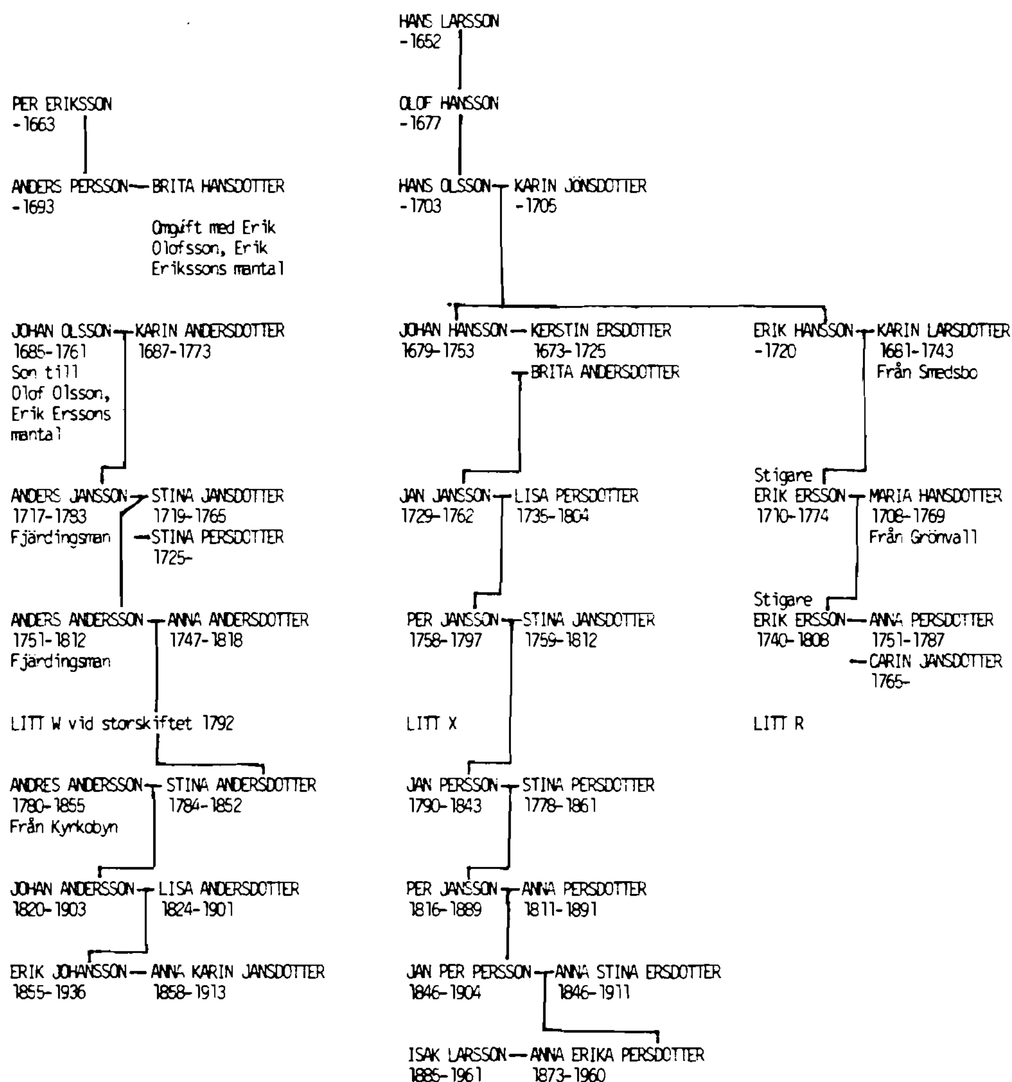
Men dagen efter infunno sig Erik Ersson och Maria Hansdotter, som berättade sig sedermera blivit överens att ingå äktenskap, det de bägge inför Rätten frivilligt erkände och utlovade.

Fördenskull varde de ifrån den vanliga lägersmålsplikten befriade och i övrigt till Prästerskapet remitterade, att låte deras inför Rätten utfästa äktenskap igenom kyrkans band och vanliga ceremonier vinna sin fullbordan.

Dock skola de till följe av 53 Cap Missgärningsbalken för otidigt sängelag giva till kyrkan var sina 2 daler Kmt.

ARNE SOHLSTRÖM
Vitmåragatan 9 C
722 26 VÄSTERÅS

INGEVALD OLSSONS MANTAL

I slutet av 1700-talet fanns dessutom några som hade så liten del i mantalet att det inte medförde vad som på den tiden kallades full besittningsrätt. Det gällde t. ex. Skräddare Per Andersson i LITT Y och Per Ersson i LITT V. För Erik Hansson i LITT T se Erik Erikssons mantal.

De med så små andelar kallades inbrukare.

DÖDSSTRAFF FÖR STÖLDER

KLRD, 4,f 997v, 20 maj 1653

Olof Ersson i Rembo anklagade Per Nilsson i Södernäfde för det han haver stulit ifrån honom åskilliga saker till 20 daler Kmt. Item Olof Hansson i Näfde till 10 daler Item av Daniel Olofsson i Rembo och av Anders Olofsson i Grönvall till 20 daler Kmt. Än av Olof Ersson i Nygården en matsäck med mat värderat för 4 daler, såsom och av Anders och Mårten i Grönvall till 30 daler. Noch stulit av sin fader till 8 daler. Denne Olof haver tagit sig före, att han tager allt det han överkommer, och har så denne gjort allt ifrån sin ungdom. Yttermera har han stulit av Olof Hansson i Norrnäfde en plogbill till 1 daler Kmt.
Och emedan Olof vedergick sin gärning dömdes han efter 6 Cap Tjuvnadsbalken ifrån livet.

ANDERS PERSSONS HUSTRUS ARV

KLHA, III, AI:16, 5 maj 1673

Uppbjöds första gången Anders Perssons i Södernäfde hustrus hus och jord i Bäsninge med alla de tillydande lägenheter, som han till Bertil Bengtsson ibm sålt haver för 54 daler Kmt.
Item haver bemälde Bertil ingått med Lars Andersson i Stefansbo ett vänligt, fast och oryggeligt jordebyte, således att Lars haver givit Bertil sina hus och jord i Bäsninge och bekommit av Bertil igen hans mors arvejord och hus i Stefansbo, samt 2 skeppund gott tackjärn, emedan hans jordedel i Bäsninge var bättre och större än Bertils uti Stefansbo, vilket jordebyte blev stadfäst.

ARV EFTER ANDERS PERSSON

KLHA, VI, AI:1, opag., 14 maj 1696

Anders Bengtsson i Garpenberg socken och Jönvik tilltalte sin styvsvärfader Erik Olsson och svärmoder, hustru Brita Hansdotter, påstående att utbekomma dess hustrus fasta arvejord efter fadern Anders Persson, belägen i Södernäfde och Ingevald Olssons mantal, och även vad lösören efter fadern funnits.
Svarandena uppviste en den 19 oktober 1693 sluten förlikning med Anders Bengtssons hustru om alla lösören, och vad jorden vidkommer och vad hennes del i husen nekade de honom densamma intet, allenast att en rätt skillnad blir emellan vad sal. mannen Anders Perssons jord varit, den han ärvt eller under varande äktenskap med hustru Brita köpt, så ock vad hon av sin arvejord sålt i Bäsninge och nedlagt i Södernäfde.
Resolution:
Rätten vill hava förordnat Länsman i Hedemora, Välbetrodde Olof Jöransson Lindblad med revkarlen Hans Matsson i Nybyn, som vad jorden anbelangar, den Anders Bengtssons hustru tillkommer. rättsligen skilja ifrån vad avlinge jord vara kan, eller för moderns försålda jord i Bäsninge där i Södernäfde är nedlagd, och i så måtto modern och dottern emellan rätteligen skifta, finne sig vederbörande med desse gode mäns delning sedermera ej förnöjda, hava de till klander vid nästa därpå följande Ting att anmäla.

ERIK PERSSON I REMBO BEGÄR ERSÄTTNING FÖR FADERNS ARVEDEL

KLRD, 53, f 685, 17 maj 1706

Begärde Erik Persson för sig och syskonen, att få av faderbrodern Olof Olofsson, så och av Erik Hansson i Södernäfde vedergällning för faderns arvedel, såväl i husen efter gamla värderingen, som och jorden i Södernäfde efter det skattning gången är, vilket svarandena emot sade, förmenandes Erik Persson icke vara befogad att yrka på gamla värderingen över husen, emedan densamma skedde för delningen skedde syskonen emellan. Talandes de där emot vice versa på den olikhet, som skall vara uti åker- och ängsjorden, ity att Erik av slogen mera säges innehava än emot åkern svarar, ocg äger de mera åker, vill alltså hava en rätt jämkning däröver. Pretenderades för det andra avrad och förnöjelse för Forsboröjningens nyttjande i många år, jämte påminnnelse om ny ordning över husen.
Erik svarade sig icke böra avstå någon del av de inlösta ängarna, utan mente sig vara befogad att få åker därtill, så och sig ej heller böra förpliktigas att göra avrad för den teg i Forsboröjningen han innehaver, eftersom vad av bemälte röjning contraparterna innehava och den 28 juni 1703 till Fru Helena Gripenmarck med 174 daler betalt, för vad sal. Anders Persson i kapital och intresse skyldig varit, skall fulleligen svara där emot, varom icke förvisar han dem att söka för bristen förnöjelse av anna Anders Perssons egendom.
Resolution: Emedan Olof Olofsson och Erik Hansson allt ifrån den 14 oktober 1686, då värderingen över husen i Näfde till en summa av 580 daler Kmt skedde, dem brukat och nyttjat utan påtalan av ny skattning, alltså förklaras de skyldiga till att bestå Erik Persson och hans syskon för deras faders andel därav, så stor lösen som efter samma värdering hans del påbelöper, var emot Erik Persson och dess syskon med lika rätt tillkommer att förnöja Olof Olofsson och Erik Hansson för deras delar i de husen, som vid samma tid i Rembo varit stående, efter den tidens tillstånd och beskaffenhet, var utinnan nämndemännens och grannarnas vittnesbörder och berättelser skola inhämtas, alldenstund i den tiden ingen värdering där över gånget, som dock i lika måtto ske bort, vidkommande det rätta sakägarna därutinnan, emedan sal. Anders Perssons omyndiga barn eller deras förmyndare competerar att tala därpå, så länge dess ocke offinerat ett bekräftat fång av ..., utan barnens rätt i röjningen allenast ...satt varit, vilka och eljest berättas hava någon mera jord i byn ograverad, varav svårandena sin fyllnad söka kunna för resten, i vad den inlösta jorden emot deras utlagda penningar icke förslår.

TVIST MED AXELSBO

KLHA,VI, AI:1, opag., 26 sept 1701

Resolverades och avsades emellan Olof Olofsson och Erik Hansson i Södernäfde kärande, och Mats Andersson i Axelsbo svarande, angående något änge, att ehuru väl Mats Andersson uppviste köpebrev för sig på tvenne tegar i berörde äng, den ene av Anders Persson i Näfde åt honom försåld för 18 daler Kmt, den andre utav Olof Johansson tillhandlat för 9 daler.
Likväl, emedan kärandena äro säljarnas skyldmän och äga del uti Ingevald Olssons mantal i bolbyn Södernäfde, varifrån ängestegarna äro försålda vordna, varandes 1677 års förordning angående skattejords revning och förminskande enligt, att sådana avstympade ägor må åtrläggas under sina förra hemmans ägor.
Ty prövar Rätten skäligt, att Olof Olofsson och Erik Hansson må tegarna återlösa, och icke efter första köpesumman, utan efter mätesmannaorder, på det Mats Andersson må komma till sin kostnad, som han på gödseln nedlagt.
Till värderingsmän nämnes Hans Matsson i Nybyn och Erik Olofsson i Södernäfde.

LÄNSMAN OLOF ERIKSSONS SONSÖNER I TVIST OM HEMMANSDELAR

KLHA, VI, AI:3. opag., 26 april 1713

Uti den instämda tvistiga sak emellan Johan Olofsson i Södernäfde på den ena, och Erik och Olof Perssöner i Rembo på den andra sidan, var emot annan kärande och svarande, angående jord- och ängeslösen inunder Ingevald Olssons mantal i Södernäfde, samt vedergällning för utlagor och erlagda köpeskillingar på änget, Stycket kallat, som av Johan återfordras, vart resolverat och avsagt:
Att ehuruväl Erik och Olof Perssöner förmena och påstå det Johan Olofsson först skall vara skyldig att inlösa ifrån dem tillbaka in under sitt fädernes, eller hela hemmanet i Södernäfde, änget Stycket benämnt, som de pantevis där ifrån innehaver, men han rätteligen befogad vara må att återlösa de tegar uti Uppsjöänget, som deras fader, avlidne Per Olofsson i Rembo, köpt utav hans svärfader avlidne Anders Persson i Södernäfde och Olof Johansson ibidem för 101 daler Kmt, samt den teg i Forsboröjningen han för 23 daler Kmt i lika måtto inhandlat utav bemälde Anders Persson mer än 20 år sedan, som inteckningen å Tinget den 3 oktober 1690 klarligen utvisar. Eller som systern hustru Margareta Persdotter bevittnat tvenne ängar ibidem för 14 daler Kmt, jämväl tvenne Stoängarna och ena Kävlingen som avlidne Anders Olofsson för sin måg Anders Perssons son återlöst hade ifrån Erik Hansson i Södernäfde, men efter mågens frånfälle den 17 maj 1709 äro de sålda och uppläts för 42 daler Kmt.
Så och stämmes Johan Olsson om utlösen utur Ingevald Olssons mantal. Dock likväl, som Erik och Olof Perssöners föräldrar köpt sig den delen till, som sönerna uti Ingevald Olssons mantal innehaver, utav hustru Margareta Persdotter, som är Anders Perssons syster, vilken de ännu intet lagfarit, och är allenast en treding med broderns, bemälte Anders Perssons 2/3-delar, och hava Ingevald Olssons mantal, som räntar sju stigar 2 1/16 korg årligen, ägandes och intet allena, utan deras faderbroder gamle Olof Olofsson samt systerbarnen Erik och Johan Hanssöner med dem för bemälte treding skattandes tillsammans årligen 2 stigar 2 korgar kol, emot 5 stigar 2 korgar kolränta, som avgår Anders Perssons två tredjedelar uti halva hemmanet, så att de på intet sätt, eller med något skäl kunna bevisa sig berättigade till att utlösa Johan Olofsson utur Ingevald Olssons mantal, vilken å sin hustrus, Anders Perssons dotter, vägnar äger där utinnan både arvs- och bördsrätt, jämväl sig förklarat benägen att återlösa en under sitt fädernearv Hällhemmanet så mycket av änget Stycket benämnt som å deras börds quota belöper, men tilltror sig intet vidare därmed att inlåta, av orsak att han det övriga ändå intet skall kunna få behålla, utan faderbröderna och syskonen vorde var sina andelar honom avlösande. Såg och sig intet säker vara om besittningen å sin faders hemman, utan befruktar utlösning där ifrån av syskonen, varför han sig bestämt, att fästa bo på sin hustrus faders hemman, och ity påstår att få lösa de därifrån söndrade ängarna där under tillbaka igen, åkern till dessa bättre understöd och upphjälpande, kunnandes friheten honom icke betagas, att söka sig besittningen å vilketdera - antingen sitt eget eller hustruns fädernes hemman - han ser sig så lättast och bekvämligast kunna den lagligen erhålla och njuta, utan hinder av dem, som ingen förmån av börd eller annan rätt kunna visa sig framför honom hava.
Alltså, och emedan varken Erik eller Olof Perssöner gitte bevisa någon fullkomlig lagfart ännu vore ovan bemälde ängar i Uppsjöänget av Forsboägan gången, eller åkern dem utan största skada umbära kan. Ty förklaras Johan Olofsson i förmåga av 1667 Placat emot skattskyldig jords revning och förminskande, befogad dessa av sin svär-

faders Anders Perssons föryttrade ängesägor ifrån Erik och Olof Perssöner in under åkern och dess rätta hemman igen att inlösa, men kan därmed intet förpliktes mera av änget Stycket inlösa, än dess egen bördsrätt jämlikt är, där han icke framdeles godvilligt sig bekväma skulle hela köpa eller panteskillingen att erlägga, och där emot hela ängen vidkännas, tills dess de andra dess medarvingar var sin rätt efterfrågandes varde.
Utlagorna angående, som Johan Olofsson förmenar till fullo intet erlagda voro utav bemälde ängestegar, härom förordnas Hans Matsson i Nybyn och Anders Ersson i Södernäfde parterna emellan att likvidera, så framt de icke benöjda äro med den likvidation Jonas Andersson i Grådö den 20 september 1712 författade, och som tegarna för detta icke äro inlösta vordna, alltså skall och Johan Olofsson bestå vederparterna den bekostnad de uppå begynnelsen av lagfarten gjort.

ANNU EN TVIST OM ANDELAR I INGEVALD OLSSONS MANTAL

KLHA, VI, AI:3, opag., 28 april 1713

Emellan gamle Olof Olofsson, Erik och Johan Hanssöner i Södernäfde på den ena, och Erik samt Olof Perssöner uti Rembo på den andra sidan, kärande och svarande var emot annan, angående utlösen utur Ingevald Olssons mantal i Södernäfde, vedergällning för utlagor av ängestycket Hagen kallat, lydande som föregives under Hans Larssons mantal ibidem, så och andra utlagor, samt åverkad skog.
Item Malin Hansdotters ärftlige fasta egendom uti Hans Larssons mantal ibidem, den Erik och Olof Perssöner påstå sig vara lika när att nyttja och bruka som vederparterna. Fordrandes var av annan expenser.
Resolverades och avsades:
Att som 1) ingendera utav dessa stridande parter äga någon arvs- eller bördsrätt till den tvistiga fasta gendom uti Ingevald Olssons halva hemman eller mantal, som räntar årligen 7 stigar 2 1/16-dels korg kol, utan avledne Per Olofsson i Rembo köpt av hustru Margareta Persdotter åker och äng samt tillhörande skog och fiskevatten för 190 daler Kmt, och Olof Olofsson Anno 1698 den 17 september av bemälde hustru Margareta jord för 76 daler 2 öre Kmt och av Johan Olofsson i Myran en teg för 20 daler 20 öre Kmt, som gör tillsammans 97 daler 14 öre Kmt. Hans Olofsson av bemälde hustru Margareta jord för 100 daler 28 öre.
Men dessutom hava Olof och Hans Olofssöner in på den andra halvdelen sina arvsrätter behållna, och efter likvidation med Per Olofssons arvingar i Rembo, i oktober 1713 hållen, över samtliga brödernas arvsrätter å bägge ställena, både i Rembo och Södernäfde, hava Olof och Hans Olofssons arvingar icke allenast begynt, utan ock som de påstå fullgjort betalningen av de 100 daler 14 öre Kmt, som de då befunnos hava över i Södernäfde, så att Erik och Olof Perssöner i Rembo på sådant sätt skola vara utbytta, förnöjda och förlikte för deras faders arvsdel in uppå denna halvdelen uti Ingevald Olofssons mantal, så att de nu uti samma mantal allt intet äga, eller behållet hava skola, än vad in uppå den andra halvdelen deras fader köpt av hustru Margareta Persdotter för ovanbemälte 190 daler Kmt.
Var emot Olof och Hans Olofssons arvingar äga för sina köp med hustru Margareta in uppå samma halvdel jord för 198 daler 10 öre Kmt. In på den andra halvdelen sina egna och Per Olofssons arvsrätter, som gör en treding av samma halvdel. I trots av vilken sin ägandes stora rätt i mantalet Olof och Hans Olofssons arvingar påstå att få giva Erik och Olof Perssöner deras utlgda merberörda 190 daler tillbaka och därmed lösa dem alldeles utur Ingevald Olssons mantal.
Alltså kan vid slika omständigheter, i anledning av 1684 och 1693 års förordningar, intet annat för rättvist prövas, än att Olof och Hans Olofssons arvingar i anseende till sin stora äganderätt

uti Ingevald Olofssons mantal äro befogade att inlösa ifrån Erik och Olof Perssöner den jord de där under innehava, och deras fader av hustru Margareta Persdotter inhandlat, samt dem skyldiga vara, att taga sina 190 daler Kmt igen, emedan den jord därå belöper ingalunda hinner till 1/8-dels hemman.
2) Utlagorna vad angår, som Olof och Hans Olofssons arvingar fordra utav ängestycket Hagen kallat, såsom lydandes under Hans Larssons mantal i Södernäfde, så ehuruväl dessa fått jord för samma hage igen, så hava de icke dess mindre dragit utlagobesväret av Hagen, och ity är skäligt, att de därför njuta vedergällning av Erik och Olof Perssöner i Rembo, som den nyttjat och sig till gagn brukat, efter som de gode män Hans Matsson i Nybyn och Anders Ersson i Södernäfde kunna pröva vad därpå rätteligen belöper.
3) Vilka jämväl parterna emellan likvidera skola, och undersöka om de utlagor, som Erik och Olof Perssöner klaga sig i 18 års tid till köpesumma hava erlagt, och Olof samt Hans Olofssons arvingar mindre än dem var för sig tillbort utav hustru Margareta Persdotters inbytta jordedel, vilket dessa intet nekat på någon tid kunna vara sant, i synnerhet sedan avledne Johan Giers vart Länsman.
4) Skogen samma del tillhörig, vad anbelangar, som Erik och Olof Perssöner klaga Olof och Hans Olofssöners arvingar hava sig till enskilt fromma åverkat, och påstå refusion därför på sin anpart, men dessa förmena vederparternas samvete kunna övertyga och alla grannarna besanna, att Olof Johansson som jorden försålde, hade förut all skogen utött, och de knappt kunnat hava nödigt fång, men alls intet fått kola till utlagorna.
Så undersöka därför i lika måtto övernämnde gode män därom uti parternas och grannarnas vedervaro, samt likvidera dem emellan däröver

JOHAN OLOFSSON BEGÄR ATT FÅ ÅTERLÖSA FORSBORÖJNINGEN

KLHA, VI, AI:3, mål nr 51, 26 april 1734

Unge Johan Olofsson, Erik Olofsson och Johan Johansson i Södernäfde, som låtit inkalla samtliga Knutsbo Olof Erssons arvingar, Anders och Olof Matssöner samt Olof Bengtsson i Södernäfde, påstodo, att få utav dem återlösa ett änge som kallas Forsboröjningen och lyda skall under Ingevald Olssons mantal, och få njuta betalningen för utlagstungan och besväret de stått för, eller i lösningssumman dem avräknas måtte.
Tillståendes fuller Anders Matsson att en del av samma röjning kommit Ingevald Olssons mantal till, men sägandes densamma vara avstympad och bortskuren igenom ..., men vad de brukat hava av ålder hört dem och deras förfäder till under deras mantal och hemman, så att dem icke påtvingas må edeligen att betyga huru de kommit därtill.
Här över utsades, att i parternas vedervaro å bägge sidor må Länsman Välbetrodde Peter Gagner eller Häradshövdingen själv, om honom därtill i sommar någon ledighet givs, på själva platsen vedervarande jämväl Forsboborna och andra flera som därom någon kunskap hava, och förmenas någon berättelse göra kunna, må komma tillstädes att ögonskenligen visa vad beskaffenhet i förtiden vid samma äng varit.
Sist angående Uppsjövreten, som Anders Danielsson, unge Johan Olofsson och Hans Ersson söka till att få igenlösa under Ingevald Olssons och Erik Erssons mantal i Södernäfde, och därjämte njuta vedergällning för utlagsbesväret de stått för, emedan Olof Ersson i livstiden allenast svarat för soldathållet.
Så emedan dessa arvingar intet neka dem inlösningen, ty må densamma också stå dem tillhanda, och utlagorna avdrages lösningssumman under den tid sal. Olof Ersson eller dess arvingar efter honom vreten avbärgat utan utlagsbetalning.
Varom parterna emellan att likvidera förordnades Länsman Peter Gagner och Hans Matsson i Nybyn.

TVIST OM ERIK PERSSONS I GRÖNVALL MODERS ARV I SÖDERNÄFDE

KLHA, VI, AI:3, opag., 28 april 1713

Gamle Olof Olofsson, Erik och Johan Hanssöner i Södernäfde kärade till Erik Persson i Grönvall angående utlösen utur Ingevald Olssons och Hans Larssons mantal i Södernäfde, var emot han dem tilltalade, efter vice versa utställd stämning, om avrad för sin moders fädernes jord i 10 års tid, vedergällning för skogen de brukat sig till nytta i 24 års tid, samt för hennes andel uti en lada och ett stall. Item för hustonten Gamlegården, kolgården och badstugan, så ock för utlagorna de uppbärt, rev över hemmanet, samt plikt för ett stycke i Fallröjningen de uppplöjt och för sig enskilt instängt ett stycke i ..., fordrandes sist expenser.
Vilka deras tvistigheter med följande utslag avgjordes:
Alldenstund Erik Persson begärer och vederparterna samtycka honom rev ocg skattning att hålla enär honom behagar, görandes sig försäkrande han haver sin fyllnad och icke ändå något över.
Ty förordnas Hans Matsson i Nubun med Daniel Matsson i Olofsbo och Anders Ersson i Södernäfde samma rev och skattning forderligast uppå bägge parternas bekostnad att förrätta, med vilken parterna å nästa hösteting sig inställa skola, ändeligt utslag över lösningstvisten då att avhämta.
2) Avraden, som Erik Persson fordrar i all den tid morbrodern brukat hans moders jordedel, ifrån det mormodern med döden avgick, finner Rätten skäligt honom att tillägga till 5 daler av vart 100 dalers värde uti fredliga, men 3 uti ofredliga tider, ty att ingen må begära bruka en annans egendom sig till gagn och nytta utan vedergällning, och så söka sin vinning med annans avsaknad.
3) Om skogen, som Erik Persson föregiver sina morbröder hava brukat sig till enskild nytta uti 24 års tid, men de neka och svara sig i brist på skog icke hava fått tillverkat några utlagskol, utan dem med penningar måst betala, varöver grannarnas vittnesbörd påberopas, utan haft som knappast nödigt fång det av Erik skall hava tagit på samma skog, rannsaka ävenväl ovannämnde gode män uti grannarnas vedervaro och likvidera däröver parterna emellan.
4) Erik moders andel i husen invända morbröderna sig aldrig vägrat hava betala, lovandes honom därför honom riktig förnöjelse, alltså haver han av dem att undfå 10 daler uti en lada och 5 för dess andel uti ett stall, och de efter loven skyldiga honom dem att tillställa.
5) Hans teg i Fallröjningen förklara contraparterna vara med dess eget samtycke upplöjd, efter den allenast 2 halvdrag vara skall, och liten att den icke annorledes än med deras kunna plöjas. Tillbjudandes honom antingen samma stycke att ... eller vederlag där han helst vill hava, antingen ovan eller nedanför, därmed han och väl behållen vara kan.
6) Någon hjälp i utlagorna menade Olof Olofsson, Erik och Johan Hanssöner sig icke fått hava vid Månsbo, sedan Häradshövdingen det arrenderade, varför om de av det förra låtit Erik Persson sin anpart bekomma, må han med dem hjälpa till att utfordra reten av densamma med dem behörigen dela.
7) Hans andel av hustomten förmena de med själva husen vara både skattad och betald, men om intet står uttryckligen uti skattningslängden och bytesbrevet, böra ovannämnde gode män under förbemälde rev hans del uttaga och värdera, samt tillse att han sin moders del uti humlegården och kålgården utbekommit, eller i annat fall den utbryta och uppskatta.
Jämväl undersöka om ... och Badstugan då bytet hölls helt och hållet förlorade och av intet värde varit, som vederparterna föregiva, eller om något dugligt där utinnan varit, då han förnöjelse för sin andel icke uppburit av minsta korn mer än de andra arvingarna.
De fordrade expenserna utställes till dess man får se huru ovannämnde likvidation utfaller.

TVIST MED JOHAN JOHANSSON OM JOHAN HANSSONS HUSTRUS ARVEDEL

KLRO, 61, f 628v, 27 april 1710

Sökte medelst Rättens bistånd Johan Hansson och dess hustru Kerstin Ersdotter i Södernäfde av svågern Johan Johansson och dess hustru Elisabeth Ersdotter ibm utfå bemälte sin hustrus fädernes arv, som Johan Johansson i 16 års tid skall hava brukat. Äskandes ock avrad därför samt 3/4-dels tunna råg tillbaka, som Kerstin hos Elisabeth köpte av brodern Olof Eriksson skomakare.
Item 17 Caroliner, som återstå skola uppå 22 Caroliner Kerstin lånat Elisabeth, samt expenser.
Här emot beklagade sig Johan Johansson med sin hustru Elisabeth, att när hennes föräldrar i samtliga barnens omyndiga år frånföllo, haver hon måst giva sig hem ifrån sin gode husbonde, jämte sin broder Erik Eriksson att bruka hemmanet, och tillsammans betalt gäld till Garpenbergs Bruk 66 daler 8 öre Kmt, sedan brodern gav sig till soldat har hon ensam gäldat 28 daler 16 öre till sin fasters mans Johan Hanssons dotter Malin, därutinnan ingen av hennes syskon skall hava henne hulpit, och det ej allenast, utan även stort arbete på gården, som vådeligen i aska lagd vart, samt alla utlagorna presterat.
Disputerar dock icke desto mer sina svågrar och systrar den del dem tillkomma må, allenast att hela arvejorden så stor vore, att flera därpå kunde sig nära. Utlovandes att betala den lånta säden, dock eftersom den vid samma tid gällt, ... i själva persedeln när god tid bliver, ty att den lånta säden intet mera än 9:27 öre kosta skolat.
Om peningelånet skall Elisabeth och Karin så varit överens, att Kerstin med samma penningar skulle hava fördrag, och har i mellantiden därför haft sitt goda intresse, så väl som avrad för jorden, som med en bifogad uppsats hon sökte att intyga, lydande, att hennes man å Kerstins vägnar rest 4 gånger till Hedemora och eftersatt 4 lönedagar. Förleden höst skall Johan Hansson fått en halvsliten färsing och en ny tunnsäck, förutan den av Elisabeth ofta njutna hjälp och bistånd, än fått mjöl och bröd efter 1 1/2 tunna säd, förutom mycket som svaranden intet kunna eller just ville uppräkna, men dock härmed ej allenast intresset, utan väl en del på capitalet betalt vara, lämnande allt slikt i Rättens gottfinnande.
Resolution: Alldenstund parterna ingendera undervist Rätten huru stor hemmansdelen i Södernäfde må vara, den Johan Johansson till datum haft och brukat, men Johan Hansson söker få sin arvedel uti efter svärfadern, antingen kan tåla flera åbor, eller huru stor avrad därav gå bör, ty kan Rätten ej vidare i detta målet sig denna gång utlåta, än förordna de gode män Hans Matsson i Nybyn och Anders Ersson i Södernäfde jämte Länsman, som hemmanet uppslå och reva, så att dess storlek skönjas må, på det Rätten vid annat Ting, så framt parterna dess förinnan ej omsämjas till äntligt slut här utinnan skrida kunna, så framt berörde gode män till nöjes dem emellan icke likvidera gitte.
Vad den lånta säden angår, så emedan ej nekas, det ju hon lånt varit, ehuruväl det förebärs med de villkor och förord, att Johan Johansson skulle den först när god tid bliver betala, ty prövas välvist, att emedan en sådan invändning ej bevist är, så skall Johan Johansson säden betala efter det pris och ...gång, som den tiden säden låntes därpå var, dock i betänkande till denna svåra och besvärliga tiden måste man honom till hösten dilationera, för vilken tid, så väl som den förflutne, allt ifrån det säden till låns tagen blev, Johan Johansson skyldig förklaras att byta Johan Hansson ... på intresse, uträknat efter Intresseplacatet av Anno 16... till 6 percent årligen.
Kunnandes Johan Johansson så mycket mindre undgå att betala de 17 Caroliner som av de 22 återstå, som han samma skuld ej nekar och bestrider.
Varpå Johan Hansson tillerkännes

intresse till följe av Högbemälte Placat efter 5 percent om året, så att Johan JOhanssons contrapretentioner som stämt är, ej kunna där emot i decourt och avräkning komma, men vart om annat utsökas.
Sist bliver käranden förbehållen till dess definitiva utslag uti alla anbragta tvistiga målen utställandes varda.

HANS ERSSON KÖPER ANDEL I INGEVALD OLSSONS MANTAL

KLRD, 65, f 1003, 5 maj 1712

Efter Olof Olofssons, Lars och Hans Erssöners i Södernäfde gjorda ansökning tillordandes Nämndeman Anders Ersson ibidem tillika med Fjärdingsman Per Olofsson i Rembo i laga tid att utreva framlidne Anders Holms andel uti Ingevald Olssons mantal, som Olof Olofsson och dess måg Hans Ersson köpt och inhandlat. Jämväl och Lars Erssons hustrus Malin Andersdotters anpart i samma hemman, varav Erik Olofsson och dess son eller ... Hans Ersson förmenas någon del haft inne med Anders Holm, så lagandes att vardera i allt sker och sin lagliga anpart utbekomma.

KLHA, VI, AI:1, opag., 5 nov 1714

Fasta beviljades på den andel uti Ingevald Olssons mantal i Södernäfde, som Hans Erssons halvbroder Anders Holm tillhört, vars änka Margareta Holm den 5 mars 1712 samma egendom till benämnde sin halvsvåger Hans Ersson upplåtit och försålt för 384 daler Kmt.
Var utinnan Hans Erssons svärfader Olof Olofsson 180 daler betalt, dem han uppburit av nämndeman Anders Ersson för sin andel uti Ingevaldsbo, varandes detta köp lagfaret den 6 maj och 2 oktober 1712 samt 29 april 1713 och nu fullståndet.

SÖDERNÄFDEBORNA ANKLAGAR ERIK PERSSON I GRÖNVALL OM INTRÅNG

KLHA, V, AI:16, mål nr 78, 1 maj 1749

Emot samtliga Södernäfdebornas, efter stämning uppå Erik Persson i Grönvall gjorda påstående, att Grönvallstorpet, efter Rättens dom den 9 oktober 1685, till åker, äng och skog upprevas och rörläggas måtte, samt han vid vite tillhållas ovägredigen utlägga, vad däröver finnes vara inkräktat, bolbyborna till men och intrång, och hädanefter ingen vidare inkräktning ej göra, utan låta kärandena obehindrat nyttja de vägar, som av ålder vanliga varit ifrån bolbyn förbi Grönvall ned på deras utmark till älven.
Erinrade Erik Persson att denna rörläggning och uthuggning efter förberörda utslag av gode män den 7 och 8 juni 1686 vore verkställd, varefter någon inkräktning ej skett, vidare än det vederparterna igenom fastställda förlikningar till honom och hans fäder skola avstått.
Förmodandes därför någon ytterligare rev rev och rörläggning över Grönvall, som numera ej annorlunda än för bolby anses borde, skäligen ej beviljas kunde, men där vederparterna sitt påstående ytterligare yrka ville, borde de även instämma hans broder, Herr Lagman Anders Grönvall i Uppsala, som även tillika vore ägare uti Grönvall, att härvid sin rätt bevaka.
Häröver resolverades:
Som Tingsrätten har sig kunnigt, att den av kärandena nu sökta rev och rörläggning efter 1685 års dom redan 1686 av förordnade gode män blivit verkställd, så att Grönvall ifrån bolbyn Södernäfde är avrösad varefter parterna och deras förfäder flera byten och förlikningar sedermera slutit.
Alltså kan Rätten nu ej finna vad fog kärandena hava till den ytterligare sökta rörläggningen, var över ej heller Herr Lagman Grönvall, de ej bestrida vara delägare uti Grönvall, tillika instämd och häröver hörd varder, helst över någons jordagods ägarna ohörda efter 10 Cap Kordabalken ej dömas bör

ERIK PERSSON I GRÖNVALL BEGÄR ERSÄTTNING FÖR SITT MÖDERNE

KLHA, V, AI:17, mål nr 22, 24 april 1751

Efter utverkad stämning på Fjärdingsmannen Erik Olsson, Johan Hansson och Erik Stigare i Södernäfde, androg Erik Persson i Grönvall, att han för sin mödernes odalfasta rätt uti Ingevald Olssons och Hans Larssons mantal i Södernäfde, vederparterna för tiden nyttja, av dem ej mera än 104 daler den 26 december 1736 undfått. Påståendes därföre, att de även ovägerligen utgiva måtte de 111[illegible]-daler, som därpå efter 1726 och 1745 års föreningar återstode, därför bestå avrad och vedergälla tingskostnaden.

Svarandena erkände väl denna återstod, och att de borde densamma utgiva, men ville att vederparten skulle skaffa dem den lilla jordedel, som ifrån berörde mantal då Johan Olofsson och Hans Ersson i Södernäfde blivit av käranden bortbytt, det han dem enligt 1745 års förlikning försäkrat.

Dock förebar käranden sig sådant ej göra kunde, utan såge helst att rev och skattning över Mossjorden försigginge, då därmed bäst erfaras kunde, huru mycket den bortbytta jorden vara värd.

Vilket med vad mera de upptedda handlingarna vid handen givit, uti övervägande Rätten hos sig komma låtit, och beslutat:

Alldenstund av Rättens utslag den 19 april 1745 finnes, att parterna då om denna arvsrätt tvistat, och Rätten i anseende till deras begäran samtyckt till rev och skattning på bägges kostnad.

Fördenskull, och som sådant i anseende till deras den 6 oktober 1745 ingångna förening ej blivit verkställd, men finnes oundgängligen böra försiggå, till erfarande huru högt den jord Johan Olofsson och Hans Ersson av Ingevald Olssons och Hans Larssons mantal sig tillbytt efter värdering sig bestiger.

Alltså åligger det parterna vid 10 daler Smts vite, att låta de förr förordnade gode män, Nämndeman Anders Ersson i Igeltjärna och Revkarlen Per Olsson i Lund nu vederbörligen samma rev och skattning verkställa.

Dock så, att därvid noga utredes vad och hur mycket jord käranden av sin mödernes fastighet bortbytt till Johan Olofsson och Hans Ersson, och huru högt den efter värdering sig bestiger.

Varefter förrättningen nästa Ting ingivas bör, då Rätten sig häröver lag likmätigt utlåta vill, så framt parterna om betalningen vänligen eljest ej åsämjas.

JOHAN OLOFSSONS ANDEL

KLHA, V, AI:14, mål nr 51, 21 okt 1742

Johan Olofsson i Södernäfde, som brukar 1/3-del i mantalet med de övriga grannarna, har funnit sig föranlåten att instämma Johan Hansson, Erik Ersson och Fjärdingsman Erik Olofsson ibidem, angående 2 plåtar kopparmynt årspenningar han i 20 års tid årligen för den jord skall utgivit, de med honom i Forsboröjningen brukat, ...

INLÖSEN AV PANTSATT TEG

KLHA, AI:17, mål nr 72, 10 okt 1751

Till detta Ting har väl Anders Jansson i Södernäfde låtit instämma Nämndemannen Per Ersson i Rembo att han måtte avstå den teg uti Forsboröjningen, som kärandens fader till honom skall pantsatt, samt att han måtte betala alla härav gående utskylder, och ersätta tingskostnaden.

Men som svaranden undandragit sig att svara honom i detta mål, så vida han allenast med fadern hade att göra.

Alltså, och emedan Anders Jansson härtill ej kunnat neka, samt ej heller i detta mål haft att uppvisa faderns fullmakt, ty kan Rätten denna gången ej pålägga Per Ersson att svara, utan må rätta sakägaren honom lagligen instämma, där han så finner sig befogad.

ERIK HANSSON KLAGAR PÅ SVÅGERNS GÄRDESGÅRDAR

KLHA, V, AI:18, mål nr 60, 10 maj 1757

Uti de mål Erik Hansson i Södernäfde till detta Ting instämt emot svågern Per Persson därstädes, har Häradsrätten hört parterna och beslutat vad angår Erik Hanssons klagan, att svågern skall icke hushållat med sina förfallna gärdesgårdar, i ty, att han dem uppbränt och låtit en del av ägorna tillika med hustomten vara utan hägn. Varigenom han hade tillfälle att utvidga samma hustomt och mera inkräkta av hemmanet än honom med rätta borde tillkomma.
Så emedan Per Persson ej kunnat neka, att hans gärdesgårdar äro förfallna och att hans hustru uppbränt någon del av gärdslet, i ty åligger Per Persson att genast upprätta och ställa ogilla gårdar i gott och försvarligt stånd på sina omkring ägorna, som hustomten på sina förriga ställen, utan att göra egenvillig inkräktning på svågerna tomt, så kärt Per Persson vara må, att, utom plikt efter lag, undgå fem daler Smts vite, härmed är utsatt varder.
Vidare vad en parterna gemensamt tillhörig trösklada beträffar, var uppå halmtaket skall vara förlorat, som Per Persson utan bevis föregivit styvsvärmodern hava uppställt, så bör detsamma forderligast lagas och täckas av parterna samfällt, var uti Per Persson kommer med dagsverken och tillbehör, att efter äganderätten deltaga till en fjärdedel, och Erik Hansson till tre fjärdedelar, utan något hinder eller uppehåll, på det ladan nu i sommar med grödans inbärgande må kunna nyttjas.
I övrigt, som Per Persson tillåtit svågern, att under hälftenbruk få emottaga ett åkerstycke, Sandgrindstycket benämnt, efter Per Persson själv ej mäktat detsamma beså i anseende till sin stora fattigdom och den nu varande dyra tiden. Så låter Häradsrätten vid ett sådant begivande bero.

ARV FORDRAS EFTER MOSTER FEMTIO ÅR EFTER HENNES DÖD

KLHA, V, AI:19, mål nr 47, 8 maj 1759

Per Persson och Erik Hansson i Södernäfde fordrade väl utav Erik Olofsson därstädes arv efter deras avlidne moster, hustru Karin Olofsdotter, som för femtio år sedan död blivit, vars kvarlåtenskap svaranden eller dess broder skall omhändertagit, utan att ifrån sig lämna vad på systerns andel i samma arv belupit.
Till vilken ände kärandena påstodo att byteslängden efter bemälte Karin Olofsdotter uppvisas måtte, och av Erik Olofsson med ed besannas, på det de förra ej längre måtte sitta i mistning av deras rättmätiga arv.
Men alldenstund det intygas, att kärandenas fader och svärfader för 8 år sedan med döden avgått, vilken i sin livstid aldrig åtalat detta arv, varav tyckes följa, att han efter Erik Olofssons påstående därför blivit förnöjd.
Fördenskull, och som Erik Olofsson alldeles bestrider kärandenas sökta arvsfordran, och den över femtio år gammal är, så att ingen underrättelse där uppå nu kunnat erhållas, alltså kan Häradsrätten å samma arvsfordran ej något avseende hava, utan prövar skäligt, att Erik Olofsson ifrån dess vederparters tilltal i detta mål befria.

STOR BRAND I NEDRE BYN

KLRD, 34, f 920, 14 maj 1696

Presenterades i Rätten den skattning, som nämndemännen Johan Olsson i Persbo och Lars Ersson i Björsjö den 13 maj sistlidne förrättat över följande uti Södernäfde genom vådeld uppbrända hus:

OLOF ERSSON	
En ny stuga, 10 x 10 alnar	50-
En stuga 17 alnar lång 10 bred	80-
Ett stolphärbre 8 x 6 alnar	30-
En källare med bod uppå	20-
En nattstuga med bod under	40-
Ett port- och slipstenslider	30-
En härbrebyggnad	30-
Ett ved- och forlider	30-
En svinstuga	15-
Ett fähus med skulle uppå	60-
Ett stall	40-
En lada 23 alnar lång 11 bred	80-
En badstuga	30-
Ett getahus och del i lada	24-
	624

MATS ERSSON	
En stuga med tvenne kamrar	100-
Stall	15-
Tvenne stolphärbren	60-
Tvenne lider med port	20-
Källare med bod	90-
Ett fähus	60-
Ett dito	40-
En kornlada	80-
Div. mindre hus	58-
	513-

OLOF MATSSON	
Ett härbre med tvenne rum	40-
En stuga	70-
En källare med bod	35-
	145

ANDERS ERSSON	
En stuga med bod	50-
Dito tvenne stugor	120-
Ett nytt härbre	40-
En källare med tvenne bodar	35-
En kornlada	120-
Ett stall med portlider	50-
En badstuga	30-
Div. mindre hus	66-
	511-

OLOF BENGTSSON	
Ett stolphärbre	30-
Trenne stugor och ett härbre	120-
Ett stall och en bod	40-
Div. mindre hus	36-
	281-

ERIK OLSSON	
En stuga	65-
Än en stuga	55-
Ett stolphärbre	35-
Trenne bodar	50-
Ett stall	30-
Ett fähus	45-
En kornlada, halvparten uti	50-
Div. mindre hus	23-
	353-

JOHAN OLSSON	
En stuga	55-
Ett stall	30-
Ett härbre med lider och port	50-
En halv källare	8-
Ett härbre med tvenne rum	50-
Ett fähus	45-
En kornlada, halvparten uti	50-
Ett litet svinhus	3-
	291-

SOLDATEN ANDERS STAKE	
En stuga	25-
En kornlada	20-
	45-

Tillspordes närvarande, som över den på skadans och värderingens riktighet nu tingsbevis anhöllo. och andra som härom kunskap hade, huru elden var uppkommen. Därtill blev svaret, att gnistor, som kommit utur Erik Olssons skorsten hade tänt vedlidstaket tvärt över gården, vilket skedde rätt om morgonen, och som blåsten var allt för häftig kunde elden ej stillas, utan förutom husen största delen av deras husgeråd, boskap, kläder och säd med mera på någon timmes tid ynkligen i aska lades.
Skattningsmännen med flera närvarande betygade husen i ingen måtto ringare skattas kunna, och dessa i anseende till hemmanens storlek och åbornas tal vara rätta ...hus, och allt därför beviljade Rätten detta till vederbörande till ett attestatum över alltsammans uti protokollet extraderat bliva.

Det som ovan betecknas "Div. mindre hus" finns spec. i domboken.

ÄNNU EN BRAND I NEDRE BYN

KLRD, 79, mål 25, 17 okt 1722

Gåvo åborna uti Södernäfde klageligen till känna huru som en olycklig vådeld den 30 sistlidne deptember, medan folket varit i kyrkan, uti bemälde by uppkommit, som densamma till en stor del med den inbärgade säden och grödan avbränt och i aska lagt.
Anhållandes de därför, det ville Rätten förhjälpa dem till någon brandstod, efter den skattning och värdering, som nämndemännen Daniel Matsson i Olofsbo och Johan Matsson i Risbyn särskilt över vart och ett av de avbrända husen författat, efter som de näst före branden befunnits värda vara.
Bestigandes sig samma hus efter ingiven förteckning, för Olof Hansson till 636 daler, Lars Andersson 859 daler, Johan Larsson 180 daler, Erik Andersson 435 daler, Per Johansson 551 daler, Erik Persson 375 daler och Johan Andersson 140 daler, tillsammans 3551 daler Kmt.
Fördenskull, huru och på vad sätt elden kommit lös? Varpå Nämndeman Anders Matsson i Södernäfde, som den gången varit hemma ifrån kyrkan, berättade, att elden först synts utkomma ifrån en höskulle ovanför Per Johanssons portlider, varav han vill förmena, det någon eldgnista under det hastiga blåsvädret kommit utur stugskorsten, som dock stått ett stycke därifrån, och antingen lagt sig uppå taket ibland nävern och takveden, eller ock trängt sig igenom väggspringorna in uti höet, och denna olyckan förorsakat.
Havandes han straxt vid sin tillkomst sprungit in uti stugan, och kungjort sådant för Per Johanssons hustru, som då suttit vid spisen, och av den ringa eld, som hon där haft, värmt sitt späda barn.
Fördenskull, och som detta ej annat än för en vådelig händelse kunde anses, som utan någons ... eller försummelse sig tilldragit.
Så blevo ansökarna med detta Rättens utslag till Högvälborne Herr Baron och Landshövding förvista, att till brandstod vinna dess nådegunstige bifall och samtycke.

EFTERSPEL TILL BRANDEN

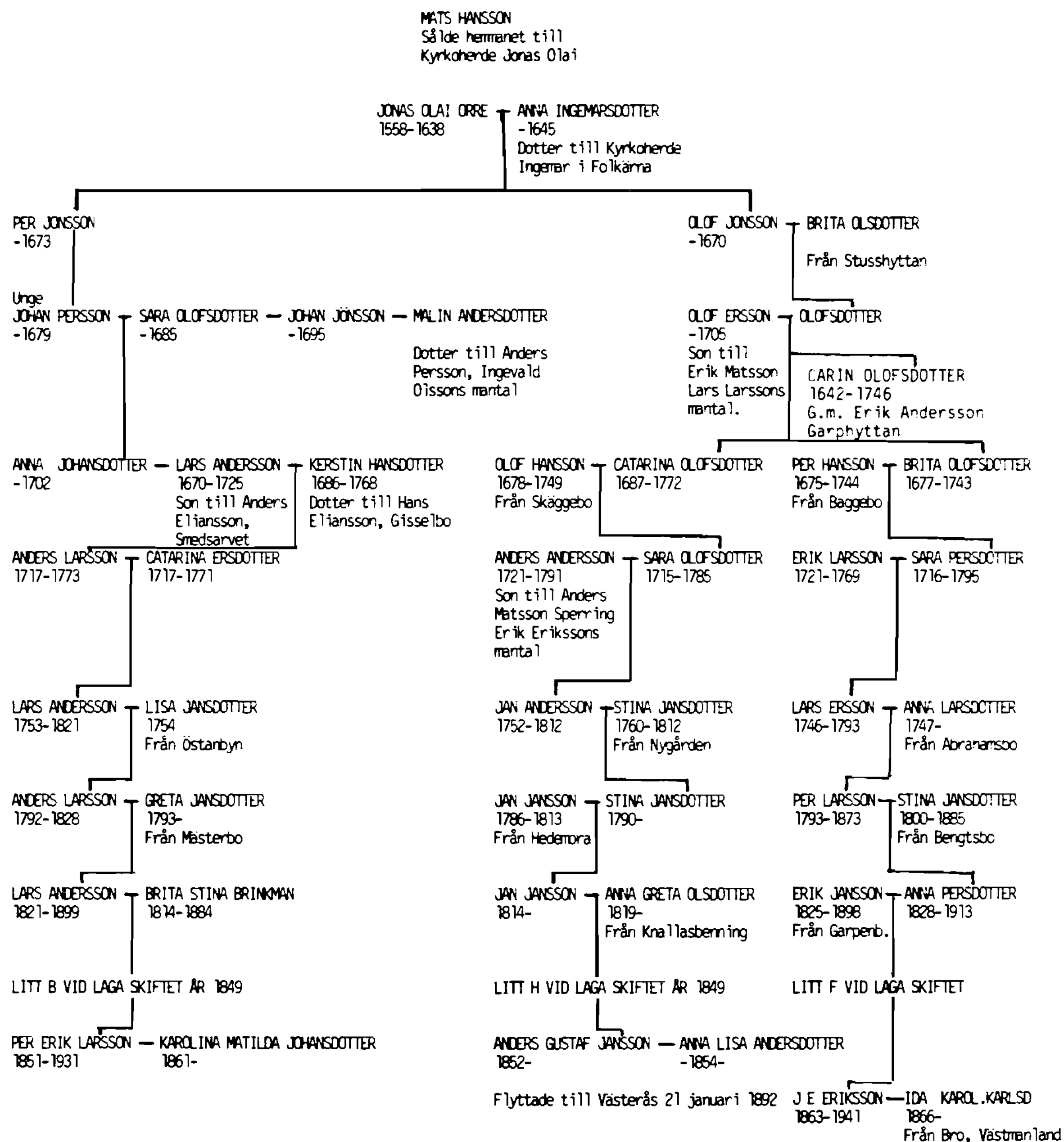
KLRD, 80, mål nr 1, 18 maj 1723

Berättade Befallningsman, Välbetrodde Fredrich Rothoff huru som Kyrkoherden Herr Mathias Ramzelius vid hande givit, det skall Rustmästaren Anders Ståhlberg förledne höstas, 19 söndagen Trinitatis, under påstående gudstjänst rest förbi Grytnäs kyrka, och då han kommit till Södernäfde by, vilken av en häftig vådeld varit antänd, skall han nu varit dem med eldens släckande behjälpelig, men under detsamma åtskilliga med hugg och slag överfallit och illa hanterat.
Berättade ock Herr Kyrkoherden själv, nu tillstädes varande, det han även strax efter gudstjänstens slut rest till Södernäfde att föranstalta om eldens släckande, då Erik Andersson därsammastädes kommit till honom och sig beklagat, att han av Ståhlberg blivit slagen under det han hållit på att bära något undan elden.
Varför Herr Kyrkoherden förehållit honom ett sådant dess ofog, samt att han under gudstjänsten varit stadd uppå resan. Men Ståhlberg av allt sådant gjort förakt, sägandes sig ej vara skyldig att göra predikoämbetet reda och räkenskap för sina resor.
Såsom och strax därpå slagit Erik Anderssons son, för det fadern honom för sådant oväsende angivit, skolandes och Ståhlberg sedermera druckit sig så drucken, att han om aftonen blivit liggande uppå vägen bredvid husen.
Fordrandes allt därför Befallningsmanne över allt detta vederbörlig plikt.
Härvid infunno sig efter undfången stämning samtliga Södernäfdeborna, av vilka först Erik Andersson sig beklagade, att Ståhlberg med en käpp slagit honom tvenne slag över ryggen och armarna, och det med en sådan kraft, att han på en tid ej kunnat röra den ena armen, sägandes ock sonen Anders Ersson, det Ståhlberg nupit och slagit honom på armen så att blodet gått ut, och det endast därföre, att han frågat vad fog han haft att slå dess fader.
Var förutom och Gabriel Olsson be-

kände sig fått några slängar, då och Ståhlberg vid detsamma bett honom skynda sig att skaffa vatten till eldens släckande, vilket och hustru Karin Larsdotter sade sig hava sett, nämligen, att Ståhlberg slagit Gabriel trenne slag med en käpp, som han haft uti handen.
Skolandes han ock vara ärnat slå henne, men då Gabriel tillkommit, givit sig i ... med honom, och hon således undsluppit.
Rustmästare Ståhlberg uppviste här emot en attest utav dess Capitein, Välborne Herr Ulrich Johan von Brummer, det han den gången varit av honom kommenderad till Hedemora att förrätta något angeläget ärende vid kompaniet, dit han och till predikan framkommit, så framt han icke vid den uppkomna vådelden i Södernäfde blivit hindrad, och skola således Herr Kyrkoherden med Befallningsman intet hava fog att därföre fordra honom någon plikt.
Och vad angår det överklagade hugg och våldsamhet, som han en och annan vid branden skall hava tillskyndat, så nekade Ståhlberg alldeles därtill, undantagandes att han givit Erik Andersson en släng för det han vist sig trög och försummelig att bära vatten, och hjälpa till med eldens släckande, som väl förr kunnat dämpas och förekommas, så framt alla tillika med honom velat göra sin flit och bästa därvid, och sin skyldighet intet eftersätta.
Skolandes ej heller hustrurna Karin Larsdotter och Elisabeth Ersdotter kunna anses såsom vittnen här utinnan alldenstund de själva tillstått det han även med hugg och slag velat drive dem att hämta vatten till eldens släckande, och således lika som de andra gjort sig till delatores och hans avundsmän.
Och vad angår det han sedan om aftonen legat vid vägen bredvid husen, så skall han då intet efter Herr Kyrkoherdens utsaga varit drucken, utan utav mycket arbetande samt rök och damm så uttröttad, att han en stund måst vila sig, helst tiden då redan varit förbi, att han den dagen ej kunnat befordra det medfångna ordret till behörig verkställighet.
Anhållandes ity att bliva så väl ifrån det ena som det andra emot honom angivna mål befriad.
Resolution:
Ehuruväl Rustmästare Ståhlberg varit uti ett lovligt uppsåt stadd, att han efter åtskilligas intygan vid detta tillfälle varit mycket flitig, oförtruten och arbetssam, samt även tillhållit de andra att använda all möjlig flit till eldens släckande och förekommande.
Dock, som han där utinnan extravagerat, och gripit för vida omkring sig, i det han efter eget vidkännande slagit Erik Andersson ett slag över ryggen med en käpp.
Ty sakfälldes han därför i förmåga av 13 Cap ...balken med ... till sina 3 daler Smt, som åter för Sabbatens skull fördubblas till 6 daler Smt.
Kunnandes dock Rätten icke anse honom att hava därmedelst begått sabbatsbrott, alldenstund ingen träta och oenighet varit dem emellan, utan han det allenast till den änden gjort, att så mycket bättre kunna förmå folket till flit och arbetsamhet vid den då påstående olyckliga brand.
Och som inga flera vittnen varit att tillgå, sedan hustrurna Karin Larsdotter och Elisabeth Ersdotter jävade och av Rätten för inhabile förklarade, som kunnat övertyga Ståhlberg, att han slagit några flera, såsom Anders Ersson och Gabriel Olsson, vilka sig nu även däröver besvärat.
Ty bliver han och därifrån slutligen befriad.
Men vad angår det emot Ståhlberg angivna sabbatsbrottet, att han den dagen rest förbi kyrkan utan att avbida gudstjänsten, så finner Rätten nödigt, det bör Herr Capitein Brummer vid nästa Ting inkallas och höras, huruvida de av honom utgivna ordres till kompaniet varit så nödiga, att Ståhlberg måst resa ifrån kyrkan och gudstjänsten i Grytnäs, och om samma ordres nödvändigt vid eller efter gudstjänsten i Hedemora borde förrättas.

ARNE SOHLSTRÖM
Vitmåragatan 9 C
722 26 VÄSTERÅS

MATS HANSSONS MANTAL

UR VÄSTERÅS STIFTS HERDAMINNEN OM KYRKOHERDE JONAS OLAI ORRE

J. F. MUNKTELLS

Jonas Olai Helsingius, var capellan för Folkärna och Grytnäs, boende här i annexan, då han 1593 underskrev Uppsala mötes beslut. Sedan Grytnäs socken 1606 blivit avskild till pastorat för sig själv, insattes han av Biskop Bellinius förenämnda år till förste Pastor. Nämnes sedan icke förrän 1623, då han var Orator i Prestmötet. Valdes 1627 till Herredagskarl för Hedemora och Tuna, men undanbad sig förtroendet. Senare handlingar visa, att han inpå ålderdomen var en ordentlig man, och församlingen nämnde honom den "trogne och besynnerligen gode Kyrkoherden". Död 23 febr och begrovs 4 mars 1638, 80 år gammal. Gift med en dotter till Ingemar Olai, Pastor i Folkärna. Hon flyttade efter nådåret på eget hemman, som mannen förvärvat.
Sonen Eric, död i Västerås 1636.
Olof, bodde i socknen.

G. EKSTRÖMS

Jonas Olai Orre, Jon Olofsson, född i Hälsingland, död som kyrkoherde i Grytnäs 1638.23.2 (80 år), begravd 4.3.
När han först omnämnes 1593, är han kaplan i Folkärna och blir, när Grytnäs 1604 frånskiljes denna församling som eget pastorat, dettas första kyrkoherde med tillträde troligen 1 maj. Han förblir där till sin död.
Vid prästmötet 1622 fick han i uppdrag att nästa år hålla 2:a latinska orationen.
I Södernäfde förvärvade han ett hemman.
Gift okänt när med Anna Ingemarsdotter död i Grytnäs troligen 1645 dotter av kyrkoherden i Folkärna Ingemarus o Copengensis.
Hon bodde efter nådårets slut på hemmanet i Södernäfde.
Barn:
Erik, död i Västerås 1635, begravd 6 oktober. Hans änka omtalas i mantalslängden 1637. Han köpte 1630 1/2 hemman i Boslätten i Grytnäs och var vid sin död borgare i Västerås.
Olof Förekommer 1644 och 1645 för ett brutet äktenskapslöfte. Han synes ha varit bergsman och bodde på Södernäfde.
Per nämnes 1638 då han i Folkärna förtullar järn.
Dotter gift 1636 med Anders Mårtensson.

KYRKOHERDEN ÅTERLÄMNAR EN KÖPT SMEDJEDEL

KLHA, I, AI:10, f 189v, 7 nov 1616

Kom Herr Jon i Grytnäs och Länsman i Folkärna, Elian Knutsson i Fors, och voro förente om den smedjedel i Grytnäs, som han köpt haver av Olof ...sson i Grytnäsbyn för 2 skeppund stångjärn och Elian därtill bördig var. Då vore de nu vänligt förlikte, så att av god vilja giver Herr Jon honom smedjedelen att bruka och nyttja. Skall Elian giva Herr Jon de 2 skeppund järn igen och behålla smedjedelen.

MATS HANSSON LÖSER SYSTERDEL

KLHA, 1, AI:10, f 190, 7 nov 1616

Mats Hansson i Södernäfde bjuder upp andra resan en systerdel i Näfde, köpt av hustru Margareta i Flängan på Norberg för stångjärn 6 skeppund.

KYRKOHERDEN KÖPER HEMMAN

KLRD, 1, f 710v, 8 nov 1630

Vällärde man Herr Jon i Grytnäs uppbjöd 3:dje resan Mats Hanssons hemman i Södernäfde, köpt av bemälde Mats Hansson för 32 skeppund stångjärn.

KYRKOHERDENS SON KÖPER HALVA BOSLÄTTSHEMMANET

KLRD, 1, f 732, 28 maj 1632

Erik Jonsson i Grytnäs Prästgård uppbjuder halvparten i Boslätten, köpt av Olof Pålsson därsammastädes för 47 skeppund stångjärn.

Erik Jonsson var bosatt i Västerås Delen brukades av Per Olsson, som var gift med Erik Jonssons syster Kerstin. Han pantsatte sedan hemmanet till Mårten Olsson i Grönvall, som var svärfar till Erik Jonssons syster Margareta.
År 1662 sålde Mårten Olsson delen till Olof Eriksson i Hällhemmanet och genom dennes son Per Olofsson fick Remboborna denna del, som de sedan brukade tillsammans med jorden i Rembo, men var inte bosatta i Boslätten.

OLOF JONSSON ANKLAGAS FÖR BRUTET ÄKTENSKAPSLÖFTE

Domkapitlets arkiv, volym AI:8, f 246, 1644

Dn Olaus, pastor i Grytnäs, angav om sin antecessors son Olof Jonsson, som haver besovit en piga och sedan lovat henne äktenskap, men intet efterkom.
Dienede morbo ... iber ... ... Dn prepositi ...

Samma volym, f 274, 1645

Dn Olaus, pastor i Grytnäs, angav sin antecessors son Olof Jonsson, de quo vide p 246, att han nu begärer komma i Guds församling igen
Sentens:
Eftersom konan, som han belägrat och trolovat haver, haver i middletid tagit gåvor av en annan, förr än hon ifrån Olof skild var, och de nu intet begära varandra, må de ock leva åtskilda.
Men Olof sedimerade sin plikt med 2 silverdaler. Konan intages i sockenkyrkan och giver som skäligt är 3 daler kopparmynt till Grytnäs kyrka.

BRÖDERNA DELAR PÅ SINA SYSTRARS ANDELAR I HEMMANET

KLRD, 10, f 263, 6 okt 1670

Hustru Brita Olofsdotter, sal. OlofJonssons i Södernäfde, fick fasta på sin sal. mans, Malins, Kerstins och Margareta Jonsdöttrars hemmansdelar i Södernäfde, som hennes man av dem köpt haver den 23 maj 1668 för 100 daler Kmt till dem vardera.

KLHA, III, AI:14, f 77, 18 maj 1671

Per Jonsson i Södernäfde fick fasta på den jord ibm, som han sig av sina syskon tillhandlat haver, nämligen av hustru Malin, Mats Larssons i Båtargården för 5 skeppund stångjärn, av hustru Kerstin, Per Olssons i Boslätten, för 100 daler Kmt, av hustru Margareta, Anders Mårtenssons i Grönvall för 100 daler Kmt.

Brodern Erik Jonsson i Västerås dog före fadern. Jag har inte sett någonting om hans eventuella barns arvedelars utlösen, möjligen dog han barnlös.

OM SVÄRFADERNS BESVÄRLIGHETER

Om Kyrkoherde Jona Olai hade ett lugnt och behagligt liv, omtyckt av sockenborna enligt Herdaminnet, så hade hans svärfar, Kyrkoherde Ingemar i Folkärna, tydligen det betydligt oroligare. Det berör ju inte Södernäfde men det kan kanske intressera vad en präst i början av 1600-talet kunde råka ut för.
På de följande sidorna återger jag en del av vad han var med om.

EN BESVÄRLIG VIGSEL

Domkapitlets arkiv, AI:3, f 15v, 15 dec 1621

Hans Persson, en hovman i Folkärna haver här belägrat 2 konor, den ena heter Karin Eriksdotter och tjänar nu hos bergsmannen Johansson i Romfartuna, övergav så de två förra och tog den tredje och lät sig med henne viga. Men när de stodo mitt på kyrkogolvet, och Pastor skulle gifta dem tillhopa, så kom denne Karin Eriksdotter, som han tillförne hade belägrat, men ingen förlikning gjort henne, och ställde sig emellan bruden och honom och begärde av honom förlikning. Då förmäktade sig Ingemar att han icke ville viga dem förrän hovmannen ville skilja den andra konan ifrån sig.
Då framkom Profossen och en som hette Lasse i Igeltjärna och togo kappan av förbemälde Karin Eriksdotter och drogo henne ifrån brudfolket, och hon lopp så ut ur kyrkan, och de andra som voro på hovmannens sida bådo Herr Ingemar att han likaväl skulle dem viga, och lovade sig vilja svara till allt eftertal. Ville hovmannen när han kommer hem intet komma till kyrkan eller sakramentet förrän han sig henne presederat.
Och Ingemar för det han hade nedlagt en Capitlets sak gav 6 daler till Hospitalet, Profossen, Lasse i Igeltjärna och de andra som på hovmannens sida voro, gåvo och alla tillhopa 6 daler.
Konan Karin Eriksdotter skall stå för kyrkodörrren i Romfartuna, och böta 3 daler.

ANKLAGELSE FÖR TROLLDOM

KLRD, 1, f 459v, 17 okt 1611

Kom Herr Ingemar Kyrkoherde och gav tillkänna huru han var kommen i rykte att ha brukat trolldom.
Det nu ingen kunde eller ville sina ord bestå ville. Nämnden samt menige man gjorde honom fri ifrån detta rykte.

OSÄMJA MED FÖRSAMLINGSBOR

Domkapitlets arkiv, AI:2, f 95v, 24 febr 1621

Mårten i Jularbo i Folkärna socken haver två gånger en kona belägrat, men inte vill han äkta henne utan endast vill bruka henne för sin hora när honom lyster. Plägar och sällan komma till kyrkan och sakramentet i Folkärna utan säger sig det pläga göra i Grytnäs, men fanns vara lögn. Haver icke heller lytt Capitlets stämning. Han vill icke heller äkta samma kona, ändock Capitlet honom därtill allvarligen förmanat.
Blev därför sagd ifrån Kyrka och Sakramente och ett kristeligt umgänge.
Skrevs och till Grytnäs, att han där icke skulle bliva liden till dess han sig besinnar.
Hans moder var ock samma gång uti förhör, och Don Ingemar, hennes kyrkoherde, visste om henne berätta, att hon hade beskyllt honom för trolldom, men intet kunnat bevisa när saken förhördes för Rätten. Don Ingemar dömdes därför fri.
Och vill därför intet ... före, utan ligger ännu i stor träta med sin kyrkoherde, skyller honom för det hon haver stor olycka och motgång i hushållet. Haver i 2 år förhållit henne sin rättighet.
Sententia: Efter hon ändå i den Myndige Herrens Biskopens närvarelse intet ville falla till föga och ... före, och ännu beskyller hon kyrkoherden för samma saker. så fick hon samma dom som sonen.
Skrevs också till Grytnäs om henne att hon där icke skulle bliva liden.

Domkapitlets arkiv, AI:3, f 27, 29 april 1622

Mårten i Jularbo i Folkärna socken haver bedrivit tu lönskeläge, lever i stor osämja med sin kyrkoherde Don Ingemar och säger att Don Ingemar är orsaken därtill för gammal avunds skull.
Skrevs Don Erici i Hedemora till därom, att han därom skulle rannsaka, och sedan därom giva hit en berättelse, och skall förbemälde Mårten vara ifrån kyrka och sakramente.

INGEMAR VILL INTE BO HOS SONEN

Domkapitlets arkiv, AI:5, 1631

Dn Ingemar olim Pastor i Folkärna var tillstädes med ...visi M Petri Drivio Pastoris & Prepositi i Arboga skrivelse, uti vilken Dn Propos i Arboga intr..derar för honom, att han måtte bekomma klockarbordet hos sin son uti Odensvi. Sententia: All den stund Dn Isaacus kan intet väl allena förestå församlingen, utan måste hava en kaplan, varför kan Capitlet M. Drivio här uti intet till viljes tjäna.
2) Haver ock Dn Ingemar spannmål uti Folkärna av vederlaget fem eller sex tunnor. Hans son Dn Isaac är ock förmögen, ehuru han sin fader icke det som fattas hjälpa vill, då han väl ... att Dn Isacus både för den orsakens så väl som andra orsaker kan bliva av med ... Dn Ingemar erkände sig intet vilja bliva hos sin son Dn Isacus i Odensvi, utan hellre ville bliva hemma uti Folkärna på sitt torp.

ANKLAGAD FÖR HORDOMSBROTT

KLRD, 1, f 429, 24 april 1610

Kom Herr Ingemar, Kyrkoherde i Folkärna socken, och gav tillkänna huru han utav sin egen son Kaplan Herr Isac var kommen i rykte att hav belägrat sin legopiga Margareta Jonsdotter medan hans hustru ännu levde.
Därom ej allenast de gode män i Rätten sutto utan ock menige man gjorde honom fri för samma sak.

INGEMAR HAR EN SYN

Domkapitlets arkiv, F VIII, f 181, febr 1631

Dn Ingemar var i februari hos sin son Dominus Isac i Odensvi.
Om aftonen förrän han somnade på sin nattasäng (emedan folket ännu uppe var i de andra stugorna) kom in till hans säng där han låg, en någorledes velig människohamn, havandes i huvudet 4 skinande horn. Han gick till bordet som var i stugan, och några svarta gingo där hos på golvet såsom människor. Sedan satte han sig på en stol vid Dn Ingemars säng, och sade till mig: emedan du så vagerar och församlar din födo, vill du följa vår hop så skall dig intet fattas.
Svarade Dn Ingemar: Därföre bevare mig Gud. Begynte så sjunga: Allena till Dig Herre Jesus Christ, allt ut. Item: Av djupens nöd. När sista versen var utsjungen försvunno de.

En dräng var uti samma stuga, men han såg inget.

Jonas Olai Pastor haver detta här hört av Dominus Ingemars mun.

OSPECIFICERAD ANKLAGELSE

KLRD, 1, f 271, 16 aug 1605

Sammaledes tillfrågade Herr Ingemar om där var någon som kan bevisa, att han annorledes sig ställt haver än som hans kall och ämbete kräver.
Där uti man gav honom ingen annan skäl än den ärligen var.

OLOF ERSSON BEGÄR ERSÄTTNING FÖR SVÄRMODERNS ARVEDEL

KLHA, V, AI:1, f 215, 19 maj 1690

Olof Ersson i Södernäfde talade till Mats Ersson i Stusshyttan, begärandes utfå sin sal. svärmoders, hustru Brita Olofsdotters jord, som nu en god tid innestått hos Mats Ersson, vilken är Olofs hustrus syskonbarn, och skall bestå av ett fjärdingsland.
Mats sade sig hava brev och skäl på saken, som inneligga hos Häradshövdingen Magnus Persson, dem vill han framskaffa till annat Ting, gav honom därför den dilation, och lovade Mats Persson vilja härnäst vara självstämd.

KLHA, V, AI:1, f 390v, 30 sept 1690

Uppå Olof Erssons i Södernäfde tilltalan bekände och berättade Mats Ersson i Stusshyttan, att sal hustru Brita Olofsdotter, fordom Olof Jonssons i Södernäfde hustru och varit Olof Erssons svärmor, haver ägt 3 fjärdingsland jord uti Stusshyttan, som Mats har inne med sig uti sin jord, samma bemälde 3 fjärdingsland vill han ifrån sig giva till dess arvingar.
Olof Ersson frågar om icke med åkern skall följa äng och alla hemmans tillhörigheter, därtill nekade Mats, och sade denna jord består av blott åkerland i ett gärde, och inga andra ägor lyda därtill, därför den skall allenast vara god för 24 daler efter värdering. Varmed, om Olof ej vill sig nöja, skjuter han saken till rev, då gummans arvsrätt får överses efter prov, så i Anders Hanssons i Norrnäfde som i Anders Olssons i Stusshyttan, noch Erik Johanssons i Sandsäterbro. Olof bekände själv henne hava bytt ett fjärdingsland ifrån Sandsäterbro till Norrnäfde, och vill han sig vidare i saken betänka, vad som till görandes må vara.

Den 15 oktober 1690 kom de överens om, att Mats Ersson betalar 30 daler Kmt för jorden.

SKIFTE MELLAN HALVSYSKON I JOHAN PERSSONS HEMMAN

KLHA, V, AI:1, opag., 26 maj 1691

Blev avsagt emellan sal. hustru Sara Olofsdotters i Södernäfde tvenne barnkullar efter Johan Persson och Johan Jönsson, item emellan dem och styvmodern hustru Malin Andersdotter, som och med barn och ... ... är efter bemälde sal. Johan Jönsson och bliver tredje kullen.
Nämligen, såsom förmyndarna för hustru Saras döttrar av första kullen vara förr ifrånbytt, hennes fäderne i lösören de dock i förvar innestår i boet.
Item, fast jorden hörer sonen till efter dess fader sal. Johan Persson, målsmännen dock fråga intet efter denna årsväxten, utan allenast något som innestår av förledet års växt, den Johan Jönsson ej utgivit åt dotter Anna Johansdotter.
Alltså vart avsagt, att resten i den bemälde säden av oskifte skall betalas.
Och sedan avsättes Annas lösören, därnäst betalas Johans gäld, det som överbliver av det lösa, så ock av årsväxten, bytes i tre delar, så att samtliga tre barnen av sista två barnkullarna taga var sin lott i tvådelarna, och hustru Kerstin den sista tredingen.
Utlagorna betalas av dem, som årsväxten upptaga, och fodret uppstallas å bolet.
Item, såsom den förledne årsväxten deltes styvfadern Johan Jönsson och dottern av första kullen emellan, så betalas därefter pro quoto utlagorna av Johan Jönssons efterlåtenskap och dotterns förmyndare.

OLOF HANSSON VILL BEFRIAS FRÅN SKOMAKARTJÄNSTEN

KLHA, VI, AI:3, 1 okt 1713

Inkom sockenskomakare Olof Hansson ifrån Skäggebo, nu boendes i Södernäfde, framläggandes sin undfångna fullmakt under den 24 oktober år 1707 utav för detta Landshövdingen, Högvälborne Herr Baron N. Gripenhjelm, begärandes här samma ämbete att få lämna och avträda för det stora hinder och skada av samma hantverks bevakande årligen skall taga vid sitt hemmans brukande i Södernäfde, so sätter honom nog syssla och arbete före, om det tillbörligen skötas och brukas skall.
Angivandes i stället efter sig sin halvbroder vid namn Bengt Johansson i Skäggebo att bliva antagen för sockenskomakare igen, vilken samma ämbete väl och ... skall lärt hava, att allmogen om honom och dess arbete ej något annat om honom skall kunna säga än det gott och oförsvarligt är, och att han dem rederligen och till nöjes kan betjäna, betygandes nämnden att han först under fadern och sedan under halvbrodern Olof Hansson väl lärt samma hantverk, så att socknemännen kunna med hans arbete väl nöjda och behållna bliva, sam honom i stället för den andre högst omtränga, helst sedan här i Avesta efter Mats Hansson avflyttade här ifrån, och Erik Erikssons frånfälle, icke är mera än en skomakare allena som svensksömsarbete gör, vilken bruksfolket för nöds kan till att betjäna sig av, och ingen tid eller ledighet, att hjälpa allmogen på landet här omkring med sitt arbete.
Att därför, i förmåga av Norrköping beslut år 1684 § 9, Resolution för allmogen av 1680 § 14, år 1616 § 17 och till Hans Nåd Högvälborne Herr Landshövdingen i ödmjukhet hänvisas med sin ödmjuka ansökning att bliva uti Olof Hanssons ställe antagen till sockenskomakare, därest både socknen och han lärt till att förvänta vad dem nödigt nyttigt av Kungl. förordningen enligt är.

OLOF OCH PER HANSSON VILL LÖSA SVÄGERSKANS ANDEL

KLRD, 61, f 661, 26 sept 1710

Olof och Per Hanssöner i Södernäfde påstodo emot svågern Erik Andersson i Garphyttan utlösa dess hustrus Karin Olsdotters arvejord i Södernäfde, vilken de emot avrad nyttjat och innehaft, viljandes de åt honom inlöst jord i Garphyttan igengiva, yrkandes Rättens bifall uti sitt påstående njuta.
Varandes, efter deras föregivande samma jord tillhörig pigan Marina Persdotter i Gaphyttan och för Erik Andersson alldeles läglig, emedan han med henne haver i åker- och ängesskiften teg om teg.
Beklagandes sig därjämte Hanssönerna, att svågern dem skall betungat med allt för dryg avradsavgift i 5 års tid, men egentligen Olof Hansson att han för ett år sedan måst giva Erik Andersson en fjärding säd och 12 öre penningar för det han allenast drygt fem veckor till avradens avlevererande över den förut satta tiden. Till vilken beskyllning om ett slikt olaga ocker Erik Andersson dock nekar.
Resolution: Vid den händelsen, att Olof och Per Hanssöner kunna på besagda sätt skaffa svågern Erik Andersson jord igen i Garphyttan, utan något dess förfång och skada, så bör det deras skyldighet, efter anbud, tillstå samma ärende fordeligen verkställa, och det så mycket hellre som Kung. Maj:ts nådiga intention och påbud om skatteägors bylagshållande under samma hemman, dess mera där igenom främjas. Havandes ock Erik Andersson på Häradstinget Anno 1705 i maj nogsamt förklarat sig kunna därmed nöjd vara, att förmedelst ett sådant jordebyte komma till bättre bekvämlighet, som berörde Häradsdom innehåller. Men att någon plikt för samma deras kväljande Olof och Per därav ålomma må, därtill giver varken ... anledning eller Olof och Per Hanssöners denna gång förda talan.
Expenserna bliva jämväl upphävda.

OLOF HANSSONS HÄRKOMST

KLHA, V, AI:12, mål nr 71, 26 april 1734

Olof Hansson i Södernäfde, som är oäkta född, men hans avlidne moder Brita Bengtsdotter sedermera upprättad och till äkta tagen av framlidne Johan Hansson i Skäggebo, förfrågade sig inför Rätten, huru icke han må vara berättigad till något arv med de andra sin moders barn, Bengt Johansson och hans syskon. Varom han till närmare upplysning i saken låtit instämma sina morbröder Erik och Johan Bengtssöner i Stusshyttan, vilka berättade, att deras syster blivit år 1678, under sin tjänst hos framlidne Inspektoren Gripenmarck uti Avesta lägrad av hans betjänt Hans Giertsson, vilken och skall varit sinnad att taga henne till äkta, vartill han och låtit kristna barnet, samt deras fader lagat till bröllopet, men innan det tillkommit, skall det blivit uppenbarat, att bemälde Giertsson lägrat en änka i Avesta vid namn Marcus Brita, som Pålsmässotiden framfött sitt barn, och däri syster hjälpt mesta tiden där tillförne, varpå Giertsson tagit till flykten om våren, och sedan aldrig någon tidende om honom hörts.
Men efter trenne års förlopp har benämnde Johan Hansson begivit sig med henne uti äktenskap, dock skall det aldrig blivit för henne och Giertsson lyst, ej heller att han någon plikt därför undergått. Bengt Johansson med de övriga dess medarvingar lämnade sådant till Rättens omprövande. Dock har han av sin moder i livstiden hört sägas, att benämnde Giertsson varit sinnad att upprätta henne, om inte dess lägersmål med Marcus Brita blivit uppenbarat, vilken tyckt sig vara till äktenskap med honom så när berättigad som hans moder.
Resolution:
De barn som i fästan avlas, hålles fuller efter 2 Cap Ärvdebalken för äkta barn, och till arv berättigade. Men om den förmente trolovning emellan kärandens moder och hennes lägersman Hans Giertsson intet bevis upptes, och efter så lång tids förlopp ingen visshet därom kan erhållas, som dess mindre att förmoda, som Giertsson så kort tid haft därmed, och sedan till flykten tagit. Jämväl Olof Hanssons moder, som år 1721 berättas vara med döden avgången, inte i livstiden låtit sig angeläget vara, att på behörigt sätt skaffa besked, antingen hennes son borde för äkta eller oäkta hållas. Som hon ej heller befinnes något av sin kvarlåtenskap hava honom med de andra barnen tillordnat.
Fördenskull kan han ej heller anses för berättigad till annat eller större arv efter modern än 19 Cap Ärvdebalken för frillobarn utsätter.

Brita Bengtsdotter var dotter till Bengt Marcusson i Gisselbo.

ERIK LARSSON FÅR SYSTERDEL AV SVÄGERSKAN SOM SKÖTSELLÖN

KLHA, V, AI:17, Uppbud nr 8, 15 okt 1750

Med bevittnat och den 8 mars 1748 undertecknat förordnande viste Erik Larsson i Södernäfde jämte hans hustru Sara Persdotter, sig hava av sin svägerska och syster Anna Persdotter bekommit, utom all hennes lösa egendom, jämväl 30 daler Kmt årligen i skötsellön ifrån den tid hon uti deras hus kom, varför hon lämnat dem fritt, att göra sig betalta av hennes ärvda fasta egendom.
Vilket uppå begäran till laga säkerhet intecknades.
Dock åligger det Erik Larsson, om han jämte sin hustru detta förordnande till godo njuta vill, att detsamma inom sex månader efter givarens död för domaren ånyo uppvisa, då Rätten däröver sig vidare utlåta vill.

LARS ANDERSSONS STERBHUS FORDRAR LÅN TILLBAKA

KLHA, V, AI:16, mål 66, 1 maj 1749

Sedan Lars Anderssons sterbhus i Södernäfde till detta Ting utverkat stämning på Johan Olofsson därstädes, angående 119 dalers fordran, härrörande av ett för flera år sedan undfänget lån, som nu söktes återfå, så vida avkomsten av panten emot räntan på lånet ej varit svarande.
Så har Johan Olofsson, efter motstämning påstått, att vederparten skyldig kännas måtte ersätta honom de utlagor Johan Olofsson skall betalt för den jord vederparten i underpant haft, helst avkomsten ändå för räntan och omkostnaden vid avstängningen varit tillräcklig.
Men parterna berättade sig själva här utinnan vara förlikta, att Johan Olofsson ej mera på lånet betala skulle än 119 daler Kmt, och det till Persmässodagen nästkommande, men där Johan Olofsson ville dessa penningar längre nyttja, och Lars Anderssons sterbhus dem ej så snart återfordra, utan för avraden nyttja panten, skulle de för pantjorden årligen erlägga 18 öre Kmt i utlagor och ej mera.
Och som Anders Larsson å egna och sina syskons vägnar å ena, samt Johan Olofsson å andra sidan vidgår sig, på förberörda sätt här utinnan överenskommit, alltså och i förmåga av 20 Cap Rättskipningsbalken låter Tingsrätten därvid förbliva.

RÄTTEGÅNGSBALKEN, KAP 20

Är saken inför Rätte, och under skärskådan kommen, råde ändå Domaren parterna att sig förena, om saken sådan är, att et tillåtas må. Åsämjas de stadfäste det Rätten och give där dombrev å. Ej må förlikning stadfästas, som muntligen inför Domaren skett, innan parterna vidkännas, att den i domboken rätteligen inskriven är.

Lars Andersson, son till Anders Eliansson i Smedsarvet, gifte sig 1693 i Södernäfde med Anna Johansdotter, som var ensam arvinge till hemmanet efter fadern Johan Persson. Hon dog 1702 och Lars Andersson gifte om sig med Kerstin Hansdotter, dotter till Hans Eliansson i Gisselbo.
I det första giftet hade de sonen Johan Larsson, som gifte sig i Gisselbo med Brita Hansdotter, en syster till styvmodern Kerstin.
Av barnen i andra giftet stannade sonen Anders Larsson hemma och hjälpte modern att sköta hemmanet. Han övertog också gården efter en del diskussioner med halvbrodern Johan som framgår av de följande sidorna.
Lars Andersson köpte tillsammans med Olof Hansson en fjärdedel av det så kallade Kock-hemmanet, och råkade därmed komma i flera konflikter med Pastor Rabenius som ärvde den övriga delen. Om detta se under Marcus Kocks mantal.
För övrigt levde de tydligen i god sämja med övriga bybor, och det finns ingenting i domböckerna om några problem dem emellan.

ANDERS LARSSON I TVIST MED SIN HALVBRODER OM HEMMANET

KLHA, V, AI:15, mål nr 38, 1 maj 1745

Efter utverkad stämning inställde sig Anders Larsson i Södernäfde tillika med sin moder, hustru Kerstin Hansdotter, och påstodo under biträde av Mantalscommissarie Välaktade Bohm, att hans halvbroder Johan Larsson i Gisselbo måtte taga lösen för sin andel i Södernäfde efter föräldrarna, samt påläggas, att stå vid det jordebyte, som han för många år sedan med fadern Lars Andersson ingått.

Uppvisandes en den 20 och 21 oktober 1730 efter honom förrättad inteckning och delning, varav befanns, att som svarandens styvmoder, hustru Kerstin Hansdotter, tillträtt hans fasta möderne och fädernes arv i Södernäfde, så i hus och jord som resterande lägenheter till 850 daler 21 öre Kmt, så har Johan Larsson där emot undfått hustru Kerstins fasta arv i Gisselbo till 673 daler 21 öre, då han för resten skulle förnöjas med penningar 177 daler Kmt. I avräkning på vilken summa, jämte den därför belöpande avrad, Anders Larsson tillika med sin moder Kerstin Hansdotter påstodo sig hava 1739 till Johan Larsson betalat 30 daler, 1740 även 30 daler, 1741 174 daler, samt uppå avraden allena, 9 daler, 4 skrindor hö à 12 daler, alltså 48 daler, 3/4 tunna korn à 22, 16 daler, en fjärdedels tunna havre 3 daler, viljandes ännu betala resten om något brista skulle.

Men anhåller, att svaranden, som tid efter annan skall lovat att giva kvittens på de uppburna penningarna och köpebrev å den således inlösta jorden, men därtill icke utan rättegång kunnat förmås, måtte skyldig förklaras, att den här igenom förorsakade rättegångskostnaden ersätta.

Här emot anförde Johan Larsson genom uppvisande av en av ...man, Välbetrodde Johan Anton Bovin författad skrift, att Johan Larssons efter hans avlidne moder ärvda hemman i Södernäfde, som skall ränta 7 stigar kol, och han härtills skall förunt sin styvmoder och halvbrodern emot avrad att nyttja och bruka, kunde han dock därför honom till köp lämna, mindre efter något egenvilligt värde låta ifrån sig lämna, utan hade styvbrodern snarare bort hans goda vilja erkänna, i det han så många år skall låtit honom sitta på hans egendom, varför ock Johan Larsson efter vice versa stämning påstått, att halvbrodern måtte nästa fardag avflytta ifrån hans hemman, samt vid vite förhindras att utöda skogen vidare än till nödtorftig vedbrand, gärdsel och skattekol, emedan han vara sinnad att et själv emottaga och bruka, ehur han aldrig skall fått se den efter sin moder ...uppteckningen eller någon rätt vetskap därom kunnat erhålla, icke heller skall han imgått något jordebyte med sin styvmoder och halvsyskon vidare än att han jämte sin hustrus hemmansdel i Gisselbo, som skall ränta 2 stigar, även skall brukat sin styvmoders del därstädes av lika storlek uti avräkning på sin avrad för Södernäfdehemmanet, samt tvenne stigar i Gisselbo, som hans fader ditbytt med farbrodern Erik Andersson ifrån Östanbyn. Var uti Johan Larsson borde tillkomma hans fädernes andel liksom och uti de 400 daler Kmt lösningssumma av Herr Kyrkoherden Rabeius. Vilket allt igenom likvidation parterna emellan utredas kunde.

Uppvisandes Johan Larsson dessutom ett av Commissarien, Välbetrodde Lars Nordstedt den 5 april sistlidne givet utdrag av Avesta Bruks böcker, varmed bevisas ville, att det omtvistade hemmanet i Södernäfde, som Anders Larsson nu åbor, skall ränta 7 stigar och 2 korgar, men Johan Larssons uti Gisselbo där emot allenast 6 stigar.

Här emot uppviste käranden en den 30 april sistlidne av Materialskrivaren Hans Oelbaum utgivet intygande, även utav Avesta Brujs böcker, att ifrån år 1715 till 1718 hade utav Johan Larssons nu åboende hemmanet i Gisselbo blivit utbetalt 11 stigar kol årligen, men 1719 allenast 9 stigar.

Vilket Commissarie Bovin berättade

därav härrört, att Johan Larsson såsom ny i Bolbyn sittande, sig till förmån betalat all hemmanets ägor och tillhörigheter, men avstått en del utav skatten till avgjorda byns åbor efter deras egen ansökning, på det de skulle vinna hel besittning, vilket Johan Larsson så vida erkände, att hela Bolbyn tillsammans skall avstått 5 stigar kolränta.
Anhållandes om rättegångskostnad, efter ingiven förteckning till 31 daler 16 öre Kmt.
Uppå Häradsrättens efterfrågan erkände Johan Larsson, att han år 1740 undfått 30 daler och 1741 174 daler. Var utav han Allhelgonatid nyssledet år, då Anders Larsson ville hava köpebrev utav honom, 120 daler återställt, dem Anders Larsson strax därefter honom åter tillställa låtit, då Johan Larsson desamma ånyo hos sig behållit till någon tid för Påsk, då han dem hos Anders Larssons granne i Södernäfde har måst insätta, emedan sistnämnde icke velat dem emottaga.
Likaledes bekände Johan Larsson, att de honom påförda penningar, skrindor hö, 3/4 tunna råg, 1/4 tunna havre, men nekade alldeles till de 30 daler, som han 1739 skall undfått, som ock till 9 daler han för försålda kol skall uppburit, med föregivande, att vad han åtnjutit vara endast i avräkning på en avrad han hava borde.
Han vidgick att han på ovanberörda och nu uppvista inventarium sitt bomärke själv under ritat.
Vilket allt Häradsrätten uti övervägande tagit. Och ehuruväl Johan Larsson föregivit, att han aldrig skall bytt jord med sin styvmoder eller samtyckt därtill, att hon och hans halvsyskon skulle bliva ägare av Södernäfde, och han där emot till Gisselbo, helst det senare varit mycket sämre än det förra, samt att de penningar han emottagit av Anders Larsson, allenast skulle beräknas för den avrad han av Södernäfde hava borde, som han av god vilja låtit styvmodern och halvsyskonen bruka.
Dock likväl, och alldenstund av ovanberörde den 20 och 21 oktober 1730 upprättade byteslängd, som Länsman Fahlberg uti Jonas Hanssons i Nybyn och Erik Anderssons i Smedsarvet, samt arvingarnas närvaro upprättat, och Johan Larsson själv med sitt bomärke undertecknad befinnes, att han för sin arvslott uti Södernäfde till 800 daler 21 öre skulle behålla styvmoderns, hustru Kerstins, fasta arv, jämte hennes andel av inlösta hus och jord, samt 3 broders- och 2 systerdelar uti Gisselbo, tillsammans för 673 daler 1 öre, och fyllnaden 177 daler 20 öre uti penningar. Vartill kommer, att han 204 daler år 1740 och 1741 emottagit och till Allhelgonatid 1744 hos sig behållit, förutan hö, råg och havre till 73 daler 16 öre Kmt värde. Som tillsammans, efter Johan Larssons föregivande, icke kan avräknas för 14 års avrad på förberörda 177 daler 20 öre, som han uti Södernäfde innehade.
Fördenskull, och som Johan Larsson varit myndig och 30 år gammal då förberörde arvsskifte uti hans närvaro förrättades, varunder han själv sitt bomärke ritat, och det då skedda jordebytet och arvsskiftet aldrig förrän nu påtalt, eller någon jämkning sökt, alltså, och i förmåga av 1 Cap Jordebalken och 13 Cap Ärvdebalken, prövar Häradsrätten välvist, att samma byte och jordeskifte såsom lagligt att gilla och stadfästa.
Och skall, sedan de 177 daler 20 öre uträknade blivit av de penningar Johan Larsson av sin halvbroder nu fått, de övriga på avraen gottgöras, vilken genom gode män bör uträknas ... till 5 för 100 om året ifrån den 21 oktober 1730, då egendomens uppskattning och delning förrättades, till 1744 års slut, då ovanberörda 174 daler 20 öre betalda blivit.
Vad för övrigt rörande de 400 daler Kmt, som Kyrkoherde Rabenius utgivit, så emedan han därför återlöst jord ifrån Södernäfde, sedan Johan Larsson densamma under merberörde byte och arvsskifte till styvmodern långt förut avstått, här finner Häradsrätten, att Johan Larsson icke varit befogad att av kärandena för dem någon reda fordra.
Kunnandes Häradsrätten vid så fasta omständigheter ej någon rättegångskostnad tillerkänna.

ANDERS LARSSON OCH HANS HALVBROR I NY TVIST

KLHA, V, AI:15, mål nr 47, 16 sept 1745

Inställde sig Anders Larsson i Södernäfde, anförandes, att sedan Crono Befallningshavande, Välbetrodde Erik Carlbom till följe av Häradsrättens resolution av den 6 maj sistlidne uti den tvistiga sak emellan honom och halvbrodern Johan Larsson i Gisselbo, angående arv och jordebyte i Södernäfde och Gisselbo förordnat Länsmannen Anders Fahlberg och Nämndemannen Per Ersson i Rembo, att emellan dem likvidera om arvet med dem, därå den avraden Johan Larsson hade i Södernäfde haft att undfå av sin halvbroder och styvmoder Kerstin Hansdotter, och Johan Larsson i likvidationen av den 28 augusti sistlidne funnit sig ej hava därpå rätt att fordra än ett öre Kmt, samt därmed låtit verka ganska missnöjd, hade Anders Larsson varit nödsakad honom än ytterligare till detta Ting låta instämma med påstående, att emedan om någon olägenhet vid likvidationen skulle finnas vara förelupen, densamma då måtte av Johan Larsson vidkännas och lagligen fastställas, på det han hädanefter ej hava orsak halvbrodern för sitt arv med den därå ... avraden lagsöka.
Men sedermera, och under Tingstiman, genom ingiven förlikningsskrift av den 16 i denna månad, således i vänlighet överenskommit, att Anders Larsson utfäst sig forderligast vilja sin vederpart uti ovan berörda mål med 14 daler Kmt förnöja. Var emot han sin talan i detta mål rörande alldeles eftergivit, med försäkran, att ju förr dess hellre giva sin halvbroder Anders Larsson ett riktigt köpebrev å sin fädernes fasta egendom i Södernäfde. Varmed han sedan kunde lagfara, och fasta därå sig till laga säkerhet erhålla.
Begärandes Anders Larsson, att denna deras ingångna förlikning fastställas måtte.
Alltså, och i förmåga av 20 Cap Rättegångsbalken prövar Rätten skäligt, att denna parternas ingångna förlikning här medelst gilla och stadfästa.

ANDERS LARSSON INLÖSER ANDELAR I HEMMANET

KLHA, V, AI:15, Uppbudslängd, 1 maj 1745

Erhöll Anders Larsson i Södernäfde första uppbudet å den inlösta brodersdel och systerdel därstädes, som brodern Erik Larsson i Gisselbo för 160 daler Kmt och svågern Anders Andersson i Gisselbo med sin hustrus Anna Larsdotters samtycke för 80 daler, tillsammans 240 daler Kmt kvitterad köpeskilling uti vittnens, Mag. Hagbergs och Per Erikssons i Rembo samt Erik Anderssons i Smedsarvet närvaro, till förstnämnde försålt och upplåtit haver, att såsom annan ärftlig eller fasta egendom nyttja och oklandrat besitta, enligt köpebrev av 15 april innevarande år.

KLHA, V, AI:15, Uppbudslängd, 28 april 1746

Erhöll Anders Larsson i Södernäfde andra uppbudet å en hemmansdel i Mats Hanssons mantal i Södernäfde, som halvbrodern Johan Larsson i Gisselbo till honom efter skedd likvidation den 28 augusti förledet år emot 177 daler 20 öre Kmts lösen, såsom överskott emot hans undfångna fasta egendom i Gisselbo, emot köpebrev av den 10 april sistlidne.

ANDERS LARSSON BEGÄR AVRAD FÖR SIN HUSTRUS JORDEDEL

KLHA, V, AI:16, mål nr 80, 1 maj 1749

Utav gamle Olof Erson i Södernäfde sökte, efter stämning, svågern Anders Larsson därstädes avrad av den förre för hustruns jordedel han brukat sedan 1734 års utredning efter fadern, och 1737 års skifte efter modern, samt ränta på 20 daler 29 öre Kmt kontanta arvsmedel han uppburit, jämte arvssädens utbekommande in natura.
Häröver svaranden sig förklarat, och
Avsades:
Alldenstund kärandens hustru varit 1734 så gammal, att hon själv med arbete sig födan förvärvat kunna, och Olof Ersson ej kan visa henne under den tiden hon hos honom hemma var, njutit mera än mat och nödiga kläder. Fördenskull, och som han vidgår sig brukat hennes andel i fastigheten ifrån föräldrarnas död, och sedan delningen efter fadern den 20 oktober skedde, samt efter modern den 27 september 1737. Alltså kännes Olof Ersson skyldig, att bestå henne avrad, beräknad till 5 för 100 om året i fredstider, och hälften mindre då ofred varit, ifrån varje utredningsdag till närvarande tid, såväl som hennes andel uti den ränta Olof Ersson uppburit för de 20 daler 29 öre Kmt, som henne av utestående fordringar tillkommit. Men vad på arvssäden finnes återstå, bör Olof Ersson till svågern in natura utgiva.
Vilket gode män dem emellan hava att utreda.
Och skall Olof Ersson uti förorsakad rättegångskostnad 2 daler Kmt bestå.

KLHA, V, AI:17, mål nr 37, 23 april 1750

Sedan Tingsrätten igenom särskilda utslag den 6 maj förledet år pålagt gamle Olof Ersson i Södernäfde att bestå svågrarna Anders Larssons hustru därstädes och Erik Anderssons hustru i Norrnäfde avrad för deras fädernes odalfasta arv ifrån den 18 november 1734 till dess jorden avträddes, så har förstnämnde påmint, det hans och deras styvfader Mats Ersson i Östanbyn ifrån sistberörde dato innehaft deras jordedel, så väl som Olof Erssons fädernes lott, till dess skifte efter modern den 26 september 1737 skedde, då styvfadern ur huset trädde.
Påståendes därför, efter stämning, att styvfadern för dessa trenne åren måtte vedergälla käranden avraden, så väl för bemälde systrars som hans egen fädernes jord, samt bestå tingskostnaden.
Men svaranden förmenade sig därför borde vara fri, helst styvbarnen vid 1737 års byte därå ej någon talan gjort.
Dock, alldenstund Mats Ersson erkänner sig brukat styvbarnens fädernes odalfasta ifrån den 18 november 1734 till den 26 september 1737, då han ur huset trädde, och haft dem uti sitt bröd, fördenskull och som käranden ej mindre än förbemälte hans svågrars hustrur den tiden varit så gamla, att de med arbete föda och kläder sig förvärva kunnat, men finnes ej mera njutit.
Alltså, och emedan käranden efter ovanberörda utslag måst bestå sina svågrar avrad för hustrurnas fädernejord de åren Mats Ersson hemmanet brukade, ty kännes han skyldig, att inte allenast efter utredning denna avrad till styvsonen Olof Ersson utbetala, utan och bestå honom för hans fädernes jordede 5 för 100 om året ifrån den 18 novenber 1734 till den 26 september 1737, samt dessutom i rättegångskostnad 2 daler Kmt erlägga.

ANDERS ANDERSSON VILL LÖSA IGEN BORTPANTAD JORDEDEL

KLHA, V, AI:15, 20 april 1747

Påstod Anders Andersson i Södernäfde, efter stämning uppå Per Andersson i Rembo, att av honom få återlösa åkern och slogen uti Näsgärdet, en lind i Hagvreten och Prästtegen i Uppsjön, den förres fader i livstiden skall för låntagna 66 daler Kmt bortpantat, sedan utlagorna käranden skulle därför utgivit på gamla skillnaden blivit avräknade.
Var förutan söktes ersättning för den å pantejorden skedda försämringen de åren vederparten henne innehaft.
Vilket dock sistnämnde bestridde, och i anseende därtill, att käranden ej själv komme den tvistige pantejorden att bruka, ej heller med egna medel mäktade densamma att inlösa, så vida långt mera jord och lägenheter på samma sätt förskingrade voro, dem han först infria kunde innan av svaranden sådant söktes, som brukade sin egen hemmansdel i samma mantal med kärandens hemman.
Helst honom ej mindre än hans föräldrar vore efter Häradsrättens utslag den 7 juni 1719 betagit dem framför någon annan handelsman under sig att infria och förvärva.
Och vad utlagorna vidkommer, så hade käranden ej mera att fordra än 6 daler för det sistlidne året, varpå han dock ett par fingerhandskar, som försämrade voro, och av honom nekandes.
Vilket Häradsrätten uti övervägande tagit, och prövar i förmåga av 9 Cap Jordebalken rättvist, att tillåta käranden sin faders till Per Andersson för 66 daler Kmt pantsatta jordelägenhet till hemmanet av sistnämnde återlösa, som efter laga fardag och så snart bemälte skillingen erlägges, pantjorden avträda bör. Honom dock obetaget såsom medintressent i mantalet, att om den jorden till andra bortsättas skulle, densamma framför dem sig infria och försvara.
Kunnandes käranden icke förvägras, att på egen bekostnad låta tills vidare igenom gode män uti vederpartens närvaro syna och värdera den försämring å pantejorden föregives skedd vara, varefter Rätten angående den därför sökta ersättningen sig utlåta vill, i fall parterna emellan däri ej åsämjas skulle.
Men för sista året återstående utlagor till 6 daler Kmt, bör svaranden till vederparten utbetala så snart de låntagna fingerhandskar behörigen återställts.

ERIK LARSSON LÖSER SINA SVÄGERSKORS ANDELAR

KLHA, V, AI:17, Uppbudslängd, 24 april 1751

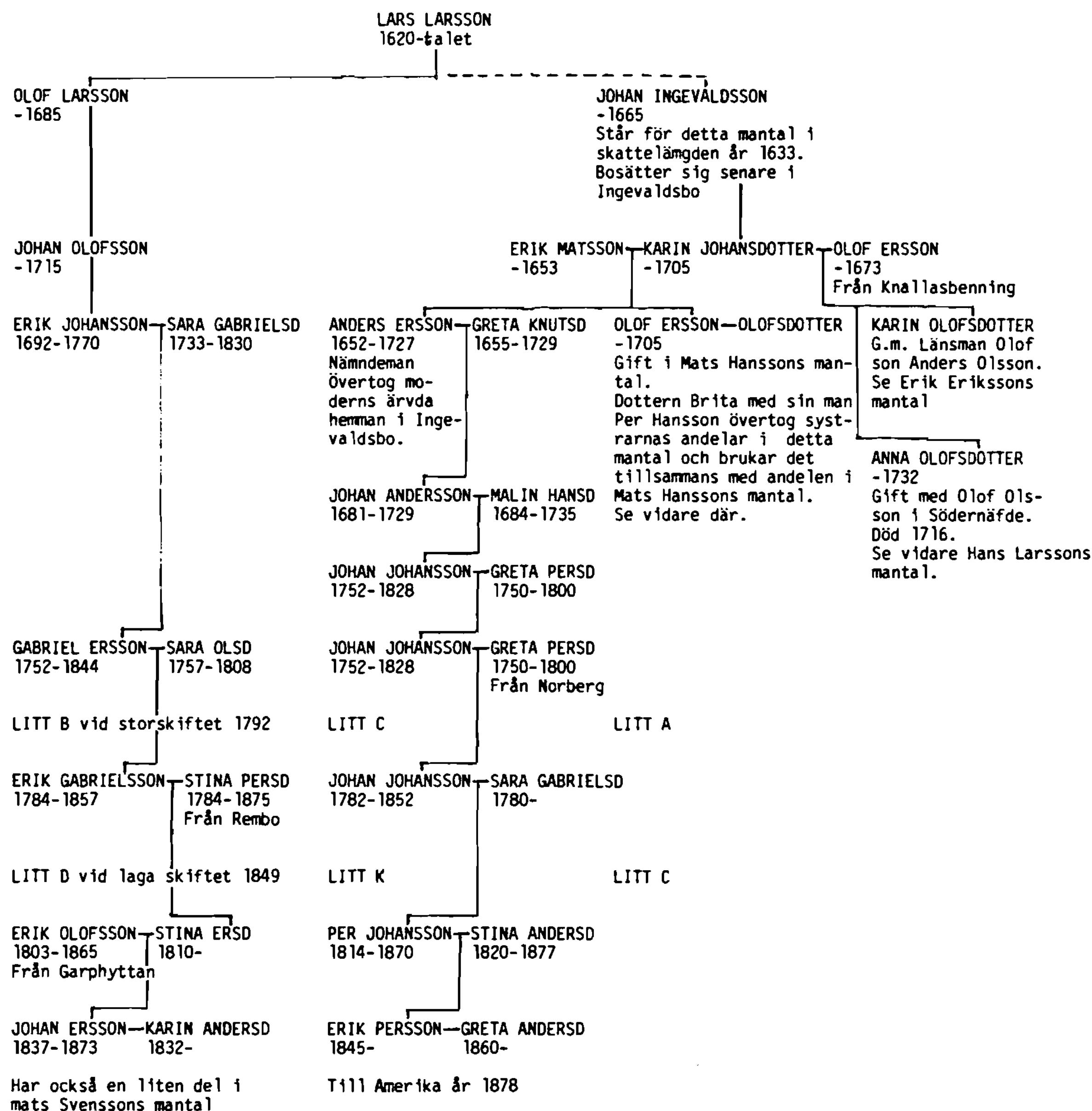
Fastigheten i Södernäfde och Grytnäs socken, som Erik Larsson därstädes sig tillhandlat av Erik Matsson i Jäder och Folkärna socken, hans del för 230 daler 24 öre Kerstin Persdotter i Avesta åbelöpande lott för 230 daler 24 öre, och av Anders Olsson i Moren för 230 daler 24 öre Kmt, eller tillsammans 692 daler 16 öre, enligt köpebrev av 11 april sistlidne.

JORDABALKEN, CAP 9, § 7

Sätter man jord, hus eller tomt i pant, och giver genast verklig införsel däri, med de villkor, att långivaren på vinst och förlust skall njuta all avgäld, som därav gå bör, till dess huvudstolen betalas, göre det med vittnen, och vare det gillt, som dem båda åsämjer. Är den egendom sådan, som bördas kan, och vill den, som rätt till börd äger, lösa långivaren ut have där våld till, och hålle han låntagaren de villkor, som i pantbrevet tingade äro. Haver långivaren ej annorledes fått införsel, än att han för lånet skall njuta ränta sex av hundrade, äge och bördeman makt, att lösa honom ut. Haver låntagaren ej givit införsel i panten, äge så bördsman ej rätt till lösen, så länge han lever som lånet tog.

ARNE SOHLSTRÖM
Vitmåragatan 9 C
722 26 VÄSTERÅS

LARS LARSSONS MANTAL

NÅGRA JORDAFFÄRER

KLRD, 2, f 328, 2 maj 1636

Lars Larsson i Södernäfde i Grytnäs socken uppbjöd Hans Larssons, sin broders ibidem jordeddel därsammastädes.

KLRD, 3, f 747, 1 juni 1648

Olof Larsson i Näfde uppbjöd 1/5-del i Lars Perssons hemman i Södernäfde, köpt av hustru Malin Matsdotter för 8 skeppund stångjärn.

KLHA, III, AI:13, f 36, 17 maj 1660

Uppbjöds den jord och skog, som Olof Larsson och Olof Ersson i Södernäfde sig av undertecknade tillhandlat haver, nämligen
Av Anders Knutsson i Brännsby i Romfartuna socken en brodersdel i jord i sal. Lars Larssons hemman i Södernäfde för 90 daler Kmt.
Av Johan Andersson Liten Karl hans hustrus jord ibm för 140 daler.
Av Hans Ersson i Hommansbenning en skogslott med dess land, emellan Hans Larssons och Anders Erssons röjningar belägen, för kopparmynt 40 daler.
Item Olof Eriksson allena för sig köpt av Per Andersson i Smedsbo hans brodersdel i Södernäfdehemmanet i Nederbyn för 199 daler Kmt.
Noch av Anders Olsson, Erik Jöransson och Olof Andersson i Näfde en ängsslog i Uppsjön för Kmt 103 daler, av Anders och Erik 15 daler ät för obrukad jord i Norrgärdet, och av Olof 8 daler. Noch av Anders en obrukad teg i Näsgärdet för 40 daler Kmt.

OLOF ERIKSSONS ARV I KNALLASBENNING

KLHA, III, AI:22, f 43v, 13 maj 1680

Uppbjöds första gången allt Olof Eriksons i Södernäfde fasta arv i Knallasbenning, honom efter hans fader Erik Holstensson ibm ärftligen tillfallen, med alla de tillllydande lägenheter, som han den 5 maj sistlidne haver sålt till sina bröder Holsten och Per Eriksson i Knallasbenning för 218 daler Kmt, av vilka Olof bekommit 128 daler och hans måg Olof Olsson 90 daler,

KLHA, V, AI:2, opag., 25 sept 1693

Avsades att sal. Olof Erikssons arvingar i Södernäfde skola, emedan de nyttja och bärga den röjning i Knallasbenning, som de sig undanhållit när de sålde den övriga sin arvsrätt ibidem till farbröderna Holsten och Per Eriksson därsammastädes boende, skatta in vederbörligen under mantalet.

KLHA, V, AI:2, opag., 23 maj 1694

I anledning av sista Tings dom, fallen den 28 september 1693 emellan sal. Olof Erssons arvingar i Södernäfde och Per Eriksson samt Mats Holstensson i Knallasbenning, hava de därtill deputerade gpde män av nämnden varit dit, och således efter noggrann rannsakning befunnit, att Per Eriksson i Knallasbenning och Mats Holstensson ibidem äro till Olof Erssons arvingar skyldiga efter upptagen jordedel, lösen ifrån lång tid tillbaka 41 daler 2 öre Kmt, där emot igen Olof Erikssons arvingar haft en röjning ibidem ifrån Per Matsson, som de under samma tid intet givit utlagorna av, och menas dock årligen böra skattas, utsatt till 5 daler 7 1/2 öre Kmt, ...

FÖRDELNING AV HEMMANEN MELLAN KARIN JOHANSDOTTERS BARNKULLAR

KLHA, V, AI:1, f 392, 30 sept 1690

Infattades den förening av den 26 oktober 1689, som hustru Karin Johansdotter i Södernäfde med sina barn och mågar om Södernäfdes och Ingevaldsbos jordägors fördelande barnen emellan gjort.
Nämligen, sönerna Anders och Olof Erssöner skola behålla sin sal. faders hemmansdel i Näfde med allt land som därtill lyder. Och mågarna Anders Olsson och Olof Olsson den hemmansdel, som i Ingevaldsbo belägen är och vad därunder hörer, samt sätesstugan i Näfde, den de efter moderns död till Ingevaldsbo föra. Och skall ingendera av dem i någon måtto hava framdeles på annan att tala. Men brukar hustru Karin både Näfde- och Ingevaldsbojorden så härefter som härtill förinnan. Eljest hava sönerna givit sin moder efter denna förening 25 daler Kmt.

KLRD, 53, f 680v, 17 maj 1706

Efter föregånget förhör och confrontation emellan Olof Olofsson i Södernäfde och Anders Olofsson ibm jämte hustrurna, emot varannan kärande och svarande, berörande deras uppvuxna tvistigheter om arvet efter svärmodern, sal. hustru Karin Johansdotter och svägerskan Sara Olofsdotter, så ock hustru Karins skötsel, stannade parterna med varannan i en sådan förening, att Olof Olofsson och Anders Olofsson skulle behålla och tillträda hälften var av alla ägor och lägenheter både i hus och jord i Ingevaldsbo, samt de hus som i Näfdes by ståendes äro, påminnandes allenast Anders Olofsson om någon vederkänsla för dess besvär under husens flyttning.
Utlovandes därjämte parterna å båda sidor att hålla varannan stängsel och hagehägnad.
Varför, med förbehåll av Anders Erssons och dess broders barns rätt i ett härbre vart samma deras frivilliga förening till obrottslig efterlevnad vid Rättens dom stadfästad.

KLHA, VI, AI:1, opag., 25 sept 1701

Förekommo Olof och Anders Olofssöner ifrån Södernäfde, som tilltalade Nämndemannen Anders Ersson, sin granne med dess broder Olof Ersson, påståendes av den ersättning och betalning för sin svärfaders framledne Olof Erssons försålda jordedel i Knallasbenning, vars lösen han skall hava nedlagt i Sörnäfde, och köpt jord för igen av Per Andersson i Smedsby till 199 dalers värde.
Svarandena uppviste en förlikning Anno 1689 den 26 oktober dem emellan upprättad, av innehåll att kärandena efter moderns hustru Karin Johansdotters död skall få behålla hemmansdelen uti Ingevaldsbo för sin välfångna egensom, och svarandena sin faders hemmansdel i Södernäfde, och giva kärandena till förbättring en stuga, ett litet härbre, och ett halvt fähus, men under moderns livstid bägge delarna bruka, samma sig om slogen och jordägor, jämte henne därav försörja. Vilken förlikning den 3 oktober 1690 intecknad blivit, men om de äntligt skulle vilja upphäva samma förening, fordra de täckning för sitt arv som kärandenas svärfader, och dessas styvfader Olof Ersson om händer tagit, Varpå dem ännu mycket återstå skall, efter avvittringsskriften i januari 1655 upprättad, av dåvarande Pastor Olaus Moraei och några gode män flera, varpå dem ännu skall felas en oxe, 62 daler Kmt och ...
Infordrande gäld hos Erik och Anders Jöranssöner 80 daler Kmt, 13 daler av de 40 som Per Ersson skyldig var, sina tvådelar, vilket allt styvfadern dem uppdragit den inlösta jorden av Per Andersson.

Resolution: Denna förening, som i detta mål parterna en gång emellan för 12 år sedan frivilligen och med gott betänkande sluten, samt inför Rätten intecknad är, dem till rätelse och efterlevnad, kan efter så lång tids förlopp icke brytas och upphävas, utan bliver den i sin fulla kraft stående.

ANDERS ERSSON I TVIST MED SIN BRODERS MÅG OM HEMMANSANDELAR

PARTERNAS SKRIVELSER TILL HÄRADSRÄTTEN

KLHA, VI, G 1, opag., 1705

Ädel och Högaktad Herr Häradshövding, samt Högt Ärade Herrar och förståndige gode män som den Lovlige Rätten bekläda.
Såsom min broders måg Erik Andersson i Garphyttan förmenar sig vilja behålla sin svärfaders och på honom belöpande arvsrätt i vårt mantal, som är allenast 1/3-del för honom till arvs, och kan belöpa ungefär 1 stig kol.
Med sal. broder var en sådan förening ifrån 1672 till 1686, att han hade tre skogsängar och en liten tomt vid byn. Under samma tid gjorde jag alla utlagorna som på hemmanet kom. Ifrån 1686 skedde en annan förening, att salig broder tog av vårt mantal 1/3-del till bruk, och i anseende därtill att jag inlöst pantsatt hus och jord för 90 daler Kmt, och då skulle jag årligen giva honom två daler till påökning. Men för det jag inlöst och betalt skulle jag få utom arvsrätten därför så mycket mer av jorden, vilket sal broder och jag voro väl överens.
I min ungdom måste jag emottaga för hemmanet ett stort besvär, vår sal. styvfader levde i äktenskapet med vår moder i 18 års tid. Efter dess död lämnades hemmanet mycket försvagat, förmedelst skogen tagit i ängarna överhanden, gärdesgårdarna förlorade, samt lämnat sterbhuster i stor gäld och skuld. Sådant måste jag med stort ungdomsarbete, släpp och drag söka sterbhuset att avbörda.
Är alltså inför den Högtärade Lovlige Rätten min allra ödmjukaste förfrågan om jag skulle få efter mätesmannadom utlösa Erik Andersson i Garphyttan utur vårt mantal i Södernäfde, ty han haver god hjälp med jord dessutom.
Avvaktande i ödmjukhet den Högaktade Lovlige Rättens höggunstige betänkande och resolution, varemot jag förblivande
Den Högtärade och Lovlige Rättens Underdånige Ödmjuke tjänare

Anders Ersson
Södernäfde

KLHA, VI, G 1, opag., 1705

Ädel och Högaktad Herr Häradshövding, samt Välaktade beskedlige och förståndige gode män som Lovlige Rätten administrera.
Gunstige gynnare
Till ödmjuk förklaring uppå min hustrus farbroders Anders Erssons och mina svågrars, Per och Olof Hanssöner i Södernäfde, utverkade citation angående inlösen av min hustrus arvejord under Lars Larssons och Mats Hanssons mantal i Södernäfde, varmed så beskaffat är, att sal. svärfader Olof Ersson ägde uti Lars Larssons mantal sin brodersdel, varav i skatt utgår 3 stigar och 3 korgar kol, vilken del mig och bemälde mina tvenne svågrar till arv fallit, men svärfaderns broder, bemälde Anders Ersson, brukar någon del därav för avrad. Och sal. svärmoder ägde, såsom enda arvinge, uti Mats Hanssons mantal så stort jordetal som skattar av sig 7 stigar och 2 korgar kol, var uti jag med svågrarna lika arvtagare är, görande hela kolräntan tillhopa 11 stigar och 1 korg, varav belöper på vardera systerdelen 3 stigar och 3 korgar, förmenas således med var systerdelen full besittningsrätt följa och vederparterna intet fog hava till att påstå inlösen av min hustrus del, efter den med svågrarnas del lika stor och jämgod är, och där de intet vilja stå vid det slutna ackordet den 22 september förledet år, att giva i avrad årligen en tunna råg och en skrinda hö bägge tillhopa, som mig tycktes icke obilligt eller för högt vara, vilket dock till Lovlige Rättens gunsträttvisa beprövande lämnas, där utinnan ett visst kvantum att determinera, så förmodar jag mig fritt stå att uppdraga någon annan samma del till brukning för avrad. Dock vill jag förunna mina svågrar densamma framför någon annan på behaglig tid, till dess antingen mina barn kunna själva den besitta eller i mellantiden jordebyte ske kan, dem till bättre fördel i Garphyttan under det mantalet jag nu åbor.

Eljest är svärfaders broder, ovannämnde Anders Ersson av mig instämd att ifrån sig giva den del han härtills av svärfaderns arvejord under Lars Larssons hemman till brukning om händer haft, så mycket där uti på min hustrus del belägen, den som brukar det övriga och må bruka detsamma, och allt komma under en viss brukares hand, jämväl påstår, att om han något inlöst som sal. svärfader kan hava bördsrätt uti och kännas berättigad vara i lösen delaktig med, att mig förbehålles giva penningar därför och efter arvskvoten del där uti taga.
Avvaktar här även Lovlige Rättens gunsträttvisa utslag, förblivande Lovlige Rättens ödmjuke tjänare

Erik Andersson
Garphyttan

INFÖR HÄRADSRÄTTEN

KLRD, 51, f 1342, 25 maj 1705

Över tvisten om Erik Anderssons i Garphyttan hustrus Karin Olsdotters ärftligen tillfallna jord i Södernäfde uti Lars Larssons hemman belägen, som hennes faderbroder Anders Ersson ibm inlösa vill, och sammaledes den del han i Mats Hanssons hemman i Södernäfde äger, vilken svågrarna Per och Olof Hanssöner lika så för lösen sig bemäktiga söka. Denna Erik Andersson igenom vice versa stämning förunnar sig å hustruns vägnar vara befogad att behålla, helst hennes del å bägge ställena skall ränta 3 stigar och 3 korgar kol, med påstående att återfå den delen som av samma arvslott Anders Ersson till bruk innehaver, den han jämte vad mera hustrun tillkommer under svågrarnas bruk under skälig avrad upplåta vill till dess barnen myndiga bliva, att han dem besittningen betro kan, påståendes jämväl sig vara befogad efter proportion av arvsrätten att inlösa någon del av det Anders Ersson mer än honom competerat, skall kommit i possession av, uti vilket mål Anders Ersson sig nu till ansvar bekvämade, ändock han så egentligen därom icke stämd var, och ity framlade de köpekvitton han på inlösta delar sig förvärvat, var uti han förmente brodersbarnen icke kunna sig rubba. Anbudandes Erik Andersson åt svågrarna Per och Olof så vida benägen avstå hustruns jord å bägge ställena i Näfde om de där emot giva honom fullt vederlag igen uti Garphyttan därest han boendes är.
Resolution: Över tvisten om Erik Anderssons hustrus arvejord uti bägge mantalen, Lars Larssons och Mats Hanssons i Södernäfde avger 3 stigar och 3 korgars kolränta, som i denna orten medföra en full besittning och något däröver, så kan Rätten intet påbörda Erik Andersson eller hustrun därför lösen taga, varken av Anders Ersson eller av Per och Olof Hanssöner, dessutom lovas och tillbudes, mot jord som de uti Garphyttan äga att få byta sig till dessa hustru Karin Olofsdotters arvedelar i Näfde, dem å båda sidor till lägenhet och nytta ankomma må.
Börandes och Anders Ersson avstå vad han av samma Erik Anderssons hustrus jord i Näfde brukat och nyttjat, samt i förmåga av 6 Cap Jordabalken samt andra Cap Ärvdabalken av Erik sig vedergälla och med penningar betala låta för vad jord han inlöst därsammastädes, som Eriks svärfader Olof Ersson i anseende till bördsrätten varit befogad att äga, vilket efter de av Anders Ersson innehavda köpebrev och dokumenter proportionaliteter observeras måste, jämte vederlag efter mätesmannaorder för därpå till äventyrs gjord förbättring under Anders Erssons possessionstid.

TVIST MELLAN OLOF OCH ANDERS OLOFSSON OM SVÄRFADERNS ARVEDEL

KLRD, 59, f 731, 27 april 1709

Uti saken emellan Anders Olofsson i Södernäfde och dess svåger Olof Olofsson därsammastädes, var emot annan kärande och svarande, angående 60 daler Kmt, som Anders påstår Olof för sin hustru Karin och dess avlidne barnlösa syster Sara Olofsdotter uppburit hava på jordlösen i Knallasbenning av Per och Holsten Erikssöner, men Olof invänder Anders med sig innehaver såsom inlagda uppå Ingevaldsbo, vars inlösen fordrades i ...del med ... uti den avledne barnlösa systerns Sara Olofsdotters arvspart därsammastädes, så och betalningen för ... spannmål vid Avesta för 8 daler, så väl som vid Garpenbergs bruk för 6 daler 4 öre.
Uppvisas ett köpebrev daterat den 5 maj 1686, var utinnan förmäles Olof Olofsson hava uppburit 90 daler Kmt uppå värdet för den jord i Knallasbenning, som deras svärfader Olof Eriksson åt sina bröder Per och Holsten Erikssöner till 218 daler Kmts köpeskilling försäljer. Vilket dock uti bytesskriften av den 7 juni 16.. sålunda förklaras, att sterbhuset tagit av döttrarnas Karins och Sara fäderne uti Knallasbenning 60 daler, vilka efter faderns död förtärdes, vilka modern därpå skulle återbetala till döttrarna 20 daler Kmt, samt sönerna Olof och Anders Erssöner till benämnde sin halvsyster var sina 20 daler Kmt.
Berättandes nu Nämndemannen Anders Ersson, att modern för sina 20 daler förordnat döttrarna efter sin död att uppbära betalning utav hennes mödernes jord uti Ingevaldsbo, men han och hans broder Olof Ersson betalt sina 40 daler Kmt, och än 6 daler däröver igenom någon jords avstående i Ingevaldsbo, som de för 46 daler Kmt inlöst hade, och inbegripna vara skall under fastebrevet av den ... 1681, vilket uttryckligen innebar att modern skulle uti Knallabenning för ovanbemälde bägge sina döttrar hava uppburit 186 daler Kmt, och 100 därav använt till jords inlösen uti Ingevaldsbo, och att ... hade ändå en röjning kvar i Knallasbenning.
Vilket intet bättre förstånd och upplysning ges i saken, än skulle vardera utav dessa 3 systrar hava till 90 daler på Knallasbenningsjorden, det de likväl å bägge sidor enständigt neka och bestrida. Och emedan deras påberopade brev, arvslängder och berättelser så vitt ifrån varandra trätt, samt en säker och fullkomlig upplysning om denna gamla handel ej givas kunde, ty förmentes parterna till en ytterligare förening, och den förra förlikningens tydliga förklaring, efter deras i bemälte byte samvete och yttersta förstånd om saken.
Vilket de uti gott och moget betänkande togo, och vart omsider dem emellan avtalt, samt all tvist i ärlighet bilagd, och den förra deras förening av den 17 maj 1706 således förklarad, att sedan Anders Olofsson för sin hustru Karin Olofsdotter undantagit hälften av den jord, som fastebrevet av den 8 november 1681 förmäler vara inlöst uti Ingevaldsbo för 100 daler Kmt, henne och den avledne barnlösa systern Sara Olofsdotter till gagn och nytta, skall Olof Olofsson instiga med honom i delaktighet av hälften emot honom uti all den övriga jorden i bemälte Ingevaldsbo, med alla dess tillhörigheter, utan hinder av några Anders Olofssons och dess hustrus gjorda pretentioner, antingen på den skötsellön för deras moder och svärmoder i de sista tvenne åren av hennes livstid, eller på likstol och begravningskostnad å systern och svägerskan sal. Sara Olofsdotter, vilka fordringar, så i avseende på jorden uti Ingevaldsbo Anders för detta nyttjat som annan genom denna förlikning tillsluten förmån, alldeles upphävd och till intet göres.
Varandes och vidare avskedat, att de 14 daler 24 öre Kmt, som Olof Olofsson utav sin svåger Anders Olofsson haver att fordra för borgat spannmål, såväl vid Avesta som Garpenbergs bruk, vilka Olof, som för annan betalning sig i borgen satt, haver förnöjts, som Anders själv erkänner och tillstår, skall

Anders till Olof återbetala.
Blivandes förlikningen, härrörande så väl utav arvet efter parternas framledne svärföräldrar och svägerska, som av Olof för Anders utsatta borgen, efter deras frivilliga förening här ovanför, dem å båda sidor till belåtenhet, införd för ytterligare beständighets skull, av Rätten kraftigt confirmert och befäst, så att ingen härpå vidare yrka och klandra må, med sina 8 mark Silvermynts bot för Häradsrättens dom.

ANDERS ERSSON FÅR FASTA PÅ HEMMANET I INGEVALDSBO

KLHA, VI, AI:3, opag., 5 nov 1714

Nämndemannen Välförståndige Anders Ersson i Södernäfde haver köpt och sig tillhandlat det fjärdedels hemmanet Ingevaldsbo, först A:o 1708 den 30 mars utav sin framlidne svåger Anders Olofsson och dess hustru Karin Olofsdotter i Södernäfde, dess hela anpart tillika med en halv kornlada och en hölada för 301 daler 24 öre Kmt.
Sedan år 1710 den 5 januari utav Länsman Petter Gagner den andel som Månsbo jordägander tillförne suttit och innehaft, tillika med en vret ifrån Skräddarbo, Wattsweden kallad, samt tillhopa hus för 425 daler kopparmynt.
Yttermera A:o 1712 den 5 mars utav sin svåger Olof Olofsson i Södernäfde dess andel i berörde Ingevaldsbo, med en halvgammal lada, för 180 daler Kmt.
Och sådana jordedelar varom sig lagfara låtit den 28 april A:o 1708 och 25 sept samt 20 april 1709, den 27 april och 27 settember 1710 och 19 maj 1711, så att de numera oklandrade fullståndna äro. I avseende varpå honom och hans anhöriga till säkerhet, Häradsrättens stadfästelse och fasta däröver nu extraderades och utfärdades.

OLOF OLOFSSON STÄMD FÖR OBETALD LÖN TILL PIGAN

KLRD, 59, f 732v, 27 april 1709

Olof Olofsson i Södernäfde inkallad om återstående lön för pigan Karin Andersdotter uti ett år, hon med boskapsskötseln och vallgången honom behjälplig varit.
Invände att stämningen vara sig för sent tillställd och intet förrän i går, samt sig icke denna gång kunna svara till saken, helst han icke tid och lägenhet haft att låta instämma grannarna till vittnes, det flickan gick midsommartiden ur tjänsten och intet mera tillbaka, honom till stor avsaknad i sommarbetet, ändock han över vintern henne fött hade.
Fadern Anders Olofsson sade flickan för en svullnads skull i halsen hava varit nödgad på 3 veckors tid förfoga sig hem, men sedan gått i tjänsten igen, påstod utfå för henne och utbekomma den utlovade vadmalströjan, och bägge varven linkläderna och tvenne par skor.
Varöver parterna omsider förentes inför Rätten var med annan och under handräckning förentes, att Olof Olofsson lovade i ett för allt giva pigan Karin Andersdotter att till hennes goda inleverera hos hennes föräldrar med det fordersammaste, som honom möjligt är, 6 daler Kmt och ett par skor, varmed pigans fader på hennes vägnar sig benöja lät, som här ock av Rätten stadfästes.

ERIK OLSSON VILL HA UT MERA FÖR SIN MODERS ARVEDEL

KLRD, 96, f 920, 1 maj 1731

Erik Olsson Sörnäfde kärade å sin moders, hustru Anna Olofsdotters vägnar till halvbroderns, avlidne Nämndemannens Anders Erssons ervingar uti Ingevaldsbo, beträffande rev och skattning på hennes fasta arvedel uti berörde Ingevaldsbo, varpå hon tillstår sig hava uppburit 280 daler, men förmenar det ej göra fyllest.
Hustru Karin Andersdotter jämte mannen Hans Larsson i Knallasbenning uppviste köpebrevet, kärandens fader, avlidne Olof Olsson honom meddelt på denna sin hustrus arvsrätt för ovanberörde köpeskilling, var uppå han beviste svärfadern Anders Ersson den 12 november 1714 hava erhållit Rättens fasta och tycker, att om vederparten haver fog till större lösen, skall hon väl talt därpå, medan Anders Ersson levde och innan arvsskiftet dess barn emellan verkställdes.
Resolution: Sedan Olof Olsson igenom det i vittnens närvaro utgivna köpebrev, var uppå långt för detta behörig fasta kommit, förklarat sig, utan ringaste förbehåll, nöjd med den undfångna köpesumman, 180 daler Kmt, käranden ej heller varken uti Anders Erssons livstid eller under lagfarten, gjort därpå det ringaste åtal. Ty kan Rätten dem i så betraktat mål, ingen skattning på hemmanet bevilja, som Anders Ersson och dess arvingar uti så lång tid såsom sitt eget brukat, samt där uppå varjehanda förbättringar gjort, utan vare vederparten ifrån detta deras påstående alldeles befriad.

JOHAN ANDERSSONS ARVINGAR GÖR ANSPRÅK PÅ FADERNS ARV

KLHA, V, AI:14, mål nr 64, 22 okt 1744

Förmyndaren för framledne Johan Anderssons arvingar Johan Olofsson i Södernäfde har väl till detta Ting låtit instämma Johan Andersson Brushane i Ingevaldsbo, med påstående att utbekomma deras innestående arvsfordran och utlösen för andelen i hus och jord, jämte 16 års upplupen avrad.
Dock som förbenämnde Brushane under den 23 i denna månad medelst utgiven handskrift försäkrat, att inom instundande november månads början erlägga 180 daler Kmt och 36 daler dito mynt, och därmed förmyndaren låtit sig nöja.
Och som parterna sålunda överenskommit, så låter Häradsrätten därvid bero och förbliva. Åliggandes dock gäldenären förberörda 180 daler samt 36 daler Kmt till förmyndaren Johan Olofsson i Södernäfde inom den föreskrivna tidens förlopp betala.

Johan Andersson och Brushanes far Anders Andersson var söner till Nämndeman Anders Ersson, som först övertog den ärvda delen efter fadern i Lars Larssons mantal, men sedan flyttade till moderns ärvda hemman i Ingevaldsbo.

ERIK JOHANSSONS TESTAMENTE OCH SVÅGERNS PROTEST MOT DET

KLHA, V, AI:15, uppbud 35, 16 sept 1745

Ingavs följande testamente:
Såsom jag, Erik Johansson i Södernäfde och Grytnäs socken, tillika med min hustru Margareta Andersdotter äro ålderstigna, och våra barn som vi tillsammans haft äro i Herranom döda, att vi nu inga arvingar hava. Fördenskull göra vi medelst detta oss emellan ett sådant testamente, att om jag före min hustru skulle dö, så testamenterar jag till min hustru Margareta Andersdotter all min egendom i löst och fast i sin livstid få nyttja och bruka, opåtalt av mina släktingar. Och jämväl min hustru vice versa testamenterar till mig efter sin död, om hon för mig skulle hädan skiljas, all sin egendom i löst och fast, att av mig få nyttjas och brukas i min livstid, utan åtal av dess släkt, som härom av oss bägge är stadfäst och skett uti Näfde och Grytnäs socken den 17 april 1745.

Erik Jansson Margareta Andersdotter

Till vittnen: Erik Femtin, Jan Knutsson i Risbyn, Per Andersson i Sonnbo, Erik Ersson i Södernäfde

Varöver resolverades;
Att den, som den andre överlever och testamentet till godo njuta vill, åligger, att inom ett halvt år efter dödsfallet uti Rätten ingiva en bevittnad avskrift härav, som med den avlidnes närmaste arvingar communiceras bör.

ÄRVDEBALKENS KAPITEL 17

(Tillhör den högra spalten)

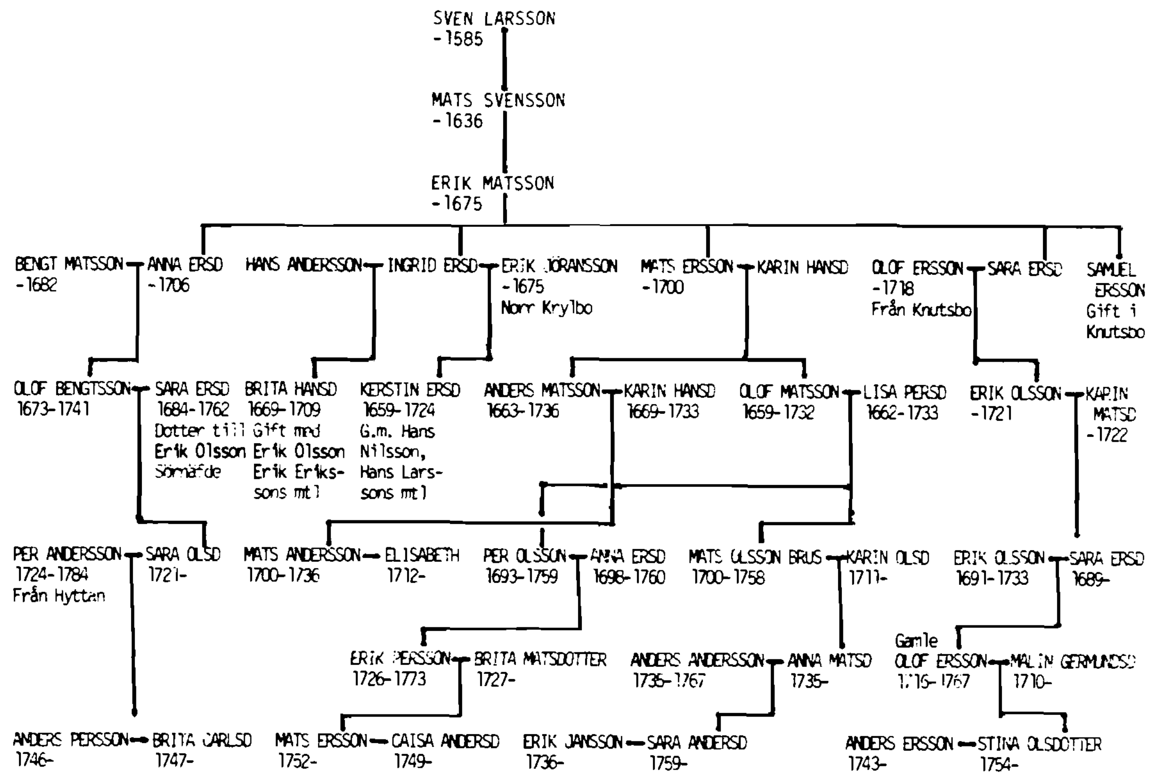
Ingen haver makt arvejord å landet genom testamente bortgiva, eller annorledes därom förordna än lag förmår. Ej heller må någon bortgiva från arvejord den förbättring som därå gjord är.

KLHA, V, AI:17, 10 okt 1751

Enligt utverkad stämning uppå Erik Jansson i Södernäfde påstod svågern Erik Andersson därstädes
1) Att det testamente, som emellan förstnämnde och hans hustru, eller kärandens syster, är upprättat, måtte alldeles ändras och upphävas, så vida han ingått i annat gifte.
2) Att han måtte utbekomma sina barns arvsmedel till 99 daler som Erik Jansson skall lånt, att infria sin fasta egendom med därå löpande intresse ifrån förfallotiden.
3) Påstår käranden njuta lön för sin dotters gjorda tjänst i fem års tid, samt vedergällning för tingskostnaden.
Vilket allt, jämte svarandens förklaring, Rätten uti övervägande tagit och stannat i följande
Slut:
Det testamente Erik Jansson och hans hustru Margareta Andersdotter den 14 september 1745 sig emellan inbördes upprättat om deras kvarlåtenskap, varder till följe av 17 Cap Ärvdebalken i så måtto ändrat, att hennes arvejord, som hon ej haft makt att bortskänka, tillfaller hennes arvingar till delning, laglikmätigt emellan.
Var emot Erik Jansson förklaras berättigad till all hennes lösa egendom och fasta avlinge.
Men vad angår de 99 daler Kmt Erik Jansson skall lånt av svågern, att infria sin fasta egendom med, och nu sökes utbekomma med upplupen ränta, så emedan svaranden densamma ej bestrider, utan vill med första betala. Ty förklaras han och skyldig dessa 99 daler jämte därå löpande avrad för lånt tid ovägerligen hos Erik Andersson sig avbörda.
Men sistnämndes talan angående lön för sin dotters gjorda tjänst i fem års tid, varder alldeles upphävd så vida han ej kunnat visa något återstå.

ARNE SOHLSTRÖM
Vitmåragatan 9 C
722 26 VÄSTERÅS

MATS SVENSSONS MANTAL

JÖRAN MATSSON KÖPER ANDELAR SOM SÖNERNA SEDAN SÄLJER

KLHA, III, AI:1, f 43v, 1 juni 1648

Jöran Matsson i Södernäfde uppbjöd en jordedel ibidem, hans hustrus systerdel, för 10 skeppund stångjärn köpt.

KLHA, III, AI:1, f 35, 13 maj 1650

Jöran Matsson i Södernäfde fick fasta på Mårten Larssons i ... hustrus, hustru Anna Olofsdotters, jordedel, som är 1/5-del i bemälde Jöran Matssons hemman, köpt för stångjärn och tackjärn 4 skeppund.

KLHA, III, AI:16, f 158v, 13 okt 1673

Uppbjöds Erik Jöranssons i Södernäfde halva hemman ibm med alla därtill lydande lägenheter i hus, jord, åker, äng, skog och skjul etc., som han till Samuel Eriksson i Knutsbo och Olof Eriksson ibm sålt haver för 150 daler Kmt.

KLHA, III, AI:19, 10 maj 1677

Mats Eriksson i Södernäfde beviljades fasta uppå efterskrevna jord som han den 24 oktober 1674 köpt haver, nämligen
Av sin frände Anders Jöransson i Södernäfde ett åkerstycke, Storåkern benämnd, beläget ifrån Törne gärdesgårdar och ... på vägen i Norrgärdet, samt hans del i Lukåkern uti Södergärde, halva Sjöåkern, ett ängestycke i Törneänget emellan byn och sjön, och hans del uti halva Axelsbo för 80 daler.
Noch av bemälde Anders Jöransson ett åkerstycke i Näsåkern vid Näfdesbyn, löpandes ifrån sjön upp till ... för 50 daler Kmt.
Item på hälften av den lindan i Näsåkern, som Olof Eriksson i Näfde sin halvsyster (Mats moder) hade upplåtit i god förlikning emot det hon av hela hemmanet hade att fordra, där hon sitt Tuna arv hade nedlagt, köpt av henne för 25 daler Kmt.

KLHA, VI, opag., 29 april 1699

Mats Ersson i Södernäfde, sal. Bengt Matssons son Olof Bengtsson och Anders Matsson Stake kärade till Olof Ersson i Södernäfde, förmälandes hurusom Mats Ersson har löst av sal. Anders Jöransson hans bördsrätt i mantalet, så väl som systerns, sal Bengt Matssons änka hustru Anna Ersdotters på samma del, och Anders Matsson Stake bruka skall. Och Olof Ersson, som är systermannen, skall löst av den andre brodern sal. Erik Jöransson hans del. Men Olof Ersson skall i förtiden löst från deras del det bästa äng som funnits, beläget i Uppsjön, anhållandes de för den skull det till Anders Jöranssons brodersdel att få lösa.
Dessutom, och vidare, att som Olof Ersson ifrån deras del skall hava en åker benämnd Söringsvreten, och de där emot av Olof Erssons del åtskilliga jordestycken, han påläggas måtte göra med dem byte.
Svaranden uppviste Härads fastebrev å ängestycket i Uppsjön av den 27 juni 1674, och Lagmans fasta av den 5-6 september 1681. Utlåtandes sig vidare om det begärda åkerbytet, att den de vilja giva igen är mager och elak.
Dessa parter voro alla mantalsintressenter i Mats Svenssons mantal i Södernäfde.
Resolution:
Såsom dessa alla äro av ett mantal och Olof Ersson njutit så Härads som Lagmans fasta på ängestycket i Uppsjön, så kan kärandena därpå ingen börds- eller lösningsrätt vidare tillåtas, icke heller kan Rätten tvinga eller pålägga Olof Ersson, att med kärandena göra det begärda åkerbytet, dä de honom godvilligt ej övertala kunna.

TVISTER MELLAN BENGT MATSSON OCH INGRID ERIKSDOTTERS BARN

KLHA, III, AI:21, f 43, 19 juni 1679

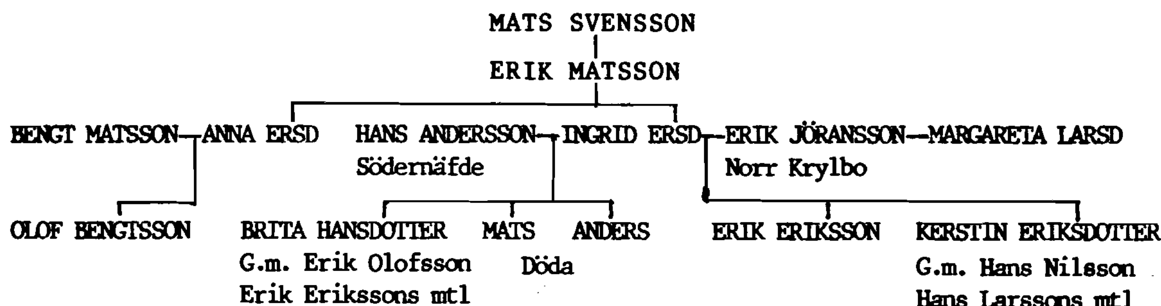
Uppbjöds andra resan all de köp och pantskrifter, som på sista höstting blevo uppbjudna.
Och klandrade nu Erik Jöranssons i Södernäfde dotter av andra kullen, Kerstin Eriksdotter, å sina egna samt alla sina syskons vägnar, uppå den fjärdedelen uti Mats Svenssons hemman ibm, som hennes bemälde fader den 10 oktober A:o 1674 hade sålt till sin svåger Bengt Matsson ibm för 83 daler Kmt, eftersom hennes moder hade bytt den jorden ifrån Räfsbo och till Södernäfde, och alltså var hennes och hennes syskons mödernes arv, och där hon förmente sin fader intet hava makt emot lag att försälja. Blev avsagt att barnen av bägge kullarna taga efter 18 Cap Jordabalken deras mödernes jord igen, som deras fader försålt haver, och deras moderbroder Bengt Matsson i Södernäfde, som den köpt, haver därtill igen det bästa han gitter.

KLHA, III, AI:22, f 118, 15 okt 1680

Erik Eriksson i Södernäfde och hans syster Kerstin Eriksdotter inbördade den jord uti Mats Svenssons mantal, som Anders och Erik Jöranssöner samt Olof Andersson ibm den 10 november 1674 försålt till Bengt Matsson ibm för 83 daler Kmt, förutom en vret, Ryttnäs benämnd, som Bengt tillförende löst haver för 40 daler Kmt, inlöst av Olof Eriksson för 40 daler 8 öre Kmt.

KLHA, III, AI:21, f 117v, 3 nov 1679

Blev avsagt emellan Bengt Matsson i Södernäfde å hans sal. systers hustru Ingrids, sal. Erik Jöranssons i Krylbo, omyndiga barns vägnar, och bemälde Erik Jöranssons senare hustru, Margareta Larsdotter, angående deras mödernes jord, fadern, bemälde Erik Jöransson hade bortsålt, och nu söker hustru Margaretas jord igen.
Så väl, som emellan bemälde Bengt å hans egna vägnar, och förbemälde hustru Margareta, angående 83 daler Kmt han av henne igen söker emot dem han givit hade till hennes sal. man, förbemälde Erik Jöransson, för hans barns möderne jord, vilken jord honom på sistlidne vårting blev honom ifrån dömd till barnen.
Att alldenstund bemälde hustru Margareta icke allenast viste av sin egendom hava måst förbemälde sin sal. mans gäldskuld låta gå i ..., som hon nu till 169 dalers värde beviste, men och varken morgongåvan eller ringaste arv efter honom bekommit, utan allt är i gälds betalning sin kos gånget.
Då blev hon i Rätten för denna fordran frikänd.

JÖRANSSÖNERNA SÄLJER IGEN

KLHA, III, AI:19, f 35, 7 maj 1677

Uppbjöds första gången en liten skogslott väster om Laxfallet och nedom mossen belägen, som Erik Jöransson i Norr Krylbo och Anders Jöransson i Södernäfde samt Mats Eriksson ibm den 17 maj 1673 hava sålt till Per Olsson i Rembo för 5 daler till Erik, 10 daler till Anders och 7 daler till Mats.
Olof Eriksson i Knutsbo protesterade här emot, sägandes bemälde säljare inte råda om det de hava sålt, emedan han tillförne skall hava köpt deras jord av dem, denna skog också böra följa samma jord efter.

ERIK MATSSONS STERBHUS

KLRD, 13, f 311v, 25 juni 1674

Avsades att Bengt Matsson i Södernäfde och hans svåger Mats Eriksson ibm skall njuta tredjedelen av innevarande års årsväxt utav oskifte, och sedan efter arvsandel bekomma deras anpart uti det övriga. Den gäld som Bengt och Mats fordrar av sterbhuset bliver och upphävd.
Skall icke flera än tvenne av deras sal. fader Erik Matssons barn besitta hemmanet emedan inga flera kunna där bliva behållna, och detta efter Hans Nåds Välborne Herr Landshövdingens resolution.

MATS HANSSONS MÖDERNE

KLHA, III, AI:17, f 147, 15 okt 1675

Mats Ersson i Södernäfde beviljades fasta på en åker i Norrgärdet, Hellåkern benämnd, belägen emellan båda sjöarna, den Mats Hansson i Södernäfde har fått igen av sin styvfader Erik Jöransson för hans mödernes jord i Räfsbo, Folkärna socken, och bemälde hans styvfader för honom bortsålt haver, och sedan sålde till bemälde Mats Ersson för 20 daler Kmt.

MATS ERSSON LÖSER SYSTERDEL

KLHA, III, AI:23, f 43v, 17 maj 1682

Stadfästades det jordebyte som Mats Ersson i Södernäfde med sin syster hustru Margareta, Anders Olofssons i Garphyttan, gjort haver, således, att Mats Ersson haver bekommit sin systers jordedel i Södernäfde och hon fått igen sin mans systermans Mats Hansson Håhls hustrus jordedel och hus i Garphyttan samt 25 daler Kmt, emedan hennes jord i Södernäfde var något drygare än Garphyttejorden, vilka 25 daler förbemälde Mats Hansson Håhl har emottagit på det de sins emellan hade ...

BÖRDSBREV FÖR KNUTSBO OLOF ERSSONS SYSTERSON

KLRD, 47, f 775, 13 okt 1703

Framkom för Rätten Olof Eriksson i Södernäfde med berättelsen, att han haver en systerson, Erik Olofssons son i Södernäfde, som heter Olof Eriksson i tjänst och lära hos en stövelmästare i Stockholm, för vilken han av Rätten bördsbrev begärer.
Med honom bevittnar fördenskull Kyrkoherden här i församlingen Ärevördige Herr Anders Gillberg, som även vid detta tillfället tillstädes är, nämnd och närvarande tingsallmoge, att denne Olof Eriksson är utav äkta säng och ärlige föräldrar född, som nu i Herranom avsomnade äro.
Och som hans moderbroder och förmyndare hava honom i lära satt uti det lovlige skomakareämbetet i Stockholm, vilken omsorg för honom hos dem berömmandes är, alltså Rätten honom här igenom intet underlåta skolat till det bästa och all god befordring rekommendera så väl hos nuvarande mästare i synnerhet, som framdeles i ämbetet.

OLOF ERSSON VILL BYTA JORD MED KERSTIN ERIKSDOTTER

KLHA, VI, AI:1, opag., 29 april 1699

Olof Ersson i Södernäfde, som är boende på Mats Svenssons mantal, talade till sin granne Hans Nilsson på Hans Larssons mantal boende, att få göra utbyte med honom på sådant sätt, att han tager av honom emot dess sonhustrus jord inom sitt mantal, och därtill någon ängesdel, som han av andra inlöst för 62 daler Kmt, och där något i värdet efter gode mäns skattning brista skulle, lovade han emot penningar sådant fylla, att han där emot må upplåta honom den del som han uti Mats Svenssons mantal äger, var igenom de kunna få sin jord tillsammans inom ett mantal.
Hans Nilsson själv tillstädes med sin hustru Kerstin Eriksdotter, gjorde henne fullmäktig i saken förrätta att svara, efter det utbyte som sökes sitter på hennes mödernes jord, där hon till ägandes vara så stor del, att därav göres årlig kolränta 3 stigar och 1 korg. Förmente alltså ingen kunna henne i besittningen bry och kvälja, varken igenom lösen eller bytestillbud, helst enär hon på intetdera av dessa sätten skall kunna erhålla någon rolig och säker besittning, klagandes ändå nog vara, att Olof Ersson under hennes omyndiga år skaffat sig fasta på hennes fädernes jord i Mats Svenssons mantal.
Men Olof Ersson replikerade, att svaranden allena intet gör i det mantalet årliga utlagor av 3 stigar och 1 korg, utan Bengt Matssons änka erlägger därav en halv stig, eller något däröver, klagande och eljest att på annat sätt än detta byte försiggår, fördärvar hon igenom de andras åtskilliga olägenheter, så med ohägn, som med sådda åkrars nedtrampande, igenom svarandens otidiga sående, sedan Olof först sina åkerstycken sått och omlagat, samt skogens allt för överflödiga utödande.
Resolution:
Alldenstund hustru Kerstin Eriksdotter försvarar sin uti Mats Svenssons mantal havande jordedel, därmed, att därav går kolränta årligen 3 stigar och 1 korg, och ändå uti Hans Larssons mantal innehar mera jord därtill, så att hon efter förordningarna fullsutten och odriven vara må. Alltså uppskjuter Rätten här utinnan sitt betänkande, till dess någon förklaring ifrån högre hand erhållas kan över sådana byten, och huruvida de, som i flera mantal jord äger, förpliktas kan, på ena eller andra stället lösen att taga, eller byte ingå när så fordras, i synnerhet när hans jordetal på vardera stället ringare är än en åttondel, och han vill sig vid besittningen försvara därmed, att jordetalet på åtskilliga ställen och särskilda mantal hinner upp emot ett åttondels hemman.

FÖRSUMMAT ROTEMÖTE

KLHA, VI, AI:1, opag., 20 okt 1697

Rotemästaren Daniel Persson i Södernäfde, som vid midsommartiden näst förledne försummat likvidationsmötet, ej havandes därtill någon annan ursäkt, än att han tagit emot kopparlass vid Avesta att föra åt Västerås, vilket uti hans frihet stått antingen alldeles att lämna eller uppskjuta över likvidationsterminen, som 8 dagar förut pålyst var, så att den ene som den andre god kunskap därom haft, och kunnat sina beställningar därefter lämpa. Sakfälldes nu för sådan sin motvilliga försummelse till 3 daler Smts bot.
Men Lars Persson i Gisselbo, som sig med sjukdom var ursäktad, det grannarna betygade sant vara, befriades ifrån sådant tilltal denne gången, med åtvarning att taga sig härnäst bättre tillvara, så lagandes, att enär han skäliga förfall hava, han ställer penningar till någon annan i roten, som i dess städ sig på likvidationsmötet infinner och gör riktighet för roten

BÖTER FÖR BORTOVARO FRÅN TINGSPREDIKAN

KLRD, 59, f 724, 27 april 1709

Som angivet blev, att Mats Ersson på Born och Olof Eriksson i Södernäfde intet hade bevistat gudstjänsten och intet avhört tingspredikan på denna dag, där dess så väl de stridande parterna så som Rättens ledamöter sådant befallts och nyttigt är, varandes i dag allt för få allmoge tillstädes i kyrkan, havandes dock av desse bägge ingendera något särdeles lagligt förfall till uteblivandet ifrån gudstjänsten, helst denna årets tid, förebärande Mats sig hindrad varit av en hästs upptagande åt Masmästaren Samuel Samuelssons hustru, varav han just intet behövt låta sig hindras.
Alltså, i anledning av 7 punkten uti Sabbatsstadgan Anno 1687 sakfälldes desse bägge Mats och Olof Erssöner till var sin mark silverpennings bot åt Grytnäs kyrka att erlägga och utgiva.

Både Mats Ersson och Olof Ersson hade till Tinget instämt Kyrkoherde Gillbergs änka. Mats återfordrade en silverbägare, som lämnats som pant för en skuld som senare återbetalats. Olof Eriksson om en häst, som hon lånat av honom och inte behandlat på rätt sätt.

OLOF ERIKSSON SKADAR HÄST SOM LÅNATS AV BERGSFOGDEN

KLRD, 59, f 731, 27 april 1709

Olof Eriksson i Södernäfde, som den 9 mars sistlidne tagit av Bergsfogden Välbetrodde Leonard Rothoff en häst till köp för 40 daler Kmt och för betalningen givit Hällgårdshagen i underpant, dock hästen ... fördärvat, den 2 april hemmavid uti portlidret vid Isacsbo överlämnat utan att säga det ringaste till, men förut på varning intet velat den samma återställa.
Tillstod att sådant vara förledes hänt och förlupit, erbjudandes till förlikning.
Och kännes nu i förmåga av det 45 Cap Byggnadsbalken att ersätta Bergsfogden hans omkostnad uppå hästen efter gOde mäns prövande och likvidation, där han bliver så god som han förr var, men vad det ej sker, densamma jämte omkostnaden att betala, i anledning av 1638 års besluts... 14 och föregående lagrum, och sälja den för sin räkning.

OLOF BENGTSSON I TVIST MED SVÅGERN JOHAN JOHANSSON

KLRD, 55, 2 maj 1707

Över Olof Bengtssons i Södernäfde käromål emot svågern Johan Johansson ibidem om 1/16- del uti Mats Svenssons mantal därsammastädes, som deras hustrur med de flera arvingarna, tvenne systrar och tvenne bröder till arvs fallit, vilken 1/16-del Olof till hälften emot Johan tillträda och så länge bruka vill, till dess svågrarna Olof och soldaten Erik Eriksson därom med sina systrar närmare förenas kunna, eftergivandes Olof på den händelsen sin pretention på avraden i de åren Johan samma hans hustrus andel i dito hemman brukat.
Resolverades: Att emedan Johan Johanssons hustru och jämte henne mannens ombudsman Knutsbo Olof Eriksson samtyckte till detta Olof Bengtssons påstående, ty bör kärande parten de av under föreskrivna villkor nu tillträda och nyttja hälften av samma 1/16-del i Mats Svenssons mantal uti Södernäfde vid besittningen, varav han så länge bibehållen bliver till dess framdeles syskonen emellan ett visst och säkert slut därom närmare träffas torde.

MATSSÖNERNA KÖPER JORDEDEL

KLRD, 53, f 714, 19 okt 1706

Under förlikning och träffat slut uti det instämda målet, berörande fullkomligt nöje för 1/32-del uti Mats Svenssons mantal i Södernäfde haver Anders och Olof Matssöner i Södernäfde utfäst sig att giva 10 daler Kmt till Johan Andersson i Grönvall för vad hans moder, Susanna Danielsdotter, tilldömts för sålda jordedelar i Näfde, mer värd varit än de 90 daler, som under köpevillkor den 15 juni 1695 ...

JOHAN JOHANSSONS OCH HANS HUSTRUS TESTAMENTE

KLHA, VI, AI:3, opag., 7 april 1714

Nämndeman Anders Ersson i Södernäfde framlade uti Rätten en upprättad testamentsskrift emellan Johan Johansson och dess hustru Elisabeth Ersdotter ibm under 17 mars 1714 uti ovannämnda nämndeman Anders Erssons och Olof Erssons i Södernäfde med dess underskrevna namn och bomärken besittnade, således lydande:
Att ovannämnde Johan Johansson och hustrun Elisabeth Ersdotter testamentera var annan allt avlinge evad namn det helst hava kan, som de under äktenskapet förvärvat hava, så länge den efterlevande vid livet är, att behålla oklandrat och opåtalt, vilket efter begäran dem till behörig, samt lag och Kungl. Förordningen, i synnerhet Testamentsstadgan av år 1686 enliga säkerhet och rättelse i domboken intogs.

ANDERS OCH OLOF MATSSÖNER ÖVERTAR SYSKONDELAR I GÅRDEN

KLHA, VI, AI:3, opag., 26 april 1713

Uppbjöds första gången Erik Matssons uti Ingevaldsbo halva ärftliga huslott i Södernäfde, samt halva dess ärftliga halva jordedel ibidem, med alla tillhöriga lägenheter, såld åt brodern Olof Matsson i bemälde Södernäfde för etthundratjugosju daler 25 öre Kmt den 27 hujus, säljaren dock förbehållet i livstiden att nyttja och bruka utan avrad och utlagor den så kallade Myrtegarna.
Sammaledes den andra halvdelen av Erik Matssons uti Ingevaldsbo ärvda hus och jord med alla tillhörigheter i Södernäfde, som han den 10 maj 1709 sålt och upplåtit sin broder Anders Matsson ibidem för hundradetjugosju daler Kmt.
Dito säljarens ärvda fjärdedel i hus och jord i Södernäfde, som han den 19 maj 1709 ärvt efter brodern Samuel Matsson i Baggebo och den 29 oktober 1711 upplåtit Anders Matsson för 62 daler 20 öre Kmt. Myrtegen säljaren förbehållen i livstiden att nyttja och bruka utan utlagor och avrad.
Olof Matssons i Södernäfde ärvda fjärdedel ibidem efter brodern Samuel Matsson i Baggebo den 19 april 1711, uppdragen åt Anders Matsson för sextiotvå daler 21 öre Kmt. Under vilket dato även betygas, att Anders och Olof Matssöner hava avbytt Erik Matsson en ... emot en brännvinspanna av tjugofem dalers värde.
Den andel, som Per Perssons hustru i Grådö på sitt barns vägnar, med Anders Matssons broder i första gifter sammanavlat, ärvt efter Samuel Matsson i Baggebo, men den 19 april 1712 sålt åt svågern Anders Matsson i Södernäfde, därest jorden belägen är, för 15 daler 21 öre Kmt.

SAMUEL ERSSONS TESTAMENTE

KLHA, VI, AI:3, opag., 7 april 1714

Samuel Ersson i Knutsbo, som till en hög och ansenlig ålder kommen är, så att han på flera år tillbaka icke förmått se sig själv tillgodo, och om sitt hushåll beställa, äger ock inga barn dem han sin ålderdoms skötsel förtro kan, haver i brist därav, sig till hjälp och understöd antagit Olof Erssons i Sörnäfde son Olof Olofsson, vilken allaredan i 25 års tid honom med all hörsam tjänst tillhanda gått, erbjuder jämväl och försäkrar i samma lydno och ömhet om honom, att vilja intill dess dödsstund fortfara.
Varför, i betraktande av slik Olof Olofssons trogna flit, och att arbetare är sin lön värd, Samuel Ersson omtänkt varit huru Olof efter dess död måtte därför hava någon vedergällning, och få något att fägna sig av, samt alltså den 6 hujus testamenterat honom all den jord han köpt och äger i Knutsbo, så ock all sin lösa egendom av vad namn den helst vara må, utan de andra sina arvingars eller någon annans ringaste åtal. Jämväl och dessutom en liten tröskelada på Vitnäset, för sig och sina oklandrat att behålla. Förordnades vidare att Olof Ersson för etthundratjugo daler kmt, som till sista hustrus arvingars avvittrande han honom lånte, han skall till godo njuta och ej avstå så mycket av dess jord i Sörnäfde som därpå belöpa kan, utan någons klander, vilket han med eget namn och bomärke bekräftat, samt länsman Petter Gagner jämte nämndemännen Hans och Daniel Matssöner i Nybyn och Olofsbo, så ock Lars och Olof Erssöner i Björsjö sina namn och signater och egna bomärken till vittnes undersatt, så väl betygat, det vore med sunt förnuft och gott betänkande skett och förordnat.
Jämväl och nu vart efter begäran, vederbörande till behörig lag och Kungl. förordningens säkerhet, i domboken antecknat och infört.

TVIST OM TESTAMENTET

KLHA, VI, AI:3, mål 10, 5 juni 1716

Tvistade sal. Erik Matssons arvingar i Södernäfde, nämligen Anders och Olof Matssöner jämte Olof Bengtsson i Södernäfde, samt Erik Andersson i Garphyttan och Mats Holstensson i Knallasbenning med Olof Ersson i Södernäfde, om arv efter deras fader- och moderbroder Samuel Ersson i Knutsbo, uti ärvd jord bestående, och uti Södernäfde belägen, den Olof innehaver och brukar, sökandes jämväl efter utverkad stämning att bestrida och ogilla det testamente, som bemälde Samuel Ersson uti sin livstid, i närvaro av gode män gjort till Olof Erssons son Olof Olofsson, varmedelst han skänkt och tillbudit honom alla sina befintliga lösören, tillika med avlinge jorden i Knutsbo, för den trogna tjänst han uti 25 års tid honom bevisat haver.
Här över, efter en föregången laga process samt parternas gjorda tal och gensvar, resolverades och avsades:
Att såsom Samuel Ersson uti sin levnads tid med moget betänkande och fullt förstånd, under eget namn och bomärke, låtit författa och upprätta en testamentsskrift den 16 april 1714, som med gode mäns, nämligen länsmannen Petter Gagners samt nämndemännens Hans Matssons i Nybyn, Daniel Matssons i Olofsbo, Lars Erssons i Björsjö, och Olof Erssons ibidem underskrift finnes vara bestyrkt, varigenom Samuel så väl alla sina lösören, som all den avlinge jord han äger, och till sig handlat haver uti Knutsbo, borttestamenterat till Olof Olofsson, såsom en vedergällning för dess havda möda uti 25 års tid, för dess behöriga skötslande, utan de andra dess nära anhörigas klander och åtal att få tillträda, nyttja och bruka, vilket testamente Olof till laga säkerhet på ordinarie Tinget här vid Avesta med Grytnäs socken den 12 april 1714, uti protokollet anteckna låtit, varandes icke mera än ett halvt år ifrån testators död nu förlupit. Ty kunna samtliga

Samuel Erssons bröders och systers barn desto mindre bestrida och ogilla ett så lagligt och med vittnen besannat testemente, som förutom det, att var och en efter lag, Cap 9 § 1 i Jordebalken samt Testamentsförordningens av år 1686 § 1, äger makt att göra utav sina lösören och sin avlinge jord vad han heller vill, dem besitta eller bortgiva. Olof ock i 25 års tid Samuel Ersson utan någon annan erkänsla tjänat och skött, samt hemmanet med eget arbete förestått och hävdat. Skulle ifrån arvingarna Olof därför njutit övlig lön, det de dock icke gittat bestå.
Alltfördenskull finner Häradsrätten skäligt, det må Olof efter samma gjorda testamentes tydliga innehåll tillträda den bortgivna avlinge jorden och lösören. Här under begripes såväl den jord Samuel med egna penningar uti livstiden inhandlat, som den han under pantning på åtskilliga ställen innehaft. Vars tillträdande bemälte arvingar, såsom den icke varit förståendes under samma testamente utan som arvejord anses borde, Olof velat förvägra.
Men som uti ombemälte författade testamente, själva husen under denna gåva icke finnes där uttryckt, ej heller för lösören de kunna anses, ty kan icke betagas ovannämnde Samuel Erssons efterkommande Olof Ersson så väl uti dem, som uti dess efterlämnade ärftliga egendom, njuta sin arvsrätt till godo, så att de som honom å fäderne skylda äro, njuta tvådelen, men de å mödernet tredingen, likmätigt Cap 3 uti Ärvdebalken. Men angående de 120 daler kmt Samuel Ersson uti själva testamentsskriften även tillstår sig hava låntagit av Olof Ersson, varför han lovat honom sin förnöjelse utur hans ärftliga fasta egendom uti Södernäfde, kan Häradsrätten icke bevilja betalningen av den fasta egendomen, uti vilken ingen äger tillstånd sina arvingar att ......, och ej till gälds betalning gånga bör, så länge ograverade lösören finnes att tillgå.

KLHA, VI, AI:3, mål 8. 9 okt 1716

Utav den avlidne nämndemannens, Samuel Erssons i Knutsbo arvingar, upptedde nu för sig och sina medarvingar, Anders Matsson i Sörnäfde en den 7 hujus dem given köpeskrift av Erik Andersson i Garphyttan, varigenom han å egna och sina medarvingars vägnar, upplåtit Anders Matsson och dess medarvingar, den jordedel de ärvt efter ovannämnda Samuel Ersson i Knutsbo, vilket han tyckt sig med dess större fog göra kunna, som Anders fader tillförne bytt sig till den jordedel de förut ärvt haver uti samma mantal efter sin moder, påståendes Anders att bliva därmed behållen, med sin broder Olof Matsson, som är Samuel Erssons brodersöner, varemot Olof Ersson för sin hustru och Olof Bengtsson, systersonen, må bliva bägge tillsammans om Mats Holstenssons hustrus i Knallasbenning Malin Ersdotters systerdel.
Men Olof Ersson invände sig på det sättet icke bliva väl belåten, utan yrkade att få för sig njuta till inlösen de bägge systerdelarna utav arvet efter Samuel Ersson som gå till lösen, både hustru Margareta Ersdotters i Garphyttan och hustru Malin Ersdotters i Knallasbenning, då han på sådant sätt borde komma till jämnare anpart i hemmanet, varefter både utskylderna lämpligen och bekvämligen uträknas, och jordägorna skötas.

Resolution: Såsom Mats Svenssons mantal i Sörnäfde räntar inalles 25 stigar 2 3/8 korgar kol, varav Olof Ersson för sin hustrus ärvda, så ock bägges deras inlösta egendom tillkommer årligen erlägga 5 stigar 3 25/32 korgar, Anders och Olof Matssöner tillhopa 9 stigar, Olof Bengtsson 4 stigar i korg, och Hans Nilsson 3 stigar 1 korg. Samuel Ersson haver resten emot 3 stigar 12/32 korg. Kommandes nu Olof Ersson att ärva efter svågern avlidne Samuel Ersson i Knutsbo så mycket, som till räntan svarar mot 2 19/192 korg, Anders och Olof Matsson 1 stig 38/192 korg, och Olof Bengtsson lika med Olof Ersson. Alltså äro de ock ...... utav

OLOF OLSSON I TVIST MED BRÖDERNA EFTER FADERNS DÖD

KLHA, VI, AI:3, mål 5, 2 juni 1719

Påstodo Samuel Olsson i Hjulsjö, Erik Olsson i Sörnäfde, Mats Olsson i Rosendal och Norbergs socken och Anders Olsson i Skräddarbo av denna socken efter föregången stämning, att brodern Olof Olsson i Knutsbo måtte förnöja dem deras tillständiga andelar uti 120 daler kmt, som avlidne Samuel Ersson i Knutsbo låntagit av deras fader avlidne Olof Ersson, helst och emedan denne instämde broder, benämnde Olof Olsson, skall hava emottagit all den kvarlåtenskap, som berörde Samuel Ersson sig efterlämnat, därför kärandena förmena och styrka, honom en sådan gäld och redbar skuldfordran av den dödes efterlämnade förmögenhet bör betala och förnöja, men icke mer därav för sig behålla än på hans del belöper.

2) Påstå kärandena, att skogen under Knutsbo och Näfde, hemmanen behöriga samtliga arvingar emellan skiftas och delas må, emedan Olof densamma allena sig till godo nyttja vill. Och som

3) Olof Olsson i anledning av arvsinstrumentet är pliktig att så väl som de andra syskonen meddela foder till moderns kreaturs framfödande, fördenskull och emedan Olof Olsson nu sådan sin skyldighet icke allenast eftersatt, utan ock avslagit deras tilldelta slogtegar i svartmyren, och därav givit modern foder, påstå kärandena, att Olof måtte förpliktas, att efter arvskvoten underhålla moderns kreatur med foder, samt för....... för det han slagit i Svartmyren.

4) Anklaga kärandenas broder för det han icke ifrån sig leverera vill den humle, som modern vid arvsskiftet skall hava tillfallit.

Var emot Olof Olsson påstod, att bröderna edeligen besanna må, det var och en av dem icke så mycket utur deras fäders hus oberäknat njutit, som vars och ens del och anpart uti ovannämnda 120 daler belöpa kunnat. Sägandes, vad skogen vidkommer, sig förmoda det densamma bör följa jorden efter, vilken icke heller så tillräcklig är, att den till skattekolens erläggande kan förslå, om de av skogen allenast skulle tagas. Men Olof har till besparande därav köpt kol annorstädes, ty eljest have skogen långt för detta varit förstörd och uppkolad. Fördenskull Olof tycker bröderna så mycket obilligare delning däröver påstå.

Perterna blevo omsider om de anförda tvistigheter i vänlighet på följande sätt överens och förlikta, att Olof Olsson lovar och utfäster, att förnöja bröderna deras tillständiga uppåbelöpande andelar uti ovannämnda fordrade 120 daler, samt tillåter de påfordrade skogsjämkningen vid Knutsbo och Näfde på sådant sätt, att sedan Olof Olsson i anledning av avlidne Samuel Erssons i Näfde utgivna testamente får njuta halva skogen vid Knutsbo, må den övriga skogen både vid Knutsbo och Näfde delas dem allesamman emellan och skiftas. Till verkställande härav begäres länsman Petter Gagner och Hans Matsson i Nybyn, lovandes i övrigt Olof Olsson den ene brodern Mats Olsson ifrån Norberg socken för sin resa och omkostning 4 daler kmt, varmed Samuel Olsson å egna och de andra sina bröders vägnar muntligen beviljade och tillstod sig vara nöjd.

Fördenskull blev nu sådan deras ingångna förlikning och överens kommande till vederbörandes behöriga och lag likmätiga säkerhet här i protokollet innefattat och annoterat, samt av Rätten, jämte ovannämnda gode mäns tillordnade skogsdelning att förrätta, till obrottsligt efterlevande stadfäst och confirmerat.

(forts. från föreg. sida)

de tvenne systerdelarna, hustru Margareta Ersdotters i Garphyttan och hustru Malin Ersdotters i Knallasbenning, likmätigt 6 Cap Jordabalken, således att perticipen uti inlösningarna, att brodersbarnen Anders och Olof Matssöner lösa avlidne Margaretas, och Olof Ersson samt Olof Bengtsson hustru Malins, dock för jämnande skäl uti jordeskiftet samt utskyldernas uträkning, tillåtes Olof Ersson emot betalning att insamla till sig de brutna talen.

ÄNNU EN TVIST OM ARVET EFTER OLOF ERSSON

KLRD, 78, f 804, 24 april 1721

Erik Olofsson i Sörnäfde lagsökte sin avlidne svärfaders broder Anders Olofsson i Skräddarbo, om utlösen av den del som honom efter fadern Olof Ersson uti Mats Svenssons mantal till arv fallit, helst svärfadern skall vara äldste brodern, och så väl han som mågen Erik Olsson vistats hemma hos sin svärfaders föräldrar, samt därsammastädes flera år bortåt utan lön arbetat, under förhoppning att få efter dem besitta hemmanet, skolandes och Anders redan på samma utlösen emottagit 156 daler 16 öre Kmt, varför käranden 10 års intresse fordrar à 6 procent med mer han till bestyrkan av sin bättre rätt andrager, var emot Anders Olsson uppviste broderns Mats Olssons i Rosendal och Norbergs socken attest av den 8 sistlidne april, det de med varannan så kommit överens, att endera skulle utlösa den andre utur dess rätt i Södernäfde med 900 daler Kmt.
Varför som Anders kommit att bliva ägare av tvenne brodersdelar uti faderns hemman, det måtte han ej allenast få behålla sin del, utan också utlösa käranden, efter han med sin andel ej skulle vilja åtnöja sig. Sägandes sig för övrigt väl lånt penningar av kärandens svärfader, men aldrig tagit dem i avräkning på utlösen, och skall även brodern för vissa orsaker givit honom sin skriftliga försäkran, det han intet intresse för penningarna skulle betala, men beklagar att den för honom förkommit, som han dock med ed erbjuder sig kunna besanna. Och vad avraden angår, så skall Erik Olsson intet kunna undandraga sig, att därför betala efter överenskomna 1 tunna råg, 4 fjärdingar korn, 4 fjärdingar havre och ett lass malm, yrkandes han eljest därpå, att Erik allt för högt uppfört de å årsräkning där uppå levererade tvenne skrindor hö.
Resolution:
Alldenstund Erik Olsson såsom svärfaderns Erik Olssons rätt innehaver, förutom dess arvsrätt uti Mats Svenssons mantal, sig genom byte förskaffat Samuel Olssons andel, och således emot Anders Olsson, som allenast för sin del räntar 2 stigar och 1 korg uti årlig kolränta, större del innehaver, samt svaranden ej kunnat visa sig blivit ägare till broderns Mats Olssons del, fördenskull kändes i förmåga av 1684 års Placat samt Kungl. Maj.ts för denna ort i synnerhet utgivna förordning av åren 1693 och 1699 icke förvägras att efter mätesmannaorder inlösa Anders Olssons del. Kunnandes ej heller Anders befrias ifrån intresseutgiften årligen till 5 procent för de av brodern jånta penningarna, så vida han ej något bevis gitter uppte, det han för intresse blivit förskonad. Varom parterna så väl som angående avraden som Anders Olsson fordrar, hava inför gode män forderligast sins emellan att likvidera.

OLOF ERSSON MOT OLOF MATSSON

KLRD, 63, f 732v, 18 maj 1711

Olof Ersson i Södernäfde, som låtit instämma sin granne Olof Matsson därsammastädes för åtskilligt ohägn och olaga tillgrepp av hans skogsteg, samt ovänliga skällsord och tillvitelser, är sedermera med honom förenad vorden inför nämndemännen Hans Matsson i Nybyn och Daniel Matsson i Olofsbo. Havandes eftergivit sin talan denna gången, dock med det förbehåll, att Olof Matsson aldrig mera honom oförrätta skall, varken i orden eller gärningar, i synnerhet med ytterligare åverkan å hans egendom, vid fem daler silvermynts vite, och laga bot, efter varje saks omständighet.
Vilken förening i protokollet intogs.

PER OCH MATS OLSSONS BROR FORDRAR ARV EFTER MODERN

KLHA, V, AI:13, mål nr 68, 26 okt 1736

Såsom Per och Mats Olssöner i Södernäfde, efter undfången stämning av brodern Samuel Olsson i Grådö och svågern Bengt Jöransson i Skäggebo, å egna och de övriga medarvingars vägnar, ej undandraga sig att tillställa dem deras arvsrätt uti kvarlåtenskapen efter modern, Elisabeth Persdotter, som för 3 år sedan blivit död, så väl uti det som år 1732 upprättade inventarium henne tillägger, som det övriga henne tillhörer, nekandes och intet att förnöja dem för sin rätt uti det fasta.
Fördenskull förordnas Länsman Fahlberg och Nämndeman Johan Matsson i Risbyn, som skiftet efter parternas fader och svärfader förrättat, att de även fullfölja arvsdelningen uti det övriga efter modern till slut och ändskap.
Uträknandes i det fasta, vars och ens påbelöpande rätt, med antydan till kärandena vunnit, de ej dröja med lösens erläggande, så framt de vilja undslippa att stå dem i ansvar för därpå löpande års avrad.

JOHAN JOHANSSON KLAGAR ÖVER SVÄRFADERNS EGENDOMS SKÖTSEL

KLHA, V, AI:14, mål nr 45, 14 april 1742

Johan Johansson uti Södernäfde, som lagligen begivit sig uti äktenskap med avlidne Johan Anderssons dotter därstädes, lät efter utverkad stämning, genom fadern Johan Olofsson andraga, huru som svärfaderns hemman ej allenast till hus och jord vara uti ganska svagt tillstånd råkat, samt inga gårdar vid gärden, utan en stor del av boskapen jämte annat försatt i frihet, som Fjärdingsman Erik Olofsson i Södernäfde, vilken varit hennes och de andra syskonens förmyndare skall tillika med landbonden Olof Hansson böra svara till.

FORDRINGAR I ERIK OLSSONS DÖDSBO INDRIVES

KLHA, V, AI:14, 26 april 1739

På avlidne Erik Olssons i Södernäfde omyndige barns vägnar, har hans faderbroder Anders Olsson på Grytnäshyttan låtit instämma några deras gäldenärer, av vilka Per Johanssons änka, hustru Kerstin i Södernäfde, tillstod sin skuld 12 daler Kmt, Erik Göök ibm 13 daler, Anders Matsson Sperring ibm 12 daler, men Per Olsson bekändes hava betalt sin skuld 6 daler, sedan stämningen övergavs.
I lika måtto Erik Persson i Grönvall 1 daler 28 öre, och hade ej heller de övriga annat att påminna, än att bemälde Erik Göök och Anders Sperring fordrade utlagor för den panteslog Erik Olsson några år brukat, men de själva återfått sedan barnen efter föräldrarnas frånfälle ingen lägenhet haft att kunna dem förestå.
Förklarade de sig likväl nöjda, att eftergiva samma talan emot intresset under den tid de själva brukat panten, jämväl att till nästkommande Kyndelsmässa betala ovannämnda sin erkända och tillstådda skuld. Varo de och av Rätten, uppå Anders Olssons givna bifall, där utinnan allvarligen förmanades, samt dessutom att barnen uti expenser 6 daler Kmt, eller 6 mark på dem vardera, som annat till rest stå.

PROCESS OM ANDELAR I MATS SVENSSONS MANTAL

KLHA, V, AI:16, mål nr 82, 1 maj 1749

Uppviste Lars Andersson i Södernäfde tvenne särskilda avhandlingar, slutna den 12 april sistlidne med sin broder Erik Andersson i Norrnäfde och svågern Anders Larsson i Södernäfde, varigenom förstnämnde, efter värdering, till brodern sin egen andel i fastigheten uti Norrnäfde, och till svågern Anders Larsson sin hustrus arvslott efter föräldrarna under Mats Hanssons mantal i Södernäfde avstått, men i vederlag bekommit av brodern hans hustrus fasta arvslott efter föräldrarna under Mats Svenssons mantal därstädes, samt ock av svågern Anders Larsson hans hustrus lika stora andel under sistberörda mantal.
Och som deras svåger Olof Ersson i Södernäfde den således tillbytta jorden ännu brukade, men godvilligt ej avstå ville, och Lars Andersson med honom på gården boendes vore, samt å sin hustrus och sina styvbarns vägnar tillförne uti Mats Svenssons mantal vore ägare till 5 stigar kolskatt, så påstods, efter utverkad stämning, att vederparten Olof Ersson de av hans systrars Karin och Sara Ersdöttrars inbytta tvenne systerdelar, som räntade in emot 2 stigar skattekol om året, avträda måtte, samt bestå tingskostnaden.
Varöver svaranden sig förklarade, att detta byte vara olagligt, och honom jämte hans övriga syskon till förfång ländande, påståendes därför, att det av Rätten för intet gällande anses måtte, helst hemmansdelen efter föräldrarna under Mats Svenssons mantal ej räntade mera än 7 stigar, ehuru vederparterna med honom på gården bodde, uti mantalet förr delägare voro, samt genom bytet fått dessa syskondelar om 1 3/4 stig kolränta, men Olof Erssons svågrar Anders Larsson och Erik Andersson skyldiga kännas, efter den å dem sedermera utverkade stämningen, för sina hustrurs bortbytta jordedelar lösen taga, helst han dem lösen skall erbjudit. De likväl alldeles vägrade, emedan svågern något vederlag ej giva kunde, och de genom detta byte funnit sig vara belåtna, till förekommande av deras åboende hemmans klyvning.
Vilket allt Rätten hos sig uti behörigt övervägande komma låtit, och stannat i följande slut:
Alldenstund av Olof Ersson erkännes, att Lars Andersson bor med honom på gården, samt i ett och samma mantal, Mats Svenssons kallat, där han å sin hustrus och styvbarns vägnar tillförne äger och brukar jord till 5 stigar.
Fördenskull, och som han genom byte med sin broder Erik Andersson och svåger Anders Larsson blivit ägare av deras hustrurs eller Olof Erssons systrars Sara och Karin Ersdöttrars fasta arvedelar under samma mantal, emot sin egen arvejords och sin hustrus arvejords avstående uti vederlag, efter skattning, och de inlösta systerdelar tillsammans finnes svara emot Olof Erssons brodersdel, men han ej gitter visa sig någon mera jord av sina systrar efter föräldrarna löst, alltså kan Tingsrätten till följe av 3 Cap Jordabalken, samt 1699 års Kungl. förordning angående hemmanens klyvning ej annorlunda än för fast och laglig anse förberörda jordebyten.
Varför och Lars Andersson kännes berättigad att genom gode män låta utbryta de inbytta tvenne systerdelarna under Mats Svenssons mantal, ocg själv tillträda.
Men Olof Ersson skall uti förorsakad rättegångskostnad 2 daler Smt utgiva.

UR JORDABALKENS KAPITEL 3

Nu vill man arvejord sin emot annan jord å landet skifta. Have där våld till, och den man med skifte fått vare arvejord i stället. Det skifte må ej av bördsman klandras.

GAMLE OLOF ERSSON STÄMD AV EN DRÄNG FÖR UTEBLIVEN LÖN

KLHA, V, AI:15, mål nr 63, 29 april 1747

Emot drängen Erik Jansson i Södernäfde efter stämning gjorda påstående, att av gamle Olof Ersson därstädes utbekomma 18 daler Kmt, 2 skjortor och ett par handskar, som skola återstå på hans tjänstelön för åren 1743 och 1744, samt njuta ersättning för lagsökningskostnaden, påstod svaranden, att Erik Jansson, efter ingiven förteckning, därpå undfått uti kontanta penningar på åtskilliga tider till 60 daler Kmt, varav han allenast 36 daler erkände, och tvenne stycken vadmalsrockar, tvenne par skinnbyxor, tvenne par vadmalsstrumpor, tvenne lärftsskjortor, tvenne blaggarns dito, tvenne par kalvskinnshandskar, varav ett par allenast erkändes, tvenne par ullvantar och åtta par skor, förutom kronoutskylderna för bägge åren. Förmenandes därför efter en skälig vidräkning, sig hava den lön vederparten rättmäteligen kunnat förtjäna till fullo utbetalt, särdelessom han under första tjänsteåret ej annorlunda än som halvvuxen dräng kunde anses, och dessutom uti varjehanda mål ett rättskaffens tjänstehjons plikt och skyldighet skall ...akt lämnat, därigenom svaranden likväl skada och olägenhet i en och annan måtto vore tillskyndad.
Anhållandes fördenskull, att ifrån vederpartens gjorda påstående alldeles bliva frikallad.
Varöver resolverades:
Alldenstund drängen Erik Jansson, som år 1742 om hösten kommit uti svarandens tjänst efter Kyrkoherdens Johan Essens intygande av den 12 i denna månad, först fyllt 21 år den 25 januari 1744, eller samma år då han om hösten utur tjänsten trädde, och dessutom finnes ej hava gjort de i Bergslagen vanliga sysslor, som höra till bergshanteringen, emedan hans husbonde eller svaranden något bergsbruk ej idkar Fördenskull, och som efter tjänstehjons... för denna socken en halvvuxen dräng uti årlig lön allenast 30 daler Kmt, och i persedlar 3 par skor bestås, men en fullvuxen 56 daler och tre par skor, alltså, och efter noga beprövande och föregången värdering å de persedlar käranden jämte 36 daler undfått, utom kronoutskylderna, svaranden påstår på årslönen även avdragas måtte, finner Häradsrätten, att käranden till fullo den stadgade lönen för bägge tjänsteåren undfått.
Varför och svaranden ifrån hans här utinnan gjorda påstående varde alldeles frikallad, men käranden skall uti förorsakad rättegångskostnad 1 1/2 daler erlägga.

OLOF ERSSON MISSHANDLAR LARS ANDERSSONS HUSTRU

KLHA, V, AI:15, mål nr 124, 22 sept 1747

Anklagade Lars Andersson i Södernäfde efter stämning grannen Olof Ersson för det han sistlidne fredag, den 25 i denna månad, skall under dryckenskap illa slagit och hanterat den förres hustru, så att hon därav låge mycket sjuker, och till befarandes vore att hon därav genom döden avlida skulle.
Påståendes, att han därför laga rannsakning måtte undergå, och efter omständigheterna sitt brott lagligen umgälla.
Men som svaranden härtill alldeles nekade, så avhördes följande till upplysning inkallade personer, svarade efter avlagd ed särskilt
1) Per Olofsson i Södernäfde berättade sig sett Olof Ersson benämnde dag drucken, men ej att han på något sätt kärandens hustru slagit, utan hört henne vägra Olof Erssons boskap gå i ängen, och sett henne någon stund därefter komma ifrån hans gård med nederslaget hår och illa medfaren.
2) Johan Jansson därstädes hade härom ej mera att berätta, än det han såg hustrun med en avslagen mössa komma ur gården, som berättade sig av Olof Ersson blivit illa slagen.
3) Jan Ersson gjorde enahanda berättelse med näst föregående.
4) Erik Persson i Södernäfde inty-

gade sig hört Olof Ersson kalla henne hora igenom fönstret, och då hon skulle gå i stallet, gått efter henne och stött henne omkull över tröskeln, samt givit henne ett par örfilar, så att hon därav fått blånader och blodvite.
Vilket Olof Ersson dock sökte bestrida, men uppå Rättens allvarsamma varning till en uppriktig bekännelse, tillstod sig varit drucken och kallat henne hora, samt uti stallet henne skuffat och givit henne örfilar, så att mössan föll av och håret nedföll, och torde hon därvid fått blåmärken och blodviten, då hon föll omkull på tröskeln.
Varöver avsades:
Att under kärandens hustrus sjukliga tillstånd kan Häradsrätten med denna rannsakning ej vidare fortfara, utan finner nödigt att låta till nästa Ting anstå, så det i mellantiden må kunna erfaras om hon bliver bättre. Men i fall hon av de undfångna slagen skulle genom döden bortgå, bör Olof Ersson strax häktas och i säkert förvar hållas. Varom vederbörande kronobetjänt försorg drager.

KLHA, V, AI:16, mål nr 64, 19 mars 1748

Till laga sluts prövande uti den vid förledet Ting av Lars Andersson i Södernäfde emot grannen Olof Ersson instämda, men i anseende till den förres hustru Brita Larsdotters sjukliga tillstånd uppskjutna slagsmålssak, inställde sig åter parterna.
Berättade hustrun, sedan för henne den däröver hållna rannsakningen blivit uppläst och av parterna till alla delar erkänts, sig uti huvudmålet ej hava vidare att påminna, emedan av hennes mans och de avhörda vittnenas edeliga beeättelser finnes, huruledes det henne av vederparten tillfogade slagsmålet förlupit, men påstod, att efter ingiven förteckning av honom njuta 120 daler 30 öre Kmts vedergällning för sin under sjukdomen havda sveda, tidsspillan och eljest förorsakad omkostnad.
Vilket dock svaranden föregav i drygaste måttan vara uppfört, så vida han själv komme att förnöja de avhörda vittnena, och hon till någon del varit till slagsmålet vållande, i ty hon skall först slått hans hustru, så att hon med barnet fallit omkull, det mannen mycket förtrutit, ehuru han sådant henne ej behörigen övertyga kunde.
Vilket, med vad mera den vid sistlidne Ting här utinnan hållna rannsakningen innehåller, Rätten uti övervägande tagit, och
Resolverat:
Alldenstund Olof Ersson i Södernäfde dels vidgått, dels ock genom edeligen avhörda vittnen blivit övertygad, att han den 25 september nästlidet år uti dryckenskap överfallit, skuffat och slagit Lars Anderssons hustru Brita Larsdotter trenne örfilar, varav en blånad och ett blodvite undfått, samt någon tid sjuk och sängliggande varit.
Fördenskull, och i förmåga av 35 Cap, 2 och 3 § Missgärningsbalken skall Olof Ersson för en blånad och ett blodvite böte för en kindpust 6 daler och för ett okvädingsord efter 60 Cap 6 § samma även 6 daler, samt till följe av Kungl. Maj.ts förordning angående ... och dryckenskap av år 1733, för det han varit drucken plikta 5 daler Smt.
Men i brist av böter med 4 par spöslag av vad avstraffas.
Varförutan Olof Ersson för orsakade omkostnader till medikamenter, fältskärslön, vittnens inkallande, samt hinder och tidsspillan, såväl vid Tinget som under den tiden hustru Brita Larsdotter varit sängliggande, skall i ett för allt 36 daler Kmt erlägga.

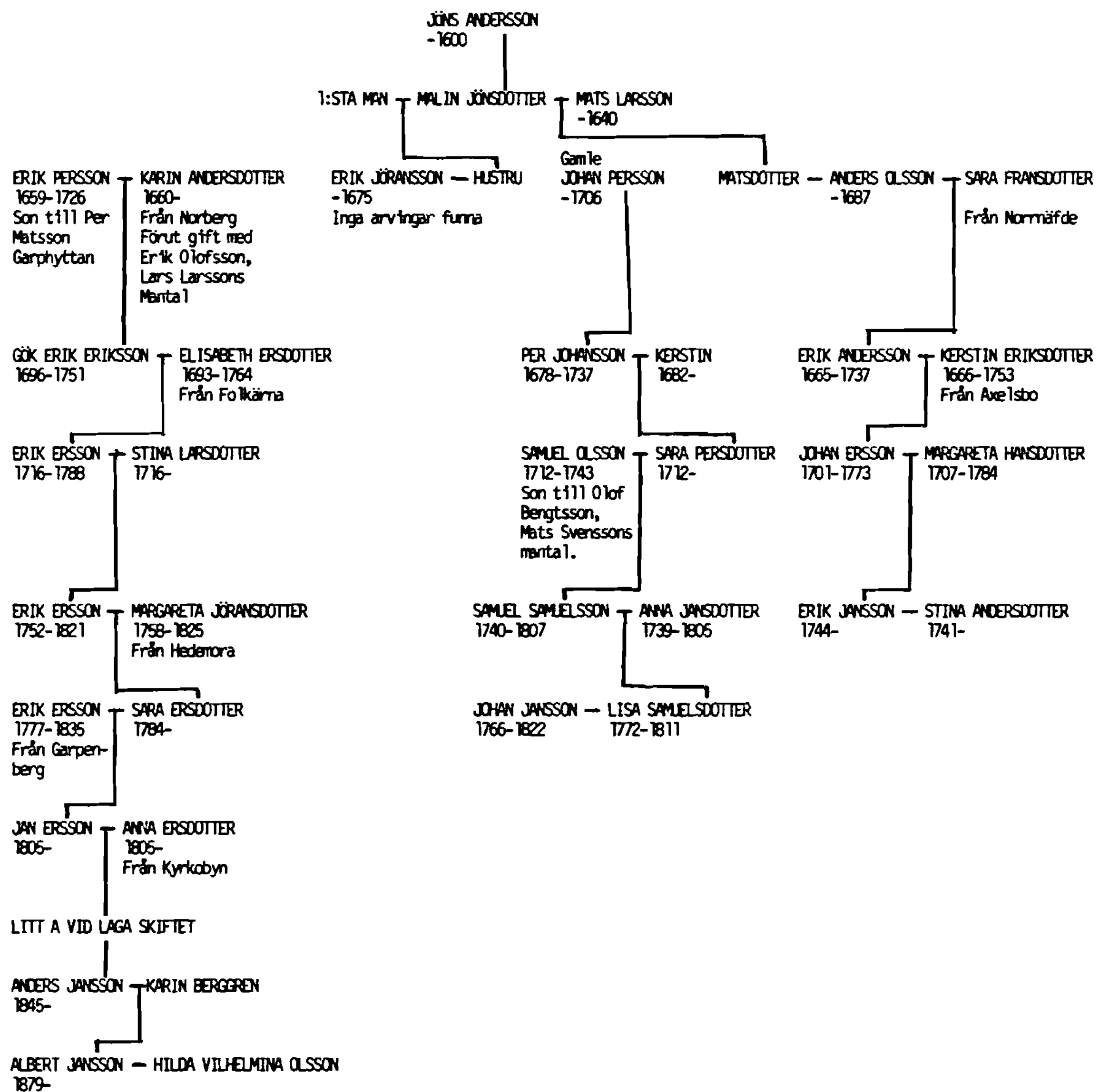
ERIK OLSSONS ARV I BJÖRSJÖ

KLHA, V, AI:12, uppbud, 21 april 1735

1:sta uppbud. Erik Olsson i Södernäfde och Anders Olsson på Hyttan hava, likmätigt deras den 17 juni 1737 utgivna köpeskrift, till brodern Mats Olsson i Björsjö avstått sitt fasta arx därsammastädes för 525 daler Kmt vardera.

ARNE SOHLSTRÖM
Vitmåragatan 9 C
722 26 VÄSTERÅS

MATS LARSSONS MANTAL

MATS LARSSONS HUSTRU ÅTERFÅR SIN FADERS JORD

KLRD, 1, f 351, 28 jan 1607

Kom hustru Malin, Mats Larssons hustru i Näfde och gav tillkånna, huru hennes fader Jöns Andersson hade pantsatt ett änge till Erik i Gisselbo för 4 fat järn och nu haver för 10 år härtillförende givit honom 3 fat och ett hundrade.
Så haver nu samma Erik sålt samma änge till Anders i Knutsbo för de 400 som tillbaka stod.
Nu tillsades hon samma änge igen och Anders gå till Erik efter sitt järn igen.

TVIST OM EN ANNAN ÄNG

KLHA, III, AI:1, f 64v, 19 juli 1647

Per Jonsson i Södernäfde och Erik Jöransson ibid talte till Germund Eriksson på Hyttan om ett änge, som Germund av Mats Larsson i Södernäfde, som var Eriks hustrus styvfader, och var Eriks hustrus rätta börd, köpt haver, föregivandes att Mats intet var mäktig sälja sin hustrus jordedel.
Där emot framviste Germund domaren Torbjörn Ingebrektssons fastebrev daterat den 19 maj 1629, förmälandes huru såsom ovannämnde Mats har sålt Germund samma äng.
Detta sköts till nämnden och fanns skäligt, att Germund behåller samma äng, emedan det är både lagbundet och lagståndet, och köpet icke inom 3 år efter det 18 Cap Jordebalken tillbaka drivits.
Och söka Per och Erik den som deras jord bortsålde, som han ej ägde, efter samma Capitels innehåll.

ANDERS OLSSONS JORDEAFFÄRER

KLRD, 4, f 1005, 7 okt 1653

Anders Olofsson i Södernäfde fick fasta på 1/4-part i gamla Mats Larssons hemman, köpt av sin svåger Erik Jöransson för 4 skeppund stångjärn,
Item en hemmansdel i bemälde hemman löst av Olof Jonsson i Södernäfde för 3 skeppund stångjärn.

KLRD, 7, f 418, 9 okt 1662

Uppbjöds andra gången tvenne åkrar i Södernäfde, en i Norrgärdet och den andra i Södergärdet, samt två tegar i ..., den ene närmast gärdesgården och den andre närmast sjön, som Anders Olofsson i Södernäfde haver sålt till Erik Jöransson ibm för 31 daler Kmt.

KLHA, III, AI:9, 6 juni 1665

Anders Olsson i Södernäfde fick fasta på 2 åkrar i Norrgärdet, Larsåkern benämnd, och en i Södergärdet, Sjö..., samt tvenne tegar i Törne, den första närmast gärdesgården, den andra en kävling närmast sjön, köpt av Erik Jöransson, sin granne, för 32 daler Kmt.

KLHA, III, AI:9, f 57v, 6 juni 1665

Uppbjöds första gången Anders Olssons i Södernäfde arvejord i Gålsjö, som han sålt haver till Olof Larsson i Knutsbo för 65 daler Kmt Noch Olof Larsson köpt av Anders Eriksson i Södernäfde hans arvejord uti Gålsjö och givit honom därför igen den jord i Södernäfde, som han av Olof Andersson ibm köpt haver för 90 daler Kmt.

KLHA, III, AI:13 1/2, f 177v, 8 okt 1670

Uppbjöds all Aners Olssons i Södernäfde hustrus jord och hus i Norrnäfde och Norrgården, som han till Erik Olsson ibm sålt haver för 4 skeppund 8 lispund stångjärn

ERIK ANDERSSON I TVIST MED GRANNARNA OM UTSKYLDER

KLRD, 65, 5 maj 1712

Avsades uti en instämd sak emellan Erik Andersson i Södernäfde kärande, och Johan Johansson, Anders och Olof Matssöner samt Olof Bengtsson ibidem, svarande, angående utskylder som under varande krigstider svarandena skola uti för ringa erlagt Erik Andersson till hjälp icg understöd i skatter och soldathållet av Litsle Malins röjning, ... röjningen och Flostatoppen.
Och ehuruväl Johan Johansson och Anders samt Olof Matssöner, som efter deras föräldrars år 1673 den 13 oktober slutna köp, och vunna Häradsfasta den 16 oktober 1675 och Lagmans confirmation den 18 oktober 1687, innehav med en lada emot 80 daler köpeskilling Litsle Malins röjning ifrån Erik Anderssons hemman, årligen därav erlagt såsom inbrukare med honom 1 daler 8 öre Kmt i ett för allt, honom till lisa och understöd i utlagorna och soldathållet.
Som Erik Andersson ock själv tillstår, förmenandes de inga större utlagor för dess ringhet skulle kunna därav påbelöpa, ändock de densamma mycket skola hava förbättrat.
Invändandes Olof Bengtsson förkallad om Flostatoppen och ... röjningen, den han innehaver emot 47 daler Kmt köpeskilling den 10 oktober 1674 av dess fader Bengt Matsson erlagd, likmätigt köpebrevet av samma dato och fastebrevet av den 15 oktober 1680, för vilka lägenheter han årligen 20 öre Kmt Erik Andersson till utlagorna och soldathållets underlättande levererat och tillställt.
Dock likväl, som under den allt ifrån år 1700 infallna och ännu varande krigstiden, många extra ordinarie besvär med contributionen, soldathållet och utskylderna hemmanen övergått, var emot ... ...
(Dåligt kopierat och besvärligt att läsa)

ERIK ANDERSSON I TVIST MED SYSTERN OM FÄDERNEARVET

KLHA, VI, AI:1, opag., 14 sept 1700

Och uppropades Lars Ersson med sin hustru Karin Andersdotter i Södernäfde, de där klagade att svågern och brodern Erik Andersson förhåller dem hustru Karins tillbörliga del i den fasta och lösa egendomen efter föräldrarna, och efter eget godtycke om alltsammans disponerar, säljer och handlar som han själv allena behagar. Påstodo fördenskull att få hennes del i jorden låta uppreva, och att honom påläggas må hennes portion av det lösa henne tillställa.
Erik Andersson svarade, att denne hans syster, hustru Karin Andersdotter, under sin ungdoms tid dels varit hemma, dels borta annorstädes i tjänst, och som henne behageligt fallit, men sig måst fördröja hemma när bägge deras gamle moder, hustru Sara Fransdotter och under henne samt tvenne bräckliga systrar, en blind och en så ..., allt det arbete gjort som hushållet krävde, samt i mellantiden löst in sin brodersons Olof Anderssons jordedel, och Stenarboröjningen, påstod fördenskull att få behålla sådana lägenheter för sig allena, så och efter moderns testamente en stuga, ett stolphärbre, Sidåkern och en ängsteg, som modern honom för skötseln förärat, uti Capellanens Daniel Lehlins närvaro, då han på dess yttersta med Herrens Heliga Nattvard besökte, som hans attest av den 26 juli 1697 utvisar.
Nekandes sig någon del av systerns lösören henne förhålla, utan skall hon dem antingen allaredan hava bekommit, eller vid anfordran kunna erhålla och om händer få, yrkandes Erik uppå uttagen vice versa stämning att få inlösa systerns lilla del i det fasta.
Hustru Karin och hennes man påstodo att njuta del uti all egendomen efter den skall vara inlöst av föräldrarnas och boets oskifte förmögenhet.
Resolution:
Utav den jord, som är vorden inlöst av moderns förmögenhet eller uti oskifte bo av samfällte medel,

kan systern med fog och skäl icke utestängas ifrån sin laga portion och arvsrätt, utan bör den fulleligen njuta, men om brodern Erik Andersson efter moderns död enskilt något inlöst, det förbehålles honom allena, så ock moderns testamente så vida det i avlinge består, eljest går det tillbaka efter stadgarnas 1 punkt, och han njuter då en skälig lön för sitt i huset gjorda tjänst, varför härmed förordas Länsman Johan Giörs och Nämndeman Hans Matsson i Nybyn dessa syskon emellan att likvidera tillse och utreda vad med boets samfällda medel och förmögenhet i sådant, som antingen vid hemmanet vuxit eller därå avlat är, eller och av Erik Andersson enskilt löst är.
Sedan uppreva de jorden och därefter uträkna vad på systerns eller broderns del belöper, och om systerns inte hinner till ett åttondels hemman är hon efter förordningen skyldig därför av brodern låta sig utlösa efter mätesmannaorder.

INLÖSEN AV ANDELAR I ERIK ANDERSSONS HEMMAN

KLHA, V, AI:1, opag., 29 maj 1691

Olof Andersson i Södernäfde har upplåtit och försålt till sin styvmoder, hustru Sara Fransdotter, sin jordedel i Södernäfde för 140 daler Kmt.
Item har Anders Olsson i Stjärnhult och Jerlösa socken likaså försålt till sin faders broder Erik Andersson i Södernäfde sina hus och jord ibidem med vad mera som därtill lyder för ... daler Kmt.

ERIK ANDERSSONS ARV I GÅLSJÖ

LÖHA, VI, AI:1, opag., 26 sept 1701

Sökte Samuel Olsson i Gålsjö att få inlösa Erik Anderssons, hustru Karin Andersdotters och Erik Perssons i Södernäfde jordedel i Gålsjö, som ej högre kolskatt avger än 2 1/4 korg och 1/2 dagsverke.
Svarandena invände samma jord vara deras fadersarv, och sig mera hava uppröjt sedan den i deras händer kom, och om denna jordedel skulle gå dem ifrån, som är deras bästa ängesjord, skulle hemmanet i Södernäfde bliva alldeles utöcknat.
Tyckte ock denna kärandens begäran vara något obillig efter deras fader inlöst en del av samma jord ifrån Herr JOhan Funck, som mycket gäldbunden varit, och en del är på Norrnäfdes ägor belägna.
Men såsom käranden med extrakt av revningsverket viste svarandena intet mera skatt än 2 1/4-dels korg och 1/2 dagsverke, som ringare är emot ett åttondels hemmans skatt, fördenskull avsades, att svarandena Erik Andersson, hustru Karin Andersdotter och Erik Persson bör för sin ringa jordedel i Gålsbo taga lösen efter mätesmannaorder, likmätigt förordningen av den 1 maj 1693.

ERIK ANDERSSON FÅR FASTA

KLRO, 65, f 1012v, 5 maj 1712

Extraderades åt Erik Andersson i Södernäfde fasta över en jordedel, som dess halvsvåger Erik Andersson i Gisselbo och hans hustru, köparens halvsyster hustru Anna Andersdotter, den 16 juni 1697 åt honom för sextio daler försålt, i Södernäfde belägen, och uppburna värdet till jordlösen i Gisselbo från Erik Persson i Södernäfde använt. Varande jordedelen i Södernäfde lagbuden den 17 maj och 19 oktober 1706 sant den 2 maj 1707, och sedan nogsamt lagstånden.

ERIK ANDERSSON VILL IGENLÖSA MALENS RÖJNING

KLRD, 47, f 753, 13 okt 1703

Erik Andersson i Södernäfde söker till sitt hemman och mantal igen inlösa en röjning som de kalla Malens röjning, vilken framledne Mats Eriksson och Erik Olofsson i Södernäfde hava för någon tid sedan inlöst utav hustru Anna Mårtensdotter ibidem för 80 daler Kmt och en spann säd.
Mats Erikssons och Erik Olofssons arvingar förklara sig och erkänna att detta änget är väl ifrån Erik Anderssons hemman utkommet, som deras föräldrar inlöst den 3 april 1673 och Häradsfasta erhållit den 16 oktober 1675, samt vidare Lagmans confirmation därpå den 18 februari 1685, varför de av Mats Eriksons arvingar såsom inbrukare med Erik Andersson inbetalt med honom uti hans utlagor 20 öre Kmt om året, samt Erik Olofssons arvingar 1 daler 30 öre, utav vilka utlagor belöper sig på Malens röjning 20 öre om året, men så vore till vetandes, att intet är denne Malens röjning allena av deras föräldrar i detta hemman inlöst, utan och många flera ägor därtill, om vilka förberörda brev förmäla, och Erik Andersson dem intet instämt före, vilka borde följas åt om så vore, och Erik Andersson intet inlösa allena den bästa eller ..., utan så väl det ena som det andra, det sämre med det bättre av allt vad deras föräldrar hava av detta hemman inlöst.
De påminna ock, att om Erik Andersson dessa ägor igenlösa tänkt, det skolat ske förrän den nya jämkningsreven hållen blev, då de, så väl samma röjning som vad flera ägor de av Erik Anderssons hemman innehaver, på sig reva låtit, och stå så nu dessa ägor intet vidare under Erik Andersson utan under deras eget mantal, och utlagorna där efter jämkade och avförda ifrån Erik Andersson och in på deras mantal.
Resolution:
Eftersom Anders Matsson på Mats Erssons arvingars vägnar och Erik Olofsson själva hava tillstått och bekänt,, att denna röjning är kommen ifrån Erik Anderssons hemman, men och lär och vet, att där äro ännu flera och andra ägor därtill, som ifrån samma hemman lösta äro, som intet ifrån denna Malens röjning skiljas kunna, så prövar Rätten med 1677 års Placat skäligt vara, att Erik Andersson intet mindre det ena än det andra av dessa ägor bör allt tillika under sitt hemman igen till dess bol och vidmakthållande inlösa, eftersom och, icke annorlunda skedde där det ena stycket är senare rätt av servitut an... jämte det andra, att det ena stycket skulle inlösas i år, ett annat flera år därefter, på så åtskilliga tider skulle det göra emellertid en hop oreda och bråk i skatt och utlagorna därav. Varande eljest så det ena som det andra av dessa stycken uti allt samma breven och domen för Mats Erssons och Erik Olofssons arvingar infattade och inneslutna.

JOHAN PERSSON I TVIST MED MATS ERIKSSON OM EN TOMT

KLHA, V, AI:2, f 325, 8 okt 1694

Johan Persson i Södernäfde på sina egna som Erik Perssons och Erik Anderssons vägnar, tilltalade Olof Eriksson och Mats Eriksson ibm för en tomts igenlösen, som deras hemman eller Mats Larssons mantal tillegat.
Svarandena sade fuller dem om denna tomt vara förlikta, eljest hava de intet fått röjningen sin igen, men Johan Persson därtill nekar.
Svarandena säga sig på denna tomt alla sina hus, både mans- och stallgård uppbyggt, men tillbjuder dem annorstädes av sitt mantal, Mats Svenssons, lika mycket igen giva. Det ock kärandena äro nöjda med.

MATMORS PRYGEL VAR FÖRR ETT NORMALT INSLAG I PIGORNAS LIV

Anledningen till detta mål, som förekom vid Hedemora härads vårting i Grådö 1669, var att det efter en pigas död kom ut ett rykte att hennes matmoder genom prygel varit vållande till dödsfallet.

Målet ger oss en uppfattning om tjänstepigornas förhållanden vid denna tid. Det betraktades tydligen som fullt normalt och riktigt att de ibland skulle undergå prygelstraff. Som framgår av det följande kunde legitima orsaker vara att ett lamm dött eller att matmodern ansåg pigan vara styvsint. Så till exempel, som då matmodern klagade, att när hon skulle bruka karbasen på pigan, stack hon sig undan under bord och annorstädes där hon inte var åtkomlig.

Ett av skälen till Rättens friande dom var att pigan var en frisk människa, som väl kunnat tåla några slängar av karbasen.

Domstolsprotokollet återges inte för att starta en diskussion om domen eller de motstridiga vittnesmålen, utan för att ge oss mera inblick i våra förfäders förhållanden och tänkesätt.

Protokollet återges här med moderniserad stavning.

Kopparbergs Läns Häradsrättsarkiv
Serie III, volym AI:13, f 38v, 21 maj 1669

Framkom för Rätten Per Andersson (med det kända namnet Ambros Per) på Prästhyttan, Hedemora socken, och anklagade Anders Olsson i Södernäfde, Grytnäs socken, för ett uppenbarat rykte, som han i alla näst omliggande socknar skall hava kommit honom och hans hustru uti. Såsom skulle de vara bemälde Anders dotters dödsvållare, den dem på fjärde året tjänt hade, och i vintras vid Matsmässodag uti dess tjänst av omäteliga hugg skall hava fått sin bane, begivandes bemälte Per Andersson att såsom Anders icke haver blygts vid till att taga ära och deras goda namn ifrån dem, han alltså därför måtte efter Sveriges lag plikta.

Blev för den skull ovan bemälte Anders Olsson tillfrågad utav vad skäl han hade fattat dessa misstankar emot Per och hans hustru? Svarade sig intet hava först utkommit med detta rykte, icke heller hava misstankar emot Per eller hans hustru, mycket mindre beskylla någon av dem för sin dotters dödsvållande, utan vid den tiden han hade fått bemälte sin dotters lik hem till sig och ännu stod ovan jord, när sal. Jöran Hansson i Grådö tillika med en annan, den han sade sig icke känna, kommen till Norrnäfde, varest båda två dessa ärende att åderlåta sig hos en i samma by, som sig utgav att sådant kunna, där bemälte Jöran skall hava frågat vad tankar den döde pigans fader hade om sin dotters död, vartill honom skall vara svarat, att de hade fuller inga andra tankar därom än som tjäna kunde, nämligen att Gud genom en naturlig sjukdom hade henne hädankallat.

Därpå skall Jöran hava sagt, kanske hon fick sjukdomen i fähuset.

Detta tal haver Mats Anderssons hustru i Södernäfde genast burit till Anders Olsson, vilken där utav så väl som därför, att hans dotter tillförne klagade sig över hugg av sin matmoder, fick orsak till att angiva detta hos kyrko-

herde Olof Moraeus och härutinnan söka hans råd,den där och hade styrkt honom till att låta besiktiga pigans kropp, framläggandes en attest av Herr Olof av den 15 mars nästledne efter Bengt Matssons i Näfde, Anders Jöranssons samt trenne hustrurs bevittnande som liket besiktigade, skriven och utgiven av innehåll, att dessa personer sluta utav de många blodstrimmor liket alleståädes på sin kropp haft hade, under både armar såväl som annorstädes, samt kulor i huvudet, pigans död vara causerat.
Per Andersson beropade sig på sina grannar, de där väl skulle kunna vittna med honom huru han sitt legofolk plägade hantera, där emot Anders reagerade att hans dotter likväl alltid klagade sig det hon fick hugg.
Men efter Anders själv bekände att hans dotter på 3 års tid icke varit hemma, frågades honom om hon någon gång sökte att komma dädan utur tjänsten och likväl blev kvarhållen? Därtill svarade han nej, måste ock själv tillstå att han vart år vid Michelsmässotiden var där hos henne, och ehuruväl han var gång icke stadde sin dotter kvar, så kunde han dock icke bevisa sig hava begärt henne dädan någon gång, det han utan tvivel hade gjort så framt hon uti sin tjänst hade otillbörligen blivit hanterad.
Anders hustru (den döde pigans styvmoder) berättade att en månad förrän pigans lik fördes hem till Södernäfde, haver ofta benämnde piga kommit hemlöpandes, och sade hennes matmoder beskyllde henne för en bock hon miste, hotat henne med hugg, därför hade hon lupit därifrån hemåt. Detta haver varit den 22 januari. Den 25 gick styvmodern med henne dit tillbaka igen, och bekände sig Per Anderssons hustru hava ärnat en morgonstund att basa henne med ris, alldenstund då hon brukade karbasen på henne stack hon sig undan under bord och annorstädes där hon inte kom åt henne, utav vilket hon (Pers hustru) förivrades och blev sjuk, men hade likväl aldrig fullföljt därmed, eller någonsin rört sin vredes hand på henne sedan ungefär vid sistlidne Allhelgonatiden.
Berättandes om ovanbemälte bock således, att efter bocken i 8 dagars tid var sjuk förrän han död blev, och sedan då hon skar upp honom, befanns att hans hanliga tingen uppsvullit samt hans naturliga vatten lupit mellan ... och skinn, alltså menade hon att pigan var därtill vållande förmedelst sparkande eller omilt slående, därför hon ock henne därom hårt tilltalade.
Den 11 februari haver pigan sjuknat, såsom förmentes uti den häftiga farsoten som här i socknen allt sedan nyårstiden grasserat haver, och den 18 är hon död bliven.
Samma dag hon vart död, dock medan hon ännu levde, rätt tidigt om ottan, sände Per Andersson en soldat Jöran Andersson Räven benämnd till Anders, att berätta honom om sin dotters tillstånd, men soldaten inte förr kommit till Anders än dagen näst efter.
Och haver denna sjukdom varit så stark, att Per samt hans hustru sade sig icke rätter hade visst under tiden än att hon (pigan) hade varit befängd utav Satan. Skall alltså en liten stund förrän hon avsomnade, hava satt sig upp i sängen, kastat fötterna utom sängbrädet. Pers hustru bedit henne lägga sig vackert neder igen och ligga stilla, prästen och hennes fader voro ute och skulle nu strax komma in. Pigan svarat sig giva dem allesammans 1000 etc. Men hennes matmoder likväl lagt henne omkull igen, och rätt som hon då lyftade hennes fötter upp på sängen, haver hon givit upp en pust och därmed avlidit.
Detta bevittnade ock nämndemannen Mats Johansson i Rensbo, som sade sig det hava hört berättas av det arbetsfolk Per då hade och voro inne i stugan då detta påstod.
Detsamma berättas och om andra som av denna sjukdom hade varit behäftade, att somliga hava varit lika såsom rasande, somliga varit ... i ansiktet, klagat sig av håll och sting, och funnits blå om kroppen.
Frågades när liket vart svept?

Svarades den 22 februari.
Spordes om Per Andersson då sände något bud till Anders? Därtill svarades att Anders kom dit dagen näst efter sedan pigan blev död, viljandes då föra hem liket, men efter Per samt hans hustru tyckte det var nesligt att det osvept släppa det ifrån sig, efter pigan hade tjänt hos dem så god tid, ty vägrade Per och hans hustru honom detta, lät sig och detta icke annorledes än väl behaga.
Än tillspordes Anders om han då icke begärde att få se liket. Därtill svarade han nej. Ej heller hade han tillbudits att gå in där liket stod, mycket mindre Per eller hans hustru honom sådant förvägrat.
Även frågades Anders om han tyckte illa vara att Per förnekade honom att taga sin dotters lik hem med sig? Det nekade han alldeles till, och sade det han tyckte väl vara att han ville låta svepa det.
Därnäst sades vittnena fram, som liket sedan det hem kom till Södernäfde besiktigat hade, de där var svarade för sig uti parternas närvaro efter avlagd ed, således bekände som följer.
Anders Jöransson i Södernäfde vittnade att på pigans döda kropp haver synts röda strimmor tvärs över ryggen, allt ifrån axlarna och neder mot veka livet, men om bemälde strimmor voro högre än själva kroppen det visste han intet, ej hade han mera att säga.
Hustru Brita Olofsdotter, Olof Joenssons änka i Södernäfde, betygade att efter pastor i Grytnäs hade förvägrat sig kunna begrava den döde pigan, Anderses dotter, förrän Anders hade skaffat sig besked ifrån hennes husbonde huru hon sig där ställt och uti sin tjänst förhållit hade, jämväl och att pastor bleve underrättad omsider då hon sjuknade och blev död, alltså haver Anders skickat Lars Olsson i Knutsbo åstad sådant ifrån bemälde pigas husbonde Per Andersson i Prästhyttan att avhämta. Den där i vägen hade mött Jöran Hansson i Grådö med en annan man som ämnade sig till Södernäfde, vilket han omtalade då han kom tillbaka hem igen. Och att Mats Anderssons hustru i Södernäfde kom till Anders Olsson med det talet som ovanbemälde Jöran hade haft i ovannämnda Södernäfde om hans dotters död.
Berättandes att liket hade haft röda strimmor på ryggen och in under själva armarna, lika såsom någon hade slagit pigan och hon burit armarna för sig. Och att bemälde strimmor varit högre än själva kroppen, och i halsgropen synts lika såsom huden varit avskuddad, något större än efter en nagel, dessa strimmor hava varit tvärs över ryggen, armarna och på halsen, dock mest över axlarna.
Item framme på bröstet och magen något. Uti huvudet haver hon ock känt några kulor.
Hustru Brita, Per Janssons änka i Södernäfde, berättade huru såsom de andra kvinnfolken som hos Anders Olsson församlade voro trenne bud hade sänt efter henne till att bese liket, och då hon kom var svepklädet taget av liket, seendes det ovan bältestaden vara allt över med röda strimmor tvärs över ryggen, bröstet, armarna och en del av magen, de där somliga haver räckt tillhopa runt omkring kroppen, men kulorna i huvudet visste hon intet utav.
Hustru Karin Johansdotter, Olof Ericssons i Södernäfde, berättade sig hava fått 3 bud efter sig förrän hon gick dit, och då hon kom var liket upptaget utur kistan och på ett säte lagt samt svepklädet avtaget, och att på den döde pigans kropp är synta röda strimmor tvärs över ryggen, axlarna och armarna, lika såsom hon hade med armarna hållit för sig emot någon som hade slagit henne, vilka strimmor voro något högre än själva kroppen. På halsen och i huvudet haver hon icke så noga aktgivit, ej heller kunde hon förvisso säga utav några strimmor på magen, men på bröstet något litet.
Hustru Sara Jöransdotters, Daniel Larssons i Södernäfde, bekännelse var denna, att hon såsom de andra vart tillkallad att bese liket, som då hon dit kom låg på ett säte, samt allt över, tvärs över ryggen var röda strimmor, så väl som på axlarna, på armarna röd-

fläckat, men framme på bröstet och magen helt vit. Utmed öronen några kulor, samt i huvudet 2 eller 3 runda och icke avlånga.
Hustru Margareta Eriksdotter, Per Anderssons i Södernäfde, gjorde denna berättelse, att Anders Olssons hustru kom till henne och bad henne följa sig dit, det hon ock gjorde. Funnit på den döde pigans kropp vita och röda ränder tvärs över all ryggen och axlarna, de på axlarna varit något högre än själva kroppen, men neder på ryggen intill bältestaden icke så höga. På armarna och händerna bakpå, både fram ... ... och även om armbågen sammaledes röda strimmor ända långs, men framme på armarna, bröstet och magen alls intet synts än bara vita kroppen. Undantagandes i halsgropen, dock icke huden av, på halsen och i huvudet visste hon intet huru det tillstod.
Hustru Margareta Larsdotter, Erik Jöranssons i Södernäfde, vittnade såsom de andra, att då hon inkom hos Anders Olsson, var liket lagt uppå ett säte, svepklädet avtaget. Haver sett på den döde kroppen tvärs över ryggen röda strimmor in till bältestaden, högre än själva kroppen, desslikes tvärs över armarna, dock icke framme på armarna eller framom armbågen, på bröstet eller magen. Item känt kulor i huvudet, men huru många visste hon intet. Samt ett ulleband så brett som två tvärfingrar runt om livet bundet.
Slika band berättades vara sed att binda om liken genast själen är ifrån kroppen skilder, på det de icke skola bliva vanskapliga i ansiktet.
Hustru Karin Hansdotter, Mats Erssons i Södernäfde, betygade sammaledes som de andra, att hon vart kallad till Anders Olsson att syna liket, då hon dit kom låg liket på ett säte, hustru Karin, Olof Erssons, vänt upp det på högra sidan, där hon hade sett på axeln röda strimmor tvärs över, högre än själva kroppen, på armarna, de gingo ända längs in till armbågen. I huvudet, på halsen, bröstet och magen sade hon sig intet hava givit någon akt på huru tillstod, och därför därom intet hade att berätta.
Sedan såsom nu ovantalda vittnen således var efter annan edeligen voro avhörda, avvistes allmogen med parterna, och ibland annat som då diskuterades över denna saken, vart berättat, ibland den döde pigans kläder som med liket äro hemskickade, skall vara funnet en oren överdel med blod bakpå, därför inkallades Anders Olssons hustru, den där på tillfrågan om hon samma överdel hade med sig, honom framgav, och syntes bakpå tvärs över skuldrorna lika såsom han hade legat på den kropp som hade varit slagen ett slag eller tu med ett spö, där blodet har gått utefter, och sade Anderses hustru bemälde överdel vara funnen ibland pigans hemskickade kläder då hon sändes hem.
Detta gav ett synnerligt eftertänkande, och alltså beslöts, att bud skulle skickas efter några Per Anderssons grannhustrur samt den andra hans tjänstepiga till att examineras i denna sak.
Anders Olsson blev infordrad och tillspordes vad tankar han hade om sin dotters död, om han någon tanke gav sig därom att Per Andersson eller hans hustru skulle därtill vara vållande? Därtill svarade han nej.
Än frågades Anders om han visste det hans dotter hade av sin matfader eller matmoder blivit slagen sedan hon kom tillbaka igen då hon olovandes gick där ifrån hem för den döde bockens skull? Svarade sig intet veta, men sade sig hava sport det hon vid Pålsmässotiden skall hava fått illa hugg, dock visste icke säga vem det för honom sagt hade.
Därnäst vart Per Anderssons hustru inkallad, den där tillfrågades om den döde pigan så ofta hade förtjänat hugg som hon efter utspridda tal skall hava fått? Svarade sig intet oftare hava slagit henne allom den tiden hon hos henne tjänte än tre gånger, och merendels därför att hon alltid hämnades på kreaturen och boskapen då matmodern antingen tilltalade henne om något eller slog henne. Berättande sig intet senare hava slagit henne än vid Allhelgonatid för ett lamm som sedan det var sju veckor gammalt blev dött, högeli-

gen sig förpliktandes att hon sedan ingen vredes hand kom vid henne, oansett hon väl bekände sig hava ärnat slå henne med ris, såsom tillförende förmält är, det hon dock icke fullbordade.
Yttermera bespordes om pigan var oaktsam om sina lin- och underkläder, om hon höll sig renlig eller ej? Därtill svarade hon att pigan i linkläder granneligen höll sig ren, var ock dessutom aktsam om sina kläder.

Den 22 maj fortsatte Tinget

Per Anderssons på Prästhyttan grannhustrur och tjänstepiga som i aftons skickades efter, och i denna saken skulle förhöras, bliva nu var efter andra framkallade och bekände, först efter trägen förmaning samt avlagd ed.
Hustru Karin Olsdotter, Anders Germundssons på Prästhyttan, sig hava varit tillstädes då den döde pigans lik togs upp av sängen, jämväl och tvättat det, men alls intet på dess kropp mera sett än bak på låren ovanför knävecken något blått, det hon mente vara kommet av sängbrädet efter hon stundom satt upp och hängde fötterna utom sängen. Jämväl och på länderna något blått, samt några strimmor på vänster arm, men om de voro blå eller röda det sade hon sig icke ihågkomma, eftersom sådant eftertal intet förmodades. Dock haver dessa intet varit högre än själva kroppen. Eljest på ryggen eller annorstädes sade hon sig vara viss på hennes kropp intet sådant fel haft hava.
Hustru Brita Andersdotter, Lars Hanssons hustru på Prästhyttan, vittnade att hon tillika med Per Anderssons piga Kerstin Hindrichsdotter lyftade den döde pigans kropp av sängen, dden granneligen beskådat och intet annat på den funnit än vad av ovanbemälde hustru Sara berättats haver, med vilken berättelse hon alldeles överenskom, allenast var visser på sig om de fläckar som på vänster arm voro, att de hava varit rödsputiga fläckar fram på armen strax nedanför axeln, men å ryggen eller annorstädes (de ovanbemälta undantagandes) icke ringaste åkomma.
Kerstin Hindrichsdotter, Per Anderssons tjänstepiga om sina 25 eller 26 år, den där hos Per i 7 år tjänt haver, blev högeligen förmanad, att hon ingen till behag skulle vittna uti det henne tillfrågat blev, eller dölja något av det hon visste, för våld, vänskap, hat, mutor, räddo, eller någon annan tings skull, utan bliva vid rena sanningen, tänkandes uppå den ed hon nu först avlägga skulle (den vilken hon och noggrant blev informerad vad den hade att betyda). Därmed henne och efter avlagd ed följande frågor blev föreställda:
1) Huruledes och var den döde pigan först klagade sig då hon blev sjuk? Svarade, att om fredag aftonen, som var den 12 februari nästlidne, haver hon tillika med den döde pigan burit upp en vattenså, då berättade hon henne först hava klagat sig vara så yr i huvudet, hon ville begära lov av sin matmoder till att lägga sig. Åt intet den aftonen utan lade sig genast, blev och stadigt liggande intill dess hon den 18 avled.
2) Om hon låg hos henne sedan hon sjuknade? Svarade ja, var natt.
3) Om hon hörde henne kvida och klaga sig utöver något? Svarade nej.
4) Huru hon bar sig åt uti sin sjukdom, om hon själv visste utav sitt tillstånd, var beskedlig i tal och svar, eller om sjukdomen var så häftig att hon intet visste vad som påhöll? Svarade, hon kunde fuller intet annat märka av henne än att hon var vid sitt rätta förstånd, oansett hon om dagarna icke så ofta var inne.
5) Vad hon mest klagade sig? Huvudet samt i sidan över håll och sting, så att hon under tiden överljutt ropat.
6) Huru hon eljest till mods var medan hon frisk var, om hon var gladlynt, surmulig, melankolisk eller retlig? Svarade, att då hon icke var stucken (efter som hon berättade henne hava haft ett argt sinne) ställde hon sig alltid glad.
7) Om Kerstin någonsin är av sin

husbonde eller matmoder med hugg och slag otillbörligen vorden hanterad, och om matmodern så ond är emot sitt legofolk, som nu ville uttydas? Hon bekände sig väl några resor hava fått hugg av henne, dock varken övermåttan eller oftare än som omträngts hade.
8) Om hennes husbonde plägade någon gång slå henne? Svarade nej, han hade icke talat henne något ont ord till i hela de 7 år hon där tjänat hade.
9) Om den döde pigan ofta fick hugg av sin matmoder? Svarade, att det kunde litet vålla förrän det bar på den vägen, dels av hennes eget färvållande och för hennes bittra sinnes skull, dels ock av matmodrns häftighet.
10) Om hennes matmoder icke plägade under tiden bruka att låta andra slå pigorna då hon själv är ivrig? Därtill nekade hon alldeles.
11) Vad tid den döde pigan senast fick hugg av sin matmoder och varför? Svarade, det kunde vara någon tid för jul, men tiden visste hon icke väl säga. Orsaken varför, berättade hon vara ett lamm som sjuknade, och matmodern gav henne skulden därtill.
12) Om hon någon gång fick hugg sedan hennes styvmoder följde henne ifrån Grytnäs tillbaka i sin tjänst igen, den hon olovandes förlupit hade? Nekade alldeles.
13) Om hon någonsin visste henne haver blivit av sin matmoder slagen medan hon var i bara överdelen? Det visste hon intet säga.
14) Om hon såg den döde pigans kropp? Svarade ja, hon tillika med hustru Brita, Lars Hanssons på Prästhyttan, lyftade liket upp utur sängen, sade på dess kropp intet annat syntes än på vänstra armen några små sputor, men om de voro blå eller röda det kunde hon intet minnas, på länderna och bak på låren ovan knävecken något blått.
15) När Grytnäsfolket kom dit att avhämta liket? Svarade, om måndagen som var den 22 februari, rätt som de höllo på att svepa det.
16) Om samma folk begärde att komma in till att se liket? Svarade nej, men sedan det svept var, gingo de in där det stod och förde det sin kos med sig.

Sedan nu allt således var rannsakat, och man intet kunde eftertänka något vara tillbaka lämnat som härtill tjäna kunde, blev saken inom lyckta dörrar överlagd, och och var däröver detta denna Rättens enfaldiga betänkande:
Sententia:
Ehuruväl dessa skäl synes vilja orsaka någon misstanke emot Per Anderssons på Prästhyttan hustru, såsom skulle hon dels vara vållande till sin tjänstepigas, Anders Olssons i Södernäfde, Grytnäs socken, dotters död, utav något förment otidigt och av mycket slående, nämligen
1) Att pigan ofta skall hava klagat sig vara av sin matmoder slagen.
2) Att henne också är lovat hugg, därför hon ock löp utur sin tjänst
3) Att misstanken har kunnat växa utav sal. Jöran Hanssons i Grådö obestämda tal om bemälde pigas död
4) Ryktet i näst omgränsande socknar allra först är utspritt såsom Per Anderssons hustru skulle vara hennes bane, besynnerligen emedan det på liket är sådana strimmor å ryggen och armarna synta sedan det i Föräldrarnas hus hemkom, jämväl och den blodiga överdelen synes kunna vilja en uti denna misstanke dess vidare stadfästa.

Dock emedan, såsom
1) Intet kunde bevisas antingen henne eller andra Per Anderssons legofolk någonsin vara av omänskliga hugg illa hanterade, eller den döde pigan någonsin fått av sin matmoder sådana hugg som kunde draga henne till döden, och hon likväl
2) med sin styvsinnighet under tiden förtjänte hugg, dess förutom
3) Varit en frisk människa, som väl har kunnat tåla några karbasslängar av matmodern då hon dem förskyllte.
4) Att hon icke heller haver fått några hugg sedan någon tid för jul
5) Att sal. Jöran Hansson i Grådö, som detta ryktet utbragt haver, hava varit en mångtalig och yppig man, som intet haver betänkt vad han talade, vars tal Nämnden uti allt intet vill giva vitsord, och för den skull
6) Detta utspridda rykte av en lös

grund består, särdeles emedan det med inga lagliga skäl kan bevisas.
7) Tvivlas och mycket om den blodiga och orena överdelen antingen må komma den döde pigan till, alldenstund det berättades henne hava varit renlig om sig och sina kläder, eller av någon Per Andersson illvillig den ibland hennes kläder vara lagder till att stadfästa misstanken emot Pers hustru, eller också att dessa blodfläckar utav någon annan händelse äro på överdelen komna.
8) Att de många höga strimmor och knölar icke äro synta på liket förrän sedan det blivit hemfört.
9) Att de trenne hustrur som liket upplagt och tvagit hava, jämväl och nu edeligen avhörda äro, berättas av Nämnden intet vara Per Anderssons hustru så benägna, att de med deras ed och ... skulle vittna henne till behag, utan att om de i ringaste måtto visste Pers hustru vara här uti skyldig, skulle de fast mera mot henne sådant intet dölja.
10) Att de många strimmor liket hade då det hem kom i föräldrarnas hus, har kunnat causeras av någon köld och frost, som av kroppen utslogs då hon kom in i varmare stugan och för eldbrasan kom.
11) Att den döde pigan uti sin sjukdom aldrig hava kvidit eller klagat över något omilt handhavande av sin matmoder, det pigan Kerstin Hindrichsdotter, som var natt hos henne legat haver vittnat.
12) Att den döde pigan både uti sin sjukdom så har burit sig åt och över olika passioner klagat, som andra de där av dessa här i socknen grasserande farsoten hava behäftade vara, så väl sedan hon död blev, haft sådana märken på kroppen som de där av bemälde hava sett äro hädanställda.
13) Att den döde pigans fader, Anders Olsson, icke allenast intet tillägger Per Andersson eller hans hustru att vara sin dotters baneman, utan och icke ringaste misstanke till dem i detta mål säger sig hava.

För dessa skäl och orsakers skull höll Rätten tryggast uti denna mörka saken att värja Per Andersson och hans hustru ifrån denna misstanke, den Höglovlige Kungl. Hovrätten detta underdånligen hemställes.

ERIK ANDERSSON I TVIST MED GRANNARNA OM JORDEDELARNA

KLRD, 63, f 730v, 18 maj 1711

Fordrade Erik Persson och Per Johansson i Södernäfde efter utverkad stämning sin grannes Erik Anderssons förklaring vadan det kommer, och med vad skäl det sker, att ändock de var för sig skatta årligen inom Mats Larssons mantal 5 stigar kol årligen, och i följe därav bör njuta lika delar i åker och äng, som och han där sin fyllnad hava skall, men ändå dessutom uppbär en skatt utav dem som innehaver Litsle Malins röjning och Flostatoppen, vilka ängar ifrån mantalet bortsålda vordna. Och på den händelsen han icke gitte sig däröver nöjaktligen förklara, påstå de att han må återställa dem igen så mycket äng ... ägor, som dem i proportion åbelöpa kan, och utlagor jämväl återbetala, som han sig allena till understöd uppburit emedan ängarna bortsålts.
Begärandes ock jämkningsrev sig alla trenne emellan, samt insteg jämte Erik Andersson uti kalvhagen Ryttnäset, där de tillförne en del äger, hållandes allt sådant jämlikt den för detta gjorda förening anno 1604 den 24 maj.
Däröver förklarade sig Erik Andersson, att dess halvbroder framledne Olof Andersson, som rätta arvingen och bördsmannen till hemmanet varit, skall hava bortsålt ovannämnda ängar Litsle Malins röjning och Flostadtoppen, som han honom berättat, förmenandes sig således enskilt, och kärandena intet kan komma att uppbära därav några utlagor.
Kalvhagen Ryttnäset skall hans fader hava inlöst med uppburna värdet för hustruns jord i Södernäfde, varförutan förmenar kärandena intet skäligt åtal därpå göra, eller insteg jämte honom där uti nu begära kunna, helst det en skarp backe vara skall, som bär allenast vit mossa och några blad, men ej gräs och hö, havandes kärandena verkligen mer gräsbärande ängar där emot. Kunnandes de av egen mark göra sig kalvhage, och som han skall hava den sämsta och ... lotten vid ändarna både i åkrar och ängar, utmed backar, gärdesgårdar och sjön, samt i stenbackar. Varav honom stor olägenhet tillstöter, därför han alls ingen vedergällning haver, men de andras ligger i gott behåll, så borde de intet tala på de andras utlagor han uppbär av Litsle Malins röjning och Flostatoppen, eller var han haft något mer än de, tillbjudandes sig att byta om lotter med dem, om de annars icke nöjda vara vilja.
Resolution: Så framt kärandena Erik Persson och Per Johansson icke behaga vedertaga Erik Anderssons anbud om lotternas omskifte, och till besparing av vidare omkostnad endera av dem avstå sin lott, och tillträda, han må likmätigt 4, 5, 6 Cap Byggnsdabalken, och deras A:o 1694 den 24 maj för Rätten träffade förening, den åstundade jämförslen dem emellan fullföljas, och där under noga och beprövas, vad menföre av sämre läge utmed gärdesgårdar, dikesrenar, sjöar stenbackar och bäckar måtte Erik Andersson framför de andra lida, och han därför gödning och vederlag med rätta njuta, så att vad i godheten honom felar emot de andra ersättas må i myckenheten och större vidd och rymd, där annars icke kan dessa grannar således emellan jämkas, att vardera får i ont och gott sin rätta och behöriga proportion och andel.

JÄMKNINGEN VERKSTÄLLES

KLRD, 65, f 1009v, 5 maj 1712

Konstituerades de gode männen Hans Matsson i Nybyn och Anders Ersson i Södernäfde uppå Erik Anderssons i bemälte Näfde begäran, ånyo medan gräset i sin bästa växt står, i ögonasikte tafa och noga värdera och skatta lägenheterna inom Mats Larssons hemman i Näfde, efter fallen dom i förledet års Ting.

ERIK PERSSON OM SIN HUSTRUS ANDEL I LITSLE MALINS RÖJNING

KLRD, 63, f 732, 18 maj 1711

Emellan Erik Persson i Södernäfde kärande och Johan Hansson ibidem svarande, å sin hustrus, Karin Andersdotters vägnar, angående en del uti den så kallade Litsle Malins röjning resolverades och avsades:
Ehuruväl hustru Karin Andersdotter för sig uppvisar Capellanens Vördade och Vällärde Herr Daniel Lahlins och Olof Erssons i Södernäfde attest av den 17 oktober 1698, att hennes förra man Erik Olofsson i bemälte Södernäfde skänkt henne ovanberörda andel uti den så kallade Litsle Malins röjning, som skattar under Erik Anderssons mantal, den han ogift man skulle hava köpt, därför att hon i boet skulle hava infört 120 daler Kmts värde utav sitt fasta arv uti Ingolsbenning och Norbergs socken, varpå nu icke fullkomligt bevis framtes att summan så hög varit, dock likväl, emedan samma penningar eller värden, ehuru ... de då varit, icke bevisas att vara använda för fast egendoms inlösen, och hustru Karin Andersdotter under äktenskapet med sin förre man Erik Olofsson gäld gjort, över 100 daler Kmt, som av ett Anno 1698 den ... september upprättat avvittringsinstrument står att utläsa, fördenskull den henne ovannämnde del uti Litsle Malins röjning annorlunda icke bytes, efter mannens yttersta förordning för sig att behålla, än efter skedd undersökning och likvidation av Länsman Välbetrodde Zachris Aronsson och Nämndemannen Anders Ersson i Södernäfde verkställd bliver. Att sedan hennes styvbarns mödernes arv först uttages, och all den gäld som för dessas äktenskap gjord var betald bliver, så mycket i lösöre behållet varit, att Erik Olofssons under senare äktenskapet med denne hustru, Karin Andersdotter, gjorda gäld fulleligen förnöjd bliva.
Kunna och ändå däröver något i lösöre och fast egendom överbliva, varav hustru Karin kunnat och bort eller än bör till två tredjedelar, likmätigt 27 och 28 § Jordebalken, njuta ersättning och vedergäld för vad hon med goda skäl förmår bevisa utav sin arvejord som under äktenskapet vara uppgånget och hushållet till godo använts, och ersättes då sådana ... får av behållna lösören så långt de räcka och sist av den i Malins röjning därtill av mannaen förordnade jordetegan, så framt de gäldfria och ograverade vore.

ERIK PERSSONS ARV I GARPHYTTAN

KLRD, 65, f 1015, 2 okt 1712

Förekom Per Andersson i Kårbo med Erik Persson i Södernäfde, talandes å egna och Erik Anderssons i Gisselbo vägnar till Anders Jöransson i Norrnäfde om återstod och rest uppå sin arvspretentation i den fasta egendom, som efter deras respektive svär och fadermoder hustru Marina Olofsdotter, dem på Garphyttan till arvs för in emot 40 år sedan, och de, fast svarandens avledne svärfader Per Matsson ... ...

ERIK ANDERSSON BEGÄR ERSÄTTNING FÖR MODERNS SKÖTSEL

KLRD, 77, mål nr 6, 3 maj 1720

Anhöll igenom en inlagd skrift Erik Andersson i Södernäfde, att som han skötslat sin moder i 7 års tid, samt sina bräckliga systrar Kerstin och Margareta, den förra uti 27 och den senare uti 28 år, samt hans hustru arvet nedlagt hos honom uti jord och till skulds betalning, 74 daler Kmt, det måtte han utan förfång av de andra arvingarna få behålla deras efterlämnade egendom, emedan uti det fasta ej mera än 18 daler på dem komma skall, sedan den lösa egendomen till dem blivit lämnad.
Var uppå, som Rätten dess medarvingar ohörda, intet svar lämna kunde, så blev allenast denna dess begäran till protokollet fört, med den trygg- och säkerhet som lag förmår.

NY SOCKENSKOMAKARE UTSES

KLRD, 100, mål nr 47, 26 okt 1733

Uppviste drängen Johan Ersson ifrån Södernäfde Herr Kyrkoherdens Mag. Ramzelius attest, det allmogen uti Sockenstugan åstundat och begärt bemälte dräng till sockenskomakare i Grytnäs, sedan Johan Andersson i Stensbo sig samma hantverk avsagt.
Anhållandes han därför, jämte den nu tillstädesvarande allmogen, att få emot gärningsörens erläggande betjäna socknen med detta sitt hantverk, i synnerhet allenast en sockenskomakare vara statt.
Ty haver Johan Ersson att i ödmjukhet anmäla sig hos Högvälborne Herr Landshövdingen om behörig fullmakts erhållande.

SPRINGFELDT VILL LÖSA SIN DEL

KLHA, V, AI:14, mål nr 49, 26 april 1739

Anhöll soldaten Anders Springfeldt efter utverkad stämning på brodern Johan Ersson i Södernäfde om tillstånd, att antingen få tillträda sin 1/3-del uti faderns Erik Anderssons hemman, räntande 5 stigar kol, eller igenom lösen bliva ägare av alltsammans.
Vartill dock brodern, efter vice versa stämning, förmente sig vara närmast, som, sedan Springfeldt ansenligen fördärvat husen, måst begiva sig hem och i 12 års tid dragit försorg om sin faders skötsel under dess bräckliga tillstånd, vilken där emot givit och försäkrat honom 1/4-del i hemmanet.
Dessutom hade brodern en del därav under sitt enskilda nyttjande, som han aldrig betalt några utlagor för, och förmodar Rättens tillstånd, att få honom alldeles utlösa, helst en stor del av jorden hos andra bortstår, och han med kastveds huggande utöder skogen.
Resolution: Om den del i hemmanet, soldaten Springfeldt för tiden innehaver, intet gör fyllest emot dess efter inventariets innehåll påbelöpande fädernes fasta arv, kan honom intet förvägras så länge han står uti krigstjänsten, att igenom Länsman Fahlberg och Nämndeman Johan Matsson i Risbyn få en tillbörlig utbrytning av sin del, det ej mindre uti jorden än i skogen, men andra sin rätt förbehållen. Den han helst vill hava sonen Johan Ersson uppdragen, som ock därtill närmast är, och allt sedan framdeles besitta och inlösa hela hemmanet.
Åliggandes i övrigt Springfeldt, att efter hållen likvidation inför ovannämnde gode män, oförsumligen vedergälla brodern för utlagorna, som efter faderns död sig belöpa på dess innhavda del, jämväl att hädanefter där uti riktigt fullgöra sin skyldighet, för vad honom vid utbrytningen mer tillfallandes varder, som må vid samma tillfälle uträknas och broderns förfördelande uti skogen, så framt han vill njuta den förmån till godo, att bruka en så ringa del med honom.

SAMUEL OLSSON ANKLAGAS FÖR LÄGERSMÅL MED SARA PERSDOTTER

KLHA. V, AI:14, mål nr 5, 16 april 1740

Tillstod Samuel Olsson i Södernäfde sig förledet år Långfredags afton hava lägrat och med barn rådt Sara Persdotter ibm, hon onsdagen för sistledne Kyndelsmässodag framfött, men aldrig lovat henne äktenskap förrän i höstas, och det med sådana villkor, om han finge komma hem till hennes moder och taga emot hemmanet.
Men som sådant skall vägrats, hon och själv tillstädes sade sig ej annat kunna än hålla sin son tillhanda, begärde Samuel att få plikta för sitt brott och varda henne kvitt. Helst fadern Olof Bengtsson omöjligen kunde förmås, att låta honom gifta sig hem, det han och nu själv tillstädes högeligen bestred, ity denne Sara Persdotter endast för den orsaken nu i 4 års tid hållit sig hemma hos modern, att hon skulle locka och förleda sonen härtill, som till och från skogen haft sina vägar där förbi, och varken då eller vid andra tillfällen kunnat undgå hennes smicker och skrubbande, samt att gå där in och försumma sina sysslor, honom till stor skada länt. Varjämte hon på många sätt gjort både honom och dess hustru förtret och skickat dem svåra ord, så att han aldrig kunde samtycka eller efterlåta henne komma in på sitt bröd, utan såvida hon förlett och bedragit sonen härtill, både denna gången då han varit till ladan efter en säck hö, och flera gånger tillförne skall hon själv böra sådant umgälla.
Samuel klagade ock, att hon varit oförskämd och trotsig emot honom, med sådana utlåtelser, att hon trodde honom varit ihop med fan och göken, då han förestället henne svårigheten vid det påstådda äktenskapets fullbordan.
Men Sara Persdotter ville ej tillstå varken dessa eller de av Samuels fader henne tillsagda beskyllningar, utan påstod sig vara av honom under äktenskaps loven härtill bedragen, samt att Samuel i flera år förut och begärt henne till äkta, beropandes sig på Fjärdingsman Erik Olssons och drängen Johan Perssons i Södernäfde vittnesmål, vilka utan ed betroddes, och berättade var för sig, att då Fjärdingsman förledne höstas uppå Saras moders begäran varit hos Olof Bengtsson att kungöra honom Saras tillstånd, har han väl intet nekat sonen att taga henne till äkta, allenast han ej komme med henne hem på hans bröd, och Samuel därpå utlåtit sig vilja taga rote, och som även Saras moder nekat honom att få komma på hennes hem, bett Sara följa sig ned på Rembolandet att där taga rote.

Dagen efter inkommo åter för Rätten Samuel Olsson ocg Sara Persdotter med brättelse, sig vara så alldeles förlikte, att äktenskapet skall gå för sig, och de likväl förbliva var på sitt ställe hemma hos föräldrarna till hösten, att under samma tid höra sig om någon lägenhet, så framt ej Olof Bengtsson skulle dess förinnan kunna blidkas att låta henne komma dit. Betygandes med handräckning sin uppriktiga vänskap och förtroende till varannan.
Och emedan Samuel Olsson således godvilligt samtyckt Saras påstående om äktenskap, han och eljest till följe av 3 Cap Giftermålsbalken ej kunnat undgå, så vida av dess i höstas för ovannämnda vittnen gjorda utlåtelse nogsamt är att inhämta och sluta, det hon varit under äktenskapslöfte av honom besoven.
Fördenskull förvisas de till det Vördiga Prästerskapet, att låta äktenskapet forderligast vinna sin behöriga fullbordan. Dock skola de efter 53 Cap Missgärningsbalken för otidigt sängelag erlägga till kyrkan var sina 2 daler Smt.

UR MISSGÄRNINGSBALKEN; KAP 53, § 5

Tager man den till äkta, som han lägrat haver, give till Kyrkan för otidigt sängelag, två daler vardera.

JÄMKNINGSREV ÖVER HELA GRYTNÄS SOCKEN ÅR 1765

Grytnäs kyrkoarkivs volym P2 innehåller ett protokoll över rubricerade jämkningsrev. Beslut om att ansöka om revens utförande fattades på sockenstämma den 5 maj 1765 och denna ansökan bifölls på Folkare Häradsting följande dag.
År 1765 den 6 maj förrättades Lagtima Häradsting med Folkare Tingslag uti Lunds Gästgivaregård, närvarande som domboken utvisar.
Sedan Konungens Befallningshavande igenom utslag av den 9 sistlidne juli bifallit Grytnäs sockenbors ansökning om allmän jämkningsrevs hållande över hela socknen, under Crono Befallningsmannens Välborne Bengt Brandbergs inseende, varvid uppbördsskrivaren Henric Lindberg kommer att föra revningslängden, så inställde sig nu bemälde Crono Befallningsman tillika med en stor del av sockenborna såsom utsedda fullmäktige, och anmälde att med samma rev nu genast skulle början göras.
Vid sockenstämman beslutades att man vid reven skulle följa den instruktion Landshövdingen utfärdat för Hedemora socken den 8 april 1734 och dessutom fastställdes några extra punkter, i förkortat skick enligt följande:
1) Vid jordägornas skattning och värdering skola värderingsmännen hava avseende på jordens invärtes värde och ej på dess hävd. Samt på omförmälde grund den efter proportionerlig grund skatta till hel, halv, 2/3, 3/4, 1/4, 1/8, 1/16 och 1/32-dels värde, samt hagarna upptaga och dem jämte de övriga förmånerna det ena hemmanet emot det andra kan innehava uti fiske, skog, god betesmark, kvarnar och kvarnställen, iakttaga och beräkna.
3) All den jord som inom byn ligger får sammandragas och revas på en ägande åbo, men tillåtes ej att sammandraga eller reva jord från den ena byn till den andra.
5) Är nödigt att ett vite av fem daler silvermynt utsättes, vartill den skall vara förfallen som under revförrättningen och då byborna äro församlade finnes av starka drycker vara överlastad, och där under visar sig uppstudsig och uppväcker buller, trätor och onödiga dispyter, varigenom förrättningsmännen kunna bliva förfördelade och hindrade samt grannarna ofredade.
Till värderingsmän utsågs två nämndemän från Hedemora socken och som revkarlar tre ifrån Leksands socken. Dessa fingo avlägga ed enligt ett speciellt formulär, värderingsmännens var denna:
Jag lovar och svär vid Gud och Hans Heliga Evangelium att som jag blivit antagen att vid jämkningsreven över Grytnäs socken skatta och värdera den upprevade jorden, så skall jag med all flit, redlighet och aktsamhet samma syssla förrätta, jordens och hemmanens förmåner efter bästa förstånd och samvete värdera och anteckna, samt därvid hava avseende på jordens invärtes värde, art och beskaffenhet och ej på dess hävd, och varken för släktskap, vänskap, hat eller avund, gåvor och skänker, nytta eller skada, eller vad det vara må, tillåta att någon vårdslöshet eller oriktighet därutinnan må förelöpa, så sant mig Gud hjälpe till liv och själ.
I en åker kunde varje bybo ha flera mindre andelar, och var och en av dessa andelar är i protokollet antecknade, såväl till dess totala storlek som till den reducerade storleken med hänsyn till dess värde.

Här återges revningen över Mats Hanssons mantal, som Kyrkoherde Jonas Olai köpte av Mats Hansson år 1630. Det utökades senare med sonens mågs, Olof Erssons ärvda jord i Lars Larssons mantal.

F.D. KYRKOHERDE JONAS OLAIS HEMMAN I MATS HANSSONS MANTAL

N:O 1 ERIK LARSSON	Värde	Stångtalet			Reducerad jord		
		Spl	Snl	Bal	Spl	Snl	Bal
Sjögärdet	1	-	15	1	-	15	1
Dito	3/4	-	2	2	-	1	7
Dito Sjöspiell	3/4	-	4	1	-	3	1
Dito Dragsmyråkern	3/4	-	4	4	-	3	3
Dito	1/2	-	4	5	-	2	3
Dito Sjöspiell	3/4	-	1	4	-	1	1
Dito Syllmyåkern	1/3	-	3	2	-	1	1
Dito Dragsmyråkrtn	1/2	-	12	7	-	6	4
Dito Lushagen	1/8	-	1	-	-	-	1
Dito	1/8	-	3	-	-	-	4
Smewreten	1	-	5	2	-	5	2
Habbors gärde, Sörängsåkern	1/2	-	7	4	-	4	9
Dito	2/3	-	2	8	-	1	4
Dito Spiellet	1/2	-	2	-	-	1	-
Dito Lissels Habbors åker	1/4	-	3	7	-	-	9
Dito Stora dito	1/8	-	7	1	-	-	9
Dito Täppåkern	1/8	-	6	2	-	-	8
Habbors åker	1/4	-	7	5	-	1	9
Dito Hällback spiell	1/4	-	1	7	-	-	4
Dito ännu Lilla Habbors åker	1/8	-	2	-	-	-	3
Dito Habbors åker	1/3	-	3	1	-	1	-
Dito Helback åkern	1/8	-	1	8	-	-	2
Dito Hällåker	1/4	-	6	9	-	1	7
Dito slog	1/8	-	1	2	-	-	2
Habbors gärde, Wargskog spielle	1/4	-	3	-	-	-	8
Dito gärde	1/16	-	1	7	-	-	1
Dito Habbor åker	1/16	-	4	5	-	-	3
Dito gärde	1/32	-	2	6	-	-	1
Näsgärde	3/4	-	5	-	-	3	8
Dito Långåkern	1/3	-	5	5	-	1	9
Dito Storåkern	1	-	8	1	-	8	1
Dito Kummelåkern	2/3	-	3	7	-	2	5
Dito Fähusåkern	1	-	4	6	-	4	6
Dito Hällåkern	1/2	-	7	4	-	3	7
Dito	1/2	-	3	3	-	1	7
Dito Kummelåkern	1/4	-	2	5	-	-	6
Dito Fetåkern	1/3	-	8	4	-	2	8
Dito	1/3	-	3	-	-	1	-
Dito Långåkern	1/3	-	10	6	-	3	5
Storwarwa	1/3	-	2	2	-	-	7

Använda förkortningar:
Spl = Spannland Snl = Snesland Bal = Bandland
1 spannland = 20 snesland = 200 bandland
4 spannland är ungefär 1 hektar

Antalet bandland ovan är avrundade till hela tal

	Värde	Stångtalet			Reducerad jord		
		Spl	Snl	Bal	Spl	Snl	Bal
Näsgärde	1	-	5	7	-	5	7
Dito Habbor åker	1/2	-	6	4	-	3	2
Dito	1/8	1	-	2	-	2	5
Dito Klysenåkern	1/8	-	2	4	-	-	3
Dito slog	1/32	-	5	6	-	-	2
Dito Långåkern	1/3	-	2	8	-	-	9
Dito	1/3	-	6	-	-	2	-
Dito Kalvhagen	1/16	-	6	4	-	-	4
Dito Öfwerst åker	1/4	-	15	-	-	3	8
Dito	1/4	-	9	-	-	2	3
Dito Öfwerskift	1/8	-	10	6	-	1	3
Dito	1/8	-	4	5	-	-	6
Dito Stenback åker	1/16	-	11	8	-	-	7
Dito	1/8	-	2	-	-	-	3
Kålgård	1/16	-	2	-	-	-	1
Kummelbacken	1/16	-	-	6	-	-	-
Ryttnäset	1/32	-	10	5	-	-	3
Ännu Kärrwreten	1/8	-	18	5	-	2	3
Fallröjningen	1/8	4	1	5	-	10	2
Hällsing dito	1/16	4	19	-	-	6	2
Lissel dito	1/16	1	1	5	-	1	3
Nedra werstegen	1/2	-	1	4	-	-	7
Ladutomten	3/4	-	-	9	-	-	7
Struten	1/32	-	12	-	-	-	4
Sjötomten	1	-	6	8	-	6	8
Myrwreten	1/8	1	7	5	-	3	5
Myrorna	1/16		9	8	-	-	6
Fallet	1/16	3	10	-	-	4	4
Myrorna	1/16	2	15	4	-	3	5
Storsweden	1/8	3	3	-	-	7	9
Hebergs tomt	1/2	-	2	7	-	1	4
Dito	1/3	-	1	-	-	-	3
Dito	1/4	-	4	8	-	1	2
Fallröjningen	1/8	-	12	-	-	1	5
Hällsings mossen	1/16	2	7	5	-	3	
Dito röjningen	1/16	6	14	-	-	8	4
Brunnstomten	3/4	-	4	9	-	3	7
Humlegården	2/3	-	-	6	-	-	4
Bastutomten	2/3	-	9	7	-	6	5
Gårdstomt	3/4	-	17	5	-	13	1
Ryttnäset	1/16	2	12	6	-	3	3
Åminkärret	1/16	2	-	8	-	2	6
Holmen	1/16	-	12	6	-	-	8
Ryttnäs kalvhage	1/32	-	18	-	-	-	6
Märnäset	1/32	1	3	-	-	-	7
Söränget	1/16	-	7	2	-	-	5
Svensktegen	1/8	1	-	-	-	2	5
Märsweden	1/16	1	12	7	-	2	1
Tvärtegen	1/8	-	10	-	-	1	3
Sanktäppan	3/16	3	18	-	-	14	6
Norsbacken	1/8	-	15	-	-	1	9
Källwreten	1/8	1	10	-	-	3	8
Dito	1/16	-	15	-	-	-	9

	Värde	Stång-talet			Reducerad jord		
		Spl	Snl	Bal	Spl	Snl	Bal
Törna	1/4	-	8	4	-	2	1
Dito	1/4	-	5	5	-	1	4
Dito Storsweden	1/16	3	3	-	-	3	9
Törna	1/4	-	5	2	-	1	3
Dito	1/4	-	4	1	-	1	-
Dito	1/3	-	-	8	-	-	3
Dito	1/8	-	4	2	-	-	5
Dito	1/8	-	1	9	-	-	2
Lunkarwreten	1/8	-	18	9	-	2	4
Dito	1/8	-	4	8	-	-	2
Grönwalls dito	1/16	1	5	-	-	1	6
Dito	1/32	-	13	-	-	-	4
Sandgärds dito	1/16	3	-	7	-	3	8
Lissel malis röjning	1/16	1	6	2	-	1	6
Dito	1/32	2	-	-	-	1	3
Sandwreten	1/16	-	12	-	-	-	8
Lissel malis röjning	1/8	-	18	-	-	2	3
Dito	1/16	-	7	-	-	-	4
Sandgärdswreten	1/16	-	19	5	-	1	2
Lunkar dito	1/8	-	3	9	-	-	5
Noret	1/16	-	5	-	-	-	3
Dragsmossen	1/16	-	2	8	-	-	2
Syllmyr pussen	1/16	-	3	3	-	-	2
Upsjön	1/4	1	15	-	-	8	8
Dito	1/8	4	6	2	-	10	8
Dito	1/4	-	4	7	-	1	2
Dito	1/8	-	5	3	-	1	4
SUMMA		93	10	2	14	15	9
För andelen i skog, fiske och andra utvägar						6	5
SUMMA		93	10	2	15	2	4

N:O 2 GAMLE ANDERS ANDERSSON

	Värde	Stång-talet			Reducerad jord		
		Spl	Snl	Bal	Spl	Snl	Bal
Sjögärdet	3/4	-	2	2	-	1	7
Dito	1/2	-	2	5	-	1	3
Dito	1/3	-	2	4	-	-	8
Dito, Dragmyråkern	3/4	-	4	4	-	3	3
Dito	1/2	-	4	5	-	2	3
Sjötomten	1	-	5	-	-	5	-
Habbors gärde, Sörängsåkern	1/2	-	2	8	-	1	4
Dito	2/3	-	2	8	-	1	9
Dito Holbackåkern	1/8	-	1	3	-	-	2
Dito Sörängsåkern	1/2	-	7	-	-	3	5
Dito	2/3	-	7	-	-	4	7
Dito Lissel Habboråker	1/4	-	3	7	-	-	9
Dito	1/4	-	1	7	-	-	9
Dito Hällåker	1/4	-	4	9	-	1	2
Dito Spiellen	1/2	-	2	7	-	1	4
Dito Hällbackåkern	1/3	-	3	1	-	1	-
Dito Stor Habborsåkern	1/8	-	7	1	-	-	9
Dito	1/16	-	2	2	-	-	1
Näsgärdet, Hällåkern	1/2	-	3	3	-	1	7
Dito Feyåkern	1/3	-	3	-	-	1	-
Dito Kummelåkern	3/4	-	5	-	-	3	8
Dito Långåkern	1/3	-	5	5	-	1	8
Dito Storåkern	1	-	5	-	-	5	-
Dito Fähusåkern	1	-	2	3	-	2	3
Dito	1/4	-	9	-	-	2	3
Dito	1/4	-	7	-	-	1	8
Dito Norråkern	1/4	-	10	3	-	2	6
Stornarfwa	1/3	-	2	2	-	-	7
Skiftåkern	1/16	-	12	-	-	-	8
Näsgärdet, Överste åkern	1/8	-	1	-	-	-	1
Dito	1/16	-	1	2	-	-	1
Dito	1/4	-	5	5	-	1	-
Dito Skifte	1/8	-	10	6	-	1	3
Dito Klysenåkern	1/8	-	2	4	-	-	3
Dito slog	1/32	-	5	6	-	-	2
Dito Lilla fotåkern	1/16	-	-	6	-	-	-
Kålgården	1/16	-	2	6	-	-	2
Dito Långåkern	1/3	-	2	8	-	-	9
Storsweden	1/8	3	3	-	-	7	9
Lilla röjningen	1/8	-	2	4	-	-	3
Dito	1/16	-	2	4	-	-	2
Ryttnäset	1/16	1	-	-	-	1	3
Holmen	1/16	-	12	6	-	-	8
Amun Kärrwreten	1/16	-	18	2	-	1	1
Myrwreten	1/8	-	6	4	-	-	8
Hellsing röjning	1/16	4	19	-	-	6	2
Sjötomten	1	-	3	4	-	3	4
Kryddgård	1/2	-	1	-	-	-	5
Hebergs tomt	1/4	4	8	-	-	1	2
Hålsänget	1/16	1	-	-	-	1	3

	Värde	Stångtalet Spl	Snl	Bal	Reducerad jord Spl	Snl	Bal
Märsweden	1/16	-	14	6	-	-	9
Norsbacken	1/8	-	6	-	-	-	8
Nybergs wreten	3/16	-	8	-	-	1	5
Dito	1/8	-	10	-	-	2	3
Svensktegen	1/8	-	7	5	-	-	9
Dito	1/8	-	10	-	-	1	3
Källtegen	1/16	-	6	-	-	-	4
Törna	1/4	-	14	4	-	3	6
Dito	1/4	-	5	2	-	1	3
Dito Storsweden	1/16	3	3	-	-	3	9
Törna	1/4	-	2	7	-	-	7
Dito	1/4	-	2	8	-	-	7
Dito	1/8	-	4	2	-	-	5
Dito	1/8	-	1	9	-	-	2
Tegelwreten	1/16	-	5	-	-	-	3
Sandgörds dito	1/16	-	19	5	-	1	2
Lunckar dito	1/8	-	3	9	-	-	5
Noret	1/16	-	1	4	-	-	1
Dragsmossen	1/16	-	-	9	-	-	1
Syllmyrpussen	1/16	-	1	2	-	-	1
Upsjön	1/4	-	13	4	-	3	4
Dito	1/8	2	9	7	-	6	2
SUMMA					5	15	6
Påföres för andelen i skog och fiskevatten etc.						2	6
SUMMA		33	10	9	5	18	1

N:O 3 SEXMAN ANDERS LARSSON

	Värde	Stångtalet			Reducerad jord		
		Spl	Snl	Bal	Spl	Snl	Bal
Sjögärde	1/2	-	6	7	-	3	4
Dito	1/3	-	2	4	-	-	8
Dito	3/4	-	4	4	-	3	3
Dito Dragmyråkern	3/4	-	8	7	-	6	5
Dito	1/2	-	9	-	-	4	5
Dito Sjöspiell	3/4	-	1	4	-	1	1
Dito Syllmyråkern	1/3	-	2	4	-	-	8
Sjötomten	1	-	9	-	-	9	-
Habbors gärde	1/16	-	4	6	-	-	3
Dito Spiellet	1/2	-	2	7	-	1	4
Dito Lissel Habbors äker	1/4	-	7	5	-	1	9
Dito Holåker	1/4	-	9	8	-	2	5
Dito	1/8	-	5	3	-	-	7
Dito Spiellen	1/4	-	4	2	-	1	1
Dito Sörängsåkern	1/2	-	5	6	-	2	9
Dito	2/3	-	5	6	-	3	7
Dito Stora Habbors åker	1/8	-	14		-	1	8
Dito Holbacks dito	1/3	-	5	4	-	1	8
Näset	1	-	10	5	-	10	5
Dito Hällåkern	3/4	-	7	5	-	5	6
Dito	1	-	9	1	-	9	1
Dito	1/2	-	8	-	-	4	-
Dito Fähusäkern	1	-	6	6	-	6	6
Dito Långåker	1/3	-	11	2	-	3	7
Dito Storwarfwa	1/3	-	4	4	-	1	5
Näset Översta skiften	1/8	1	1	8	-	2	7
Dito åker	1/4	-	18	5	-	4	6
Dito Klysenåker	1/8	-	9	8	-	1	2
Dito	1/16	-	4	-	-	-	3
Dito slog	1/32	-	11	3	-	-	4
Dito Lissel fotäker	1/16	-	4	2	-	-	3
Dito Lissel Långåker	1/3	-	6	2	-	2	-
Dito Måsåker	1/16	-	3	2	-	-	2
Dito Skiftåkern	1/16	-	17	-	-	1	1
Kummelbacken	1/16	-	4	-	-	-	3
Hustomt	3/4	-	-	7	-	-	5
Hebergs tomt	1/4	-	9	6	-	2	4
Sjötomten	1	-	6	8	-	6	8
Storsweden	1/8	6	6	-	-	15	8
Åmun kärrvreten	1/8	1	16	4	-	4	6
Ryttnäset	1/16	2	15	-	-	3	4
Åmun kärrmossen	1/16	4	1	-	-	5	6
Holmen	1/16	1	5	2	-	1	6
Sankttäppan	3/16	-	10	2	-	1	9
Dito vreten	3/16	-	12	2	-	2	3
Tvärtegen	1/8	1	-	-	-	2	5
Dito	1/16	-	12	-	-	-	8
Märsweden	1/16	1	1	5	-	1	3
Svensktäppan	3/16	-	18	-	-	3	4
Norsbacken	1/8	-	12	-	-	1	5
Stubbröjningen	1/16	5	10	8	-	6	9
Dito	1/32	6	16	-	-	4	3
Törna	1/4	-	8	4	-	2	1
Dito	1/4	-	10	4	-	2	6
Svensktäppan	3/16	-	15	-	-	2	8

	Värde	Stångtalet Spl	Stångtalet Snl	Stångtalet Bal	Reducerad jord Spl	Reducerad jord Snl	Reducerad jord Bal
Dito för Sweden	1/16	6	6	-	-	7	9
Törna	1/4	-	5	7	-	1	4
Dito	1/8	-	3	8	-	-	5
Tegelwreten	1/16	-	6	3	-	-	4
Lunkarwreten	1/8	-	6	6	-	-	8
Gamla dito	1/16	1	1	-	-	1	3
Dito	1/32	-	4	-	-	-	1
Nywreten	1/16	1	12	-	-	2	-
Noret	1/16	-	2	8	-	-	2
Dragsmossen	1/16	-	2	2	-	-	1
Syllmyrmossen	1/16	-	2	2	-	-	1
Uppsjön	1/4	-	14	-	-	3	5
Dito	1/8	3	8	4	-	10	4
			15				
Påföres för andelen i skog och fiskevatten etc.					-	4	4
Summa		65	3	-	10	6	7
N:o 1, Erik Larssons del		93	10	2	15	2	4
N:o 2, Anders Anderssons del		33	10	9	10	6	7
Hela f. d. Kyrkoherdens hemman (inklusive Olof Erssons arvsandel i Lars Larssons mantal)		192	3	11	31	6	12

STORSKIFTE ÖVER SÖDERNÄFDE BYS JORDÄGOR

Lantmäteriets arkiv, Falun

Protokollet över detta storskifte omfattar cirka 275 sidor. Här återges endast något av inledningen och en liten del av själva delningen, men det som behandlar Kyrkoherde Olais hemman mera utförligt med specifikation över hemmanets jordedelar.
Först början på inledningen.

År 1790 den 26 maj, till fullgörande av Generalmajorens, Landshövdingens och Riddarens, Högvälborne Herr Baronen Johan Beckfriis utgivne förordnande av den 9 oktobe sistlidne, att avmäta och i storskifte fördela Södernäfde Byns in- och utägor, inställte sig undertecknad Lantmätare vid berörde By, belägen uti Kopparbergs Hövdingedöme, Näsgårds län och Grytnäs socken.
Varvid uppå därom förut skedd laglig kungörelse sig inställte, utom Kronolänsman, Välaktade G. Rooth, Nämndemännen Erik Matsson i Smedsbo och Johan Göransson i Grytnäs kyrkoby som tillkallade vittnen, nedanskrivne jordägare och intressenter även voro närvarande, nämligen:
Mjölnaren vid Månsbo Christopher Norman, Jan Ersson, Stigare Erik Ersson, Gamle Anders Ersson, Per Erssons änka Margareta Persdotter, Per Jansson, Erik Olsson, Anders Olsson, Erik Hansson, Fjärdingsman Anders Andersson, Jan Hansson, Per Hansson, Skräddaren Per Andersson, Mats Perssons änka i Rembo, Lars Ersson, Jan Andersson, Lars Andersson, Erik Jansson, Gabriel Ersson, Jan Jansson, Unge Anders, Ersson, Anders Persson, Mats Ersson, Unge Erik Jansson.

NÅGOT OM FÖRDELNINGEN

I stöd av förestående förening verkställdes således delningen i Habergsgärdet och Sjöåkern, att huvudlotterna mantalen emellan utsattes först efter niondedelar, vilka sedermera deltes intressenterna emellan uti niondedelen efter den uppgivne och överenskomne gamla kolskatten, emedan delägarne icke kunde uppgiva någon annan proportion.
På det var och en måtte hava den nytta av storskifte som åsyftades, föreställdes dem som ägde rättighet uti fler mantal att sammanbyta sina stycken i det mantal där en var förut hade sin största andel. Och alldenstund Stigar Erik Ersson samt Per Jansson hade bägge del uti Hans Larssons och Ingevald Olssons mantal, så tog den senare sin åker uti Ingevald Olssons och den förre i Hans Larssons mantal, varigenom det kom att brista 1/2 korg för Stigar Erik Ersson, vilken som uti Ingevald Olssons mantal tilldeltes honom intill dess stycke av Habergsåkrarna.
Alldenstund Gabriel Ersson å öppen auktion på Landskontoret i Falun tillhandlat sig några jordlägenheter utav dess svåger Erik Olssons hemman, uträknade till 1 stig 1 23/40-dels korg uti Mats Svenssons mantal, så tillägges honom vid delningen tillhöriga förmåner av samma mantal enligt auktionsprotokollet och dess köpebrev, i följe varav denne utjords del intet äger någon rättighet i hustomten, byggningsplats och kålland.
Vid utstakningen förbehöllo sig de mindre mantalsintressenterna att få all sin åker i Habergsgärdet på ett eller högst tvenne ställen, som av medeljordmånen bäst kunde falla, alltså bekom Erik Olofsson, Anders Olsson och Gabriel Ersson endast söängs- och Slogswedsåkrarna av Mats Svenssons mantal, Jan Andersson hela sin del för Erik Erssons mantal på Habergsåkrarna, Mats Perssons änka i Rembo endast Gafåkern och Tegelbackstyckerna.

Skräddaren Per Andersson endast på Habergsåkrarna samt Erik Hansson Storåkern och Holbackåkern för Ingevald Olssons mantal.
Wargskogen kommer att förbliva odelt till dess vretarna upptagas.
Slogen i Gärdet nyttjas gemensamt tills vidare, utom vad som är beläget emellan Sörängs- och Habergåkrarna, som nu intages uti åkerdelningen.
Emedan Sjöåkern årligen bortsköljes när sjön uppstiger, avdrages därför 5 alnar av åkern, vilket beräknas dem tillgodo, som där intill undfå sina åkerstycken. Även avräknas för nödige vägar och diken som kartan och kartbeskrivningen närmare utvisar.
När detta allt på förenämnda sätt blivit förrättat, uppskjöts med förrättningen till hösten, efter samtliga byamännens enträgna begäran, då andra årvägen avfattades och uti tillkallade gode mäns närvaro granskades i anseende till jordmånens naturliga beskaffenhet, läge och hävd. Härvid träffades nedanstående överenskommelse, nämligen:
Sedan Sjö- och Habergsgärdet enligt byamännens enhälliga beslut den 27 sistlidne Maj blivit i storskifte fördelt, hava vi även på lika grunder, efter noga prövning av jordmånens egentliga beskaffenhet till läge och hävd i andra årvägen, som består av
1) Att sätta denna årväg uti fyra klasser eller grader, varav en var erhåller sin andel på det sätt, att Övre byn behåller Klackgärdet, emot det Nedre byn får lika varande mark uti Näsgärdet. På samma vis som Nedre byn redan erhållit Sjögärdet och sin bristande andel av Habergsgärdet.
2) Emedan en del uppodlat, vad som till åker kunnat upptagas intill sina odalåkrar, varå nu intet uppodlingsbevis upptes kunde, så gjordes därpå intet vidare avseende, än att Anders Ersson för allmänr erkänd oförtruten flit, bekom skälig vedergällning för ett uppodlat stycke på Stängselåkern, som honom vid delningen uti gensvarig mark till godo beräknas.
3) Tegelbacken, som befanns ganska eländig medelst en myckenhet gropar, varest fordom tegel blivit slaget, tillslogs Övre byn, emot det Nedre byn bekommer sin andel av så kallade Kalvhagsåkrarna uti Näsgärdet, beräknat 3 ... emot 4 ... av Tegelbacken, även som Tegelåkrarna tagas lika emot Kalvhagsåkrarna.
4 .... av Tegelbacken, även som Tegelåkrarna tagas lika emot Kalvhagsåkrarna.
4) Att ingen må lida skada på sina ägor igenom det sjön bortsköljer, är skäligt avdrag därföre av oss beviljat, likaledes undantages vid mätningen nödige vägar och diken, som sedan beständigt underhålles.
5) Slogen i Gärdena tilldelas vart och ett hemman efter möjligheten, jämte dess åker, och bristen tages av slogen i Stångfeln, varvid tillika haves avseende på markens beskaffenhet.
6) Kållanden fördelas hustomterna blivit upptagne, då tvenne stycken åker, som nu blivit undantagne, tilldelas dem som i hustomt och kålland intet hava sin fyllnad.
7) Upptogs Mjölnaren Christopher Normans åkerstycke uti Näsgärdet, kallat Övre skiftet, beläget emellan Tötn- och Sörängsvikarna, som uppskattades till 140 gödningslass för dess vanhävd, och på det ingen må bliva lidande igenom detta stycke, lämnas Norman frihet att få sin skiftgång därstädes. Men skulle någon annan få andel av denna åker, tillslås densamma gödning i proportion efter värde och uppskattningssumma.
För övrigt avpassas skiftena för vart hemman som jämlikast kan falla utan lottkastning, vilket framdeles kommer att avgöras.
8) Att unge Anders Ersson intet må bliva märkeligen lidande medgiva vi även, att han oberäknat får behålla dess uppodlade Kållandstäppa för sitt arbete.
Sålunda vara i vänlighet överenskommet och beslutat uti tillkallade vittnens närvaro bekräftas med våra egenhändige namn och bomärken.
Södernäfde den 16 oktober 1790

Samtliga bybors underskrift

Se nästa sida

BYBORNAS NAMN OCH BOMÄRKEN

Lantmäteriets arkiv, Falun

Christopher Norrman
Lars Ersson
Lars andersson Jan Jansson Jan Andersson
Gabriel Ersson Jan Ersson Erik Ersson
Sammuel Sammuelsson Anders Ersson
Anders Persson Mats Ersson ungre
Erik Janssons alla förstnämnde uti Nedre
Byn Jan Ersson Anders Knipe
Anders Andersson i Unbo Anders Olsson
Erik Olsson Anders Ersson Erik Hansson
stigar Erik Erssons Petter Brant
Per Hansson Per Jansson Joh: Hansson
Per Andersson Fjärdingsman Anders Andersson
alla i Söder Näfde

Såsom til Ställande vittnen under skrifwa
Eric Mattsson i Mackle Jan Jansson i kyrkobyn
nämndemän

EXTRAKT AV GRYTNÄS SOCKENS JORDEBOK AV ÅR 1706 OCH

SÖDERNÄFDE BY

MARCKUS KOCKS MANTAL

Sal. Anders Gillbergs änka			15 stigar 1/8 korg kol

MATS SVENSSONS MANTAL

Olof Ersson	13 stigar	3 3/8 korg	
gamle Anders Matsson	4	3/4	
Olof Matsson	4	3/4	
Olof Bangtsson	3	1 1/2	25 stigar 2 3/8 jorgar

LARS LARSSONS MANTAL

Anders Ersson	5 stigar	--	
Per Hansson	1	1 1/8 korg	
Olof Hansson	1	1 -	
Jan Olsson	3	3 -	
Jan Jansson	3	3 -	15 stigar 1/8 korg

MATS HANSSONS MANTAL

Lars Andersson	7 stigar	2 1/8 korgar	
Per Hansson	3	3 -	
Olof Hansson	3	3 -	15 stigar 1/8 korg

MATS LARSSONS MANTAL

Erik Persson	5 stigar	1/8 korg	
Jan Persson	5	-	
Erik Andersson	5	-	15 stigar 1/8 korg

ERIK ERSSONS MANTAL

Per Olsson	3 stigar	1 1/8 korg	
Anders Olsson	3	1 -	
Erik Olsson	3	1 -	
gamle Olof Ols änka	5	1 -	15 stigar 1/8 korg

INGEVALD OLSSONS MANTAL

Olof Ersson	5 stigar	1/8 korg	
Olof Olsson	3	1/2	
Erik Hansson	3	1/2	
Erik Persson i Rembo	2	2	
Per Andersson	1	1	15 stigar 1/8 korg

HANS LARSSONS MANTAL

Olof Olsson	2 stigar	1 korg	
Erik Hansson	2	1	
Hans Nilsson	2	1	
Olof Nilsson	2	1	
unge Anders Matsson	4	1/8	
Mats Matsson	2		15 stigar 1/8 korg

Föregående vare rätt utdraget av en vid Materialkontoret i Avesta förvarat extrakt av Grytnäs Sockens jordebok, varder skriven den 15 December 1706 av Anders Carlbohm, betygas av
Avesta den 25 oktober 1790
... Stockenström

I anledning av vad redan blivit avhandlat om delningsgrunden utföres nedanskrevna uppgift Byamålet.

NEDRA BYN

BYAMÅLET

	Efter 1706 års jordebok		Efter 1685 års jordebok			
	Kolskatten		Årligt utsäde	Penningränta		
LARS LARS MANTAL	Stigar	Korgar	Spann	Daler	Öre	Penn.
a Lars Ersson	7	2 1/16				
b Gabriel Ersson	3	3 1/32				
c Jan Jansson	3	3 1/32				
			9 1/4	9	-	12
MATS HANS MANTAL						
d Lars Andersson	7	2 1/16				
e Jan Andersson	3	3 1/32				
a Lars Ersson	3	3 1/32				
			9 1/4	9	-	12
MATS LARS MANTAL						
f Erik Jansson	5	1/24				
g Gök Erik Ersson	5	1/24				
h Samuel Samuelsson	5	1/24				
			9 1/4	9	-	12
MATS SVENS MANTAL						
i Mats Ersson	2	2 1/2				
j Erik Jansson	2	2 1/2				
k { Anders Olsson	1	2 2/5				
k { Erik Olsson	1	2 2/5				
l unge Anders Persson	8	3 1/2				
m unge Anders Ersson	6	3 1/2				
b Gabriel Ersson	1	1 23/40				
			15 3/4	14	9	12
SUMMA	70	2 3/4	43 1/2	41	11	-

ÖVRA BYN

	Kolskatten		Årligt utsäde	Penningränta		
	Stigar	Korgar	Spann	Daler	Öre	Penn.
ERIK ERS MANTAL						
Erik Hansson	3	1				
Mats Pers änka i Rembo	4					
Jan Hansson	3					
Per Hansson	3					
Jan Andersson	1	3				
	15		9	9	-	12
HANS LARS MANTAL						
Jan Ersson	3					
Jan Jansson	3					
gamle Anders Ersson	2	1				
Erik Olsson	1					
Anders Olsson	1					
Per Erssons änka	2					
Stigar Erik Ersson	1	1				
Per Jansson	1					
	15		9	9	-	12
INGEVALD OLSSONS MANTAL						
Fjärdingsman Anders Andersson	5					
Stigar Erik Ersson	1	1				
Per Jansson	3					
Erik Hansson	1	3				
Skräddare Per Andersson	1	2				
Per Erssons änka	2	2				
	15		9	9	-	12
MARCUS KOCKS MANTAL						
Christopher Norman	15		9	9	-	12

FÖRDELNING PÅ SÖDERNÄFDE BYS HUSTOMTER

NEDRA SÖDERNÄFDE BYS TOMTDELNING

Litt	Kolskatt Stig	Kolskatt Korg		Gårdsplatser Tld	Gårdsplatser Kpl	Tomter Tld	Tomter Kpl	Reducerad jord Tld	Reducerad jord Kpl
A	11	1	Lars Ersson bör hava efter överenskommelse a 1 Tld på ett helt hemman 24 kpl i gårdsplats, bliver således		24				
			Dito uti tomtjord, av gårdstomten överskott				1		1
			Badstugutomten intill Gabriel Erssons badstuga				11		6
			Jan Janssons forna slogtomt				4		2
			Anders Erssons dito				2		1
			Utav Törnänget				4		2
			Utav den förlagda gatan intill boplatsen				2		1
			Andelen i Sjötomten på tvenne ställen				17		12
			SUMMA		24	1	7		24
B	3	3	Gabriel Ersson uti boplats		8				
			Av Lars Erssons forna brunnstomt				5		5
			Av den förlagda gatan jämte tillökning av Lars Erssons badstugutomt				2		1
			Av ladutomten sedan avdrag skett för boningsplatsen och till Jan Jansson				4		3
			SUMMA		8		9		8
C	3	3	Jan Janssons boplats		8				
			Överskott av gårdstomten				3		2
			Dito Erik och Anders Olssöners förr innehavda Örjas tomt				3		3
			På nedra ändan av Gabriel Erssons ladutomt / Dito av Anders Erssons långtomt / Dito där intill ett stycke				4		3
			SUMMA		8		10		8

Tld = Tunnland
Kpl = Kappland
1 Tunnland = 32 kappland
1 Stig kol = 4 Korgar

Kappland och korgar avrundade till hela tal

Litt	Kolskatt			Gårds-platser	Tomter	Reducerad jord
D	7	2	Lars Andersson undfår uti boningsplats	16		
			Dito uti tomtjord, utav Litt g och h förr havde tomter tillsammans uti Sjötomten		2	2
			1/3-del av Mälren uti Sjötomten		2	1
			1 jordpäronstäppa i Sjötomten		2	1
			Dito av Sjötomten		9	6
			I Sjötomten		7	5
			SUMMA	16	22	16
E	3	3	Jan Anderssons boningsplats	8		
			Uti Sjötomten		10	8
			SUMMA	8	10	8
F	5	-	Erik Jansson uti boplats	11		
			Överskott av dess anslagna byggningsplats		3	3
			Uti Sjötomten		11	8
			SUMMA	11	13	11
G	5	-	Gök Erik Ersson, Laduålatsen med en humlegård jämte 7 Kpl av tomten räknas som byggningsplats och utgör	11		
			Dito utav gårdstomten till kålland	3		
			Återstod av hustomten		9	4
			Dito en tomt intill Väska utom däruti belägen backe		14	7
			SUMMA	13	23	11
H	5	-	Samuel Samuelsson, en laduplats 3/8 Kpl jämte en jordpäronstäppa vid Nedra byns kålland 5/8 samt för stenig och oländig landmån utföres även av byggningsplatsen 13 Kpl, som tillsammans för gårdsplats bliver 14 Kpl, men utföres till	11		
			Dito till bristande kålland	3		
			Av tomten Väskan och Johan Erssons tomt		15	4
			Dito av slogan nedanför		14	7
			SUMMA	14	29	11

I J	5	1	Erik Jansson och Mats Ersson till boplats		11				
			Av Anders Matssons forna tomt, sedan 1 kpl avgått till byggningsplats				5		5
			Utav Bengts forna tomt				1		1
			Utav Hebergstomten				8		5
			SUMMA		11		14		11
K	3	1	Erik och Anders Olssöner uti boplats		7				
			Sedan förenämnda 7 ... avgår, påföres uti Hebergstomten				11		7
			SUMMA		7		11		7
L	7	2	Anders Persson med Erik Olssons tillköpta del har i boplats		16				
			Mats Hanssons hemmans fordom innehavda brunnstomt sedan 3 kpl avgått till boplats				13		11
			Dess enskilte Hebergstomt				10		5
			Dito av Anders Erssons dito				1		1
			SUMMA		16		23		16
	9	2	Anders Ersson med Gabriel Erssons utförda del		20				
			Erik Olssons ladutomt sedan 2 kpl avgått till Anders Persson till boplats tillika med 2 kpl av Hebergstomten				14		10
			Ett stycke av Törnänget tillika med Jan Anderssons förr ägda jordpärontäppa				10		5
			Dito enskild ladutomt				8		6
			SUMMA		20		31		21
			SAMMANDRAG						
A	11	1	Lars Ersson		24	1	7		24
B	3	3	Gabriel Ersson		8		9		8
C	3	3	Jan Jansson		8		10		8
D	7	2	Lars Andersson		16		22		16
E	3	3	Jan Andersson		8		10		8
F	5	-	Gamle Erik Jansson		11		13		11
I J	5	1	Unge Erik Jansson och Mats Ers		11		14		11
K	3	1	Erik och Anders Olssöner		7		11		7
L	7	2	Anders Pers med Erik Ols del		16		23		16
M	9	2	Anders Ersson		20		31		21
G	5	-	Gök Erik Ersson		13		23		11
H	5	-	Samuel Samuelsson		14		29		11
	70	2	SUMMA	4	27	7	9	4	22

ÖVRA SÖDERNÄFDE BYS TOMTDELNING

Litt	Kolskatt Stig	Kolskatt Korg		Gårdsplatser Tld	Gårdsplatser Kpl	Tomter Tld	Tomter Kpl	Reducerad jord Tld	Reducerad jord Kpl
E	1	3	Jan Andersson uti boplats		4				
			Sedab gårdsplatsen är avdragen jämte ersättning för kålland=1 7/32 av Erik och Anders Ols tomtjord så utföres				2		1
			Utav Erik Ols tomt därjämte med 33/64 Kpl överskott, vilket kommer att beräknas uti vretjorden				5		2
					4		7		4
K	2	1	Erik och Anders Olssöner		5				
			En bergig kryddtomt intill gården				6		4
			En humlegårdstomt intill Erik Hanssons gård				1		1
			Av Hällbrunnstomten				1		-
			Överskott uti kållandsjord				2		2
			Uti värftomten				4		2
					5		14		5
N	5	-	Eric Hansson		11				
			Uti värftomten efter åtskilligt värde				13		11
					11		13		11
O	4	-	Mats Pers änka uti boplats		9				
			Grindtomten och Sjötomten tillhopa				11		4
			Dito backar				5		-
			Dito uti värftomten				4		4
					9		20		9
P	3	-	Johan Hansson uti boplats		6				
			En tomt intill dess lada				5		-
			Uti Grindtomten för bristande boplats				7		6
			Backar ibidem				5		-
					6		17		6
Q	3	-	Per Hansson		6				
			Återstod av kryddtomten sedan avdrag för B:fl				4		2
			Grindtomten				8		4
			Dito backen därstädes				2		-
					6		14		6

R	2	2	Stigar Erik Ersson, boplats		5				
			En stenbunden betestäppa vid						
			gården				3		-
			Dito en tomt vid ladugården				2		-
			Uti stora Wärftomten				6		4
					5		11		5
S	4	3	Per Erssons änka		10				
			Uti Wärftomten, sedan 1 25/32						
			avgått för bristande boplats				20		10
			Utav denna tomt innehaves även						
			andel 1 11/32 kpl, som beräknas						
			i vretjorden						
					10		20		10
T	2	1	Gamle Anders Ersson uti boplats		5				
			Uti Hällbrunnstomten				3		-
			Tvenne små täppor vid Stora vreten				3		2
			Uti Stora Wärftomten				6		3
					5		12		5
U	6	-	Gref Jan Ersson och Jan Jansson		12				
			Stigar Anders Ers gårdsplats				5		1
			Höktäppa				4		-
			En täppa där utmed				4		2
			Uti Stora Wärftomten				14		10
					12		27		12
W	5	-	Fjärdingsman Anders Andersson		10				
			Utav sin sjötomt				25		9
			Dito backen				20		1
					10	1	13		11
X	4	1	Per Jansson, uti boplats		9				
			Per Erssons änka, kalvtomt				4		1
			En jordpäronstäppa intill klacky-						
			grind				1		-
			Uti Stora Wärftomten				7		7
					9		12		9
Y	1	2	Skräddare Per Andersson, boplats	1	-				
			Ladutomten sedan avdrag skett						
			för vinterväg				24		6
			Utav Brunnstomten			1	9		26
			Dito för bristande kålland 5/8						
			kappland, var emot Erik och Anders						
			Olssöner njutit detsamma till						
			godo till godo uti kållandsdel-						
			ningen, likaledes avgår för källa						
			och vinterväg 2 1/2 kappland,						
			resten 2 7/8 kappland, som till						
			vretjord berälnas.						
				1	-	2	2		32

SAMMANDRAG ÖVER SÖDERNÄFDE BY

Litt	Stig	Korg		Byggningsplats Tnl	Byggningsplats Kpl
			NEDRA BYN		
A	11	1	Lars Ersson		11
B	4	3	Gabriel Ersson		5
C	3	3	Gamle Jan Jansson		4
D	7	2	Lars Andersson		7
E	3	3	Jan Andersson		4
E	1	3	Dito i övra byn		2
F	5	-	Gamle Erik Jansson		5
G	5	-	Gök Erik Eriksson		5
H	5	-	Samuel Samuelsson		5
J	2	2	Brus Erik Jansson		3
K	3	1	Erik och Anders Olssöner		3
K	2	-	Dito i övra byn		2
L	6	3	Anders Persson		7
M	8	3	Unge Anders Ersson		9
			ÖVRA BYN		
N	5	-	Erik Hansson		5
O	4		Soldat Anders Knipe och Anders Andersson i Rembo		4
P	3	-	Jan Hansson		3
Q	3	-	Lut Per Hansson med inbrukare		3
R	2	2	Stigar Erik Ersson		3
S	4	3	Per Erssons änka med inbrukare		5
T	2	1	Gamle Anders Ersson		2
U	6	-	Gref Jan Ersson och Jan Jansson		6
W	5	-	Fjärdingsman Anders Andersson		6
X	4	1	Per Jansson		4
Y	1	2	Skräddaren Per Andersson		2
Z	15	-	Christopher Norman		16
	130				136

KARTABESKRIVNING ÖVER SÖDERNÄFDE BYARS ÄGOR BELÄGNA UTI GRYTNÄS SOCKEN

NEDRA BYN

Ägornas namn	Litt	Nr	Ägornas beskrivning	Åker Tld	Åker Kp	Lind-jord Tld	Lind-jord Kld	Slog Tld	Slog Kld	Betes-hagar Tld	Betes-hagar Kld
			Enligt den i protokollet anförda föreningen av den 27 maj 1790, haver delningen mantalen emellan först skett efter 1685 års jordeboksextrakt, men sedermera inom hemmanen, åborna emellan, efter 1706 års kolränta. I anledning varav Littera								
	A		Lars Ersson bekommit uti Lars Larssons mantal för 7 stigar 2 1/16 korg, samt uti Mats Hanssons mantal 3 stigar 3 1/32 k Efter överenskommelse om 1 tunnland på ett helt mantal								
Hustomt		a	Sedan halvt kappland för brunnsplats avgått utföres efter åsatt värde i reducerad jord	1	31						
		1	Hampland och jordpäronland m.m. på 5 ställen		6						
Sjögärdet			Åker till den ena årvägen Härstädes avgår för vattuväg neder till sjön ifrån gle Erik Janssons gård efter sjötomten 5 kl								
	A	2	Dragsmoss- och Lushögsåkrarna på tvenne ställen jämte 3 kappland förstjälpningsmån vis sjön och dikesmån 11/16 kpl. Jordmån någorlunda väl hävdad, hårdbrukad lera och dymylla								
	A	3	Syllmyråkern, vattushjuk lera och dymylla								
Habergsgärdet	B		Efter samma årväg								
		4	Slogsvedåkern, sand och skogsmo	4	3						
			Dikesmon 3/4 kappland								
Näsgärdet	C	5	Storåkern och Hummelbackstycket väl hävdad mjelg och randlera i sluttande läge på tvenne ställen								

Ägornas namn	Litt	Nr	Ägornas beskrivning	Åker		Lind-jord		Slog		Betes-hagar	
	C	6	Kummelbacks- och Norståkern av lika beskaffenhet med nyss naförda på tvenne ställen								
	C	7	Norståkersskiftet med Tallbacken och Mossåkern består av specklera, lättjord och jäsjord, även på tvenne ställen								
	C	8	Stängselåkern med Tallbacken och Gullbergsudde, kärvare speck- och jäslera								
	C	9	Larsåkrarna, lera, besvärad av snöfall och ohägn vid byn, på tvenne ställen	5	10						
Ryttnäset	D	10	Trädesvreten, hårdbrukad torr specklera. Slog under No 11 räknad som lindjord			1	12				
	D	11	Tre fjärdingar av slogen där nedan om						20		
	D	12	Tillsammans med Litt C 3/4-del av skogsbacken därstädes, tjänlig till uppodling								7
	D	13	Enbacken nyligen uppodlad, av samma egenskap med No 10, beräknas				8				3
Nohrsva	D	14	1/3-del tuvig hårdvall och gamla lindor, samt 2/3-delar ringa bärande sveslog. Sedan för vinterväg däröver avgått 2 kpl, sommarvägen till Ryttnäset 8 kpl, samt för stranden 6 kpl, innehåller					1	18		
Nohrsbacken	D	15	Trenne lindvretar, jordmån mjälglera och randlera, innehåller sedan för vägar däröver avgått 4 kpl			1	31				
		16	Ringa bärande svaslog där nedanom emot för ängarna					1	5		
Sörängstäpporna	E	17	Jämnländ lindjord, botten tegellera och randjord			1	31				
		18	Nästan bördigaste svaslog där nedanom					1	13		
Lissel Malisvret		19	Med en del av Torpvreten. Högländ moblandad lera med tegellera till botten, hävden till en del utbrukad			1	16				
Lissel Malis hage		20	Med en del av Torpbacken och ett stycke av utmarken där utmed. Tjänlig betesmark, nog överväxt med al- och granskog							3	1

Ägornas namn	Litt	Nr	Ägornas beskrivning	Åker		Lind-jord		Slog		Betes-hagar	
Lassols vret		21	Alskog, består av torr fin landmo, tillökas utom trenne kappland							3	1
Törnänget		22	Stengrund			1	22				
			Bördigaset swaslog vid byn på trenne ställen nedan om Näsgärdet						15		
Storsweden	H	23	Gräsbärande slog, med underkvistad grov björkskog, botten består av torr molera, genomskuren av en bäck, varomkring är litet sidvall, fjärde parten av detta äng, gemensamt med Litt D och E					3	8		
Svampröjningen	H	24	Sämre, med mera skog- och mosslupen slog, samt grundare matjord med molera, rödsand och mojord						20		
Fallröjningen	I	25	Sidvallsblandad hårdvall och swaslog, botten speck-lera, dung jord och skogsmo, med något alskog beväxt. Litet sämre än näst anförde äng Svampröjningen För vinter- och sommarväg däröver avgått 5 kpl					6	20		
		26	Med gran och lövskog beväxte backar där inom								30
Marnäset		27	Med tall- och granskog beväxt bergig holme vid Yttersjön i Näfden, innehåll ..., därav beräknas endast							1	
Myrorne	g	28	Mycket sidländ myrslog omkring ån, med alskog beväxta hårdvallsbackar av mindre växtlighet					3	3		
Sperrings vret	G	29	Ett stycke av Lars Larssons mantals skifte som blivit soldaten Sperring genom köp upplåtet att till åker uppodla, och här påföres, att utmärka hemmanets tillhörigheter och tillständiga rätt. Jordmån molera, hälften där uti med Litt B						27		
Stubbröjningen	M	30	Grusaktig jämnländ molera varav en del blivit uppodlat till havreplogar. Av ringa bördighet					5	9		14

Ägornas namn	Litt	Nr	Ägornas beskrivning	Åker		Lind-jord		Slog		Betes-hagar	
Fallet	K	31	Torr sand och momark med lövskog beväxt, slogen sämre än No 24					3	12		
	K	32	Nyligen avröjd slog, tillhopa med Litt B, 2/3-del						23		
	K	33	Med grov granskog beväxt mark där intill, hälften därav gemensamt med Litt B och C							1	5
Uppsjöänget	VI	34	Består dels av tuvig och litet givande hårdvall, dels och sidländ swa och myrslog, som likväl är mera bördig, varför delägarna likmätigt protokollet beslutat, att behålla sina gamla tegar, endast någon jämkning på bredden skulle efterses, vadan, utan avseende på proportion av innehållet denna hemmansdel tillkommer för Lars Larssons mantal under No 34 på 5 skiften, innehåller tillsammans 5 tld 3 kld, därav hälften utföres till 2 tunnland 18 kappland								
	VI	35	Nåhlhusskiftet, anslagit Lars Larsson, Mats Svensson, Hans Larssons och Ingevald Olssons mantal till förbättring för sämre slog, innehållande med Garmakaren Erik Matssons och Carl Hasselbergs inköpte lindvretar 2 tld 7 kld, andel därav för Lars Larssons mantal 8 kld. Likaledes tillkommer Mats Hanssons mantal av väsentligare läge, därav vret teg skiftet blivit försålt till Garmakare Lars Jansson och Erik Käpp vid Avesta 1/4-delen. Därav under No								
	VI	36	påföres Litt A					4	2		
			SUMMA	11	18	8	24	33	2	6	28

Ägornas namn	Litt	Nr	Ägornas beskrivning	Åker Tld	Åker Kld	Lindjord Tld	Lindjord Kld	Slog Tld	Slog Kld	Beteshagar Tld	Beteshagar Kld
			Jan Andersson som äger								
			1/4-del av Mats Hanssons								
			mantal, i byamål 3 stigar								
			3 1/32 korg haver undfått								
			följande stycken, näml.								
Hustomten	E	I	Byggningsplats 8 kld								
			Sjötomten på trenne stäl-								
			len, efter skedd överens-								
			kommelse värderad till								
			8 kld, men innehåller 10		18						
Kålland	IV	115	Hamp- och kålland		2						
			Åker till den ena årvägen								
Ssögärdet	A	116	Dragsmossen eller Lång-								
			åkern. Randlera								
		117	Syllmyråkern, vatten-								
			dränkt lera								
Habergs-	B	118	Slogswedåkern, fin sandmo								
gärdet			besvärad av tjälsyra	1	12						
			Andra årvägen								
Näsgärdet	C	119	Storåkern, består av								
			mjelglera								
	C	120	Långåkern. Randlera								
	C	121	Norståkern, gräs och mo-								
			lera samt grund jord								
	C	122	Kolbottenåkern, mo								
	C	123	Intill gärdesgrinden av								
			snö och tramp besvärad								
Ryttnäset	D	124	Moblandad specklera				12				
			För väg däröver avgår 1 k								
	D	125	Hårdvall och sidvallsslog						19		2
			för mossen avgår 15 kld								
	D	126	En berg- och stenbunden								
			beteshage med grov gran-								
			skog beväxt							1	18
Törnänget	F	127	Bördigaste sidvallsslog								
			vid byn						5		
Sandvreten	O	128	Fin mo och bränd sand				25				
		129	Slog av ringa bördighet						4		
			Dito under samma No								4
Sörängs-	E	130	Tämmeligen hävdad lera								
täpporna			på tvenne ställen			1	7				
		131	Sörängsswa, litet sämre								
			gräsväxt än No 127						29		
		132	Sörängsmossen, swaslog								
			av mycket sankare och								
			sämre bördighet						18		
Torpvreten	Z	133	Högländt sluttande molera								
			med blå tegellera till								
			botten				16				
		134	Gräsbärande slog						13		
		135	Betesmark inom och utom								
			vreten med löv och gran-								
			skog beväxt								19

Ägornas namn	Litt	Nr	Ägornas beskrivning	Åker		Lind-jord		Slog		Betes-hagar	
Storsweden	H		Gemensamt med Litt A och D under No 23, 1/4 del därav					3	8		1
Svampröjningen	H	136	Beskaffenheten lika med No 24						19		1
Stubbröjningen	M	137	Lika med No 62					1	6		
Lisselröjningen	L		Beteshage av ringa bördighet under No 65. Stenbackarna med ung granskog beväxta. Tillhopa med Litt B, C, I, K, L, M, innehåll 4 Tld 27 kpl, därav 1/5-del								31
Murorna	G	138	Mer och mindre bärande sidvallsslog, mossmark och skarpa backar					1	30		
Upsjön	VI		Slog under No 36 på fem ställen gemensamt med A och D, för Mats Hanssons mantal 1/4-del därav					1	8		
			SUMMA	3	1	2	29	10	30	3	12
			Desslikes uti Övre Byn och Erik Erssons mantal eller så kallade Hällhemmanet tillkommer Jan Andersson för 1 stig 3 korg i byamål	1	25	1	2	4	26		24
			Dessutom haver Lars Jansson en plog på bottetegarna. Andel av detta mantal bliver						19		
			SUMMA	1	25	1	2	5	13		24
	C		Gamla Jan Janssons hemmansdel, en fjärdedel av Lars Larssons mantal, haver efter byamål 3 stigar 3 korgar, vid delningen erhållit följande stycken								
Byggnings-	I		Kan synas av kartan över Nedra Byns hustomter 8 kl								
Hustomten	I	c	Efter åsämjande blivit reducerad till 10 kld		18						
			Därefteri stort sett samma åkrar och slogar som Litt A och E.								

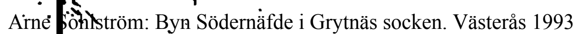
AVSNITT AV HUVUDKARTAN ÖVER STORSKIFTET ÅR 1792

(Hela kartan större än format A 0. Avsnittet förminskat till 71 %.)

Lantmäteriets arkiv, Falun

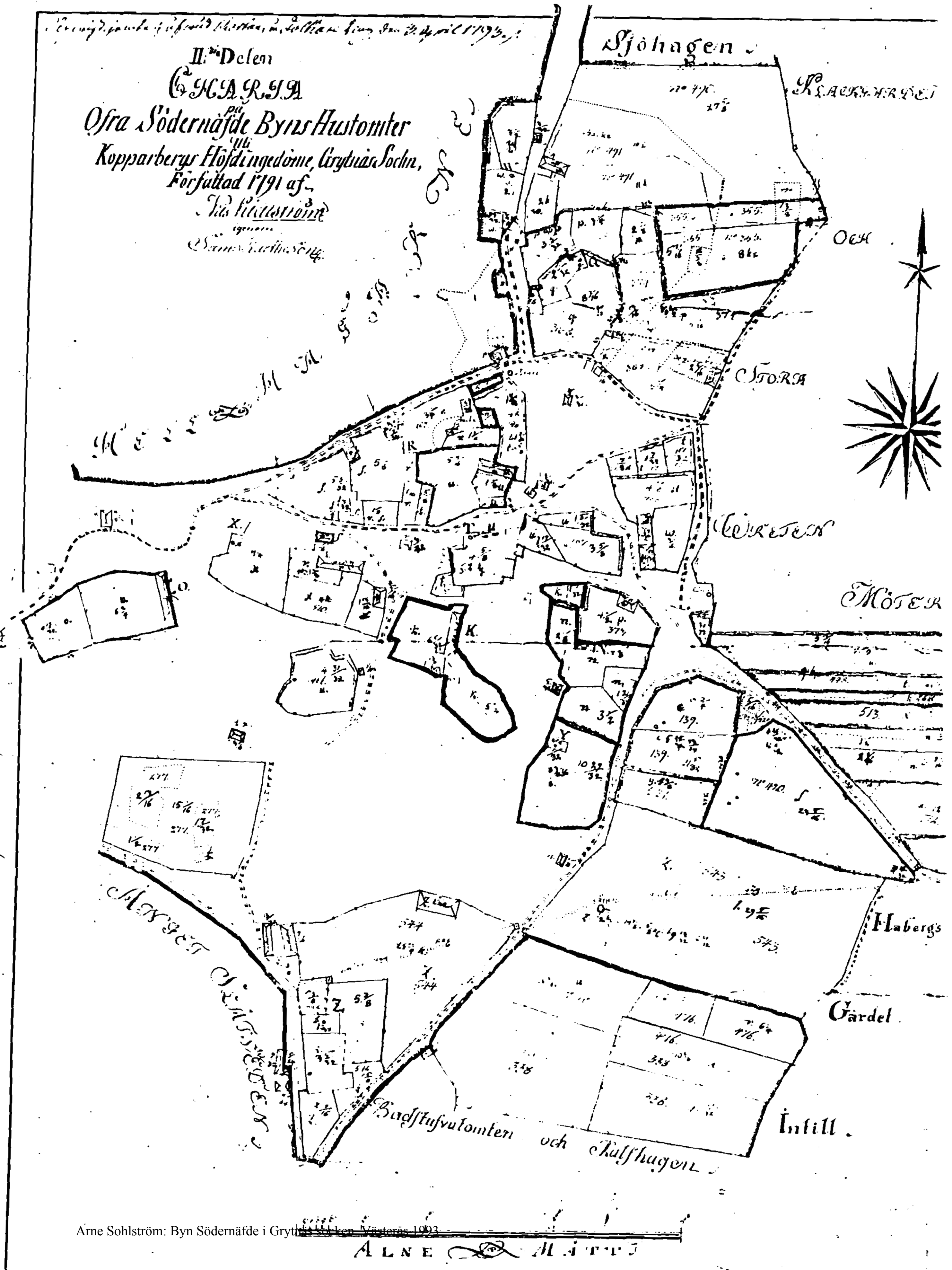

Lantmäteriets arkiv, Falun

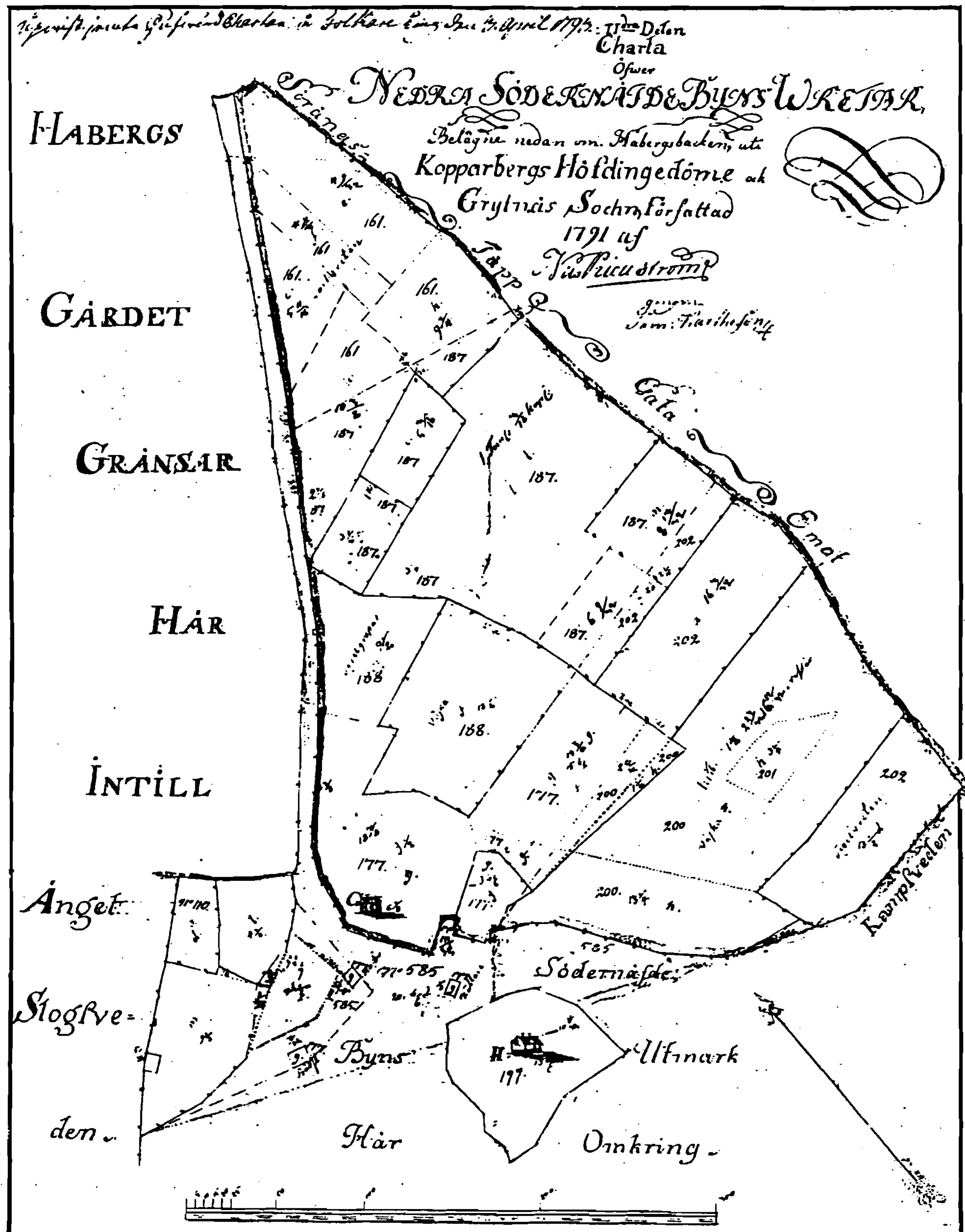

Arne Sohlström: Byn Södernäfde i Grytnäs socken. Västerås 1993

Lantmäteriets arkiv, Falun

Lantmäteriets arkiv, Falun

LAGA SKIFTE I SÖDERNÄFDES BYAR MED START ÅR 1847

Lantmäteriets arkiv, Falun

Protokollet över Laga skifter omfattar över 300 sidor. Här återges endast ett par avsnitt.

INLEDNINGEN
År 1847 den 10 november infant sig undertecknad Lantmätare (Hjalmar Bellander) uti Södernäfde By av Grytnäs socken och Stora Kopparbergs län, för att, till följd av Konungens Befallningshavandes den 12 juni mig meddelade förordnande, i laga skifte dela alla till Södernäfde By hörande inägor jämte dess skogsmark.
Enligt från predikstolarna i Grytnäs och Avesta Kyrkor i laga ordning kungjord dag infann sig alla Södernäfde delägare, nämligen:
Nämndemannen Petter Persson i Rembo, Jan Ersson, Erik Lars Jan Andersson, Sperring Jan Jansson, Lars Andersson, Eric Gabrielsson, Jan Jansson, Brus Anders Jansson, Lars Larssons sterbhusdelägare, Fjärdingsman Jan Andersson, Färnebo Anders Persson, Mats Norman, Per Larsson, Eric Jansson, Erik Ersson, Anders Persson, Jon Carlsson, Jan Hans Per Jansson, Mittbo Per Ersson, Axelsbo Anders Persson, Grönvall Jan Jansson, Rembo Anders Olsson, Präst Anders Jansson, Eric Carlsson, Gabriel Jansson.
Såsom gode män vid förrättningen voro kallade och närvarande:
Anders Andersson Slogmossen Grytnäs socken samt Samuel Olsson från Heda i Folkärna socken.

FÖRDELNING AV INÄGORNA
År 1849 den 13 augusti sammanträdde med undertecknad Lantmätare vid Södernäfde By alla skifteslagets delägare, för att enligt i laga ordning utfärdad kallelse och kungörelse erhålla del av samt yttra sig över den nu uppgjorda planen för skifte å Näfde Byars inägor.
Närvarande:
Från Övre Byn: Grönvall Jan Jansson biträdd av förmyndarna Jan Ersson och Präst Anders Jansson, Sjöbergs Anders Olsson, Rembo Tolvman Petter Persson och Anders Olsson, soldaten Eric Boman, Per Larsson, Präst Anders Jansson, Eric Jonsson, Gabriel Jonsson, Fredrique Janssons änka Stina Persdotter, Jan Hans Per Jansson, Fjärdingsman Jan Andersson, Färnebo Anders Persson och soldaten Normans hustru Lisa Persdotter.
Från Nedre Byn: Jan Ersson, Lars Andersson, Jon Andersson, Eric Gabrielsson, Brus Anders Jansson, Lars Larsson, Bengts änka Stina Andersdotter, Anders Ers Per Jansson, Sperring Jan Jansson, Olof Andersson och Axelsbo Anders Persson.
Gode männen Anders Andersson och Samuel Olsson voro även tillstädes

§ 22

Skiftesplanen förevisades nu samtliga, enligt vilken:
Övre Byn:
A. Grönvall Jan Jansson uti Forsboröjningen, Asköholmen och Styckena tager alla sina inägor uti ett enda skifte.

B. Per Larsson i Mitibo kvarbor, erhåller ett skifte av vretarna vid gården och resten av sin och Knipens Hallröjning, eller således sina inägor uti tvenne skiften.

C. Sjöbergs Anders Persson kvarbor och erhåller sina inägor uti ett skifte i Skarpvretarna och resten i Forsboröjningen intill Grönvall.

D. Tolvman Petter Persson i Rembo Knipgård kvarstår, var omkring Petter Persson erhåller ett åkerskifte, samt resten närmast i Laxfallet.

E. Anders Olsson i Rembo erhåller Hvaröjningen och resten i Hällröjningen norr om Mittibo.

F. Soldaten Boman kvarbor och erhåller tillökning i sin tomt av ...tomten, samt övriga ägor ut emot Grönvalls rå.

G. Per Larsson kvarbor och erhåller ett åkerskifte nedanför och omkring tomterna, samt slogskiftet i Forsboröjningen.

H. Gref Erik Ersson måste ur byn flytta ner mot det av byamännen undantagna lertaget, där han erhåller alla sina inägor uti ett skifte.

K. Präst Anders Jansson kvarbor och erhåller ett åkerstycke på båda sidor gården, resten av Laxfallet, och slogskiftet i Uppsjön.

L. Präst Erik Jansson kvarbor och erhåller åkerskiftet nedanför sina tomter, ... i Hällröjningen, samt ett slogskifte i Uppsjön, såväl för sitt gamla som det av Jansbo Jan Carlsson sedermera särskilt avdelade hemmanet.

L 1. Sedermera särskilt avdelade hemmanet.

M. Gabriel Jansson kvarbor och erhåller åkerskiftet av Klackgärdet, tillökning i sin förra tomt på backen, samt slogskiftet i Forsboröjningen.

N. Fredrique Janssons änka kvarbor, där hon erhåller tillökning i sin gamla tomt, åkerskiftet i gärdet och av nedre byns tomter, samt slog- och utskiftet i Västra Hällsängarna.

O. Jan Hans Per Jansson kvarbor och erhåller åkerskiftena för vardera gården och uti ett enda skifte ifrån rået emot Nedre byn till det av byamännen undantagna lertaget, uteskiftet för den ena gården i Petters och Präströjningen och för den andra gården i Uppsjön

P. Fjärdingsman Jan Andersson kvarbor och erhåller all sin åker nedom sina tomter, samt slogskiftet söderst i Hällsängarna.

R. Färnebo Anders Persson kvarbor och erhåller åkerskiftet nedanför sina tomter av gärdet, ett utskifte i Bengts storröjning, samt slogskiftet i Uppsjön.

S. Soldaten (avskedad) Mats Norman kvarbor, samt erhåller åkerjorden i ett skifte nedanför sina tomter och slogskiftet i Hällsängarna.

Nedre byn

A. Habbors Jan Ersson kvarbor och erhåller alla sina inägor uti trenne skiften, ett nedanför tomten av därvarande vretar och slog, ett i Ryttnäset jämte Erik Gabrielssons lada, och ett slogskifte i Uppsjön.

B. Lars Andersson kvarbor och erhåller det ena åkerskiftet söder ut ifrån tomten av Sjögärdet och Sörängarna, andra åkerskiftet i Närgärdet längst upp emot Gulludden, och ett slogskifte i Hällängarna.

C. Jan Andersson kvarbor och erhåller ett åkerskifte av gärdet norr om tomten, ett på Närgärde och Skiftuddarna, samt slogskiftet uti Fallröjningarna.

D. Erik Gabrielsson kvarbor och erhåller hemägorna i ett skifte utav tomten Törnan, Kålgårdarna och Näsgärdet, samt tvenne slogskiften bestående av Fallet och södra delen av Myran.

E. Brus Anders Jansson kvarbor, där han erhåller tillökning i sin tomt, åkerskiftet bekommes utav Näsgärdet och slogskiftet utav Hällsängarna.

F. Lars Larsson kvarbor och erhåller tomt och åkerskiften av Törnan och Sörängsåkern, ett åkerskifte i Näsgärdet, vretskifte i Torpena och slogskiftet av Fallröjningen Och Åmundskärren.

G. Bengts sterbhus kvarbor och får där all sin åkerjord i ett skifte utav Sjögärdet, Sörängarna och ... emot fägatan, ett vretskifte i Sorpena, samt ett slogskifte i Myran.

H. Anderses Per Jansson flyttas ur byn ner åt Norebacken och Swedarna där han erhåller all åkerjord och en del slog i ett skifte, resten av slogen erhålles uti ett skifte av Myran.

K. Sperrings Jan Jansson flyttar ur byn upp till Slogswedarna, av vilka, ävensom av Habbors gärde, han erhåller åkerskiftet, vretskiftet av Torpena och Dammen, samt slogskiftet uti Uppsjön.

L. Olof Andersson kvarbor där han nedanför sin gård erhåller alla inägorna uti ett enda skifte.

M. Axelsbo Anders Persson (utan hus i byn) erhåller av Amundsvreten och Myran alla ägorna uti ett enda skifte.

§ 23

Till följd av ovanskrevna skiftesläggning är nu byarna, de så kallade Övre och Nedre, ifrån varandra i inägorna medelst räta och ordentliga linjer åtskilda.

§ 24

Vadan således Övre byn drabbas av utflyttning för Gref Erik Ersson, samt Nedre byn av utflyttningarna för Anders Ers Per Jansson och Sperrings Jan Jansson.

VÄRDERING AV HUSEN FÖRE EVENTUELL UTFLYTTNING

§ 27

Under förrättningens fortgång hade skiftesmännen undersökt beskaffenheten av de jordägares hus och uthus, vilka i byarna äro så nära sammanbyggda med varandra att för verkställande av ett laga skifte utflyttning av en del bland dessa hus måste verkställas.
Gårdarna befanns som följer:

Övre byn
1. Gabriel Janssons gård
Stugan i gott stånd.
Fähus med foderskulle nytt.
Bod i hjälpligt stånd.
Stall, portlider och bod under ett tak i gott stånd.
Vedlider med bod gammalt och av ringa värde.
Trösklada med tvenne golv i någorlunda hjälpligt skick.
Hälften i källare liten.

2. Fredrique Janssons änka
Mangården bestående av envånings stuga i försvarligt stånd.
Brygghus med två bodar och ett lider i hjälpligt stånd.
Trösklada dito dito
Ett nytt stall med lider.
Fä- och foderhus uti gott stånd.
Svin-, får- och hemlighetshus i dito dito.
Ett redskapslider i gott stånd.
Hälften i källare dito dito.

3. Gref Erik Ersson
En envånings stuga med bod under ett tak, brädfordrad på östra sidan, i någorlunda försvarligt skick.
Fähus och foderhus litet och obetydligt.
Hälften i en trösklada i någorlunda försvarligt stånd.
Hälften i en överbyggd källargrop, liten och obetydlig.
Hälften i en bod, gammal, förfallen och av ringa värde.

Nedre byn

1. Jan Andersson
En tvåvånings stugubyggnad, till en del brädfordrad, i gott stånd.
Ett mindre brygghus i gott stånd.
En envånings sommarstuga med ...-bodar i gott skick.
Stall med portlider och bod i någorlunda skick.
Ett gammalt förfallet fähus.
En större trösklada i gott skick.
Ett större och ett mindre redskapslider uti gott stånd.
En spannmålsbod uti gott stånd.
En mindre, ny klensmedja.
Hälften i en gammal badstuga i någorlunda stånd.
En försvarligt stenvälvd källare.
Ett hemlighetshus i hjälpligt stånd.

2. Lars Andersson
En envånings mantalsbyggnad i mycket gott stånd.
Ett brygghus i gott stånd.
Ett stall med två lider i dito.
En källarbod i dito dito
En stenvälvd källare i dito dito.
Ett vedlider i dito dito
En spannmålsbod, gammal men i hjälpligt stånd.
Ett fähus med foderhus i någorlunda försvarligt skick.
Ett fårhus i dito dito
Ett redskapslider i dito dito
En trösklada i någorlunda försvarligt stånd.
En klensmedja gammal och förfallen
Hälften i en ny badstuga.

3. Brus Anders Jansson
En gammal envånings mantalsbyggnad
En bod med lider i gott stånd.
Ett stall med portlider i någorlunda hjälpligt skick.
Ett fä- och foderhus i någorlunda hjälpligt stånd.
En gammal spannmålsbod.

4. Bengts sterbhus
En envånings manhusbuggnad i fullt försvarligt stånd.
En brygghusbyggnad med trenne rum i försvarligt skick.
En stallbyggnad med portlider i gott stånd.
En källarbod i gott stånd.
En stenvälvd källare i dito dito
En spannmålsbod i dito dito
Ett fä- och foderhus i någorlunda gott skick.
Ett får- och svinhus i gott stånd.
Ett redskapslider i någorlunda hjälpligt skick.
Trösklada med loge, två golv och ett lider i fullt försvarligt skick.
Hälften i en backstuga i gott skick.

5. Lars Larsson
En envånings manhusbyggnad i någorlunda försvarligt skick.
Ett brygghus i dito dito
En portliders byggnad med stall och vedlider uti gott stånd.
En bodbyggnad med två rum i gott stånd.
En gammal bodbyggnad.
Sliplider och ämnevedsbod gammal och av ringa värde.
En större spannmålsbod uti gott stånd.
En gammal bod bredvid källaren.
En bättre källare med takbetäckning i gott stånd
Fähus och foderhus samt portlider i någorlunda stånd.
Ett gammalt redskapslider.
En trösklada med ett golv och loge i gott stånd.
En gammal lada med loge, två golv och halmelider.
Badstuga i gott stånd.
En gammal klensmedja.

6. Erik Gabrielsson
En envånings manhusbyggnad uti gott stånd.
Brygghus med bod och vedlider uti gott stånd.
Ett stall med portlider i gott stånd.
En gammal spannmålsbod.
En spannmålsbod i gott stånd.
En trösklada i någorlunda gott skick.
Ett nytt redskapslider.
Ett mindre redskapslidedr i gott stånd.

Ett fä- och foderhus i gott stånd.
Ett svinhus i dito dito
En badstuga i dito dito
Klensmedja i dito dito
En stenvälvd källare

7. Anders Ers Per Jansson
En envånings manhusbyggnad med 2 stugor, en kammare och förstuga i någorlunda hjälpligt stånd.
En ny liderbyggnad med överbodar.
Ett stall med portlider i försvarligt skick.
En slip... av helt ringa värde.
En spannmålsbod över en liten källare, boden i gott stånd.
Ett nytt redskapslider.
Fä- och foderhus samt trösklada. Fähuset gammalt och förfallet, men foderhuset i någorlunda försvarligt stånd. Tröskladan är sammanbyggd med Erik Gabrielssons trösklada.
Ett litet hemlighetshus, obetydligt och av ringa värde.
Hälften i en badstuga.
En liten stenvälvd källare.
En brunn murad med sten på 5 alnars djup.
Trädgård bestående av nio unga fruktbärande träd, några krusbärsbuskar, ...
En liten humlegård.

8. Sperrings Jan Jansson
En envånings stugubyggnad med två stugor, kammare och förstuga i hjälpligt stånd.
Stall med lider, huset i försvarligt stånd, men grund och syllar förlorade.
Fä- och foderhus i gott stånd.
Tröskläda med loge och två golv i försvarligt stånd, men grund och syllar förlorade.
En bodbyggnad med portlider i någorlunda försvarligt skick.
En gammal spannmålsbod, gammalt och av ringa värde.
Ett vedlider med överbod, grund och syllar förlorade.
Hälften i en badstuga i någorlunda stånd.
Hälften i brunn tillsammans med Jan Ersson.
En liten obetydlig trädgård med två fruktbärande träd och tre buskar, samt en gammal plantlave.

§ 28

Alla de övriga byamännen voro med sina hus så åtskilda, att någon oreda genom deras kvarboende å gamla ställena icke var att befara

§ 29

Sedan förestående husbesiktning var vorden verkställd och då därav skönjes, dels att Sperring Jan Jansson och Anders Ers Per Jansson voro de med grannarna närmast sammanbyggda, dels och att deras hus äro för en nödvändig utflyttning ur Nedre byn minst kostsamma, ha dessa jordägare själva fått bestämma sina nya boningsställen, vilka enligt förestående skiftesplan, blev för Jan Jansson å Slogswedshagen samt för Per Jansson nere på Källvrethagen.
Ävenledes voro Gref Erik Erssons hus i allmänhet av så ringa beskaffenhet att i betraktelse av deras instängda läge mellan Gabriels, Fredriques änka, Jan Hans Petters och Bomans tomter utflyttnong bör verkställas, då Gref Eric Ersson valde sin blivande boningsplats vid nordvästra ändan av sin swed.

SAMMANDRAG EFTER LAGA SKIFTET

LITT		Inrösningsjord Areal Tld	Kpl	Uppsk. Tld	Kpl	Avrösningsjord Areal Tld	Kpl	Uppsk. Tld	Kpl
	ÖVRE BYN								
A	Jan Jansson Grönvall	41	9	13	28	53	4	31	16
B	Per Ersson i Mittibo	6	8	2	12	6	3	5	5
C	Sjöbergs Anders Persson	19	15	8	17	23	4	18	26
D	Petter Persson i Rembo	18	32	8	13	53	26	18	8
E	Anders Olsson ibidem	14	32	5	4	19	31	11	17
F	Gref Erik Ersson	1	30	1	3	3	3	2	20
G	Soldaten Boman	7	20	1	30	4	18	3	17
H	Per Larsson	17	7	6	8	17	14	14	6
I	Präst Anders Jansson	54	9	20	2	83	30	43	22
K	Eric Jansson för egen del	20	13	10	-	33	26	21	25
Kk	Dito man för Jan Carlsson								
L	Gabriel Jansson	10	13	5	6	22	21	11	24
M	Fjärdingsman Jan Andersson	30	20	12	19	87	19	28	27
N	Jan Hans Per Jansson	95	17	27	25	112	16	62	12
Nn	Dito man för nedre gården								
O	Änkan Stina Andersdotter	38	8	11	4	59	12	24	13
P	Färnebo Anders Persson	24	28	9	20	33	11	22	7
R	Mattias Norman	9	9	3	13	13	10	7	3
	NEDRE BYN								
A	Jan Ersson	74	31	39	20	157	31	86	31
B	Lars Andersson	44	2	18	1	74	8	39	4
C	Jan Andersson	38	28	17	30	98	1	39	4
D	Eric Gabrielsson	33	8	13	23	58	15	29	22
E	Brus Anders Jansson	13	25	6	10	26	12	13	22
F	Lars Larsson	36	10	21	11	81	16	46	16
G	Benfts sterbhus	37	6	16	15	78	24	35	30
H	Sperrings Jan Jansson	28	26	12	3	48	28	26	16
J	Olof Andersson	13	9	4	16	18	1	9	3
K	Anders Ers Per Jansson	22	26	10	4	33	12	22	11
L	Anders Persson i Axelsbo	12	28	2	14	5	15	5	9
	Summa	767	29	310	9	1338	8	683	29

Inrösningsjord är den jord som tillhör inägorna.

Avrösningsjord är den jord som avskiljes från inägorna därför att den ej anses kunna odlas.